

וְהוֹדַעְתֶּם לְבָנֶיךָ וּלְבָנֵי בָנֶיךָ (דברים ד ט)

ההנהלה

גליון 9
חנוכה תשפ"ד

גיליון תורני לבוגרי וידידי ישיבת עטרת שלמה

44

שלא
נתנו
טורף

רשמי הוד וסיקור מסע
הקודש 'להשיב עטרה'
להשבת קול התורה
לבנין ישיבת טעלוז בליטא

כבה נר המערבי

28

נטפי דמע אחר
מיטותו של מרן ראש
הישיבה הגאון רבי
ברוך מרדכי
אזרחי זצוק"ל

ושוב ברחמים על שארית ישראל

רוץ לחדרי תורה
עת צרה: סיקור
מורחב מהחיזוק
והקבלות בהיכלי
התורה של
הישיבה הקדי

**שלא נתנו
טורף לשיניהם**
נס הצלת הישיבה
באופקים ביום
שמחת תורה

מגנא ומצלא
דברי כיבושין מפי
רבותינו ראשי
הישיבה שליט"א
במעמד הקדמת
פתיחת זמן חורף
לאור המצב הקשה

מנורה בדרום | עמ' 65

סיפור הקמתה והתפתחותה
של הישיבה לצעירים
באופקים שע"י הישיבה הקד'

נר למאה | עמ' 38

סדרי 'המסכתא' ו'הכללית'
לשינון וחזרה, המגדלות דור
של תלמידי חכמים

נרם יאיר | עמ' 84

קבלת 'עשירי קודש' של
תלמידי הישיבה הקד'
לעמוד ולהיבדל לבני ה'

בשעה

במעמד המרגש של השבת בניין הישיבה הקדושה טעלז' ליטא, שהושב במהלך חודש אב השנה לידי הישיבה הקד' ומסוקר בהרחבה בגיליון זה, הזכיר רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א, כי השבת התורה למקום החורבן, זוהי הנקמה הגדולה ביותר ששייכת בנאצים הארורים ימ"ש. שכן רצו המה להכרית את שארית ישראל עלי אדמת הארץ בכל מקומות ישראל, בטעלז' לבדה אחר סגירת הישיבה הקד' טבחו הם ועקדו את כל תלמידי הישיבה, ראשיה ובניה הי"ד, וכל יהודי העיר ביום אחד.

אבל הנה זה פלא, שנים אחרי עקידת כל ישיבת טעלז', ראשיה, בניה וכל יהודיה, נכדיהם ונכדי נכדיהם ממשיכים לקיים את שמם בעולם, להפיץ את תורתם, ולמלאות את מהות חייהם – לקדש את שמו ית' בעולם. ועתה משיבים את תורתם למקומה. זהו הניצחון האמיתי עליהם. ואין מתאים מסמל הניצחון הזה, בהוספת תורה בעולם, כי כל הוספת תורה בישראל, הרי זו הוספת נצחיות בכלל ישראל, כי אין אומתינו אומה אלא בתורתה. וזהו הניצחון האמיתי.

דומה כי בשעה זו, שעה הקשה לישראל, בחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה, מאז יום שמחת תורה בו פשטו צוררי עמך ישראל ימ"ש על ערי הדרום להכרית כל שארית ישראל מטף ועד זקן, להשמיד, להרוג ולאבד. והידיעה הזו והזיכרון הזה הרי יש בו טללי נוחם ועידוד, כי לא תשכח מפי זרעו, ובכל עת עלינו לזכור כי אומת ישראל אומה נצחית היא – בל תנוצח.

בגיליון זה, מביאים אנו בפניכם בוגרי וידידי הישיבה הקד' שיחילי הצצה להיכלי התורה של הישיבה הקד', שם גיבורי החיל עושי המלחמה, משמיעים את דבר ה' בעולמו, מוסיפים בכל עת ומנשאים בעוז את הקול קול יעקב שהוא הוא המכרית והמשבית את ידי עשיו. עלי גליון סוקרים אנו גם את התפתחותם של היכלי התורה של הישיבה הקד' בכל אתר, ופורסים אנו בשלומכם מהיכל ה'. המלחמה.

בימים אלו – ימי החנוכה – מציינים אנו בגעגוע את יום השנה השישי להסתלקותו לשמי מרום של אבי ישיבתנו הקדושה מייסדה ומחוללה רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי אהרון יהודה לייב שטיינמן זיע"א שנשא על כפיו כאשר ישא האומן את היונק את משא ישיבתנו הקד' ותלמידיה בחיבה ובאהבה אין קץ, ומסר נפשו על הצלחתה והתעצמותה כל השנים. ומה כאן עומד ומשמש, אף שם עומד ומשמש שיחוס ויחמול על עמו.

בימים האלה ימים שעמדת להם בעת צרתם, רבת את ריבם, דנת את דינם ונקמת את נקמתם, ובעת הזו מבקשים, זועקים ומשוועים אנו, **אבינו שבשמים, חשוף זרוע קודשך וקרב קץ הישועה, נקום נקמת דם עבדיך, מאומה הרשעה. כי ארכה לנו הישועה ואין קץ לימי הרעה דחה אדמון בצל צלמון הקם לנו רועה שבעה.**

יוצא לאור ע"י:
ישיבת עטרת שלמה
ידיעות ותמונות:
ארכיון ישיבת עטרת שלמה
כתובת להערות ולשליחת חומרים:
gilyon@asi.org.il
עיצוב ועימוד:
שייע ברים - סטודיו אורגניל

בעניני פדשה קרבנות הנשיאים והנוכת המזבה

טעם מעמידו ומפרקו כל ז' ימים

ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן (במדבר ז' א)

יש לשאול מה שבהקמת המשכן נאמר ביום כלות משה להקים את המשכן, שמשמה העמידו כל ז' ימי המילואים ופרקו, עד שביום הח' העמידו לנכון (הש"י). ולמה הוצרכו לזה. אף שאין לי תירוץ מוסבר אבל התחלה לתירוץ יש לי, דהנה מצינו כשהקב"ה ברא העולם היה בונה עולמות ומחריבן עד שבנה עולם זה, וצריך להבין גם שם למה הוצרך הקב"ה לזה, הרי ה' יכול תיכף לברוא את העולם כפי מתכונתו העכשווי ובע"כ שיש כאן סוד גדול למה שעשה הקב"ה כך.

ולפי"ז נ"ל דזהו אותה הכוונה גם במשכן, כי הרי המשכן מכון כנגד הבריאה, והוא עולם מלא בפני עצמו שהשיכנה צמצמה עצמה ושוכנת שם, ולכן הוצרך הקמתו להיות כעין עצם בריאת העולם ע"י בונה עולמות ומחריבן ע"י הקמתו ז' ימים ופירוקו ורק אחר כך להקימו על נכון.

(מרן הגר"ב סורוצקין זצ"ל)

טעם אריכות פדשה הנשיאים והכפילות בכל נשיא ונשיא

הכוונה שהקב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, אינה כמו שנראה לנו שאך ברא עלמא ע"י הסתכלות בתורה, ובזה נגמרה הבריאה ע"י התורה, אלא המובן של ברא עלמא הוא, שכל עניני הבריאה מתחילתה ועד סופה עד קץ הימין נכללו ונשרשו באותיות התורה, ובאים לידי גילוי משך כל ימי שית אלפי שנים של קיום התורה.

והנה ידוע ומבואר בספה"ק שכל התורה שבעל פה שקיבל משה מסיני ואף כל המצוות דרבנן וכל תקנותיהם וגזירותיהם נכללו בתורה שבכתב ע"י רמזים, או צירופי אותיות שבתורה, ועי' בפ' בעל הטורים שגילה לנו במקצת אי אלו דרשות חז"ל ודינים ותקנות דרבנן איך שטמונים וגנוזים באותיות התורה, וזה

רק טיפה מן ימה של תורה, שבו נמצא הכל לאין שיעור וערך כענין הנאמר באבות הפוך בה והפוך בה דכולא בה.

כמו כן מובא בשם הגר"א מוילנא, וגם יש מסורת מהרמב"ן, שבאותיות התורה נכללו כל המאורעות שבעולם שהיו ושעתידין להיות. ועוד יותר מזה שטמונים באותיות התורה, שם של כל בנ"א שנולד ושעתיד היוולד וכל מאורעות חייו וממש הכל מושרש באותיות התורה.

ועל ידי זה אפשר להבין ענין פלא מה שמצינו בתורה, שמצד אחד, הלכות רבות וחשובות לנו בתורה נלמדות ברמז של אות יתירה או אות חסרה וכדומה, כמו למשל דין שיעור טומאה של שרץ נלמד מאות אחת, ומצד אחר פרשיות שלמות נכתבות ונכפלות כמו הבאת הקורבנות של הנשיאים, ופרשת אליעזר עבד אברהם שנאמרו ונכפלו דברי אליעזר וכמו כן בפרשת ויק"פ, שנכפלו הדברים בפרשות, אחרי שכבר מובא הכל בפרשת תרומה ותצוה, ואגב, זו תשובה ניצחת לסתום פי דוברי עתק, שכל התורה מן השמים ניתנה בחכמה אלוקית כי דברי חכמה ודעת של בנ"א אינם נכתבים ומובאים בכפילות כזרת.

והנה הרמב"ן בפרשת ויקהל הרגיש בקושי כפילות הענינים וכתב, וז"ל שכל זה דרך חיבה ודרך מעלה, לומר כי חפץ ה' במלאכה, ומזכיר אותה בתורתו פעמים רבות להרבות שכר להעוסקים בה כענין שאמרו במדרש יפה שיחתן של עבדי אבות לפני הקב"ה מתורתן של בנים שהרי פרשת אליעזר שנים ושלשה דפין היא עכ"ל.

והנה בודאי הטעם להרבות שכר להעוסקים בה שגילה לנו הרמב"ן ז"ל בהבנת הפסוקים כפי שנראה בזמן בנין המשכן היינו שכל חכם לב שנתעסק באותו משכן קיבל שכר על כל אחד ואחד מציווי ה' בשעת עשייתו ובשעת הקמתו על שפעלו בכל כך מסירות נפש, ובא לידי ביטוי וגילוי בזמן דור המדבר באותיות התורה שנכפלו.

אך לפי מה שביארנו שכל עניני הבריאה מתחילתה ועד סופה נכללו ונשרשו באותיות התורה וגם כל המאורעות שבעולם ומאורעות של כל יחיד ויחיד טמונים וגנוזים באותיות התורה, יש להבין עוד יותר את ענין הכפילות בפרשיות אלו שבתורה כי אפשר שבאותיות התורה של פרשת בנין המשכן נכללו כל מעשי חכמי לב שבכל דור ודור העוסקים בבנין תורה והרבצתה, ושם כל אחד ואחד טמון באותיות אלו.

וכן בפרשיות של קורבנות הנשיאים, שבפרשה של כל קרבן נשיא השבט טמון ונגזז עבודת ה' של השבט, ושם של כל אחד ואחד שנולד ושיולד מהשבט כל משך קיום הבריאה של ששת אלפי שנה. ולכן אין פלא ותימה למה נכפלו ונשנו פרשיות עם כל כך הרבה אותיות בתורה שהיא נצחית.

וכמו"כ פרשת אליעזר שזה יסוד התחלת הבנין של כלל ישראל ע"י בנו יחידו של אברהם אבינו, אפשר שנכלל באותיות פרשה זו שם של כל אחד ואחד מבני אברהם יצחק ויעקב לדורי דורות, ובאות לתת שכר להעוסקים ולהאוחזים במידות של אבותינו הקדושים ולכן אין פלא שכל כך הרבה אותיות נכללו בפרשה זו.

(מרן הגר"מ בלוח זצ"ל)

הנשיאים זכו לכיוון לאותו הקרבן, ועי"ז נעשו לקרבן ציבור

יש לנו לעמוד על עוד פרט נפלא בזה שזכו כל הנשיאים, כל אחד בפני עצמו, לכיוון לאותה דעת העליונה, ולא רק שכיוונו להביא קרבן לחנוכת המזבח אלא כולם כיוונו לאותו הקרבן עצמו בשווה. ואי אפשר לדבר זה אלא מתוך אותה השראה עליונה שאין בה משום נגיעה עצמית הנטולה מכל ענין של אנוכיות. וכזוהי צורת הדברים הנה לא קרבנו הפרטי הוא זה אלא שהוא קרבנו של הכלל כולו, וכל

נשיא בפני עצמו הביא קרבן עבור הכלל כולו לכללם בחנוכת המשכן. אלא שקרבנו להכלל היה לפי פקודתו כנשיא שבטו הוא.

ולכן אף שבצורה החיצונית של הקרבן היו כולם שווים, הנה בצורתם הפנימית נשתנו לפי מהותו של הנשיא ושבטו וכמבואר בדברי הרמב"ן בפ' נשא אשר זהו הטעם שהאריכה התורה הקדושה לפרט כל קרבן בפני עצמו שברקע הנצח של התורה הקדושה לא היו קורבנות שווים, ואח"כ חזרה תורה וכללתם יחד להגיד לנו שכולם משלימים זה את זה בבנין כלל ישראל יחיד ומיוחד.

והעירני הרב הגאון צ"ר רבי מרדכי פרלוב זצ"ל האדמו"ר מנבומינסק, לדברי הילקוט שמעוני נשא "רבי ישמעאל אומר מה ת"ל מאת נשיאי ישראל אלא מלמד שנדבו מעצמן כולם שוה ולא הקריב אחד מהן יותר על חבירו, שאילו הקריב אחד מהם יותר על חבירו לא היה אחד מהם דוחה את השבת, אמר להם המקום אתם חלקת כבוד אחד לחבירו ואני חולק לכם כבוד, ע"כ.

הרי מבואר שבה שכולם שווים יש בו משום חלוקת כבוד זה לזה שאף שכל אחד כיוון מדעתו מבלי דעת חבירו כיון שהיתה מחשבתו טהורה ומיוחדת לכלל כולו הרי זהו ענין חלוק כבוד חבירו ולכן יש בקרבנם תורת קרבן ציבור ולא קרבן יחיד ודוחה הוא את השבת. (ואף שברמב"ם פ"ב ממעשה הקרבנות ה"ז מב' שדחיית השבת היתה הוראת שעה, נמצינו למדים מדברי רז"ל ששרוש ההוראה הוא בזה שחל בקרבן תורת קרבן ציבור שיש בו דין דחיית השבת).

(מרן הגר"מ גיפטר זצ"ל)

הסדרה אות משמם והנשאים כתב – מהות עונש זה

ויקריבו נשיאי ישראל (ד' ב')

"א"ר נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו נשיאים יתנדבו ציבור מה שמתנדבין ומה שמחסרין אנו משלימין אותו, כיון שהשלימו ציבור את הכל שנאמר 'המלאכה היתה דים' אמרו נשיאים מה עלינו לעשות הביאו את אבני השוהם וגו' לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם והנשאים כתיב" (ב"ד פ"ב).

הנה חטא הנשיאים אפשר לנו להרגיש, כי לו היה הדבר חביב עליהם ביותר כפי שראוי להיות לפי האמת והיו מתעוררים בהתעוררות יותר פנימית ועמוקה להביא את נדבתם בכל חפץ ליבם, כי אז בודאי היו מזדרזים ומקדימים להביא את נדבתם, וחביבות הענין היתה מרחקת ומונעת את אלו החשבונות "כי מה שמחסרים ישראל אנו משלימים" וגם לו קמה מחשבה זו בליבם בודאי היו חוששין אולי יזדרזו ישראל כמו שהיה באמת והיו מזדרזים ומקדימין הם, ומפני שהתרשלות זו היתה מחסרון פנימי ונפשי היו ראויים להענש ע"ז, אבל מה היה העונש להם במה שהחסירה תורה אות אחת משמם, ומי מאיתנו מרגיש כה ברור אם המילה "נשיאים" מתבטאת במילוי יוד או בחסר?

אמנם אפשר לנו להרגיש קצת את טיב העונש, בזה שהחסירה התורה אות אחת בשמם, מעניני החיים בסביבתנו. רגילים אנו לשמוע ביחסי אדם לאדם חילוקים כאלה במבטא הבאים ג"כ ע"י חילוקי היחס בהרגשת הכבוד לזה שמדברים אודותיו כי לאדם שאינו מכובד כ"כ מקצרים בקריאת שמו ורגילים לדלג בביטוי שמו על אי אלו אותיות, למשל, השם אביגדור מבטאים בהבלעה וקוראים ביגדור, ולהיפוך לאדם המכובד ביותר בהרגש בנפש האדם היא לבטא את שמו ברור ומדויק בהברתו והטעמת כל האותיות "אביגדור". ולאחר שמצינו רגש זה בנפש האדם נוכל להבין העונש של הנשיאים, כי גם אצלם אחרי שחסרה להם הזריות בהבאת נדבתם ירדו ממעלתם ע"ז באותה מידה ואינם ראויים עוד להתכבד כמקדם לבטא את שמם באופן ברור

וצלול, והחסירה התורה אות אחת משמם.

אבל מ"מ עדין אינו מובן כי מי זה מבחין בשינוי הנעשה בביטוי שמם שירגישו בזיון מזה? וגם אם ירגיש מי שהוא ישמע ההפרש בהברה, איזה ערך יש לעונש זה?

אבל כל זה לנו רק מפני שאנו חושבים, כי זה העונש הוא רק בזה האופן המתראה לנו פה, אבל מובא במדרש "כל מה שברא הקב"ה למעלה ברא למטן" והיינו כי בריאה אחת וענין אחד הוא בין למעלה בין למטה, ואל לנו לתפוס במחשבותינו ולצייר לנו את זה הענין המיוחד כל אחד לפי מושגיו, וכי למעלה נבראו שרפים ולמטה נבראים אחרים המתאימים כנגדם לפי צמצום זה העולם.

אלא שמהבחינה האמיתית והציור הנכון הוא כי אותם הברואים עצמם נמצאים בכל העולמות וזה הנברא עצמו הנמצא בשורש הבריאה, בכל פרטיו ועניניו, חודר הוא דרך כל העולמות עד העולם התחתון אלא שבכל עולם ועולם מתראה ומורגש הוא רק באותו החלק ממציאותו ובזו הבחינה שאפשר שיחדור ויתראה לפי שיעור וצמצום של כל עולם ועולם ואותו הנברא שבעולם היותר עליון מאיר ופועל הוא כפי כל מציאותו האמיתית, בהשתלשלו למטה והתרחקו מאור שורשו מתכווץ האור ונשאר מואר רק בחלקו. שגם הוא כולל ומקבץ את כל עניניו...

והנה ידיעה זו שזה האדם עצמו שמצא בעולם התחתון בכל אותם הענינים וההרגשים הסובבים אותו פה, נמצא וחי באותה שעה גם בעולמות העליונים וממש בחוג אותם הדברים עצמם נמצא גם הוא בעולם היותר נעלה, אפשר לנו ללמוד מענין הנשיאים שגם הנשיאים נמצאים לא רק פה אלא באותה שעה הם חיים וקיימים גם בעולמות העליונים, ועונשם שהחסירה התורה אות משמם, כמו שהוא מורגש אצלנו פה אין בו בזיון כ"כ גדול, אבל בעולם העליון לפי מציאותו שם, ששם התורה כתובה באש שחורה על גבי אש לבנה, והחסרון שם עומד לעולם, ההפרש הוא גדול מאוד, מה שלנו נדמה פה שזה רק חסרון נקודה אחת קטנה ומורגש לנו איזה ניצוץ של הרגש דק שם בעולם הנצח הפרש גדול הוא, פה אנו עוברים בלי התבוננות על רגש כזה, אבל שם בעולם הנצחי מורגש הוא בבהירות יתירה מובלט לכל ומדרגה אחרת לגמרי היא.

(מרון המהר"ל בלוק זצ"ל)

אף שהמעשה נכון אך נתבעו על מסתרי הלב

דברי המדרש הנ"ל טעונים ביאור. הלא חשבון הנשיאים לכאורה נראה חשבון נכון וצודק, שהרי היו מוכנים למלא כל מה שיחסר אחרי שיגמרו בני ישראל להתנדב. ואדרבה מעלה יש בזה, שאפילו אם יעלה החסרון הרבה מאוד, מוכנים הם להשלימו כדי שחס ושלום לא יהיה שום חסרון ועיכוב בבנין המשכן. ובאמת הלא הביאו את אבני השוהם ומה שמוכיח על נדיבות ליבם. מעתה יש להבין למה נענשו על כך שנחסרה אות אחת בשמם?

למדים אנו מכך מוסר השכל ולימוד חשוב בכוחות נפשו של אדם. יכול אדם לעשות פעולה בחשבון הנראה צודק, ומנמק חשבונו בנימוקים נכונים ומתקבלים על הדעת, ובכל זאת אם יתעמק לתוך פנימיותו ויבחן במאזני שכלו את נימי הרגשותיו, ימצא כי החלטתו נובעת ממקור בלתי טהור וממידות שאינן טובות שבקרב.

ידעה התורה כי חשבונם של הנשיאים – למרות היותו נכון וצודק – נבע מאיזו מחשבת עצלות שהייתה בפנימיותם, לו היו מתעוררים יותר בכל חפץ ליבם להביא נדבתם היו מעבירים כל מיני חשבונות, ועוד היו חוששים שמא יזדרזו ישראל ולא יחסרו מאומה – כמו שבאמת קרה. ומפני חסרון זריזות זה שהיה בהם ראויים הם לעונש. לכן נענשו שהחסירה התורה אות אחת משמם שזהו עונש עצום ונורא, וכפי שביאר מורי חמי הגאון מהרי"ל זצ"ל.

יסוד זה חשוב הוא עד מאוד. בכל עת שמגיע אדם לידי החלטה

והכרעה הנראית צודקת על ידי נימוקים וטעמים שונים, עליו להיזהר ולבחון עוד במאזני שכלו מקור ההחלטה, אם שורשה מטהור מידותיו או חס ושלום מחמת אי זיכון מידותיו.

(מרון הגרמ"מ קטץ זצ"ל)

אף שכונתם לטובה ה' אך נילתה תודה כי ה' כאן חיסרון בתשוקה לבנין המשכן

בודאי הנשיאים שהיו אנשים גדולים ויראי ה' הרגישו בעצמם שהמעשה שלהם מוצאו ושורשו ממקור הטוב מצד נכונותם ליתן עבור בנין המשכן כל מה שיחסר. אבל התורה ירדה לסוף דעתם וקבעה שהחלטתם זו היתה מצד כוח עצלות שהיתה בהם דאל"כ על אף כל החשבונות שעשו, שבודאי יחסר הרבה, מ"מ התשוקה להיות מהראשונים עבור דבר קדוש כבנין המשכן היתה צריכה להניעם להביא נדבתם תיכף, והרצון לנדב עבור המשכן היה צריך להיות כ"כ גדול לחשוש להספק הרחוק שמא יביאו כלל ישראל כל הנצרך. דבדבר שמשתוקקים אליו מאוד חוששים אפילו לחשש רחוק בבחינת אהבה שמקלקלת את השורה, ולכן העידה התורה שמידת העצלות שהיתה בהנשיאים במידת מה גרמה שיחליטו באופן כזה.

(מרון הגר"ב סורוצקין זצ"ל)

בדין קרבנות הנשיאים ובהזיזוה הרמב"ן דילפינו מינה לדורות להנוכח הבית דשלמה ודאנשי כנה"ג

כתב הרמב"ן ולכך עשה שלמה חנוכת הבית דכתיב ויחנכו את בית האלוקים וכל העם וכן אנשי כנסת הגדולה עשו חנוכה וכו' וכן לימות המשיח וכו' והיא חנוכה למזבח במילואים. ע"כ. והנה הרמב"ן כ' דכל עניני חנוכה אלה הם מגדרי קרבנות חנוכה של הנשיאים, וצל"ע שהרי בפשוטו נראה שהם מגדרי קרבנות המילואים שקדמו לקרבנות הנשיאים, וכדברי הגמ' במנחות מ"ה, אלא שכוונת הרמב"ן שכמו שראינו שהמילואים נהגו לדורות, כן יש לנו לומר שחנוכת המשכן נוהגת לדורות. אבל זה לא יתכן, דהרי המילואים היו בציווי מפורש ולכן נהגו לדורות אבל חנוכת הנשיאים שהיתה בנדבה בלא ציווי מנ"ל דהיא חובה לדורות?

ובהכרח שהרמב"ן למד הדברים מלישנא דהכתוב ויחנכו את בית האלוקים וכו' חנכת בית אלקא, הרי שנהגה גם חנוכת הבית לבד מילואי המזבח, אבל הרי ביחזקאל איירי במזבח, אלא שביחזקאל כתוב עוד וחסטאת את המקדש, וע"ז כ' הרמב"ן בסה"מ וע"ז הוא שדרשו שהם מלואים והם המלואים על המקדש ואח"כ הביא שם קרא דיחזקאל דאיירי במילואי המזבח. אבל דבריו כאן בפירושו בלתי מבוררים וצ"ע.

ועי' דברי הרמב"ם בסופ"ב ממעשה הקרבנות ה"טו' שמדבריו נראה שחנוכת הנשיאים היתה מכלל דין המילואים, ולא דין נפרד לעצמו של חנוכת המזבח. ויל"ע שלא הזכיר קרבנות שלמה, אלא שהרמב"ם בא לפרש ענין הקרבנות שיש בהן משום הוראת שעה ע"פ הנביא אבל בקרבנות שהקריב שלמה אין לנו זכר שה' בהם משום דבר חידוש שהיה טעון הוראת הנביא, כגון הבאה בשבת או חידוש אחר. אלא שיש לעי' שהרי בנדבת הנשיאים לא הקריב משה עד ששמע ציווי השם לקבל הנדבה, אלא שהרמב"ן לא איירי בענין זה כלל, עייש"ה.

ועי' במגילת תענית פ"ט, ומה ראו לעשות חנוכה ח' ימים והלא חנוכה שעשה משה במדבר לא עשה אלא שבעת ימים שנאמר ומפתח אוהל מועד לא תצאו שבעת ימים וגו'. ואומר ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו וגו' ובשביעי הקריב אפרים. ומשמע דהקרבנות הנשיאים הם מכלל המילואים של הכהנים. (ויל"ע במה דמסיק ובשביעי הקריב אפרים, שהרי הנשיאים נמשכה הקרבתם שנים עשר יום, שהוא לאחר כלות ימי החנוכה של שבעת הימים).

והן מפרש בקרא: "נשיא אחד ליום יקריבו את קרבנם לחנוכת המזבח" הרי שלא הייתה רק חנוכת המזבח ולא חנוכת הבית בנוסף על חנוכת

המזבח. ואשר לפי"ז צ"ע גם בדבריו של הרמב"ן בסה"מ, וצ"ע. ונראה בביאור דבריו שיש דין חינוך המזבח המתחנך בתמיד של שחר, ויש דין חנוכת הבית שגם זה יש לו שם חנוכת הבית, אלא שבא לשם חנוכת הבית, וזהו שכתב הרמב"ן שמצינו שנהג לדורות ענין ריבוי קרבנות בחנוכת הבית, לבד דין חנוכת המזבח שבתמיד של שחר.

אבל עדין לא נתברר לנו מנא לן לומר שזה נלמד מנדבת הנשיאים

(מרון הגר"מ גיפטר זצ"ל)

הלישות דעתו של אהרן מקרבנות הנשיאים – ושכרו במנוחה ובמצוות חנוכה

"למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים לפי שכשראה אהרון חנוכת הנשיאים חלשה דעתו כשלא היה עמםם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומיטיב את הנרות" (רש"י ריש בהעלותך). וברמב"ן שם "אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנוכה של נרות שהייתה בבית שני ע"י אהרון ובניו ר"ל כי הם חשמונאי ובניו וכו' והנה הדבר ידוע שכשאינ בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות אבל לא רמזו אלא לנרות של חנוכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו" ע"כ.

נדבת הנשיאים להשתתף בהשראת השכינה

בעשיית המשכן הייתה נדבת העם, ובזה התנדבו הנשיאים אבני השוהם והמילואים לאפוד ולחושן, ואח"כ התנדבו בעגלות וקרבנות של חנוכת המשכן. והנה ענין חנוכת המשכן הוא ענין קביעות השראת הקדושה ובאו הנשיאים בנדבת ליבם, כל אחד כנשיא שבטו, להשתתף בקביעות השראה זו, ולא סמכו בזה על קרבנות המילואים שצויה עליהם השי"ת שיקריבם אהרן במשך ימי המילואים אלא שבקשו חלק גם לעצמם בזו ההשראה ע"י מסירת קרבנם הם לחנוכת המשכן, שלמען המשך עליהם קדושת המשכן ביקשו להתקשר עם קביעות השראת הקדושה שכפי מה שהאדם נמשך להקדושה כן תמשך הקדושה אליו.

ויש בזה גם משום נקודה של רוצה אדם בקב שלו יותר מתשעה קבין של חבירו, שכפי מה שהוסיפו הם בנדבת רוחם בקביעות השראת השכינה היתה השראה זו פרי עמלם הן ולא רק פרי עמלם של הכהנים משרתי ה' בקרבנות המילואים.

הלישות דעתו של אהרון – שלא זכה לנדיבות ליבו

וכבר ביאר הרמב"ן ז"ל בפרשת נשא שהשם הנכבד הסכים על דעת הנשיאים וכו' ולפיכך יתכן שהיא מצוה לדורות שיחנכו לעולם את המקדש והמזבח וכו' והנה תהי' ענין זו המצוה כענין פרשת טמאים בפסח ופרשת בני יוסף שהסכימה דעתם לדעת העליונה ונצטוו בהם לדורות, ע"כ. והנה אהרון ובניו שהם הם משרתי ה' ועל ידם ובהם חלה השראת השכינה, לא ה' שייך בהם ענין קורבנות הנשיאים, אלא שחלשה דעתו של אהרון על שלא זכה להזדמנות זו שבנדיבות ליבו – הוא ושבטו – יכוון לדעת העליונה, ומתוך כך תצמח המצוה לדורות. ועל זה ניחמו ה' ית' שגם ממנו ושבטו תצמח מצוה לדורות הכרוכה בענין הדלקת המנורה.

נדבת הנשיאים לא נקרבה עד ציווי ה'

ויש להוסיף בזה בירור. בנדבת הנשיאים לא הקריב משה עד ששמע מפי הגבורה לקבל נדבתם כמבו' ברש"י שם, ולא לבד על אלה הדברים שלדורות אינם באים בכלל בנדבה אלא גם באלה שאפשר להביאם נדבה, הנה אין לנו לערב נדבת לב אדם אם גם תהא כולו קודש, בקביעות השראת השכינה לדורות. קביעות זו אין בה מקום אלא מתוך ציווי ה' לבד. אלא

ולא מעיקר הדין המילואים של הכהנים, וכמבו' בדברי הרמב"ם. אלא שמכיון שלא נתקבלה נדבתם עד נצטווה משה מפי ה' האיך הקריבו קרבנות בימי שלמה וכו' שלא נצטוו עליהם ואלה הקרבנות לא היו מילואי קרבנות כהנים, ובזה כתב הרמב"ן שהוא נלמד מקרבנות הנשיאים. אבל מה שהביא בפירושו קרא דיחזקאל דלא איירי בקרבנות העם ולא בקרבן נשיא צ"ע.

(מרון הגר"מ גיפטר זצ"ל)

נדבת הנשיאים – שאיפה וביקוש ממרוך הגר"מ גיפטר זצוק"ל

שגדולה היתה זכותם שזכו לכוון לדעת העליונה, ורצה הדעת העליונה שזה הציווי יתגלה באופן זה של הסכמת דעת העליונה לנדבת ליבם של הנשיאים. וזכות היא זו למי שזכה להתרומם במדרגות הקדושה עד כדי לכוון לדעת העליונה.

זה שחלשה דעתו מתרומם לאותה דעת העליונה

ואכן מי שתחלש דעתו על שלא ניתנה לו ההזדמנות לכך, הנה גם הוא מתרומם במדרגות הקדושה לאותה דעת העליונה, שזהו תוכן צערו, חוהי הצורה האמיתית של חלישות דעתו, ומתוך כך זכה אהרן לקביעות מצוה לדורות המתייחסת למנורה, היא הדלקת הנרות שבמצות חנוכה הנוהגת גם בגלותינו.

מה הנדל זכותו של בן תורה המצטער שלא הבין דבר בלימודו

למדים אנו מזה כמה דברים. עד כמה תגדל זכותו של אדם המצטער על זה שלא זכה להזדמנות של עשיית דבר טוב שזה הצער מוליד גדולות ונצורות מתוך כך שבזה הצער נמצא האדם מתרומם למקור הקדושה, שבזה הצער משתקפת השאיפה העזה לקדושה. מה תגדל זכותו של בן תורה המצטער על שלא זכה להבין איזה דבר בלימודו, ומובטח הוא שינחמהו ה' ית' על חלישות דעתו וצערו, ובלי ספק צערו ישא פרי בדביקות באור תורת ה', ומתוך הצער יזכה להבין ולהשכיל בתורה.

אין לסמוך על עצמינו לקבוע ולהדיש – אלא דק עפ"י ציווי ה' על ידי בית דין

ועוד יש ללמוד, גודל הזהירות הטעונה בקביעות עניני תורה ומצוה. גדולה עד מאוד הזכות שבביקוש ושאיפה לקדושה, אבל אם באים מתוך כך לקבוע חדשות אין לסמוך על הקדושה שבנדבת ליבו של אדם, והדבר טעון ציווי. לימוד גדול הוא זה בכל הדורות, שלא ניתנה לו רשות לאדם לקבוע חדשות אלא מתוך כוח הציווי של השי"ת וצורת הדברים לדורות היא קביעות הדבר ע"י הבית דין, ושכן בקביעות המצוה של חנוכה לא נקבע הדבר מתוך נדב הלב והשאיפה לבד, אלא שנידון הדבר בבית דין וחלה בזה הוראת הבית והיה למצוה דרבנן, וכן היה במגילה. טעמו של דבר שמוגבלת היא דעתו של אדם ועלול הוא לטעות ורק הציווי ודעת תורה של חכמי ישראל שבביל"ד, היא שראויה לסמוך עליה. ומי שירצה לסמוך על דעתו מבלי זה הציווי אות הוא שאין הדבר יוצא מתוך ביקוש האמת ורוממות קודש.

כל מצוה דרבנן יש לה שורש בתורה

ועוד יש לנו ללמוד מתוך האמור מה זאת אומרת מצוה דרבנן, שכל מצוה דרבנן יש בה שורש בתורה הקדושה, וזהו המחייב לבלי לקבוע חדשות בלא הציווי של הבית דין שרק חכמי ישראל שבבית דין הם יכולים בדתם – דעת תורה – לקבוע הדבר לפי שורשו, שורש האמת מתוך סייעתא דשמיא של אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

ובנו את המזבח ושדוהו בשיר ותקנו בו כלי שרת והיו מתעסקים בו שבעת ימים יעו"ש, הרי דהיו צריכים לתקן כלים חדשים והיינו משום דהיונים נטלו כל כלי המקדש וכמש"כ רש"י.

מעשה נראה פשוט כיון שהיו כלים חדשים היו צריכים קידוש וחינוך, ועבודתן היו שמחנכתם. והנה בפרי חדש ס' תר"ע כתב דהחשמונאים נכנסו לבית המקדש בערב יעו"ש, נמצא דבאותו יום לא עשו שום עבודה במקדש כ"א הדלקת המנורה (ומש"ה הוא דנתחנכה ע"י ההדלקה של הנרות) דהרי תנן במנחות מ"ט א, אין מחנכים את מזבח עולה אלא בתמיד של שחר ואין מחנכים את השולחן כ"א בלחם הפנים בשבת ואין מחנכים את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים של שחר, ורק את המנורה מחנכין בשבעת נרותיה בין הערביים, וגם למ"ד דמזבח הזהב מחנכין אותו בקטורת של בוקר מ"מ חינוך המנורה הוא בהדלקתה בבין הערבים, דאין ההדלקה בבוקר (כ"א לדעת הרמב"ם), והחינוך הוא ע"י הדלקת הנרות ולא ע"י הטבה ונתינת השמן.

באופן דנמצא שכשנכנסו בערב של כ"ה בכסלו לא היה שייך לעשות שום עבודה כ"א הדלקת הנרות ולכן אתי שפיר הא דאמרין דהדלקת נרות בחצרות קדש, דאין הכוונה לנס ההדלקה כ"א סיפור דברים בעלמא מה עשו כשבאו לבית המקדש, וכמו שמוזכר שטיהרו את המקדש ופינו את ההיכל ה"ג מוזכר שהדלקת נרות ויותר מזה באמת לא עשו בכניסתם לבית, וכמש"כ רש"י.

והכהנים רק מעשה עבודה הוא דקעבדי, ע"י ח' מרן רי"ז הלוי בהל' כלה"מ) וזהו נחמתו דחנוכת הבית תהא ע"י חנוכה של נרות.

ונמצינו למדים דההדלקה של אותו יום, מלבד שהיה בה קיום מצות הדלקה של כל יום, עוד היה בה גם משום חנוכת הבית, מעתה אתי היטב הא דמזכירין בנוסח של על הניסים והדלקת נרות בחצרות קדש, דאין הכוונה כל עיקר לנס של ההדלקה ולמצות הדלקת נרות של כל יום כ"א להדלקה שנעשית לחנוכת הבית, לחנוכה של הנרות שהיתה ע"י חשמונאי כהן גדול ובניו. (שו"מ כע"ז בפ' הרוקח).

והדליקו נרות בחצרות קדשך

י"ל בזה עוד ע"פ דברי רש"י בע"ז מג, א, ד"ה ומלכות בית חשמונאי שכתב וז"ל "עשאוה למנורה במקדש של עץ לאחר שטימאו יוונים את ההיכל ונטלו כל כליו וכו', עכ"ל. הרי דהיונים נטלו את כל כלי המקדש, ובע"כ דהחשמונאים תיקנו במקומם כלים חדשים, וע"י מנחות כח ב, דעשו מנורה חדשה משיפודין של ברזל וחיפיהו בעץ, וע"י ע"ז נב ב, מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי את אבני המזבח ששיקצו אנשי יוון הרי דהיו צריכים לעשות גם מזבח חדש. וכן הוא להדיא במגילת תענית פ"ט מ"ז "ומה ראו לעשות חנוכה שמונה ימים והלא חנוכה שעשה משה במדבר לא עשה אלא שבעת ימים וכו' וכן מצינו בחנוכה שעשה שלמה שלא עשה אלא שבעת ימים אלא בימי מלכות יון נכנסו בית חשמונאי להיכל

הבית. ובאמת הא דמוזכר הדלקת הנרות בנוסח דעל הניסים אין זה שייך כלל לנס של חנוכה, כ"א סיפור דברים בעלמא, כמו שמוזכר שם שפינו את ההיכל דע"ז שפינו את ההיכל מהטומאה והדליקו את הנרות לחינוך הוכשר המקדש להקרבה.

והדברים מפורשים במגילת סתרים המובא ברמב"ן ר"פ בהעלותך וז"ל ראיתי במדרש כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו' אמר לו הקב"ה למשה דבר אל אהרון ואמרת אליו יש חנוכה אחרת שיש בה הדלקת נרות ואני עושה וכו' וחנוכה שקרויה על שמם והיא חנוכת בית חשמונאי ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנוכת הבית, עכ"ל. וכתב ע"ז הרמב"ן שם וז"ל אבל ענין הגדה זו לדרוש רמז מן הפרשה על חנוכה של נרות שהיתה בבית שני ע"י אהרון ובניו ר"ל חשמונאי כהן גדול ובניו. עכ"ל. הרי להדיא דההדלקה היתה בה משום חנוכת הבית, וזהו שניחמו בהדלקת הנרות, דכשראה אהרון חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה, וניחמו הקב"ה בזה דיהיה חנוכת הבית אחרת על ידו, דאילו חנוכת המשכן באה ע"י הקרבת קרבנות כל השבטים, וחנוכה זו בימי החשמונאים תהיה בהדלקת הנרות ע"י

הכהנים. (ואע"ג דגם הקרבנות של הנשיאים הקריבום הכהנים מ"מ שאני הדלקת נרות מהקרבת הקרבנות, דאין במצותה כ"א מעשה ההדלקה בלבד וזה כל עיקר קיום מצותה מה שהנרות דולקות, וזה נעשה ע"י הכהנים, משא"כ חנוכת המשכן שנעשה ע"י הקרבת קרבנות הרי עיקר קיום מצות הקרבה היא ע"י שהקרבו עולה לבעלים,

בית המקדש ואורו של עולם לא נשלמה הישועה והתשועה, ורק לאחר שנכנסו לבית המקדש והדליקו נרות בחצרות קדשך שהוא חנוכת המנורה והמקדש, וכדאי' במגילת תענית וכמ"ש הרמב"ן ריש בהעלותך, רק אז נשלם הניצחון ונמצא דזה שחזרו לבית המקדש והדליקו את הנרות שפיר מישך שייך להניצחון.

והדליקו נרות בחצרות קדשך

הנה כבר הקשו ע"ז דכיון דאין מזכירין ענין הנס של ההדלקה למה בכלל מזכירים ענין הדלקת נרות, וצ"ע.

והנראה בביאור הדברים, דהא דמזכירים דהדלקת נרות בחצרות קדשך מישך שייך למה דאיתא לעיל דפינו את היכלך וטהרו את מקדשך, דדברים אלו (הפינו והטיהור) הוצרכו ונעשו להכשיר את בית ה' להקריב בו את הקורבנות, וכדמבואר בדברי הימים ב' כ"ט יעו"ש, ורק לאחר שהוציאו את הע"ז שמתמא באוהל ושאר הטומאות שהיו שם נטהר והוכשר המקדש למקום עבודה. ונראה דמלבד זה היה הבית צריך חינוך מחדש דע"ז שבאו פריצים וחיללוהו כדמבואר בע"ז נ"ב ב', יצא בית המקדש כולו לחולין והיה צריך לחינוך וכמו דמצינו דנתחנך המשכן ע"י הקרבת קורבנות בחנוכת המזבח ע"י הנשיאים, ה"נ בימי חשמונאי הוצרכו לחנך את הבית, והחינוך הזה נעשה ע"י הדלקת הנרות, דע"י עבודת הדלקת המנורה נתחנך

ואחר כן באו בניך לדבר ביתך ופינו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך

יל"ע דמאי שייכא הא לעל הניסים דהיא ברכת הודאה, ודי בזה שנאמר ולך עשית שם גדול בעולמך. וכמו דמצינו אצל פורים דדי בסיפור הנס גרידא, ולמה הוסיפו ואח"כ באו בניך לדבר ביתך וכו' שאינו מענינא דהנס. והנראה הביאור בזה דבאמת לא נגמרה הישועה עד לאחר שהדליקו הנרות בחצרות קדשך, דהנה עיקר מלחמת יוון היתה להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, דרצו לבטל את אור התורה וחקמת התורה לעומת חכמת יוון, ולכן טימאו את השמנים כדי לבטל מצוות ההדלקה, ואיתא בגמרא ב"ב כ"ה, הרוצה להחכים ידרים שהמנורה בדרום היא, והיינו שחכמת התורה היא יורדת ע"י המנורה, ובאמת כבר יסד לנו הגר"א דבלי בית המקדש אין תורה, וזהו שאנו אומרים יה"ר שיבנה בית המקדש ותן חלקינו בתורתך, דמתלי תליא תורה עם בית המקדש והמקדש עם אור התורה.

והנה היוונים לא רק שטימאו את המקדש אלא הוציאוהו לחולין, וכדדרשי' בקרא ובאו בה פריצים ויחללוהו דהם חיללו את המקדש עד שהוצרכו לחנכו מחדש, (ע"י רמב"ן ובעה"מ ע"ז ס"ג א), וכ"ז הוא במלחמתם להשכיחם תורתך, נמצא דגם לאחר שניצחו החשמונאים בגופם כ"ז שלא חזר לנו

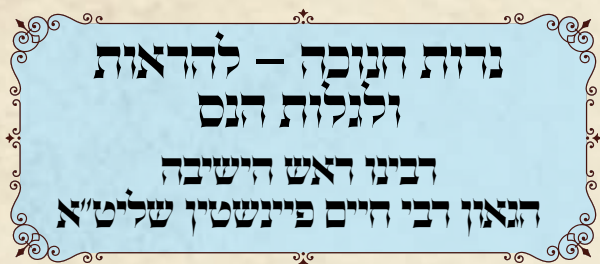
מנהגי הישיבה חנוכה ופורים

חנוכה

- א. אבל מתפלל לפני העמוד מנחה ומעריב אך לא שחרית.
- ב. מברכים להדליק נר 'של' חנוכה.
- ג. בני הישיבה מדליקין בפתח הבנין שבו הם דרים, ומפני הסכנה לא ידליקו בחדרים.
- ד. במוצ"ש מדליקין ואח"כ מבדילין.
- ה. מתפללים מעריב במוצ"ש בזמן הקבוע, חמישים וחמש דק' לאחר השקיעה.
- ו. אומרים על הניסים [ולא ועל הניסים].
- ז. בר"ח טבת קוראים בב' ספרים ואומרים הקדיש לאחר כל הקריאה ואין מניחים הס"ת הראשון על הבימה בשעת הקדיש.
- ח. למנהג הישיבה כשחל י' טבת ביום שישי הבחורים לא עוברים בליל שבת לברכת "גוט שבת" לרבנים מפני טורח הציבור

פורים

- א. נוהגים לכבד רה"י במפטיור של ד' פרשיות.
- ב. א"א אב הרחמים והזכרת נשמות בד' פרשיות, בשבת זכור מוציאים הס"ת המהודר לקריאת זכור.
- ג. לפני הקריאה מכריזים שיכוונו לצאת המצווה דאו' של זכירת מוחיית עמלק.
- ד. חוזרים על כל הפסוק האחרון של "זכור".
- ה. נותנים מחצית השקל בפורים בבוקר קודם קריאת המגילה.
- ו. בליל פורים מתפללים מעריב בניגון הימים הנוראים.
- ז. מדליקין שני נרות לקריאת המגילה וגם בקריאת היום.
- ח. זמן שחרית הוא כבכל השנה.
- ט. לפני קריאת המגילה עושים הפסקה לנתינת מחצית השקל.
- י. קודם הברכות ביום מכריזים שיכוונו בברכת שהחיינו על שאר מצוות היום.
- יא. נוהגים שיש סדר לימוד שעה אחת לאחר התפילה.
- יב. בקריאת פרשת פרה מקפידים לקרוא בס"ת היותר מהודר.

גילוי כדי להראותו, ומבואר שבענין הנס של נרות החנוכה היה דבר נסתר ומכוסה, ומכלל המצוה של הדלקת הנרות הוא לגלות הדבר ולהוציאו מהסתרו, וצריך להבין מה הוא אותו הדבר נסתר שהיה בנס הנרות חנוכה.

וכו' ומדליקין בהן הנרות בערב על פתח הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות כדי להראות ולגלות הנס, הנה מבואר בדבריו שענין הדלקת נר חנוכה ופרסומי ניסא הוא "לגלות הנס" וגילוי משמעותו שיש דבר נסתר ומכוסה, דבר שהוא סוד, וצריך

הנה בחנוכה תיקנו חז"ל הדלקת הנרות בעבור פרסומי ניסא. ופרסום היינו כדי להודיע הדבר לרבים, שכולם ידעו את הנס שנעשה לישראל בימי החנוכה.

אמנם הרמב"ם בתחילת הלכות חנוכה כתב ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור

נס פך השמן - נס בסתר

ונראה לבאר הענין, דבאמת נס פך השמן הוא נס שנעשה בהסתר שהרי הנס נתרחש ואירע בתוך ההיכל בהדלקת המנורה, וההיכל הוא מקום שרק כהנים נכנסים לתוכו, וגם הכהנים נכנסים רק בשעת עבודה, ואם כן נמצא שהנס אכן נעשה בהסתר ואינו מגולה ולא היה נראה לרבים כלל, ונעשה בצנעא ולא היה לנס שום פרסיהא וגילוי לרבים, והרי הוא נס שנעשה בהסתר והוא נס מכוסה.

וזהו ביאור דברי הרמב"ם שהדלקת הנרות הוא גילוי על הנס שע"י הדלקת הנרות מתגלה ויוצא לאור ידיעת הדבר הנסתר שנעשה נס בצנעא בתוך ההיכל.

אור המנורה - אור התורה

ועצם הדבר שנס זה נעשה בהסתר ולא בגילוי ובפרהסיא, יש לבאר בזה דהנה המנורה היא כנגד התורה, וענין המנורה ואור הנרות הוא להאיר את אור התורה, שעצם התורה נמצאת בתוך הארון בבית קודש הקודשים, והמנורה היא מאירה את אור התורה הנמצא בתוך ארון ברית ה', ומוציאה את אור התורה הגנוז בלוחות בבית קודש קדשים ומאירה את אור התורה.

והנה בבנין הבית שבנה שלמה המלך כתוב בנביא מלכים (מ"א ו') ועש לבית חלוני שקופים אטומים, ומבואר בגמרא במנחות דף פ"ו ע"ב, שהחלונות היו שקופין מבית ואטומין מבפנים, כלומר שהיו עשויין באופן שנפתחין כלפי חוץ ולא כמו שאר חלונות שנפתחים כלפי פנים כדי להכניס האור אל הבית, הנה מבואר ענין מחודש שעשו החלונות באופן שנפתחים כלפי חוץ, והיינו שהם באים להוציא האור מבפנים אל החוץ, היפך שאר החלונות שנעשים להכניס האור מבחוץ אל תוך הבית, ומבואר דבבית המקדש נעשו החלונות כדי להוציא את האור המאיר בבית המקדש אל החוץ, והנה איזה אור האיר במקדש? הלא הוא אור המנורה והחלונות באו להוציא את אור המנורה אל החוץ.

וביאור הענין הוא, כי אור המנורה הוא אור התורה, ואור התורה צריך שיאיר לכל העולם, ולכן נעשו החלונות להוציא את אור התורה המאיר בבית המקדש להאיר את העולם באור התורה.

מקום התורה - בסתר

והנה המקום של תורה הוא בסתר, וכמו שדרשו חז"ל בגמ' בסוכה דף מ"ט ע"ב על הפסוק בשיר השירים "חמוקי ירכיך" שנמשלה תורה לירך, לומר לך מה ירך בסתר, אף דברי תורה בסתר. ובגמ' במועד קטן דף ט"ז ע"א איתא שמכוח דרשה זו שבדרי תורה בסתר כירך, גזר רבי שלא ישנו לתלמידים בשוק, וברש"י בסוכה שם כתב שכבוד התורה בצנעא ולא להיות יושב ושונה בגובה של עיר.

ובמדרש תנחומא בריש פרשת בחוקות איתא על הפסוק במשלי "חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה" שאל רבי שמואל בר נחמני את רבי יונתן ברבי אליעזר שהיה עומד בשוק אמר לו שנה לי פרק אחד אמר לו לך לבית הלימוד ואני אשנה לך שם, אמר לו רבינו לא כך למדתנו חכמות בחוץ תרונה, אמר לו יודע אתה לקרות ואין אתה יודע לשנות, מהו חכמות בחוץ תרונה בחוצה של תורה, אמר לו המרגלית היכן נמכרת היא לא בחוץ, אבנים טובות ומרגליות היכן נמכרות לא במקום הידוע, אלא מוליכין אותן לא לבעלי ירקות ובעלים ושומים, אלא במקום סוחרים, אלא לא בחוץ. כך התורה בחוץ היא נאמרת שנאמר חכמות בחוץ תרונה, ברחובות, מהו ברחובות במקום שמרחיבין והיכן מרחיבין לה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. הרי דהתורה מקומה אינה בחוץ ברחובות ובשווקים, לא במקום הגלוי והנראה לרבים, אלא מקומה בסתר ובצנעא הוא.

ולפי זה, כיון דאור המנורה הוא אור התורה, על כן הנס של המנורה, שיכלו להדליק הנר, שעניינו הוא שיכלו להמשיך בהשפעת ובגילוי אור התורה ע"י נרות המנורה, נעשה בהסתר ובצנעא, כי מקום דברי תורה ומקום השפעת וגילוי אור התורה הוא בסתר ובצנעא, ברחובות של תורה.

להראות את הנס

והנה בדברי הרמב"ם שהבאנו לעיל שכתב שהדלקת נרות חנוכה הם "לגלות ולהראות הנס" ומבואר שבראיית נרות חנוכה רואין את הנס, וצריך להבין איך רואין את הנס על ידי ראיית הנרות, והרי לכאורה הנרות הם רק זכרון לנס, אבל אין בזה את ראיית הנס. והנה לזכר ולפרסום הנס תיקנו את הדלקת נרות חנוכה, ובפשוטו הפרסום

והזכרון באים כי על ידי שמדליקים את הנרות מתעורר זכרון נרות המנורה והנס שנעשה להם.

אכן באמת ענין הזכרון הוא בעצם הנרות הדולקין, דהנה כתב הרמב"ן בפרשת בהעלותך על דברי חז"ל שראה אהרון את חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עימהם בחנוכת המזבח, אמר לו הקב"ה חיידך שלך גדולה משלהם. וכתב הרמב"ם דנכלל בזה חנוכת הנרות שהייתה בבית שני על ידי חשמונאי כהן גדול ובניו שהם בני אהרון. והביא שם ממגילת סתרים לרבינו ניסים שכתב ז"ל יש חנוכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך ניסים ותשועה וחנוכה שקרויה על שםם ויהא חנוכת בני חשמונאי ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנוכת המזבח.

ועוד הביא הרמב"ן דברי המדרש שאמר הקב"ה למשה לך אמור לאהרון אל תתיירא לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגים, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו וכו' והנה דבר ידוע שכשאין בית המקדש קיים והקרבנות בטליו מפני חורבנו אף הנרות בטלים, אבל לא רמזו אלא לנרות חנוכת בית חשמונאי שהיא נוהגת אך לאחר חורבן בגלותינו.

הנה מבואר שהדלקת נר חנוכה הוא מענין הדלקת נרות המנורה בבית המקדש, ועל ידי שמדליקין נרות חנוכה, נחשב שהמנורה דולקת לעולם, ומבואר דהדלקת נרות חנוכה הרי הם כהדלקת המנורה בבית המקדש שיש בנרות חנוכה את ענין הדלקת נרות המנורה במקדש, והמדליק נר חנוכה כמדליק את המנורה במקדש הוא.

ולפי מה שנתבאר שנרות חנוכה הם כנרות המנורה, יש להוסיף עוד לומר דלא רק שהם כנרות המנורה, אלא הם כאותן נרות שדלקו בשעת הנס, וכשרואים את נרות החנוכה נחשב שרואים את הנרות שדלקו בשעת הנס, לכן נחשב שבהדלקת הנרות מראים את הנס, וזהו שכתב הרמב"ם שההדלקה היא בשביל "להראות" את הנס.

ונמצא שזכרון הנס בהדלקת הנרות אינו רק היכי תימצא שגורם להתעוררות זכרון הנס, אלא בהדלקת הנרות נחשב שמדליק את אותן הנרות שדלקו בשעת הנס ובראיית הנרות רואה את הנס שנעשה בנרות שדלקו במנורה.

אור התורה אינו תלוי בדבר

והנה נמצא ששנתנית המנורה משאר כלי המקדש, שכל כלי המקדש מעת חורבן הבית בטלו ואינם, וישנם רק אם בית המקדש בנוי, זולת המנורה שהיא מתקיימת וקיימת גם בלא שבית המקדש קיים ע"י שישראל מדליקים את נרות החנוכה.

ובכל מקום ובכל מצב ללא שום גבול ותנאי, ועל כן המנורה שבאה להאיר ולגלות את אור התורה קיימת גם בלא שיהא בית המקדש קיים, כי התורה קיימת גם בלא שיהא בית המקדש קיים.

ונראה ביאור הענין, כי מפני שהמנורה באה להאיר את אור התורה והיא כנגד התורה, ממילא אינה תלויה רק בבנין בית המקדש, כי קיום התורה וגילוי אור התורה אינו דבר תלוי בזמן או במקום או בבנין בית המקדש, אלא הוא דבר קיים בכל עת

עיונים בדני חנוכה

דבני האש הישיבה

הנאמן דבי דיים מחדכי אהבנד שליט"א

בענין חינוך על דין מהדרין

סי' תרע"ה ס"ג ברמ"א ולדידן דכל אחד מבני הבית מדליק קטן שהגיע לחינוך צריך להדליק ג"כ. ע"כ. ע' בה"ל דנחלקו בזה האחרונים, ודעת השלטי גבורים דקטן אין צריך להדליק, דליכא חיוב חינוך על דבר שאינו חיוב אלא הידור, ודעת הרמ"א שיש חיוב חינוך גם ע"ז. והדבר צ"ב דמ"ש הידור מצוה משאר מצות, דהא הידור מצוה נמי מצוה היא, ומ"ט אין ע"ז חיוב חינוך, וכע"ז קשה במש"כ הבה"ל לעיל סי' תרע"א דהרי"ף הביא מה שאמרו בגמ' שני זקנים היו בצידן אחד עשה כדברי ב"ש ואחד עשה כדברי ב"ה, דזה לא נכנס בכלל מה דקי"ל בעלמא דהלכה כב"ה בדינא אחרי דאינם מחולקים בענין הלכה אלא בענין הידור בעלמא, והדברים צ"ב דהידור נמי דינא הוא.

ואולי י"ל כש"כ הגרי"ז בהל' חנוכה, דהך מהדרין אינו חיוב, כיון שהוא יותר משליש, ורק מי שבא להדר מהדר, ולא דמי להידור בכל מקום שהוא חיוב, וי"ל דמה"ט נמי ליכא ע"ז חינוך, וע"כ לא חשיב המח' ב"ש בדבר שהוא בדינא, שהרי אין בזה חיוב אלא מדה טובה, דנחלקו במי שרוצה להדר, באיזה אופן הוי קיום של הידור, במוסיף והולך או פוחת והולך, אבל דינא אין בזה, דלעולם לא מחייב וכש"כ.

[ב] אמנם בעיקר מש"כ הביאור הלכה בדעת השה"ג דליכא דין חינוך אהך דין מהדרין צל"ע, דז"ל השה"ג [הריא"ז] מצות

נר חנוכה איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים אבל על הקטנים שאינן מחוייבין נראה בעיניי שאינו מדליק כמבואר בקונטרס הראיות עכ"ל ולשון זה קשה, דכ' הקטנים שאינם מחוייבים נראה שאינו מדליק, דאיזה חיוב פשיטא ליה שאינם חייבים, דהא זה גופא הוא דאתא לאשמעינן דהקטנים אינם מחוייבים

ומזה היה נראה [לו"ד הבה"ל] דהריא"ז ס"ל כש"כ האחרונים [גליא מסכת או"ח סי' ו', בית הלוי בקונטרס חנוכה, ח' מרן רי"ז הלוי הל' חנוכה] בדעת הרמב"ם דמהדרין נר לכל אחד אין פירושו שכל אחד מב"ב מדליק כ"א דהבעה"ב מדליק כמנין בני ביתו, דכמו שיש הדלקה כמנין הימים, כך יש הדלקה כמנין בני הבית, וקאמר דאינו מדליק אלא כנגד ב"ב החייבים בנר חנוכה, [ולא שחייבים בהידור זה, דלדידיה הא ליכא כלל חיוב אכל ב"ב] וקטנים הרי אינם חייבים בנר חנוכה, דגם אם קטן חייב במצות מדין חינוך אינו בר חיובא כמו גדול, וע"כ אין דין להדליק כנגדם, וזהו שכ' דקטנים שאינם מחוייבים נראה שאינו מדליק כנגדן, וכן נראה גם מדברי המאירי שהביא שם הבה"ל המהדרין במצות נר לכל אחד ואחד לפי מנין בני ביתו הגדולים, דאין מובן מש"כ לפי מנין כו' דהא אינו דין מנין כלל, כ"א דכל אחד מדליק, ומזה נראה דבעה"ב מדליק כמנין בני הבית, ורק דס"ל דאינו מדליק אלא כמנין ב"ב הגדולים בחייבים בנר חנוכה וכש"נ אבל מדין חינוך על הקטנים גופייהו לא מיירי

כלל. וכמדו' שהמ"ב לא הביא כלל שיטה זו דבעה"ב מדליק כמנין בני הבית, וכפה"נ לא ס"ל מה שהבאנו מאחרונים, וע"כ פירש גם בדעת המאירי והריא"ז דהב"ב מדליקים בעצמם, וכ"נ מדברי המג"א תרע"ז סק"ח

שם במ"ב ונ"ל דלקטן א"צ להחמיר כולי האי ודי שידליק בכל לילה רק נר אחד לכו"ע ע"כ והדברים צ"ב, דממ"נ אי ס"ל כהש"ג דליכא חינוך על הידור מ"ט מדליק הקטן כל עיקר, ואם איכא מ"ט אינו מוסיף והולך, ומה בין זל"ז

ואולי י"ל בזה, כעין מש"כ מרן הגרי"ז לענין ברכה על מנהג, דמה שאין מברכין על מנהג אינו תלוי בחיוב, דחיובא מתורת מנהג אין מברכין עליו, כ"א דהוא תלוי בחפצא, אם המעשה הוא מצוה או מנהג, וע"ז י"ל דלענין חינוך, לא תליא בחיובו, כ"א בחפצא, דכל שהמעשה הוא הידור אין בו דין חינוך, ומעתה זהו מאי דאיכא בין ההידור דנר לכל אחד, ובין ההידור דמוסיף והולך, דההידור דנר לכל אחד כתב הגרע"א דיסודו הוא שמכוין שלא לצאת וממילא מקיים גוף המצוה בעצמו, ורק דמדינא אינו חייב לקיימה בעצמו, וד"ז עצמו שמקיימה בעצמו הוא הידור, [וע"כ כתב דאף דאין מברכין על הידור, אבל על הברכה של נר לכל אחד מברכין, דלאחר שכיון שלא לצאת הרי הוא חייב בעיקר המצוה] ומאחר דהקטן מכויין שלא לצאת נמצא דהמעשה שעשה

הוא מצוה גמורה, אלא דזהו הדין מהדרין, שייקיימה בעצמו ולא יצא בהדלקת הבעה"ב, וכיון שהקיום הוא מצוה אית ביה מצות חינוך, משא"כ מנין הנרות כנגד הימים אינו אלא מעשה הידור, ולא גוף המצוה, וע"ז ליכא דין חינוך

עו"ל לשיטת הט"ז בס' תרנ"ח דאיכא מצות חינוך באתרוג שאול, כיון שגם בזה מתחנך למצות, והכ"נ כיון שבמעשה אין חילוק, שהרי גם עיקר החיוב הוא מעשה של הדלקת נר בפתח ביתו, ע"כ אף שהוא אינו חייב במקום שהדליק אביו, מ"מ בגוף המעשה אין חילוק בין היכא שהדליק אביו להיכא שלא הדליק, ונמצא מתחנך לגוף המצוה, משא"כ הוספת נרות, אין בו חינוך לגוף המצוה, אלא להידור, ובזה ליכא מצוה ודו"ק.

הדלקה מפלג המנחה

בב"י בסו"ס תרע"ב וכתוב בשם מהר"ר יצחק אבוהב ז"ל שכתב בארחות חיים (שם טו) מי שהדליק מבעוד יום אפילו בחול מפני שהוא טרוד יצא והוא שיהיה בפלג מנחה האחרון דלא חמיר מהבדלה דאמרינן בה (ברכות כז:) צלי של מוצאי שבת בשבת מיהו צריך ליתן בה שמן יותר משיעור הדלקה כדי שתדליק עד דכליא רגלא דתרמודאי עכ"ל.

ומה שהביא מרב צלי כו' צ"ע דהתם הוא דין מיוחד בתפילה, דקיי"ל דעבד כמר עבד כו' ולר"י זמן תפילת המנחה הוא עד פלג המנחה, ומאחר זמן מנחה מתחיל זמן מעריב, אבל לגבי שאר דינים אין פלג המנחה חשיב כלילה, וע"י רא"ש ריש

ברכות, והעירוני דההוכחה הוא מהבדלה, דנהי דזמן תפילת ערבית היא מפלג המנחה, אבל איך יצא חובת הבדלה, דהוא מצוה בפ"ע, ובע"כ דמפלג המנחה הוי כלילה גם לגבי שאר דינים, אבל הא גופא קשיא, דהא שם בברכות דכ"ז ב' נראה דפלוגתייהו הוא רק בתפילה, ואטו לגבי כל דיני התורה חשיב לילה מפלג המנחה וצ"ע.

עוד מבואר מד' הא"ח דכשמדליק מפלג המנחה יצא משום דזהו זמנו, וזה דלא כהתרה"ד שכתב שאינו אלא הכשר מצוה, כיון דא"א להדליק אח"כ, [ובשו"ע כאן יש אומרים שיכול להדליק מפלג המנחה כל יום, וכ"ע"ז בביאור הגר"א דהמקור הוא א"ח והראיה מהבדלה, ולכא' כונתו דפליגי בזה הא"ח והתה"ד].

ועל הניסים

ברמב"ם הל' תפילה פ"ב ה"י ז"ל 'בראשי חודשים ובחולו של מועד מתפלל ערבית שחרית ומנחה תשע עשרה ברכות כשאר הימים ואומר או"א יעלה ויבוא' ושם בה"ג כתב הר"מ 'בחנוכה ופורים מוסיפין בהודי' על הניסים'.

וע"י בהלכות ברכות פ"ב ה"ה לגבי ברכת המזון כתב 'בשבתות וימים טובים מתחיל בנחמה ומוסיים בנחמה ואומר קדושת היום באמצע כיצד מתחיל וכו' ואומר באמצע בשבת או"א רצה וכו' ובימים טובים אומר או"א יעלה ויבוא' ובה"ו כתב 'בחנוכה ופורים מוסיף באמצע ברכת הארץ על הניסים'. ודקדק הר"מ הן לגבי ההזכרות בתפילה והן לגבי ההזכרות בברכהמ"ז שביעלה ויבוא וברצה כתב עליהם לשון 'אומר' ולגבי על הניסים כתב 'מוסיף'.

והנראה מבואר בזה דחלוק ביסודו תקנת הזכרת על הניסים מתקנת הזכרות דיעלה

ויבוא ורצה, שבהם נתקן לומר בתפילה ובברכהמ"ז יעו"י ורצה ורק שמקום האמירה הוא על סדר ברכת רצה ועל סדר ברכת נחמה דרחם וובנה ירושלים, אבל תקנת על הניסים הוא תקנה שנתקנה באופן של הוספה, שכל העל הניסים הוא הוספה על הודאת מודים והודאה דועל הכל, וביסודו אינו הזכרה בפני עצמו אלא כל אמירתו הוא הוספה על הודאת מודים. וע"י.

ובזה יבואר מה דקיי"ל שברצה וביעלה ויבוא אם שכח לאומרם ועומד אחר שסיים ותחזינה קודם שהתחיל מודים אומרם שם, אבל לגבי על הניסים אם שכח וסיים הטוב שמך ולא התחיל שים שלום לא משמע שאומרם שם, ולהמבואר אתי שפיר כיון שרצה והחליצינו הוא הזכרה שמקומה הוא בברכה זו וכל שלא התחיל ברכה אחריתי עדין חשיב שזה מקומה ויכול לומר, אבל על הניסים כל תקנתה אינה הזכרה בעלמא אלא תוספת לברכת ההודאה וכל שחתם את סיום ברכת ההודאה שוב אין יכול לאומרם. וע"י.

ועל המלחמות

הבית הלוי בפרשת בשלח ביאר ענין מה שאמרו במדרש שבאז חטא משה ובאז אמר שירה ובי' שהכוונה בזה הוא שאחר שנעשו ניסים לישראל הרי שהשירה היא גם על השיעבוד גופא שעי"ז נעשו ישראל כלי לפרסום שמו בעולם ולגילוי שמו בעולם וא"כ ההודאה היא גופא גם על השיעבוד ולא רק על ההצלה. ופי' לפי"ז ל' הפסוק בתהילים אודך כי עניתני ותהי לי לישועה, ופי' שעניתני הוא מל' העינוי, שכיון שהיה לישועה הרי אנו מודים גם על העינוי גופא שעל ידו נתקדש ש"ש בעולם. וע"י מש"כ בזה בפ' בשלח.

ונראה לפרש לפי"ז ל' ההודאה בעל הניסים שמודים 'על המלחמות' וכבר תמהו מה השבח בזה, אולם להאמור י"ל כי באמת כיון שנתקדש שם שמים בעולם הרי שאנו מודים גם על המלחמה גופא שעל ידה נתגלגל ונתפרסם שמו בעולם, ואין ההודאה רק על הישועה אלא גם על המלחמה גופא.

ולפי"ז עולה באמת כי ההודאה בחנוכה אינה רק על ההצלה והניצחון אלא על פרסום וקידוש שמו, ומה שאומרים 'ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה' המכוון בזה הוא להודות גם על התשועה אבל קודם לזה על עצם קידוש שמו בעולם, והוא מעיקר ההודאה שלנו, שזכינו במלחמה שעל ידינו נתגלגל קידוש שמו בעולם, וע"כ מודים 'על המלחמות'. וע"י.

כתבו על קרן השור אין לנו חלק באלוקי ישראל

הבאנו כבר מה שאמרו במדרש "וחושך זה גלות יוון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן שהיתה אומרת להם כתבו על קרן השור אין לכם חלק באלוקי ישראל" ובאמת הדברים צ"ב מה היה ענין היוונים בגזירה זו, ועוד מה טעם היה הגזירה דווקא באופן של 'כתבו' שאתם דווקא תכתבו דלכאורה הענין הוא לא בכתיבה עצמה, וגם מה הטעם שגזרו עליהם שיהיה זה דווקא בקרן השור.

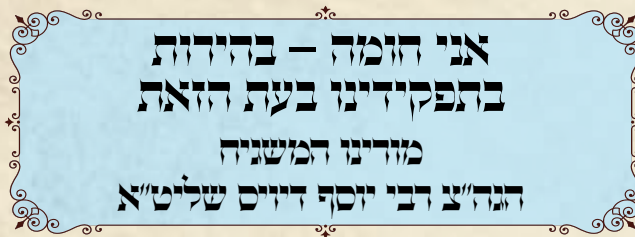
והרמב"ם באגרת תימן הביא גזירה זו ז"ל "ושיכתוב כל אחד מישראל בלבשו שאין להם חלק בה' אלוקי ישראל, ושיחקוק בקרן שורו כעניין הזה, ואחר כך שיחרוש בו" ע"כ. והוסיף הר"מ שאחר כתיבת על

קרן השור אין לנו חלק באלוקי ישראל היה צריך לחרוש בו, וצ"ב.

והנה ברור הוא שמלחמת היוונים בישראל היה מלחמה במהותו של עם ישראל, וחז"ל לא ציינו כאן את הגזירות שגזרו אלא זו שכתבו על קרן השור, ובשביל להבין יסוד מלחמתם יש לנו להבין מה הוא מהות ישראל על העמים.

ובנוסח ברכת אהבה רבה תיקנו אנשי כנה"ג לומר 'ובנו בחרת מכל עם ולשון' וזהו בחירת ישראל על העמים, 'וקרבתנו לשמך הגדול סלה באמת' וטעם כל זה הוא 'להודות לך ולייחדך באהבה' ומבואר שכל מה שישראל נבחרו מכל עם ולשון הוא להודות לקב"ה ולייחדו, ובזה נבחרו ישראל.

והאופן שבו ישראל עושים זאת ומקדשים את שם ה' בעולם הוא כמו שאומרים בקדושה 'נקדש את שמך בעולם כשם שמקדשים אותו בשמי מרום' והיינו שישראל מקדשים את שם ה' באותו אופן ממש בו מלאכי מרום מקדשים את שם ה', וכמו שכל בריאת מלאכי מעלה הוא לקדש את שם ה' הוא הדין לישראל, ובנוסח קדושת כתר 'כתר יתנו לך מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל קבוצי מטה' וזהו המטרה לה התייחד עם ישראל מכל עם ולשון 'להודות לך ולייחדך באהבה'.

עליה - דהיינו אם דל הוא במצוות ומעשים טובים נצור עליה לוח ארז. אמר לפניו רבון העולמים אני חומה מעמיד אני דברי ושדי כמגדלות זה חנניה מישאל ועזריה וכו' שנכנס בשלום ויצא בשלום".

בעת שהקב"ה רוצה לבנות את ישראל, הקב"ה מצווה לאברהם לך לך אל ארצך, ואברהם עוזב את מולדתו ובית אביו,

ונראה שעל זה נלחמו היוונים, במעלת ישראל על העמים והלשונות ולא על עצם קיום המצוות ולימוד התורה, אלא על מהות ייחוד עם ישראל יותר משאר העמים. וזה היה טעם גזירתם שיכריזו ישראל שאינם מפרסמי שם הקב"ה בעולמו, ואין להם חלק באלוקי ישראל יותר משאר אומות ולשונות.

ועשו זאת באופן זה של כתיבה על קרן השור, שישראל יכריזו, וישראל יכתבו זאת, כי ישראל יודו שאין להם חלק באלוקי ישראל יותר, ולא היה זה רק כפירה בעלמא וחילול ה' שזה לא היה הענין בכתיבה שלהם דווקא.

ולכן גזרו על קרן השור שהוא המקום הנראה ביותר בשור, כי זהו הפרסום הכי גדול ששייך אצלם, וזהו שכתב הרמב"ם באגרת תימן כי מכלל הגזירה לא היה ענין בכתיבה בעלמא אלא עיקר הדבר היה בחרישה ובפרסום, כי עיקר הענין היה שיפרסמו הם להיפך מפרסום השי"ת שזהו תכליתם אלא שיפרסמו הם כי אין הם מפרסמי השי"ת בעולם. ועל זה ניטשה המלחמה.

(כתבי תלמידים, ע"ד הכותב בלבד)

ולכאורה כך התחיל מסע הניסיונות. אמנם בסוף פרשת נח מוזכר ברמז קטן הניסיון של אור כשדים, שהיה בעת שנמרוד ציווה לאברהם לישרף בכבשן האש על האמונה בקב"ה ואברהם נכנס לכבשן.

והנה בניסיון דאור כשדים נחלקו הראשונים, דעת הרמב"ם שהניסיון הראשון זה לך לך אבל אור כשדים אינו

יש לעיין

השאלות מאות א' עד ח', ומאות י"ד עד כ"א מהרה"ג ר' יעקב ישראל יונגרמן שליט"א, ומאות ט' עד י"ג, ומאות כ"ב עד כ"ח מהרה"ג ר' אהרן חיים הופנר שליט"א

מתוך הסוגיות הנלמדות בין כותלי בית המדרש, להתבסם מאוויר הפסגות ולצלול לעמקי ההוויות

יושבי בית המדרש מוזמנים להציע את תשובותיהם בלשון קצרה וברורה ולשולחם בפקס 6164903-1533 או בדוא"ר: gilyon@asi.org.il חלק מהתשובות יפורסמו א"ה בגליון הבא.

עניני חנוכה

גרמא. וצ"ע דבמצות עשה שהזמן גרמא האשה עדיין לא קיימה את המצוה, ולכן כשמקיימת יכולה לברך (ואע"פ שפטורה מ"מ אם מקיימת מברכת לפי הרמ"א א"ח סי' י"ז) אבל כאן שהבעל כבר הדליק נרות חנוכה והאשה נפטרה היא כבר קיימה, ומה שייך שתדליק בעצמה ותברך?

ה. הוספת שמן בנר חנוכה

הרא"ש (שבת פ"ב סי' ט') כתב, דהמדליק נר חנוכה ולא היה בו שיעור שמן המחוייב, ואח"כ הוסיף עוד שמן, אינו יוצא ידי חובה, דהדלקה עושה מצוה ובשעת ההדלקה לא היה שיעור שמן המחוייב. ובחיי אדם (כלל קנ"ב אות כ"ב) כתב, דגם אם הוסיף שמן בשיעור שלם, אינו נחשב הדלקה חדשה ואינו יוצא י"ח. וצ"ע מאי שנא מהמוסיף שמן בנר בשבת דחייב משום מבעיר (ביצה כ"ב א')?

ט. המהדרין בנר חנוכה

שבת כא: "ת"ר, מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד וכו'".

דעת הרמ"א (סי' תרע"א ס"ב) שהמהדרין מדליק כל אחד מבני הבית נר לעצמו.

וצ"ב, דלפי זה נמצא שדין המהדרין נאמר רק לשאר בני הבית, שאם רוצים ידליקו נר לעצמם, אבל בעה"ב שמדליק את הנר העיקרי של חובת נר איש וביתו ואינו מדליק נר לעצמו, לעולם אינו מהמהדרין. ועל אף שיש לומר דאדרבה כיון שמדליק בעצמו לעולם הוא בכלל המהדרין, מ"מ גם זה דוחק, דנמצא שכשמקיים את עיקר המצוה הוא מהמהדרין ולא שייך אצלו הבחירה האם רוצה להיות מהמהדרין או לא. וצ"ב.

י. והמהדרין נר לכל אחד ואחד

בשור"ת רעק"א (תניינא סי' י"ג) ביאר הא

ויל"ע באיזה מנורה יותר מהודר להדליק, האם מנורה א' מהודרת יותר, דערך כספי עדיף על יופי או דלמא מנורה ב' מהודרת יותר, דיופי עדיף על ערך כספי. ומרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל פשט מהירושלמי (יומא פ"ו ה"א) כשיש ב' שעירים אחד שָׁמֵן עם רבוי בשר אך אין מראהו יפה, ואחד מראהו יפה אך אינו שָׁמֵן עם רבוי בשר, דהשָׁמֵן עם רבוי בשר עדיף, וחזינן דערך בגוף הדבר עדיף על יופי. וצ"ע מהגמ' (ב"ב ד' א') שחז"ל אמרו להורדוס שיצפה את בית המקדש באבנים כגלי הים ולא בזהב, כי זהו נראה יותר יפה כגלי הים, וחזינן דמראה עדיף על ערך?

ה. "ברכת שהחיינו" בנר חנוכה

השעה"צ (סי' תרע"ו סק"ג) הביא בשם המאירי (שבת כ"ג א') דמי שאינו יכול להדליק נר חנוכה או לראות מברך "שהחיינו" על עצם היום. וצ"ע דמבואר במאירי דגדר שהחיינו אינו על "מצות ההדלקה" אלא על "עצם היום", וא"כ אותם שנוהגים להדליק בתחילת השקיעה אין מברכים שהחיינו, הרי עדיין לא הגיע זמן ודאי לילה של חנוכה?

ו. חיוב נשים בנר חנוכה

בגמ' (שבת כ"ג א') מבואר, דאמנם נשים פטורות ממ"ע שהזמן גרמא, מ"מ בנר חנוכה נשים חייבות דאף הם היו באותו הנס. וצ"ע מדוע צריך לחייבם מטעם אף הם היו באותו הנס, הרי נר חנוכה חיובו "מדרבנן" ובכל דרבנן יש לאו "דלא תסור" (שבת כ"ג א') ובלאו נשים חייבות?

ז. אשה המדליקה אחרי שבעלה הדליק

המ"ב (סי' תרע"ה סק"ט) כתב, דאשה שבעלה כבר הדליק ונפטרה מלהדליק, מ"מ יכולה להדליק בעצמה ולברך, כמו שיכולה לברך על מ"ע שהזמן

א. "ביטול ברוב" בשמן זית לחנוכה

בשור"ע (או"ח סי' תרע"ג א') מבואר, דכל השמנים כשרים לנר חנוכה, אך שמן זית מצוה מן המובחר. ויש לדון בשמן זית שרובו שמן זית, ומיעוטו שמן אחר, האם מדין "ביטול ברוב" יש לכל השמן מעלת שמן זית (ויל"ע בעמ' (שבת כ"ג א') בטעם מעלת שמן זית, וכן יל"ע בעונג יו"ט (סי' ד') אם ביטול ברוב מחיל דינים)?

ב. נר חנוכה המונח במקום נמוך מרה"ד

באילת השחר (שבת כ"ב א') נסתפק, בנר חנוכה המונח במקום הנמוך מרה"ד יותר מכ' אמה האם זהו כשר, דיתכן דדווקא כלפי מעלה אין העין שולטת יותר מכ' אמה, אבל כלפי מטה העין שולטת גם יותר מכ' אמה. וצ"ע מהגמ' (ב"ק כ"ז א') דאדם הנתקל ברשות הרבים אינו פושע, כי אין דרך בני אדם להתבונן בדרכים, ומבואר דהעין של האדם אינה מתבוננת כלפי מטה (וייעוין באיה"ש שם)?

ג. "ברכת הרואה" בנר של קטן

מטו בשם מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל דאי אפשר לברך על נר חנוכה של קטן, דאינו נר של בר חיובא. וצ"ע דא"כ איך שייך כלל לברך ברכת הרואה על נר חנוכה, נחשוש שמא זהו נר של קטן ואי אפשר לברך עליו, ואין לומר דרוב הנרות של גדולים, דיש מקומות דרוב הנרות של קטנים, וגם דנים על הנר עצמו וזהו "קבוע" ולא שייך בזה "רוב" (וייעוין במג"א סי' שד"מ סק"א)?

ד. הידור במנורה מכסף

מעשה באדם שיש לו ב' מנורות, (א) מנורה מכסף אמיתי, אך הושחרה מעט, (ב) מנורה מברזל בצבע כסף יפה מאוד שלא הושחרה.

היא זה ממקומה, אין הוא זה היכול לשמש כיסוד לבניין.

ואברהם ענה לקב"ה – אני חומה! הריני מוכן ומזומן להיכנס לתוך כבשן האש, איני מפחד משום רוח ומשום סערה, א"א להיזי אותי מאמונתי כמלוא נימה. ועליו כתוב "נכנס בשלום ויצא בשלום". והקב"ה בוחר בו להיות אב ישראל, לעם ישראל ולתיקון הבריאה.

זהו 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך' – נאמן בכל מצב שהוא, וממילא – וכרות עימו הברית. ברית יכולה להיות עם מי שהוא נאמן, נאמן בכל המצבים. 'עוד יזכור לנו אהבת איתן' – זה אברהם, שעמד איתן, אני חומה.

עלמא דשיקרא – הוא שכאילו נראה שיש כוח טבעי בעולם, אבל אברהם אבינו גילה לנו שלא. התורה מאיר לאדם, תורה מלשון הוראה, יש כוח מיוחד בתורה להאיר את עין הבשר של האדם, התורה זה מורה הדרך אשר ילכו בה.

זהו התפקיד שלנו כעת. לא להתנדנד, חלילה, אלא להכריז ולהצהיר אני חומה! אין לנו שום תפקיד אחר, לא להתעסק בשום דברים אחרים, ולדעת בבירור ובאמת כי הדבר הכי חשוב, הדבר הכי יקר, הוא בן ישיבה שלומד ומתפלל ומתנהג כמו שצריך. אסור לנו להתנדנד, אסור לנו לתת לשום רוחות שנושבות כעת להיכנס. התפקיד שלנו זה לגלות את האמת. לגלות את היד ד' בתוך הבריאה, שהקב"ה מנהיג את העולם בידו.

בגלל שיש לנו את הכוח את עוצמת הכוח, אנחנו צריכים להבין את זה ולהפנים את זה ולהתחזק בתפילה ובתורה, ולעמוד על המשמר כל הזמן, כי יש לנו כוח רב ועצום בידינו. יש עלינו אחריות, הזמן עכשיו מחייב אותנו. ועלינו להכריז אני חומה, לא להתנדנד, להיות חזק בהשקפה שלנו, בזהות האמיתית שלנו, להיות חזק במי שאנחנו, בעבודה שלנו. הן בלימוד והן בתפילה והן בכל ההנהגה. והתפקיד שלנו הוא להכריז אני חומה! ובעז"ה ממנה נושע.

(משיעור דעת שנמסר בישיבה הקד', ע"ד הכותב)

בכלל הנסיונות, ודעת רבינו יונה שהנסיון של אור כשדים היה הנסיון הראשון.

והנה לדעת הרמב"ם צ"ב איך שייך שלא למנות ניסיון אור כשדים שהיה ניסיון קשה מאוד. ותמוה. וגם לרבינו יונה צ"ב דלכאורה סדר הנסיונות הוא מהקל אל הכבד, שאם הצליח בקל אז ממשיכים אל הכבד, אל הקשה, וא"כ לכאור' הנסיון של אור כשדים היה צריך להיות לבסוף.

ובכוונת המדרש, נראה, הנה המדרש מצייר לנו את הבריאה שהיה קודם לאברהם. הבריאה הייתה קרועה מהקב"ה, מורחקים מהקב"ה, עד שהגיע אברהם בכוחות עצמו, כש"א המדרש 'לא הניקוהו במצוות ובמעשים טובים'. ובכוחות עצמו הוא מאחה את הקרע שבין הקב"ה לנבראים, עד שהקב"ה חפץ בו, ודרכו הקב"ה רוצה לבנות את בניין העולם ע"י עם ישראל.

...

עת צרה קשה היא ליעקב עתה, אבל לצערינו הרב יש הרבה רוחות העולם שנושבות עתה גם בקרבנו. ויש הרבה בלבול במצב הזה, מה תפקידנו בעת הצרה. והאמת היא, שהתפקיד שלנו הוא אני חומה! לא להתנדנד, להיות איתן וחזק בתפקיד שלנו. לדעת אנחנו בני תורה, אנחנו בני ישיבה, אנחנו מקיימים את העולם. יש לנו את התפקיד הכי קריטי והכי חשוב בעולם עכשיו. כל לימוד שלנו, כל תפילה שלנו כמו שצריך, זה הכי חשוב עכשיו בעולם.

התפקיד הכי חשוב הוא ללמוד ולהתפלל כמו שצריך. ועלינו ללכת בקומה זקופה, לא לתת לשום רוח שבעולם להיכנס בנו, להפריד בין הקודש לחול. לדעת שאנחנו אלו שמקיימים את העולם בזכות התורה שאנו לומדים ובזכות התפילה שאנו מתפללים. אסור לנו עתה למעול בתפקיד שלנו, אסור לנו להרפות מהתפקיד שלנו.

מצינו במדרש שכשבא הקב"ה לברוא את העולם, נעשו מלאכי השרת כיתין כיתין וחבורות חבורות, חסד אמר יברא, חסד הגיע ואמר תברא את העולם, אמת אמר אל תברא וכו' השיבם הקב"ה תעלה אמת מן הארץ הה"ד אמת מארץ תצמח".

דהיינו, הקב"ה ברא את העולם באופן

דמברכים כל בני הבית בהדלקתם, אף שאינו אלא הידור, דכיון שרצונם להיות מהמהדרין כונתם שלא לצאת בהדלקתו של בעה"ב וממילא מחויבים במצוה מדינא. (ועיי"ש).

וצ"ב, דלפ"ז אם לאחד מבני הבית לא היה נר, ורק אחר שבעה"ב הדליק הזדמן לו נר לעצמו, לא יוכל לברך, שהרי היה סבור שיוצא בשל בעה"ב.

וכן איפכא, אם היתה דעתו להדליק ושוב נמלך שלא להדליק, לא יצא י"ח המצוה, שהרי נתחייב להדליק. וצ"ע.

יא. ברכת להדליק באשה

המ"ב סי' תרע"ה ס"ק ט' כ' בשם תשו' עולת שמואל שלדידן שמדליקין כ"א בעצמו, אשה אינה מדליקה, דטפלה היא לאנשים, ואם רוצה להדליק יכולה לברך, כמו שמברכת על שאר מ"ע שהזמן גרמא.

יד. שמע רעש מטוס קרב וחשב שזהו רעם

מעשה במי ששמע רעש של מטוס קרב וחשב שזהו רעם, ובירך בטעות "שכוחו וגבורתו מלא עולם", ותוך כדי דיבור היה רעם. ויל"ע האם הברכה חלה על הרעם שהגיע תוך כדי דיבור, וכמו הגמ' (נדרים פ"א א') דמי שהיה לו חולה שנתעלף וחשב שמת וקרע עליו, ותכ"ד החולה מת, דיצא ידי חובת קריעה, או דלמא יש לחלק, דבחולה שקרע עליו הוא קרע על "גוף זה" ולכן אם תכ"ד מת הקריעה חלה עליו, אבל כאן כשבירך על רעש מטוס קרב זהו "דבר אחר" מרעם, ולא חלה הברכה על הרעם?

טו. שמירת "ציצית" במלחמה

מצוי באנשים בצבא שאינם שומרים תו"מ שלובשים ציצית בשעת המלחמה, וישנם שמתכוונים לשם מצוה וגם לשם שמירה (וכדמצינו בגמ' סוטה כ"א א' דמצוה בעידנא דעסיק בה מגינה מהיסורים, ובמדרש משנת דרבי אליעזר פרק י"ד איתא, דבוכות הציצית האיובים נופלים) אך ישנם שאינם מתכוונים לשם מצוה כלל אלא רק לשם שמירה. ויל"ע במי שמתכוון רק לשם שמירה ולא לשם מצוה, האם המצוה מגינה עליו, דמצינו בגליון מהרש"א (בשר"ע יו"ד סי' רפ"ט א') שהביא משו"ת גינת ורדים

וקשה למה הוצרך לסברא זו, הלא כיון שמדליקה בעצמה אינה יוצאת בנר של בעה"ב, וא"כ היא מחויבת להדליק, וממילא פשיטא שתברך. וצ"ע.

יב. בית בנר חנוכה

בסוכה ג. איתא: "דת"ר, בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות, פטור מן המזוזה ומן המעקה ואינו מטמא בנגעים ואינו נחלט בבתי ערי חומה וכו'.

ובתוס' שם הקשו מכמה הלכות שמצינו שנוהגות דוקא בבית שיש בו ד' אמות על ד' אמות, למה לא הוזכרו בברייתא. ועיי"ש.

ויש להעיר דלכאורה היה להם להקשות למה לא נזכר שבית שאין בו ד' אמות על ד"א אין מדליקים בו נר חנוכה. ועיין.

יג. קריאת התורה בר"ח טבת

עניני המלחמה

דמי שקובע מזוזה לשם מצוה ראשי לחשוב גם על שמירה, אבל מי שקובע מזוזה רק לשם שמירה אין לו שמירה אלא סכין היא בעיניו, עכ"ד, ויל"ע האם ציצית דומה למזוזה?

טז. בריחה ממקום סכנה במלחמה

יש לדון האם במלחמה צריך לברוח מהעיר שיש בה סכנה יותר. וברמ"א (יו"ד סי' קט"ז ה') הביא משו"ת מהר"ל (סי' ל"ה) שכתב, שיש לברוח מן העיר כשדבר בעיר. ובשו"ת הרשב"ש (לבנו של התשב"ץ סי' קצ"ה) תמה על המהר"ל, מדוע צריך לברוח מהעיר, הרי אם נגזר עליו שימות מה יועיל שיברח (ועי' ברעק"א (בגליון שו"ע יו"ד סי' קט"ז ה')) שתירץ, דכיון שניתנה רשות למשחית אינו מבחין בין צדיק לרשע)?

זי. ישיבה שברחה ממקום סכנה

מעשה בישיבה שברחה ממקום הסכנה, ובאו ללמוד בבית כנסת בעיר, והישיבה הביאה ב' קופסאות קפה עבור הבחורים, והקפה התערבב עם קופסת הקפה של בית הכנסת, ולא ניכר איזה קפה שייך למי. ויל"ע האם מותר לבחורים להשתמש בקפה גם לפני שקיבלו רשות מגבאי ביהכנ"ס מדין 'ביטול ברוב' דרוב הקפה שלהם, דאמנם מצינו בגמ' (ביצה ל"ח ב') דממונא לא בטל, מ"מ מצינו בבבוכורי יעקב (סי' תרמ"ט סק"א) שיסד,

השו"ע בסי' תרפ"ד ס"ג פסק שאם טעו בר"ח טבת (שחל בחול, שצריכים לקרוא ג' קרואים בס"ת ראשון בקריאת ר"ח והרביעי קורא בס"ת שני קריאת חנוכה), וקראו כל ה' קרואים בקריאת ר"ח, (כשאר ראשי חודשים), אין צריכים לקרוא יותר, דאין משגיחין בחנוכה, דר"ח עיקר. (ועיי"ש עוד).

ודין זה צ"ע, דהא בקריאת שאר ר"ח הלוי חוזר פסוק אחד, (לדעת השר"ע, ולדעת הגר"א השלישי חוזר ג' פסוקים), ומבואר בשו"ע סי' קל"ז ס"ו שאם חזר אחד מן הקרואים וקרא מה שכבר קראo לפניו, ולא קרא ג' פסוקים חדשים, לא הויא קריאה ואינו עולה מן המנין, מלבד אם לא אפשר בענין אחר כפרי החג וכקריאת ר"ח (כנ"ל). וא"כ הכא שקראו ד' בשל ר"ח, הלא אפשר בענין אחר, שהרי בר"ח טבת אין צורך לחזור על פסוק, וא"כ לכאורה קריאת הלוי אינה עולה מן המנין, ויצטרכו להוסיף לקרוא לחמישי, ומה מהני הסברא דאין משגיחין בחנוכה. וצ"ע.

תשובה תולה ויוה"כ מכפר, ובעבר על כריתות ומיתות ב"ד תשובה ויוה"כ תולים ויסורים מכפרים, ובעבר על חילול ה' תשובה ויוה"כ ויסורים תולים ומיתה מכפרת, ומבואר דבכל הכפרות צריך תשובה דווקא, ומדוע כאן בנהרג ע"י גוי א' צ' תשובה (ולא מיירי בנהרג על קידוש ה', אלא בנהרג ע"י גוי שלא מת כדין)?

כ. הפסק בשמו"ע מחמת טילים

כא. בנאמנות אשה "בעונה בינונית"

הש"ש (ש"ו פ"ז) והרעק"א (כתובות י"ג א') יסדו, דעד אחד המעיד כנגד רובא דאיתא קמן (כגון רוב של ט' חניות) נאמן, דאינו סותר לרוב אלא מברר שאירע כמיעוט, אבל עד המעיד כנגד רובא דליתא קמן (כגון רוב נשים אינם איילניות) אינו נאמן, דרובא דליתא קמן הוא מהיכי תיתי להסתפק, ואין העד נאמן לברר שאירע כמיעוט. וצ"ע מדוע אשה שבדקה עצמה בעונה בינונית נאמנת לומר טהורה אני, הרי עונה בינונית זהו רובא דליתא קמן דרוב נשים ל' רואות, ועד אחד אינו נאמן נגד רובא דליתא קמן כנתבאר?

כב. דיין שעתן

נדה ב. "שמאי אומר, כל הנשים דיין שעתן". ומבואר בגמ' הטעם, דמוקמינן לאשה בחזקת טהרה.

ויל"ע בדין זבה שספרה ז' נקיים וטבלה וראתה למחרת ביום הח', האם תטמא למפרע ותצטרך לסתור את ספירתה, דלכאורה באופן זה יש לחוש שהיתה הראיה מאתמול, ואין בזה סתירה לחזקת טהרה, שהרי אתמול עדיין לא נטהרה. (עי' שו"ת נוב"י קמא יו"ד סי' מ"ו בהגה"ה, חידוד הלכות ב.).

כג. אשה שיש לה וסת דיה שעתה (א')

החוות דעת סי' קפ"ד ס"ק ט' הקשה, למה אשה שיש לה וסת דיה שעתה (נדה ב.) ואינה חוששת למפרע מתחילת העונה לדעת רבי יהודה (שם סג): שאסורה מתחילת העונה, ומזה הוכיח החו"ד דאף רבי יהודה לא פליג על רבי יוסי דס"ל שאסורה רק בשעת הוסת אלא לענין דין הפרישה (דילפינן מזהירתם), אבל מודה הוא שזמן הוסת הוא רק בשעת הוסת. (עיי"ש).

ולכאורה צ"ב, דגם לר' יוסי יקשה אמאי דיה שעתה ואינה מטמאה למפרע מתחילת השעה. וצ"ע.

בגמ' (ברכות ל"ג א') מבואר, דהמתפלל שמונה עשרה ונחש כרוך על עקבו לא יפסיק. ופרש"י דאין מצוי דהנחש מזיק. וכונתו כמבואר ברמב"ם בפיה"מ שם דרוב נחשים אין מזיקים. וכן נפסק בשו"ע (או"ח ק"ד ג'), וכ' הביאווה"ל שם, דבמקום שיש חשש שהנחש מזיק צריך להפסיק. ויש לדון המתפלל שמו"ע ושומע אעזקה של טילים האם צריך להפסיק, דלכאו' כמו שבנחש יש "רוב" שאינו מזיק, כך בטיל יש "רוב" שלא

מסכת נדה

כד. אשה שיש לה וסת דיה שעתה (ב')

בנדה ב. תנן: "כל אשה שיש לה וסת, דיה שעתה". ופי' רש"י: "וליאכא למימר דמעיקרא הוה התם, דודאי אורח בזמנו בא".

ובדף סג: בסוגיא דוסת הגוף מבואר שאם רגילה לראות דם טמא לאחר ראיית דם טהור, הו"ל וסת הגוף ודיה שעתה.

וצ"ב, דכשם שלענין הדם הטמא היינו חוששים שראתה למפרע מעל"ע, (לולי שיש לה וסת הגוף), ה"נ ניוחש שהדם הטהור נעקר מאתמול מעל"ע ולאחריו נעקר הדם הטמא, ולמה דיה שעתה. וצ"ב. (עי' שו"ת נאות יעקב סי' כ"ו).

כה. טומאת מעל"ע בעונה שלאחר עונת הוסת

בנדה ד: מבואר שמה שאשה שיש לה וסת דיה שעתה הוא רק אם ראתה בשעת וסתה, אבל שלא בשעת וסתה מטמאה מעל"ע. וברש"י טז. (ד"ה חוששת) מבואר שאם ראתה בעונה שלאחר עונת הוסת, ה"ז חוששת מעת לעת קודם ראייתה, אף שזה קודם שעת וסתה.

וצ"ב, דהלא כל הטעם שחוששת מעל"ע, דכיון שראתה שלא בשעת וסתה יש לחוש שכבר נטמאה מקודם, וא"כ בכה"ג שעונת וסתה בתוך מעל"ע, לכאו' מסתבר לומר אורח בזמנו בא, שהרי ע"כ צריכים לטמאותה בעונת וסתה, וא"כ למה תחשוש למעל"ע שמתחיל קודם עונת וסתה. וצ"ע. (עי' חזו"א יו"ד סי' פ' ס"ק י').

כו. פרישה מטהרות בעונת הוסת

בנדה ב. תנן: "כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה וכו'. כיצד דיה שעתה, היתה יושבת במיטה ועסוקה בטהרות ופרשה וראתה, היא טמאה והן טהורות".

ויש להקשות מכאן על מה שמבואר בחו"ד סי' קפ"ד ס"ק ט' שיש דין פרישה מלעסוק

זיק כאן. ומטו בשם מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל דיש לחלק, דבנחש הרוב שהוא עצמו אינו מזיק, אבל בטיל הוא עצמו ודאי מזיק, ורק יש רוב שלא זיק כאן, ובזה צריך להפסיק. וצ"ב דאמנם הטיל עצמו ודאי מזיק, סו"ס יש מיעוט שהאדם ינזק (ובעצם דברי רש"י והרמב"ם הנ"ל דהטעם דבנחש לא יפסיק "דרובם" אינם ממיטים, תמה הקוב"ש (פסחים אות ל"ב) דאין הולכים בפקו"נ אחר הרוב, יעו"ש)?

בטהרות בעונת הוסת, שמא תיטמא, והוא בכלל דיני עונת הוסת. וקשה, איך כאן היתה עסוקה בטהרות בעונת הוסת, אטו ברשיעי עסקינן. וצ"ע.

כז. טומאת מעת לעת אצל אברהם אבינו

כתב רש"י: (בראשית י"ח ח') "ולחם לא הביא, לפי שפירסה שרה נדה, שחזר לה אורח כנשים אותו היום ונטמאה העיסה". והיינו שאברהם אבינו אוכל חולין בטהרה היה. (כדאיתא בב"מ זזפ.).

וביאר המהרש"א, (נדה ו:) דאפילו שעדיין לא ראתה, דא"כ למה צחקה, מ"מ אברהם כבר שמע שעתידה להיות נדה באותו היום, וממילא נטמא הלחם למפרע כדין מעת לעת שבנדה. (ונקט מהרש"א ע"פ הרא"ם שאברהם אכל חולין שנעשו על טהרת הקדש, שיש בו טומאת מעל"ע כמבואר בנדה שם).

וצ"ב: א. הרי זקנה דיה שעתה. (שם ז.) ואף שחזרה לנערותה ונתעדן הבשר וכו', עדיין לא חזרה, דא"כ היתה יודעת ולמה צחקה.

ב. לכאו' היתה יכולה לטהר הלחם ע"י בדיקה, שהרי מפקידה לפקידה ממעטת על יד מעל"ע.

כח. "עד שתרגיש בבשרה"

הסדרי טהרה סי' ק"צ ס"ק צ"ג ביאר בדעת רש"י (וסיעתו, עיי"ש), שמה שאינה טמאה מדאורייתא בלא הרגשה, (נדה נז:) משום דכל שלא הרגישה אפשר שאין הדם מגופה, והתורה לא טימאה אלא היכא דודאי מגופה אתא.

ויש להקשות, דהסד"ט גופיה שם (ס"ק א') הכריע שהרגשת זיבת דבר לח לא מקרי הרגשה, (רק ההרגשות הנזכרות בפ"ת ריש סי' קפ"ג, ועיי"ש). ואינו מובן מה שייך לומר דלא מקרי הרגשה, הרי סו"ס ודאי הדם מגופה. וצ"ע.

– שאלה א –

דברי המשנה ברורה **שמועיל ביטול ברוב באכילת בשר בתשעת הימים, והא הרי"ז דבר שיש לו מתירין משום אחרי תשעת הימים**

מכתב א'
<p>כל ההלכה דדשיל"מ אינו בטל ברוב הוא רק מין במינו, אבל בנפל ונתערב באינו מינו שפיר בטל ברוב וככל האיסורים וכמבואר בש"ע באו"ח (סי' תקפ"ג ס"ג) ויו"ד (סי' ק"ב ס"א), ושרש דבר בבבלי וירושלמי ומבואר בארוכה ברו"ן בנדרים נ"ב א' ומבואר גם ברמב"ם פט"ו מהל' מאכא"ס ה"ב, ובאמת שכד' הפמ"ג והמ"ב מבואר להדיא ביו"ד סי' רט"ז ס"ט ובש"ך קס"ו יעו"ש.</p>

ומ"מ עדיין קיים הנידון בשאלה ג' בענין ביטול ברוב בחולצות בתשעת הימים וכד' דהיינו מין במינו, ויש להשיב בקצרה: בפשוטו באמת יש להחמיר הן מצד דבר שבמנין והן מצד דשיל"מ, אמנם יש צד קולא בדין דבר שבמנין דשמא הו"ל כאיסור בלוע וכהא דא' ביו"ד סי' ק"א ס"ב, וגם יש צד גדול לקולא בדין דשיל"מ ע"פ סברת הצ"ח בביצה ג' ב' דאכתי יפסיד השימוש של עכשיו, ובגוונא שנתערבו קודם תשעת הימים יש לדון אם יש כאן עוד היתר מטעם שנוגד האיסור בתערובת ואפשר שזה מהני כלפי ב' החומרות אבל יש בזה הרבה צדדים להחמיר, ובגוונא דכל דפריש כבר נסתפק הרו"ן בביצה בב' מקומות ופשטות הרא"ש והשו"ע ביו"ד סי' ט"ז ס"ב להקל ודנו בזה האחרונים ולצורך גדול יש להקל.

מכתב ב'
<p>נראה ליישב קושיות מע"כ הגאונים הכותבים שליט"א, בב' אופנים לכאורה, האופן א'. נראה לומר, דבשר בתשעת הימים שנתערב בשישים אינו מותר מדין 'ביטול ברוב', אלא דאין בו שמחה מכיון שבטל בשישים, וכל איסור בשר בתשעת הימים משום רבוי שמחה כמבואר בב"י (סי' תקנ"א) יעו"ש.</p>

ב. יש לומר עוד ליישב, דאמנם הבשר מותר אחרי תשעת הימים, מ"מ אינו נחשב דבר שיש לו מתירין כי בת"ב של שנה הבאה (אם לא נזכה שיבנה המקדש) הבשר שוב נאסר. (אך באמת סבאי זו תוליה בפלוגתא, דהרימ"א (יו"ד סוסי"ק"ג) הביא פלוגתת הראשונים אם תערובת חמץ בפסח נחשב דשיל"מ כי החמץ מותר אחרי פסח, או דמכיון דהחמץ נאסר בפסח של שנה הבאה אינו נחשב דשיל"מ).

מכתב ג'
<p>א. אפשר דאיסור בשר בתשעת הימים אינו מטעם איסור בבשר גופא, אלא משום האבילות יש לו להתנזר ממנו, אך אין איסור באכילת הבשר גופא. וכמו שכתב הגרא"ו בקובה"ע ס"ח אות ד' דבנודר נדר ועבר עליו אי"ז שאכל איסור אלא שבשעת האכילה עבר על כל יחל דברו. ואיסור ביטול י"ל שהוא בדבר האסור גופא. וצ"ע.</p>

ב. אפשר שדברי המשנה ברורה באופן של מאכלים של דבר שאין ראוי לעמוד לימים רבים וע"כ אין בו הדין עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר שהוא בדבר שעומד לימים מרובים. וצ"ע.

אהרון זיאת, ישיבת אור אליעזר

– שאלה ד –

שיטת הט"ז דבת"ב אסור ללמוד גם הלכות אבילות דרך פלפול, וצ"ע איך מברכים לשי' ברכה"ת והא ס"ל דברכת התורה היא 'לעסוק' וקאי על תורה בדרך פלפול.

י"ל דכוונתו שם דכיון דכך דרך עסוקו בתורה באופן הראוי והשלם של עסק בתורה, הרי שעל זה הוא צריך לברך לעסוק, אבל כשאינן יכול לעסוק באופן זה ודאי שלעסוק קאי על הלימוד באופן שיכול. ולא סיס"ל שכלל אין שייך לקרוא לעסוק באופן שאינו פלפול.

מכתב א'
<p>הנה כבר עמד ע"ז בס' יד המלך פ"ז מהל' יסוה"ת ה"ד יעו"ש בדבריו הנפלאים, ויש שרצו לומר שזהו תנאי רק להתחלת וחלות הנבואה אבל בהמשך אפשר להיות בצער ואבל, וצ"ע.</p>

מכתב ב'
<p>אולי י"ל דנבואה אינה שורה אלא מתוך שמחה, שענינה הוא מה שמעביר נבואת ד' והרי הוא כלי להעברת הנבואה (ובכיון מה שאמרו שמשחרב ביהמ"ק ניתנה נבואה לטושים וכו'), אמנם רוח הקודש הוא ענין אחר שהאדם עצמו הוא בדרגה גבוהה ששומע דבר ד', ואיכה נכתב ברוח הקודש, ולזה אי"צ מתוך שמחה.</p>

מכתב ז'
<p>יעויין בספר מעשה איש (ח"ד עמוד קס"ד) שמביא שם דמרן החזו"א צ"ל נשאל בקושיא זו ותירץ, דאין סתירה בין הדברים וניתן לבכות על חורבן ביהמ"ק יחד עם שמחה. וביאור דבריו, דאמנם יש צער על חורבן ביהמ"ק, מ"מ יש שמחה פנימית דכל מה דעביד רחמנא לטוב עביד, ושפך ה' חמתו על עצים ואבנים כדי להציל את ישראל.</p>

מכתב ח'
<p>א. נראה שזו מחלוקת רב ור' אסי, שנחלקו בביצה (ד:): לעניין שני יו"ט של גלויות: ר' אסי סובר שזה תקנה לדורות של חכמים שבני חו"ל יעשו שני ימים טובים, רב סובר שמספק החמירו חכמים על בני חו"ל לעשות שני ימים טובים, והיום שאנו יודעים לקבוע את ראשי החודשים, וגם בני חו"ל יכולים לעשות יום אחד, אלא שחוששים שישתכח סוד העיבור ויחזור הדבר לקלקולו (עי"ש כל הפרטים).</p>

ב. נראה שאין הכוונה ליו"ט ממש שאסור בעשיית מלאכה, אלא ליום של שמחה (כמו יו"ט הכתובים במגילת תענית), שהרי אחד מיסודות האמונה הוא שלא יחדש ה' מצוות ע"י נביא מלבד המצוות שניתנו ע"י משה רבינו, וא"כ מה שנתכב נביאי שימים אלו ייהפכו לששון ולשמחה, ודאי אין הכוונה לאיסור מלאכה גמור, אלא דומה לפורים – יום של שמחה (ועיין מגבי"ם אסתר ט, כב), ונמצא שאין סיבה לעשות שני ימים טובים.

שלמה נייטון

תשובות שהתקבלו במערכת למדור זייש לעיין גליון 8 כ' תמוז תשפ"ג

– שאלה ו' –

בגמ' תענית אי' שרבי יוחנן אמר שאילו היה בדור החורבן היה מתקן תענית בעשירי באב שאז ה' עיקר השריפה, וצ"ע דהא רבי יוחנן ס"ל אישו משום חיצינו, ופ' הנמוקי יוסף לדעת ר"ז כל השריפה נידונת כבר בתחילה ולפ"ז השריפה נידונת בתשעה באב כבר לר"י

מכתב א
<p>מה שכ' הנמוקי"י דכל המשך השריפה נידון אחרי ההתחלה היינו לחיוב תשלומין והיינו דההתחלה הוא הגורם להמשך השריפה ואם לא היה התחלה לא היה שריפה ולכן כל המשך השריפה נידון אחרי ההתחלה אבל לענין צום ת"ב וודאי דכל המשך השריפה בעשירי באב נידון אחרי ההתחלה שהיה בת"ב אבל צום ת"ב נתקן –להתאבל על חורבן ביהמ"ק וחורבן ביהמ"ק היה למעשה בעשירי באב ולכן ר"י אמר דאילו היה באותו הדור היה מתקן לצום בעשירי באב.</p>

מכתב ב'
<p>י"ל דהאבילות אינה על 'השריפה' אלא על 'החורבן' ולמעשה היה החורבן רק בסיום השריפה וע"כ רק אז בעשירי הוי מיקרי 'חורבן'.</p>

אהרון זיאת, ישיבת אור אליעזר

– שאלה ז –

בד' התשב"ץ בענין תשעה באב בזמן בית ראשון, ובמה שדן המנח"ח דלעת'ל דת"ב יהפך ליו"ט אם יעשו בני חו"ל ב' יו"ט כמו בכל יו"ט שעושים ב' יו"ט, ויש שטענו דבזמננו שייך להודיע קידוש החודש בכל מקום ולא ינהגו ב' יו"ט ואי נימא דבזמן בית שני נהגו יו"ט א"כ נקבע ע"י חז"ל באותו זמן שינהגו בחו"ל ב' יו"ט ונשאר לדורות?

מכתב א'
<p>א. נראה שזו מחלוקת רב ור' אסי, שנחלקו בביצה (ד:): לעניין שני יו"ט של גלויות: ר' אסי סובר שזה תקנה לדורות של חכמים שבני חו"ל יעשו שני ימים טובים, רב סובר שמספק החמירו חכמים על בני חו"ל לעשות שני ימים טובים, והיום שאנו יודעים לקבוע את ראשי החודשים, וגם בני חו"ל יכולים לעשות יום אחד, אלא שחוששים שישתכח סוד העיבור ויחזור הדבר לקלקולו (עי"ש כל הפרטים).</p>

ב. נראה שאין הכוונה ליו"ט ממש שאסור בעשיית מלאכה, אלא ליום של שמחה (כמו יו"ט הכתובים במגילת תענית), שהרי אחד מיסודות האמונה הוא שלא יחדש ה' מצוות ע"י נביא מלבד המצוות שניתנו ע"י משה רבינו, וא"כ מה שנתכב נביאי שימים אלו ייהפכו לששון ולשמחה, ודאי אין הכוונה לאיסור

מלאכה גמור, אלא דומה לפורים – יום של שמחה (ועיין מגבי"ם אסתר ט, כב), ונמצא שאין סיבה לעשות שני ימים טובים.

מכתב ב'

במנ"ח שם מסיק דלאחר חורבן בית ראשון לא היה יום מיוחד לד' צומות אלא דהיו חודשים המיוחדים לצומות ולא היו מתענים דוקא בת"ב אלא באיזה יום בחדוש אב שרוצה היה מתענה עיי"ש שהביא רא"י טובא וכן כשנבנה בית שני לא היה יום מיוחד ליו"ט אלא באיזה יום בחדוש שרוצים היו עושיין ששון ושמחה ורק אחרי זה כשנחרב ביהמ"ק בשניה היו רוצים לקבוע הימים הללו לכל ישראל בשוה וקבעו את יום ת"ב לתענית לכל ישראל ולפ"ז אפי' אי נימא כהתשב"ץ דזבמן בית שני נהגו יו"ט מ"מ זה ודאי דהוה יו"ט אחד וכמו שמסיק במנ"ח וא"כ כשיבנה ביהמ"ק השלישי יהיה יו"ט אחד כמו שהיה בבית שני יו"ט אחד ולק"מ דלא נקבע ע"י חז"ל באותו הזמן שינהגו ב' יו"ט ואדרבה קבעו יום אחד זה ושאר לדורות.

יוסף ברוך הכהן אורגלר

– שאלה ח –

דבדרי תוס' דמטילים ציצית בבגד המת משום דקוברים מת עם בגדיו משום דבחז"ל אי' דצדיקים יעמדו במלבושיהם וע"כ בעי ציצית, והק' מרן הגר"ג אדלשטיין צוק"ל א', בגדי מת נרקבים ודברי חז"ל לכאו' הם שייבראו במדים חדשים וא"כ הציצית תעשה ולא מן העשוי, ב' בגד שנעשה בנס לכאורה אין לו שם צמר ופשתים

מציינו הרבה מן הצדיקים שלא שלטה בהן רמה ותולעה וכן בדורות האחרונים ומסתמא כל מי שהוא צדיק גמור לא שולטת בו רמה ותולעה וא"כ אצל צדיקים אלו בגדיהם לא נרקבים כמו שמצינו באיכה רבה ח"ל המדרש בשעה שחרב בית המקדש בא אברהם לפני הקב"ה בוכה וממרט זקנו ותולש שערות ראשו ומכה את פניו וקורע את בגדיו וכו' הרי דבגדיו לא הרקיבו וא"כ כל הצדיקים שלא שולטת בהן רימה ותולעה בגדיהם אינם נרקבים ולפ"ז שפיר מטילים ציצית בבגד של מת וכמו שכ' תוס' דבחז"ל מבואר דלעת"ל ה'צדיקים' יעמדו בלבושיהם והרבה מן הצדיקים לא שולטת בהן רמה ותולעה ואם יקברו אותם בלא ציצית נמצא דלעת"ל יעמדו בלא ציצית לכך מטילים ציצית בבגד של מת וא"ש שתי הקושיות.

יוסף ברוך הכהן אורגלר, ישיבת אור אליעזר

– שאלה ט –

מבואר ברמב"ם דמעיל הכהן גדול היה ד' כנפות, וצ"ע שלא מצינו שהטילו בו ציצית

בשאלה ט' העירו שצריך להיות חיוב ציצית במעיל לשי' הרמב"ם פ"ט מהל' כלהמ"ק ה"ג שהיה בו ד' כנפות, וציינו בזה לד' המנ"ח מצ' צ"ט אות ד', והנה הרדב"ז על אתר כבר עמד על הערה זו יעו"ש, והנה המנ"ח כ' דמעיקרא לא קשיא דהרי ל"ה "כסותך" ובכה"ג פטור מציצית יעו"ש, ונ' דאף דשאלוה לאחר ל' חייבת מדרבנן היינו משום דנראית כשלו אבל הכא בבגד"כ ודאי ליכא האי חששא ובכל עת ידוע שאינם בגדי הכהן עצמו, והרי גם במביא משלו דין הוא שצריך למוסרו לציבור וספיר פטורה מציצית אפ"י מדרבנן, ועד"ז כ' בס' אמבואה דספיר על הספ"ז פ' שלח (עמ' 663), אך דן שם דשמא כן חשיב כשלו ואינו מוכרע.

ובאופ"א מטו בה משמיה דמרן הגאב"ד מטשעבין זצללה"ה ליישב בפשוט, וכמש"כ בשו"ת דובב מישרים ח"ב סי' ט"ז ולפי דברי התוס' בנדה דף ס"א ע"ב ד"ה אבל דבציצית נמי אינו חייב רק אם יש בו הנאת לבישה ולפי דברי התוס' במנחות מ"א ע"א ד"ה תכלת דבגדי כהונה לא חשיב בגד שעשוי להנאתו וא"כ שפיר ניחא שלא ה' להמעיל

ציצית", ובפשוטו צ"ע דא"כ לא יהיה גם איסור כלאים וכמבואר בדברי התוס' בנדה דלמדו ציצית מכלאים והרי מבואר בש"ס בערכין ג' א' דאיכא איסור כלאים בבגד"כ, אמנם להמבואר שם בתוס' במנחות נראה דבאמת מה"ט ליכא גם איסור כלאים והוה המסקנא דערכין שם, וכ"כ בשו"ת חת"ס יו"ד סי' ס"ט דהיינו המסקנא דבגד"כ לית בהו איסור כלאים כיון שאינם אלא לכבוד ולמצוה ולא להנאתו.

בברכת התורה, יצחק מאיר אויערבאך

– שאלה י –

האם יש חיוב ציצית בתחפושת של מעיל כהן גדול, ויל"ז א' דבביאור הלכה מבואר שבגד שאינו עשוי אלא לנשיאת חפצים פטור מציצית וה"ה כאן, ב' האם פטור משום שהאב אינו מקנה לבנו את הבגד והוא שאול, ובגד שאול פטור מציצית

בשאלה י' דנו בחכמה בדין תחפושת של כהן גדול ולובשים מעיל בד' כנפות אם חייב בציצית, והעירו בזה ב' נידונים, ובקוצר אמרים יש להשיב: הנה בתחילה דנו לפטור מצד דהו"ל ככסות לנשיאת משאות המבואר בביאור"ל בסו' י', אך נראה פשוט דלא דמי להכי דהכא הוא בתורת כסות רק שהוא לשם שמחה, אך אכתי הוי רק כבגד של כבוד דפטור להב"י כדא' בביאור"ל שם, אמנם להחולקים נמי בפשוטו דמי לבגד להעביר המכס שלו בש המלבוש לסיבה אחרת שהמג"א והמ"ב בסו' י"ט סק"ה העלו הדבר בספק חיוב בציצית, ונחלקו בזה דבשו"ע הגר"ז שם מחייב לברך והא"ר פוטר לגמרי וגם הכה"ח מצדד כהא"ר יעו"ש, ומ"מ לכר"ע בכה"ג איכא טעם השני שנתנו לשבח לפטור מצד "שאר" פחות מל' יום.

אכן לעיקר השאלה ראיתי בזה תשובת מרן הגריש"א זצללה"ה (בקובץ תל תלפיות גיליון ס"ז, שנת תשס"ח) שהשיב דפטור לגמרי דאי"ז בגד, וכן השיב יבלחט"א הגר"א הלוי נבנצל שליט"א (בקונט' לכבוד ולתפארת בעניני בגד"כ), ויש להעיר בזה מהא דארו"ח סי' ש"א ס"כ יעו"ש, וא"כ יל"ע אם מותר לצאת בתחפושת זו בשבת לרה"ר.

בברכת התורה, יצחק מאיר אויערבאך

– שאלה טו –

במה שחידש הריטב"א דבנקיטת חפץ דשבועה אי"צ רק חפצא דקדושה כס"ת ותפילין אלא מועיל גם חפצא דמצווה כגון ציצית וכדו', האם שערו של נזיר נחשב לחפצא דמצווה?

הנני להציע קמיה עמלי התורה שיחי' מה שחשבתי שיש לדון בזה. (א) יתכן לומר, דיש לחלק דרך בציצית ניתן לישובע בנקיטת חפץ שזהו "מצוה תמידית" שכל פעם שלו בש מקיים מצוה, אבל לעומת זאת בנזיר זהו "מצוה זמנית" רק לפי זמן הנזירות שקיבל עליו וע"כ א"א. (אך עדיין יל"ע, לענין נזיר עולם).

ב) אולי י"ל להיפך, דאדרבה מהני בזה שבועה בנקיטת חפץ אבל נזיר לא רק מדין "חפצא דמצוה" אלא מדין "חפצא דקדושה", דמציינו בחיזקוני (נשא ה' י"ח) דשעיר נזיר הוא דבר קדוש, ולכן צוורתה התורה לשרוף שער נזיר תחת הדוד שזמא יכשלו בו בני אדם, יעו"ש.

יישר כוח ותזכו להגדיל תורה ולהאדירה. י. ברנד

– שאלה יב –

במה דחנה נדרה שאם יוולד לה בן

יהי נזיר לה! תמה ברד"ק א) דבגמ' מבוי' דהלכה למשה מסיני דאב יכול לעשות בנו נזיר, אבל אמו לא. וא"כ איך חנה נדרה שיהיה נזיר. ב) איך חל נזירות על שמואל שעדיין לא נולד, הרי לא חל נזירות על דבר שלא בא לעולם?

לגבי קושיא א' שהבאתם הנה יעו"י בספורנו (נשא ה' ח') שתירץ, דבפסוק כתוב שאלקנה אמר "אך יקם ה' את דברו" ונאמר בזה שאלקנה הזיר ג"כ את שמואל. לגבי קושיא ב' אולי י"ל, דחנה נדרה דכאשר יוולד בזה תעשהו נזיר, ונדר של מצוה חל על הגברא גם בדבשלב"ע.

החב"ש, קריית הישיבה

– שאלה יג –

המקבל עליו נזירות שמשון אינו יכול לישאל על זה, וצ"ע הא בשלמא שמשון הייתה נזירותו עפ"י המלאך וע"כ אין יכול לישאל, אבל המקבל עליו נזירות שמשון סוף סוף קבלתו היא על ידי נדר, וכיון שנשאל על הנדר בטל הנזירות. עוד יל"ע בנוסח התרת נדרים שמתירים נזירות שמשון והא מבוי' בגמ' דאין לה התרה

מכתב א'
<p>לגבי שאלה א' הנה כבר עמד בזה בשו"ת מהרי"ט (ה"ב יו"ד סי' כ"ח) ותירץ, דמי שמקבל "נזירות שמשון" נחשב כתולה נדרו בדעת המלאך כמו אצל שמשון, ונדר על דעת רבים אין לו התרה. ולגבי שאלה ב' הנה כבר עמד בזה הפתחי תשובה (י"ד סי' רל"ט סק"ז) יעו"ש. ויש שתירצו, דבאופן שמוסר מודעה לפני הנזירות זהו מועיל.</p>

מכתב ב'
<p>יע' מהרימ"ט הובא במשל"מ נזירות פ"ב ה"ז, שפירש שהנודר עליו נזירות שמשון היינו שנודר על דעת המלאך על כל אופניו, וע"כ א"ש שא"ל לישאל ע"ז אף שהוא נדר, כיון שנודר ע"ד המלאך. [גיש לפרש מה שכן שייך הפרת בעל בקבלת נזירות שמשון ע"י אשתו אף שהוא ע"ד המלאך, דצ"ל דדעת המלאך הוא בתנאי שבעלה יסיכים לזה].</p>

מכתב ג'
<p>עוד יש לעיין בזה במה שכתב המהר"ם שיק דנזירות שמשון אינה נדר אלא דין מיוחד של נזירות שמשון. א. פ., ישיבת עטרת יוסף</p>

– שאלה יז –

ד' הרשב"א דנשבע שלא לעשות דבר ועשהו חייב לישאל על השבועה למפרע, וצ"ע מדוע הרי הוא מחוייב לישאל על הנזירות וממילא ייפטר

ע' במהרש"א גיטין לג ע"א שתמה איך מציינו נזיר שילקה הא יילך אצל חכם להישאל והחכם יתיר לו למפרע וכתב שם דבודאי בידועין בו שעבר על נזירותו במתכוין החכם לא יישאל לו כדי שלא ילקה. אבל לכאו' בדעת הרשב"א אי"ז כן.

נתנאל מרדר, ישיבת עטרת שלמה אריה

הגר"מ קרמר שליט"א מראשי הישיבה והתלמידים שניצלו בנס, בראיון ל'הודעתם'

בניין הישיבה לצעירים שע"י הישיבה הקד', בעיר אופקים

שלא נתננו טרף לשינייהם

שעשה לי נס במקום הזה. אחד התלמידים מראה לרבינו רה"י שליט"א את מקום הנס

כי מלאכיו יצוה לך לשמרך | הפועל העזתי שהתקשר לבדוק אם התלמידים בישיבה בחג, הישיבה שסומנה במפת המחבלים, וארבעה בחורים שנקלעו לזירת התופת והצליחו להימלט בנס כשסמוך אליהם שורקים כדורי אש | שיחה מיוחדת עם הגאון רבי מרדכי מאיר קרמר שליט"א מראשי הישיבה באופקים על שרשרת הניסים שליוותה את הישיבה כשמאתיים מטרים מהישיבה מתחולל קרב נורא ובלתי נתפס, אל השיחה מצטרפים גם ארבעת התלמידים נ"י המספרים על הצלתם ללא פגע בניסים גלויים | **מצמר**

הרב י. קלמן

רחוב אחד בלבד הפריד בין זירת התופת הנוראה והקשה, לבין הישיבה לצעירים שע"י הישיבה הקד' ישיבת "תורת ישראל" באופקים, בה חגגו באותה העת את הקפות שמחת תורה עם ספרי התורה בהיכל הישיבה.

מאתיים מטרים, זהו המרחק שהיה בסך הכל בין בניין הישיבה הקדושה לבין מתקפת המחבלים הארורים ימ"ש, כשבכל רגע נתון היו חופשי בכל האיזור, עלולים לפרוץ לבניין הישיבה, ה' ישמור ויציל.

ובתוך כל זאת שרשרת ניסים גלויים ליוותה את הישיבה הקדושה באופקים שנשמרה בשמירה עליונה, ובכל אותן השעות, בתוך כל הרע הנורא הזה ניצלו כל תלמידי הישיבה נ"י ונשמרו מהמחבלים הארורים, בבחינת – אליך

כחלק ממתקפת הטרור הנוראה שהתרחשה ביום שמחת תורה בארץ ישראל, פשטו במשך שעות ארוכות עשרות מחבלים רכובים על טנדרים עמוסים נשק רב, על איזור שלם בעיר אופקים כשהם יורים לכל עבר – להשמיד, להרוג ולאבד.

הקרב בעיר החל בבוקרו של יום שמחת תורה בערך בשעה 7:15 בבוקר, והמשיך עד אחרי השעה 11:00, כשבכל הזמן הזה המחבלים ימ"ש טובחים והורגים את כל הנקרה בדרכם כפשוטו ר"ל, עשרות יהודים קדושים נהרגו על קידוש ה' בטבח הנורא והאיום באופקים.

גם בשעה 11:00 בבוקר כשמחבלים רבים כבר חוסלו, הקרב עדיין לא הסתיים, והוא נמשך כשהמחבלים ימ"ש מתבצרים בבתיים, עד יום ראשון לפנות בוקר.

ימים ספורים לפני, שמחת חג לתלמידי הישיבה באופקים בחול המועד, נושא דברים המרא דאתרא הגר"י פינקוס שליט"א

לא יגש.

שבועות אחרי יום שמחת תורה ואחרי האסון הקשה, תחת רישומו של היגון והכאב מכל מה שעבר על כלל ישראל באותו היום, אנו מתיישבים בישיבה באופקים בחדרו של הגאון רבי מרדכי מאיר קרמר שליט"א מראשי הישיבה, ומאזינים לשיחה גלוית ניסים והשגחת ה' בפרטות, יחד עם ארבעה מתלמידי הישיבה נ"י שעברו בתוך זירת הקרב, ולמרות הכדורים שנורו עליהם, זכו בשמירה משמיה, להינצל ולהימלט ללא פגע.

"עד השנה לא חגגנו שמחת תורה בישיבה" פותח הגאון רבי מרדכי קרמר שליט"א את דבריו, "השנה הוחלט לקיים שמחת תורה בישיבה עקב בקשות חוזרות ונשנות מצד הבחורים והורי הבחורים".

"ישיבתנו בנויה מתלמידים המתגוררים בכמה ערים, רוב התלמידים מגיעים מהערים אופקים, נתיבות ותפרח. ובנוסף מגיעים מירוחם, אשדוד, יסודות ובית חלקיה. בשונה מתלמידי הישיבה מאופקים, תפרח ונתיבות שחוזרים יום יום הביתה, תלמידי הישיבה מירוחם יסודות, בית חלקיה ואשדוד לנים בישיבה ברוב ימות השבוע במסגרת הפנימיה, וב'שבתות ישיבה' המתקיימות בכל שבת שניה, לנים כל התלמידים בישיבה. מכיוון שזאת הייתה פעם הראשונה שחגגנו שמחת תורה בישיבה, הוחלט שהתלמידים מאופקים, ישנו בליל החג בביתם".

"בליל החג", ממשיך ראש הישיבה לתאר את השתלשלות העניינים, "היתה ב"ה השתתפות של כמעט כל תלמידי הישיבה, והיתה אוירה נפלאה מאד והתרוממות הרוח. לאחר ההקפות בני הישיבה תושבי אופקים חזרו לביתם, ושאר בני הישיבה מנתיבות, תפרח, יסודות, ירוחם ואשדוד, נשארו ללון בישיבה שם אכלו את סעודות החג".

"ביום שמחת תורה, בבוקר, בערך בשעה 6:20 נשמעה האזעקה ראשונה. ומיד לאחריה, אזעקות שלא פסקו ברצף, אחת ועוד אחת, הבחורים נכנסו לחדר הרמי"ם המשמש כמקלט. לצערנו אנו מורגלים באזעקות, ובין אזעקה לאזעקה התארגנו לשחרית, מידי פעם אנו מציצים על היירוטים, פתאום אנו רואים משהו מוזר נופל מהשמים, זה היה נראה כמו בלון נפץ גדול. אז התחילה תחושת הפחד לחדור אצלנו... הבנו שזה משהו שונה".

למעשה, זה נפל ליד המושבים, וזה היה כנראה אחד ממצנחי הרחיפה של המחבלים.

"ועדיין" ממשיך ראש הישיבה בסיפור, "היינו בטוחים שזו עוד התקפה של טילים, הבחורים הגיעו מהשכונות באופקים. גם הר"מ של שיעור ב' הגאון רבי ישראל הרשטיק שליט"א שמתגורר באופקים הגיע עם בניו מהבית, אף אחד לא חשב שמדובר באירוע יוצא דופן".

"בסביבות השעה 7:20 אנחנו שומעים צרורות מחרידים של יריות מהצומת הסמוכה לישיבה. אדם שעבר סמוך לישיבה צעק לתלמידים: יש מחבלים למטה, מסוכן, תכנסו. אבל ההרגשה הייתה כי מדובר אולי במחבל או שניים שחדרו וחוסלו ולא יותר מכך. בשעת מעשה לא הבנו את גודל האירוע".

"בהמשך הגיע הבה"ח אליהו ר. נ"י וסיפר שראה את המחבלים וניצל מהם בנס, ועדיין היינו בטוחים שאלו אותן יריות ששמענו, שכנראה מקורן במחבל או שניים שהיו קרובים לישיבה".

"לבינתיים, משפחתי מספרת לי, שמסוק ראה אותם ברחבת הישיבה וכרו להם ברמקול להיכנס לבתים כי האירוע עדיין לא הסתיים, אז התחלתי להבין שכנראה האירוע קצת יותר גדול ממה שחשבתי. בסיום הקידוש, אמרתי לכל הבחורים להיכנס לחדר הרמי"ם, המשמש מקלט. לא סיפרתי להם מה הסיבה, ולבסוף לאחר שיקול דעת עם הגר"י הרשטיק שליט"א, הוחלט להתחיל בהקפות, הדעת נתנה כי כנראה זה רק חשש ממחבלים ועכשיו יש רק סריקות לראות שאין עוד, אבל שעת הסכנה, כך סברנו, עברה כבר. וכך התחלנו את ההקפות".

"ליתר בטחון, סגרנו את החלונות, ואת הדלתות כיסינו בניילון לבן מהמפות בחדר אוכל, כדי שאם יש מחבלים, שלא יראו מבחוץ את ההקפות".

"בהקפה השביעית קרא לי שלום, העובד בישיבה, ועדכן שיש חיילים שמתמקמים בעמדות ירי מחוץ לישיבה, פה נלחצתי כבר. נכנסתי וביקשתי מכולם לשבת, ולהניח את ספר התורה, ולהיות בשקט מוחלט, כדי שהמחבלים לא ייכנסו לתוך הישיבה, החשש שלי אז נהיה אמיתי ומוחש".

ואז לפתע עשרות חיילים פרצו לישיבה כמו במלחמה, עם נשקים שלופים, "חששתי שהנה הגיע הרגע ה", לא נתתי לבחורים לצאת לראות, אבל לאחר כמה עשרות שניות, שנדמו כנצח, הבנתי, המעובד שנשאר בחוץ, שהם נכנסו לעשות סריקות, כי כנראה המקום היה מסומן אצל משהו מהמחבלים... "מה שהתברר אחר כך כנכון..."

כי גבר עלינו חסדו

בדרכם לישיבה לתפילת שחרית שלושה מבחורי הישיבה, הבה"ח אלעזר א. נ"י, הבה"ח מתתיהו פ. נ"י, והבה"ח מנחם ק. נ"י, שהלכו יחד בשל האזעקות, נקלעו לזירת הקרב כשהמחבלים יורים עליהם ורודפים אחריהם ה", ובנס הצליחו להימלט מהרחוב לבית אחת המשפחות. וכך הם מספרים לנו, משחזרים בדמם את רגעי האימה והנס הגדול.

"בשעות הבוקר כשהחלו האזעקות, לא חשבנו שמדובר בחדידת מחבלים אלא רק באזעקות, יצאנו לכיוון הישיבה, שניים נפגשו בתחילת הדרך וכשהגענו לרחוב קרן היסוד פגשנו חבר שלישי, משם הלכנו לכיוון הישיבה".

"הגענו לכיוון הישיבה, ומישהו צועק לעברינו מבית אחת המשפחות 'מחבלים', ו שנעלה אליהם. אנחנו לתומינו חשבנו שמכיוון שהישיבה כל כך קרובה נמהר לישיבה, ואיננו צריכים לעלות אליהם. המשכנו ללכת".

"בפנייה הקרובה לישיבה, אנחנו מתחילים לשמוע יריות מקרוב, צרורות של יריות ברצף,

ופתאום אנחנו מבינים שהיריות לכיוונינו. אנחנו רואים סמוך אלינו כדורי אש בוערים שממש נורים לעברינו, ובנס לא פוגעים בנו".

"ברחנו מיד אחורנית לכיוון ממנו הגענו, בניסיון לעלות אל המשפחה שקראה לנו, לא היה לנו להיכן לברוח. והמחבלים רודפים אחרינו, ממש רודפים ויורים לכיוון. אותה המשפחה ראתה אותנו מהחלון וצעקו לנו לעלות לביתם, עלינו אליהם במנוסה נוראית. כשהמחבלים דולקים אחרינו. בדרך אחד הבחורים נפל על הרצפה, נחבל ברגלו אבל הוא המשיך לרוץ, כשממש שני מטר לידו עוד נפלו כדורים. הצלחנו לעלות אליהם, ובני הבית בדקו כל העת שהמחבלים לא עולים אחרינו לבית".

"הגענו אליהם, והיינו שם בבית עד 2:30 בצהרים, במשך כל השעות האלו היתה אימת מוות וחרדה שלא תתואר, אנחנו שומעים צעקות בערבית ויריות מהרחוב הסמוך, ליד החלונות לא יכולנו לעמוד מכיוון שעדיין היו מחבלים ברחוב. בהמשך גם נודע שמחבלים עולים לבתים באזור ונכנסים. לאחר מכן מישהו דפק בדלת, בני הבית נכנסו להתחבא בקיתון צר ליד המטבח, שכן הם לא יכלו לעמוד במקומות בהם יש חלונות, ואילו הגברים התארגנו על יד הדלת עם סכינים וחסמו את הדלת בסופות, מתכוננים לגרוע מכל. בסוף הייתה זו אחת השכנות. אבל התחושה הייתה אימת מוות כפשוטו".

"במשך הזמן הזה התפללנו בחדר צדדי, ניסיון ללמוד, ואמרנו תהילים. חיזקנו את עצמינו כל הזמן. קידוש עשינו על לחם. אך מים לא שתינו שם כי חשבנו שמכיוון שהכוסות טעונים טבילה אסור לשתות בהם. הם רצו לכבות את המסך שדלק שם לכבודינו, אבל אמרנו להם שהכיבוי עצמו הוא גם אסור בשבת".

מתתיהו פ. נ"י מוסיף ומספר לנו, כי לאחר שהוא יצא מהישיבה אחת השכנות אמרה לאימו כי ישנה חדידת מחבלים, ואימו נטלה את התהילים לאומרים בכל זמן ההליכה לישיבה, כשלפי השערתה הוא הגיע לישיבה בשעה 7:50 היא סיימה לומר תהילים, ובדיוק באותה הדקה התחילו היריות לכיוונם, ובדאי היו פרקי התהילים האלה לזכותו.

"בשעה 2:30 בצהרים יצאנו מביתם, מכיוון שאמרו כבר שאין חשש סכנה, אחד מהבחורים שב הביתה והשניים הנוספים שגרים רחוק יותר, המשיכו ללכת, כשבדרכם החלו שוב אזעקות להישמע, הזמינה אותם משפחה חרדית אחת להיכנס לביתם והציעה להם לאכול סעודת יום טוב, שם הם שהו עד השעה 18:00 אחרי הצהרים אז הם ראו את אחד מהורי התלמידים בישיבה שליווה אותם לביתם".

"מלבד עצם ההצלה עצמה שהצלנו ה' יתברך מיד המחבלים הארוצים, כמה וכמה ניסים גלויים ראינו" אומרים התלמידים היקרים נ"י "עצם זה שאותה משפחה יקרה צעקה לעברינו בתחילה ולכן מיד אחר כך ידענו לאן לברוח. העובדה שהמשפחה הסכימה להכניס אותנו באותה השעה למרות שהמחבלים רודפים אחרינו ועלולים ה' ישמור לעלות אחרינו, ולמרות היותם בחרדה איומה. וגם ההצלה

חצר הישיבה

היכל הישיבה

הגר"מ קרמר שליט"א מראשי הישיבה והתלמידים שניצלו בנס, בראיון ל'הודעתם'

שניצלנו למרות שבתחילה רצנו לתוך האיזור בו היו המחבלים ה"י בכדי לרוץ לישיבה מפחד המחבלים, ואעפ"כ הצלחנו לברוח לצד השני ולהינצל. ברוך הגומל לחיבים טובות שגמלנו כל טוב".

יד ה'

הגאון רבי מרדכי שליט"א מוסיף ומספר, "ביום ראשון, כשמחזרים אימה ממש, תחושת פחד אדירה הייתה בעיר, איש לא יצא מפתח ביתו וכל העיר ריקה מנפש אדם, הגיע רבינו ראש הישיבה הגר"ב שליט"א, כאב רחום על בניו, לבית משפחת חיימוב ששיכלו את בנם היל"ד, לבכות עימם ולחזקם ולחזק את בנם תלמיד הישיבה נ"י".

"דרך אגב", ממשיך הגר"מ שליט"א, "במוצאי החג כשהתחלנו להבין מה קרה, ועד כמה הסכנה עצומה גם עתה, ואיזו הצלה עצומה הייתה לישיבה הנמצאת במרחק קטן ממקום המחבלים שעדיין נמצאים במקום ומתבצרים בבית. עניתי מיידית לכל הטלפונים של ההורים המודאגים. היתה גם סייעתא דשמיא גדולה, שכן הסעה לא היה שייך למצוא, האזור כולו היה סגור ומסוגר וביקשתי מחלק מההורים שיבואו לקחת את הבנים, התקשרנו לכל ההורים לבקש רשות לשלוח אותם עם הורה אחר, והיתה משפחה אחת שלא ענו, וע"כ החלטתי שלא לשלוח אותו לבית עם חבריו עד לקבלת רשות מהוריו.

אלא שאחר כך התברר לי עד כמה היה זה משמים, שכן כשענו לי שם בבית בטלפון התברר שלמרבה הכאב אחיו של התלמיד נרצח במהלך הקרב הנורא, היל"ד, והיה זה משמים שלא הגיע הבחור הבייתה מיד במוצאי שבת בלא שום ידיעה מוקדמת, אלא רק אחר ההכנה הנדרשת.

לאחר ההלוויה החליט רבינו ראש הישיבה שליט"א לעלות עם התלמידים לבית בו התארחו שלושת הבחורים להודות להם, על אף שחלק מהבחורים היו בטרואמה וסרבו לצאת מהבית התקש רבינו רה"י שליט"א שיבואו עימו וכי זה לתועלת, ואכן היה זה לתועלת עצומה בעבורם בס"ד.

עלינו לבית שבו התארחו שלושת הבחורים, והם סירבו לפתוח, רק כשראו את התלמיד הם הסכימו לפתוח, הם פתחו את הדלת כשהם אוחזים בספה, ובסכיני קצבים, מרוב חשש וחרדה.

הם סיפרו לנו איך ראו את הבחורים מרחוק, איך שהמחבלים רדפו אחריהם, והיה כאן נס גדול משמים שלמרות שהם היו בפחד מוות ממש, הם הכניסו את הבחורים הביתה בשעה שרדפו אחריהם המחבלים ימ"ש, בו בזמן שהם מכניסים עצמם לסכנה שהמחבלים ימשיכו לדלוק אחריהם לבית, ה' ישמור.

הם אמרו לנו שברור להם שזוהי יד ה', כי הם עצמם לא יודעים ולא מבינים איך הם העיזו לעשות זאת".

להודות ולהלל

גם הבה"ח אליהו ר. נ"י נקלע לזירת הקרב הנוראית בדרכו לתפילה בישיבה וניצל בנס, וכך

מן המיצר: בצל המלחמה הנוראה הפוקדת את ארץ הקודש מורגשים חיזוק עצום והתעוררות בתורה ובתפילה בהיכלי התורה של הישיבה הקד' בכל אתר ואתר. בישיבה הקד' - קריית הישיבה שבו בני הישיבה נ" לספסל למודם מיד לאחר שמחת תורה להוסיף זכות התורה להצלח כלל ישראל. דברי חיזוק על חובתנו בעת הזאת מפי רבותינו ראשי הישיבה שליט"א תורה הקדושה התחנני בבקשה

ואין שינוי רק התורה הזאת ושוב ברחמים עגל שארית ישראל והזשינונו למען שמך

ששמע קול התורה.

ואכן ביום שני בשעות הבוקר פתחה הישיבה ישיבת בין הזמנים לתלמידי הישיבה מאופקים. היה זה מחזה מרנין, מרגש ושוב לב ומעצים, לראות מכל פחד ומהמצב של ה'חדרים אימה', ממש 'כנס רגלך לבתי כנסיות ובתי מדרשות', ציבור הלומדים והמתפללים שפשפו עיניהם בתדהמה, אבל הישיבה הזאת גרמה לקול התורה לשוב לכל היכלי התורה בעיר, כשבבית המדרש פועל סדר בבוקר וגם סדר ג'.

"הבחורים שעימם שוחחתי באותם הימים", אומר לנו הגאון רבי מרדכי שליט"א, "הדגישו שזו היתה הצלה עצומה בשבילם, עד אז הם היו בבית בפחד, ניזונים מחדשות ומסיפורי אימה, בנוסף למה שחוו בישיבה, והיציאה לישיבת בין הזמנים הייתה בשבילם יציאה מאפילה לאור גדול, אור תורתנו הקד'".

על פתיחת הזמן, אומר לנו הגאון רבי מרדכי שליט"א, כי למרות החשש העצום והחרדה באוויר, כאשר כמעט ואין איש יוצא מפתח ביתו וכל החנויות סגורות, ועל אחת כמה וכמה כל מוסדות החינוך כולם, ידענו כי אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, וזמן חורף יתחיל בס"ד.

רבינו רה"י שליט"א שאל את מרן הגר"ד לנדו שליט"א האם לפתוח את הישיבה באופקים או בעיר אחרת, ומרן שליט"א הורה לפתוח את הישיבה באופקים.

ב"ה הישיבה נפתחה כסדרה, עם סדרים רגילים כבשגרה, בעידודו של המרא דאתרא הגר"י פינקוס שליט"א. דבר שהיה קרן אור יחידה באפילה שאפשר וגם צריך לפתוח. אחרי שפתחנו, פתחו גם כל שאר הישיבות באזור. הישיבה גם שלחה הסעה לכל התלמידים שמשפחותיהם עקרו למרכז שיוכלו לשוב לישיבה, ולישון בפנימייה.

כמובן שע"פ הוראת רבינו ראש הישיבה שליט"א, הוצבה אבטחה בכל שעות היממה, ואם ה' לא ישמור עיר שווא שקד שומר.

הזמן התחיל בתחושה מרוממת ועילאית, של 'ידו לה' חסדו', כי על אף ההתרחשות של היריות היתה ממש סמוך ונראה לישיבה, ברחמי הגדולים והעצומים של הבורא ית' ובזכות התורה הקד' לא אירע כל פגע בישיבה.

כל זאת כמובן לצד התפילה וריבוי התורה שהם ורק הם המגינים עלינו, על יושבי אופקים והדרום, ועל כל יושבי ארץ ישראל.

עודד. הוא מספר לי בחרדה ובהתרגשות מיוחדת, שעל כל הישיבה לברך הגומל בשם ומלכות".

שאלתי, מדוע?

הוא משיב לי, "העובד של הישיבה בשם 'חאמד' שעבד לפני תקופה בישיבה, התקשר אליו באופן מפתיע, ללא כל הסבר, ביום רביעי של חוה"מ, יומיים לפני שמחת תורה, בשעת בוקר מוקדמת לשאול אם הכל בסדר, ולומדים בישיבה, והאם צריך עבודה גם בשבת הזו.

לשאלתו של הרב עודד, מדוע הוא מתקשר, האם הוא נצרך לעבודה, משיב העובד, שהוא לא צריך, אז שאל למה מתקשר וענה תשובה מעורפלת ולא ברורה.

אם צריך להסביר, 'חאמד' הוא עובד ערבי שהיה מגיע דרך חברת כח אדם והיה מתגורר בעזה, הוא עזב את העבודה בישיבה, מחמת שמחיו, שעבד גם הוא בישיבה, נתפס בגניבות. חמיו פוטר והוא המשיך לעבוד בישיבה ולאחר תקופה קצרה, כחודשיים לפני סוכות עזב גם הוא את העבודה.

על אף היותו של חאמד עובד חרוץ, ולמרות כמה בקשות מהנהלת הישיבה שישוּב לעבוד בישיבה, הוא סירב ולא עמד בקשר עם הישיבה בכל התקופה. כך שהטלפון היה חריג ומוזר.

וכנראה, כך מתברר, הוא לא סתם התקשר. או שביקשו ממנו המחבלים, או שהוא עצמו היה מחבל בתחפושת ומטרתו היתה לתת מיקום מדויק... ואכן למרבה האימה ברשימות ובמפות של המחבלים הופיע המיקום המדויק של הישיבה. ועל זה נאמר הללו את ה' כל גויים, כי הגויים יודעים מה הם זממו.

במאמר המוסגר יצוין, כי משמחת תורה ניסה המנהל הרב עודד שליט"א להתקשר כמה פעמים אליו ולשלוח הודעות לפועל, ולא קיבל מענה, ברור למה...

כי גבר עלינו חסדו.

יודו לה' חסדו - פתיחת הזמן בישיבה

בקהילה באופקים של אחרי שמחת תורה, הייתה אווירת פחד ממשית, ממש מחדרים אימה, בתי הכנסת ובתי המדרשות היו שוממים, כמעט לא היו מנינים של תפילות, רק ציבור בני התורה הקפידו על תפילות במנין, היה חסר את קול התורה, ואז בשל מיקומה המרוחק של הישיבה מהשכונה עלה רעיון חזק, לפתוח ישיבת בין הזמנים, בבית הכנסת המרכזי של אופקים 'קוית' ה' שגם בו כמעט ולא

הוא מספר לנו "באזור השעה 7:20 יצאתי מהבית לכיוון הישיבה, למרות האזעקות הרבות לא חשתי שקרה משהו חריג מלבד הטיילים. בדרך הגעתי לכיכר שלפני הישיבה, בה ישנו שלוש פניות, ימינה שמאלה וישר, אם ממשכים קדימה מגיעים לישיבה, והפניות ימינה ושמאלה זה לרחובות מהצדדים. בכיכר אני רואה שני חיילים שרצים לכיוון שמאל, ואני מתחיל לשמוע יריות חזקות, התחלתי לרוץ לכיוון בו הם רצים, וככל שאני רץ, אני שומע את היריות יותר ויותר חזק ואני מבין שאני מתקרב לכיוונם".

"פתאום אני רואה מולי טנדר לבן, ולקח לי זמן להבין שהוא של המחבלים. ואז אני רואה מחבל יורה ממנו, בנס מיד התעשתי ונסתי לכיוון השני, במקום להיכנס לתוך הרחוב שם היו עשרות מחבלים".

"המשכתי לרוץ, ואני שומע חייל שצועק לעברי, לברוח הביתה, כל האזור מחבלים. לא ידעתי איך אברח, הרי אני קרוב לישיבה אבל חשתי להמשיך לכיוון, והבית רחוק מאוד, הסתפקתי מה לעשות. ואז קרא לי אחד לעלות לביתו. עליתי מיד. והיה שם ממש פחד מצמית, כל הזמן אנחנו שומעים יריות מהרחובות הסמוכים".

"רציתי לקרוא קריאת שמע, אבל מכיוון שלא יכולתי לקרוא שם קריאת שמע נכנסתי לחדר הפנימי, קראתי פרשה ראשונה, ואז אני שומע בום חזק, היה זה נפילה של טיל סמוך, נכנסנו לאזור הפנימי בבית, ותוך כדי אנחנו מתחילים לשמוע יריות חזקות מתחת לבית מתברר שהמחבלים נכנסו לרחוב הזה".

"ידעתי שיש מחבלים, אבל לא ידעתי עד כמה המצב מסוכן. באזור השעה 9:30 נהיה שקט, חשיתי שהאירוע הסתיים וירדתי לכיוון הישיבה, לא הבנתי עד כמה הסכנה גדולה ושהמצב לא בשליטה. הלכתי דרך אחת הסמטאות ולפתע גם שם אני שומע יריות. רצתי במנוסה לישיבה, ובס"ד הגעתי לישיבה. בישיבה היו בתחילת ההקפות, ומכיון שראיתי שהם בהקפות אז חשבתי שבישיבה כבר יודעים מה קרה, וממילא מה לי לספר, אז לא ספרתי. רק אחר כך הבנתי את גודל הנס, שמשמש נקלעתי לבין חבורת המחבלים שירו שם, ופשוט ניצלתי בנס".

הללו את ה' כל גויים: ההתעניינות של הפועל העזתי

אלא שבהמשך מתברר כי שרשרת הניסים לא תמה בזאת. "אחרי החג", מספר לנו הגאון רבי מרדכי שליט"א את החלק המדהים הבא. "בשוך הקרבות הנוראיים, אני מקבל טלפון ממנהל הישיבה הרב

שמחת בית השואבה

רבינו ראש

הישיבה הגר"ח
שליט"א:

כל אחד חייב

להצטרף על

כל נפש

מישראל שנאבד,

ולישא בעול עם

הציבור,

ק"ו בן בני

של ק"ו על

כל כך הרבה

רבים רח"ל

מאחינו בני

ישראל שנהרגו

באכזריות נוראה,

ועל כל האלפים

שנפצעו רח"ל

ומתייסרים

ביסורים נוראים,

לא להחנהג

במידת אכזריות,

אני תמה על

קהות החושים

איך נפש יהודי

יכול לקבל

שמועות אלו על

מאות ואלפים

הרוגים ופצועים

ושבויים

בשזיון נפש

קשה השעה לישראל. מיום שמחת תורה, מהטבח הנורא והמחריד כל לב שהתחולל בדרום ארץ הקודש ועד עתה, נתון כלל ישראל בארצנו הקדושה במלחמה קשה ונוראה, ובסכנה עצומה לכל יושבי הארץ. כשכלל יושבי הארץ נתונים בצרה ובשביה, בני התורה האמונים על דברי הנביא ישעיה הראויים להיעשות בשעה זו, לך עמי בא בחדריך – אלו חדרי תורה, זועקים ומתחננים אל ה' שיחוס וירחם ויסור חרון אפו מעל שארית פליטת עמו.

יומיים אחרי שמחת תורה, הקדימו ושבנו מאות תלמידי הישיבה הקד' נ"י לחבוש את ספסלי הישיבה, כשבקבות המצב הקשה הכריעו מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א על ביטולם של ימי בין הזמנים להרבות תורה בישראל. ומאז ועד עתה חיזוק עצום והתעוררות רבתי נרשמת בכל היכלי התורה של הישיבה הקדושה בכל אתר ואתר יחד עם כל בית ישראל, בידיעה כי ריבוי תורה, תפילה זכויות ומעשים טובים הם הכח היחיד בעולם שיכול להציל את ישראל – כי בשלי הסער הגדול הזה, מאמינים בני מאמינים אנו כי ניצחון עם ישראל תלי ב'שניים אוחזין בטלית'.

במהלך כל התקופה מעוררים רבותינו שליט"א בכל היכלי התורה של הישיבה הקד', שחלילה וחס להרפות ידים בעת הקשה הזאת, כי אדרבה הכל תלוי בנו ורק בנו, כי בעסקנו בתורה ובהתחזקותנו בעסק התורה, בהתמדתה ובעיונה, ובריבוי זכויות בתפילה וזעקה לה' מעומק לב, תלוי הכל. עם פתיחת הזמן בישיבה הקדושה עוררו רבותינו ראשי הישיבה שליט"א בהיכל הישיבה הקדושה בפתיחת סדר א', על חובתנו בעת הזאת, ועל תפקידם של עמלי התורה בשעה זו.

מה שיש לנו הוא רק כח התורה וכח התפילה

במשא תחילת הזמן פתח רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א בדבריו: "לכלל ישראל יש שני כוחות, כח התורה וכח התפילה, הסוד הזה נמסר מיצחק אבינו ליעקב אבינו, כמו שאמר לו 'הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו', ודרשו חז"ל 'כל זמן שקולו של יעקב נשמע בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אין ידי עשיו שולטות', הרי שע"י התורה, ורק על ידה, אין ידי עשיו שולטות, זה אנו יכולים לעשות, וזה אנו חייבים לעשות. גלות ישמעאל שאנו שרויים כעת בתוכה כלולה בגלות עשיו, כמו שאומרים בסליחות 'כלה שעיר וחותרנו, וכך כתוב ברבי חיים ויטאל'."

לך עמי בא בחדריך רון לחדרי תורה

"כתוב בנביא בישעיה 'לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם', אומר רש"י 'תשובה זו השיבה לנביא, לך עמי בא בחדריך בבתי כנסיות ובבתי מדרשות', בתורה יש בחינה של 'חדרים' שאפשר לסגור את דלתותם ולהיות מוצפן בתוכם עד יעבור זעם. מבואר שמלבד זכות התורה שהיא הזכות הגדולה ביותר, וכמו שכתוב בגמ' בסוטה שתורה מגנא ומצלא, עוד יש בזה בחינת 'חדר', שהוא מוקף מחיצות מכל צדדיו, ושם הוא מוגן ומוסתר וצפוף."

"הנפש החיים מביא מה'תנא דבי אליהו', על הפסוק 'הביאני המלך חדריו' כשם שיש להקב"ה חדרי חדרים כך לכל תלמיד חכם יש חדרי חדרים בתורתו. ומהם החדרי חדרים שיש לכל עמל בתורה? החדרי חדרים זה עוד קושיא ועוד תירוץ ועוד סברא ושיטות הראשונים ודברי האחרונים, והחידושים שהוא בעצמו מחדש מסברא, לשם ניתן לברוח, ועל זה אמר הכתוב לך עמי בא בחדריך."

מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל מפגעי עלמא

"כתוב בזוהר הקדוש 'כמה חביבין אינון מילין דאורייתא, כמה חביבין אינון דמשתדלי באורייתא קמי קודשא בריך הוא, דכל מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל מפגעי עלמא, נטיר הוא לעילא, נטיר הוא לתתא, ולא עוד אלא דכפיית לכל פגעי דעלמא ואחית לון לעומקי דתהומא רבא', כתוב כאן שמי שמשתדל בתורה, הוא נטיר לעילא, נטיר לתתא, והוא לא דחיל מפגעי עלמא."

"לכן אנו שזוכים בחסדי שמים להיות מיושבי ביהמ"ד ושקועים בעמלה של תורה, ולכל אחד מהיושבים יש חדרי חדרים בתורתו, כל חד לפי דרגתו, עוד סוגיא עוד תוס' עוד עמקות, הסברות שהוא אומר כל זה הוא בניית החדרים בתורתו, וכשעוסק ועמל בתורה הוא נכנס לחדרים, זהו השמירה היותר מעולה, נטיר הוא לעילא, נטיר הוא לתתא, לו ולכל יושבי הארץ, ומהנהגה לכל העולם. נברח ונצפין את עצמנו בחדרי תורה, נתחיל את הזמן בסייעתא דשמיא בהצלחה, נסיח דעת מהמון ים לגליו, נשקיע עצמנו בעומק הבנת הסוגיות, בשיטות הראשונים ובדברי האחרונים, לישא וליתן במלחמתה של תורה, ובזה נזכה להיות נטיר לעילא נטיר לתתא ול'נשאתי

לכל המקום בעבורם', להשפיע אור וברכה בכל העולמות, ועל ידי זה תהיה ישועה וברכה לכל כלל ישראל."

החובה לצער עצמו על הציבור על הצרה הגדולה

רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א הוסיף עוד דברי התעוררות בבכיה: "כל אחד חייב להצטרף על כל נפש מישראל שנאבד, ולישא בעול עם הציבור, ק"ו בן בני של ק"ו על כל כך הרבה רבים רח"ל מאחינו בני ישראל שנהרגו באכזריות נוראה, ועל כל האלפים שנפצעו רח"ל ומתייסרים ביסורים נוראים, לא להתנהג במידת אכזריות, אני תמה על קהות החושים איך נפש יהודי יכול לקבל שמועות אלו על מאות ואלפים הרוגים ופצועים ושבויים בשויון נפש, איך זה יכול להיות, ליבי ליבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם."

"כתוב בגמ' בתענית בזמן שהציבור שרוי בצער אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלוש עליו נפשי, אלא יצטרף אדם עם הציבור, וכל המצטרף עצמו עם הציבור, זוכה ורואה בנחמת ציבור. צריך להתפלל בכל כח, אין כוונתי להאריך במשך זמן התפלה, אלא שהתפילה תהיה תפילה אמיתית, לשפוך שיח ותחנונים מעומק הלב שיהיה שמירה והצלה על כל יושבי ארה"ק ועל אחינו הנתונים בצרה ובשביה."

אשור לא יושיענו על סוס לא נרכב

בשיחה הקבועה במוצאי שבת בראשית, נשא דברים רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א, ראש הישיבה שליט"א פתח בדבריו: "דוע לכל דברי

הרמב"ם בהלכות תענית, שכשיש צרה ח"ו, ואדם תולה זאת במקרה הוא נענש ע"ז, הרמב"ם אומר שזו ממידת אכזריות."

"הדבר צריך להיות ברור אצלנו, כי לא ערוד ממית אלא חטא ממית. אין דבר שקורה בעולם הזה שהוא לא תוצאה או של מצווה או של עבירה. אין יסורים בלא חטא ואין מיתה בלא עוון. אנו אומרים פעמיים בכל יום, אם שמוע תשמעו אל מצוותי יהיה טוב, ואם יפתה לבבכם חלילה יהיה חרון אף ה'. וכמה וכמה פרשיות תוכחה נאמרו בתורה, אזהרה אחר אזהרה, חוזרים על זה וחוזרים על זה – כדי שזה יושרש אצלנו. עלינו להאמין בביורו שהצרות הם רק תוצאה של חטא והישועה תבוא רק על ידי זכויות ותשובה, רק על ידי שמוע תשמעו."

"כתוב בפסוק 'שובה ישראל... כי כשלת בעוונך' מפרש רבינו יונה בשער ב' כי כשלת בעוונך – כי באו עליך צרות ומכשולים מחמת עוונך. ומה התשובה של עם ישראל שם? כתוב שם בפסוק, 'אשור לא יושיענו על סוס לא נרכב'. זו התשובה שהנביא דורש מאיתנו, לא לסמוך על אשור ולא על סוס." אנו יודעים איך מנצחים במלחמה. אנו יודעים איך חזקיהו המלך ניהל מלחמה עם סנחריב שחיללותיו ייבשו את הירדן, מסתמא חיל כזה לא היה מעולם, כתוב הרי שסנחריב אמר שמספיק שכל החיל כל אחד ירוק אבן אחת על ירושלים, בשביל לנצחה."

"ואיך חזקיהו לחם בו? אומרים חז"ל (סנהדרין צ"ד ב') 'חובל עול מפני שמנו, חובל עולו של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כך הוא ניצח. כשמתנהגים כמו שצריך אז הקב"ה מסדר הכל, ובלילה אחד לא נשאר חייל אחד מכל צבא סנחריב. על דוד המלך שניהל מלחמות אומרים חז"ל גיבור חיל ואיש מלחמה – במלחמתה של תורה."

רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א:

צריך לזכור ולחיות את זה,

יש

לקב"ה

מטרה

בכל זה,

בכל פצצה

הוא שולח

לנו תזכורת,

דיבר איתנו

אדוני הארץ,

הוא שולח לנו

תזכורת שיש

סכנה ויש צרה.

והוא אומר לנו

שובה! שובה

ישראל, הוא

מדבר איתנו."

רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א:

**צריך לדעת
שמה שקורה
פה זה מה
שהקב"ה רוצה.
שלומדים
ולומדים
בכזאת התמדה,
ועוסקים
בכזאת התמדה,
ולא עוסקים
במה שלא צריך,
הרי פה ב"ה
מנותקים לגמרי
מכל הדברים
והשמועות ממה
שקורה
'שם' זהרי
ההתעניינות
בזה היא ממש
היפך מה
שצריך להיות,
זו סתירה
לאמונה ובטחון.
וכאן זה שמנו
של חזקיהו
שדולק, ובה
ניצח חזקיהו את
כל חילו של
סנחריב."**

דיבר איתנו אדוני הארץ

רבינו ראש הישיבה שליט"א הוסיף: "אחרי נפילת מגדלי התאומים שהיה על ידי מספר קטן של מרצחים והפילו שני מגדלים והרגו אלפי אנשים, שמעתי אז מאדם גדול, שאמר דבר נכון, שכדאי לחזור עליו, אנשים שואלים איך היה להם סייעתא דשמיא שלא כדרך הטבע, הרי היו הם כמה אנשים בודדים והצליחו להרוג כל כך הרבה אנשים כמעט בלי כלי מלחמה. אז הוא אמר, הקב"ה לא עזר להם, הקב"ה שלח אותם... אנחנו אומרים בתפילה זכה בראת בי וכו' 'ואני השתמשתי לעבירות, ובראתי מחבלים ונגעי בני אדם'.

"בשמחת תורה הם הגיעו ופעלו והצליחו שלא כדרך הטבע, הרי בדרך הטבע יש מדינה ויש צבא ויש שמירה כזו וטכנולוגיה כזו וכו', והם הצליחו נגד כל זה שלא כנגד הטבע ממש, כל השמירות והטכנולוגיות היה בטל ומבוטל. הרי בשמחת תורה שהיו שמועות, אף אחד לא האמין לזה, כי זה לא שייך בדרך הטבע. אבל התשובה היא שהם הצליחו כי שלחו אותם. הם נשלחו."

"צריך לזכור ולחיות את זה, יש לקב"ה מטרה בכל זה, בכל פצצה הוא שולח לנו תזכורת, 'דיבר איתנו אדוני הארץ', הוא שולח לנו תזכורת שיש סכנה ויש צרה. והוא אומר לנו שובה! שובה ישראל, הוא מדבר איתנו."

החיזוק שנוצר מכך הוא הוא רצון ה'

רבינו ראש הישיבה שליט"א אמר עוד: "מטבע הדברים, הרי לולי המצב הזה, הימים האלו היו חסרים תורה, הקב"ה עשה כדי שיראו מלפניו, ויצא מזה חיזוק. הרי מה שקורה פה מתחילת הזמן, זה ממש אשריכם תלמידי חכמים, אשרינו שאנו יושבים כאן בבית המדרש ולומדים כולם כל כך חזק, הרי זה מה שהקב"ה אומר חזו חזו, הקב"ה אומר

זה מה שרציתי! והחיזוק הזה הוא ב"ה לא רק כאן אלא בכל ארץ ישראל, ובכל העולם כולו."

"אנחנו יכולים לומר לקב"ה, 'ה' שמעתי שמעך'. צריך לדעת שמה שקורה פה זה מה שהקב"ה רוצה. שלומדים ולומדים בכזאת התמדה, ועוסקים בכזאת התמדה, ולא עוסקים במה שלא צריך, הרי פה ב"ה מנותקים לגמרי מכל הדברים והשמועות ממה שקורה 'שם' והרי ההתעניינות בזה היא ממש היפך מה שצריך להיות, זו סתירה לאמונה ובטחון. וכאן זה שמנו של חזקיהו שדולק, ובה ניצח חזקיהו את כל חילו של סנחריב."

המטרה בכל זה הוא וידעו כי אתה שמך ה'

"אנחנו צריכים לשמוח שאנחנו הולכים בכיוון שהקב"ה רוצה. ואנחנו יודעים שהוא מדבר איתנו. דברי תורה צריכים חיזוק. לזכור שכל עשה טוב, כל לימוד של תוס', כל תוספת לימוד של חמש דקות, זה מה שהקב"ה רוצה מאיתנו. וכל שכן שמרובים עושים זאת, ישיבה שלימה שכולם עוסקים בתורה."

"הרי כשיפתחו עינינו נראה כמה נפשות הצלנו, כמה טובה וכמה רפואה הורדנו לעולם על ידי הלימוד בבית המדרש, כמה הצלה הורדנו לעולם."

"הקב"ה יעזרו, אלוקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט קל כי הנה אויבך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש, ממשיך דוד ומתפלל, עשה להם כמדויק כסיסרא כיבין בנחל קישון, למה? מה המסקנא מכל מה שיהיה להם, מה ייצא מזה? וידעו כי אתה שמך ה' עליון על כל הארץ! זה מה שהקב"ה רוצה, זו המטרה, ואת זה אנחנו צריכים להכריז שאנחנו יודעים כי אתה שמך ה'! אם אנחנו נדע את זה ונראה את זה לקב"ה שאנחנו אוהבים את הקב"ה ואנחנו שואים את משנאיו, אז ממילא אנחנו יכולים לבקש, וידעו כי אתה שמך ה' עליון על כל הארץ."

כל האפשרות של הניצחון בישראל הוא רק בקול יעקב

רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א נשא דברי חיזוק במעמד תחילת הזמן, ראש הישיבה שליט"א פתח בדבריו: "כולנו יודעים מה שאחז"ל שבשעה שהקול קול יעקב נשמע בבתי מדרשות אין הידים ידי עשיו שולטות, בפשטות הדברים הוא עונש, שכאשר כלל ישראל אינו עושה רצון אבינו בשמים עשיו שולט ואז קיים לו הברכה של על חרבך תחיה. אבל יכול להיות שהפשט בזה הוא עמוק יותר, והכוונה הוא שבאמת עשיו קיבל ברכה שהוא זה שינצח בדרכי המלחמה של שדה קרב ושאר תכסיסי מלחמה ובאמת יעקב לא קיבל ברכה על זה והוא לא יכול לנצח בזה, אבל לעומת זאת יעקב קיבל ברכה שבאופן אחר של מלחמה, בטכסיס אחר הוא יכול לנצח את עשיו, ושדה המלחמה הזה הוא קול יעקב, ששם יעקב ניצח."

"דועה השאלה מה השבח שאומרים בעל הניסים בחנוכה שמסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים, ובשלמה גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים מובן, אבל רשעים ביד צדיקים וטמאים ביד טהורים מה הרבותא והרי יתכן גם בדרך הטבע שהם אלו שינצחו. ויתכן שהפשט הוא, כי במלחמה בדרך הטבע לצדיקים ולטהורים אין אפשרות לנצח, כי לעשיו ניתן הניצחון שם וליעקב לא ניתן שם ניצחון, ועל כן אנו מודים לקב"ה שבתכסיסי מלחמה רגילים יכלו הטהורים והצדיקים לנצח, אף שבדרך הטבע במלחמה רגילה לא ניתן להם היכולת לנצח."

"זקני מרון הגאון רבי ברוך סורוצקין זצ"ל אמר פעם דבר מבהיל, מצינו שחזקיהו בשעת המלחמה תלה חרב בבית המדרש ואמר שכל היוצא מבית המדרש יידקר בחרב, ולכאורה הדבר צריך ביאור מהיכי תיתי שיהיה על זה חיוב מיתה, והוא אמר

בזה דבר מבהיל, כי אין הכי נמי ובאמת אין על זה חיוב מיתה, אבל כיון שקיי"ל שהבורח מערכי המלחמה הורגים אותו, וכיון שכוח המלחמה של ישראל הוא בעסק התורה בבית המדרש הרי שמי שלא עוסק בבית מדרש הרי הוא בורח מערכי המלחמה ועל כן יידקר בחרב. וזה פחד לשמוע זאת, אבל זו האמת."

המלחמה כעת היא בבית המדרש – הכל תלוי בנו

רבינו ראש הישיבה שליט"א הוסיף: "אחי ורעי, המלחמה כעת היא בבית מדרש, נפשות כלל ישראל תלויים בידי עסק התורה שלנו, כל ריבוי בלימוד התורה הוא ניצחון במלחמה וכל רפיון ח"ו הוא להיפך. היסח הדעת מתורה בשעת מלחמה הוא משפיע על הניצחון במלחמה. וכל מה שקורה שם הוא דמיון, כי המלחמה היא בבית מדרש, אנחנו עורכי המלחמה, והאחריות היא עלינו."

"אין לנו שייכות בשמיעת החדשות ממה שקורה במלחמה – כי תפקידנו בעת הזאת ללחום בתוך הבית המדרש, כי האמת היא שאנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר, וממילא המה כרעו ונפלו. ובה אנו נוצחים, הניצחון שלנו הוא בבית מדרש, בקול קול יעקב. הכל הוא רק משמירת ה' על ישראל וברגע שאין שמירה מהקב"ה ל"ע הראנו הקב"ה כמה שוא שקד שומר."

"הקב"ה הראה לנו בדרך קשה עד כמה רק הוא שומר עלינו, ומה יכול לקרות אם הוא לא שומר עלינו ה' ישמור ויציל, והקב"ה רוצה לראות ולשמוע את קול יעקב, ועלינו מוטלת החובה להשמיע בעולם את הקול יעקב, אנו מנהלים את המלחמה, ועל ידי כל שקיעות בתורה וכל תוספת חיזוק וכל תוספת תפילה, בזה תבוא הישועה על עם ישראל, ויהיה 'המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד'."

רבינו רה"ה הגרש"ב שליט"א נשא דברי חיזוק במעמד פתיחת הזמן

רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א:

**"אחי ורעי,
המלחמה
כעת היא
בבית מדרש,
נפשות כלל
ישראל
תלויים בידי
עסק התורה
שלנו, כל
ריבוי בלימוד
התורה הוא
ניצחון במלחמה
והוא להיפך.
היסח הדעת
מתורה הוא
משפיע על
הניצחון במלחמה.
וכאן זה שמנו
של חזקיהו
שדולק, ובה
ניצח חזקיהו את
כל חילו של
סנחריב."**

בישרתי לו ברמיזה
כי הגרוע מכל קרה ---

הרכבנית ע"ה

הוא השתתק למספר רגעים,
ואז הוא הכריז בקול רם:

'אין עזד מלכדי'

ככה נר המערכי • בתום השלושים לפטירתו של מרן ראש הישיבה בעל ה"ברכת מרדכי" זצוק"ל תלמידו ונאמן ביתו הרב יעקב יהושע גרוסברד שליט"א פותח את סגור ליבו בשיחה מיוחדת ורווית דמע, מגלה טפח מחייו של מרן זצוק"ל ומכסה טפחיים • על החיבה המיוחדת לחבורות ב'קדשים', על גזרי הנייר שנמצאו בתוך כובעו, מהיכן היה בטוח שהבחור שירד מהדרך עוד יחזור לשיבה? ומדוע מסר שיעורים בבית החולים כשכבר ניטל ממונו קולו? • וגם על הקשר המיוחד לשיבתנו הקדושה וכיצד הגיב מרן זצוק"ל במיטת חוליו לייסוד חבורת ה"עשירי קודש"

מסיים לשטוח את הקושיא, בבת אחת חוזר אולם חדר האוכל להיות כמקרה, ויכוחים עזים בלימוד, סברות לכאן ולכאן, כולם עוסקים בחיפוש תירוץ לקושיא."

"וראינו בעינינו את ההשפעה של המתקנות הזאת על הבחורים, שרק ראו אותו מוסר שיעור או מקשה קושיא, מתוך שמחה פנימית ועם געש מאמץ גדול, והצטרפו לגיינו של מלך בישיבות הקדושות. הם ראו מה זה טעם טוב בלימוד וזה 'פיתה' אותם ושכנע אותם לדבר איתו בלימוד, וכך הם הבינו היטב מהו ה'טוב' האמיתי לא רק בעולם הבא אלא גם בעולם הזה, ושכל אחד יכול להגיע לדרגה כזו."

"מרן זצוק"ל היה מתבטא לא פעם, שזו מדה שחסרה בעולם: ליהנות מהתורה בעולם הזה, ליהנות מכל דבר של תורה, כל מה שיש בתורה הוא מהנה. זה מה שהוא לימד אותנו."

"הוא הוסיף: מי שיהנה פעם אחת מלימוד בצורה טובה, לא יוכל ליהנות ממשו יותר מההנאה הזאת. והיה מעשה בחבור שהיו לו קשיים ולצערו ירד מן הדרך רח"ל, וההורים באו למרן זצוק"ל לבקש ברכה ועצה. הוא אמר להם כך: מכיון שאני מכיר אותו וידוע שהוא נהנה מלימוד לפחות פעם אחת בחייו – בטוחני בו שיחזור בתשובה שלמה, כי מי שטועם פעם אחת מההנאה האמיתית והנצחית הזאת, לא יפסיק לרצות ממנה עוד ועוד..."

"ואין צריך לומר שכך היה, אותו בחור שב להתענג על ה' בלימוד התורה. זה כחה של מתיקות!"

כתיבה, כתיבה, כתיבה

מה היה חוק לימודיו של מרן זצוק"ל?

ר' יעקב: "הוא אהב ללמוד הכל, הוא אהב את עצם הלימוד. הוא למד את הסוגיות הנלמדות בישיבה ומסר עליהם את השיעורים, הוא למד את סדר קדשים בחביבה מיוחדת ומסר את ה'חבורות' הידועות, הוא למד את התורה כפשוטו ממש. היה לו אפילו קביעות בה היה יושב לכתוב תשובות לשאלות שנשלחו אליו מ'עין הפרשה'. וכמוכן שהוא עסק בכתיבת ספריו העמוקים בכל מקצועות הש"ס."

"והתורה גם השפיעה עליו, כמוכן, ראו את זה בכל הנהגותיו. זה הקריין ממנו, והשפיע גם על אחרים – 'הגביע שעלה על גדותיו'..."

"כל חידוש שנתחדש לו, היה חשוב לו להעלות על הכתב מיד, לא שהות. ברגע שחשב – מיד כתב. כך בבית, כך בישיבה, כך במטוס, כך בכל מקום אחר. אגב, לא רק בכתיבה כך, אלא כל דבר שעשה היה בזריזות ובלי גרם של עצלות. שעות על גבי שעות היה רכון על הספרים והדפים, כותב וכותב וכותב, בלי הפסקה, כמעין המתגבר. גם לפני נסיעה ברכב, היה מזכיר להביא לו את כלי הכתיבה ואת הכתבים שהוא עוסק בהם, והיה מנצל כל רגע פנוי לכתיבה."

"בחצי שנה האחרונה לחייו ראינו איך בנפשו היה הדבר: כתיבה, כתיבה,

כתיבה. היה מרגלא בפומיה לומר, שבן תורה הכותב את חידושי, אזי מוכיח הוא בזה על חשיבות דברי התורה בעיניו. הוא התבטא רבות כי גדול ענין כתיבת חידו"ת, הוא היה

מעודד רבות כל בחור ישיבה לכתוב ולכתוב.

"חלק גדול מספריו העמוקים נכתבו בטיטות, שבהן היה יכול לכתוב באין מפריע, ופעמים שכאשר חזר מחו"ל נכנס מיד לבית המדרש כדי להרצות בפני הבחורים חידוש שנתחדש לו בין שמים לארץ, לגודל חביבותו עליו..."

"סגנון הכתיבה שלו, כמפורסם, הוא ייחודי מאד, עם אוצר מילים עצום, ציטוטים מדויקים שכתב מתוך הזכרון, וכתיבה רצופה ללא 'טיטות'. לראות אותו כשעסק בכתיבה היה מחזה מדהים שאין לנו דוגמתו!"

"כאשמורות אהגה כך"

כיצד היה נראה סדר יומו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל?

ר' יעקב: "אפתח באנקדוטה קצרה. זכורני שבחור מהישיבה בא לשאול איך אפשר לקום בזמן לתפילה ולא לאחר – ענה לו מרן זצוק"ל בפשטות ובחדות: כשצריך לקום – קמים!..."

"ולשאלתכם – סדר יומו היה מתחיל בשעות הבוקר המוקדמות, באשמורת הבוקר אז היה מתעורר ומתיישב ללמוד את סדרי לימודו. בשש וחצי כבר היה מתיישב במקומו לתפילת שחרית, כאשר התפילה מתחילה רק אחרי השעה שבע. לאחר מעבר הישיבה לקריית ספר, היה יוצא מבית וגן כבר ברבע לשש... ובתוך פחות משעה כבר היה נכנס לחדרו שבישיבה ומתיישב ללמוד ולכתוב עד זמן התפילה. לאחר התפילה היה משמש כסנדק בבריתות שנערכו בישיבה, ובשעה תשע היה מתחיל

במסירת השיעור היומי לבני ועד א' ושיעורים נוספים. בשעה שתיים עשרה – חבורת קדשים, באידיש ובעברית לסירוגין. לאחר מכן תפילה מנחה, ולאחריה ה'קבלת קהל' – אז היו נכנסים ילדי החלוקה ושאר המבקשים עצה ותושיה, דעת תורה והכרעה ברורה, כל אחד וענייניו. בין לבין, וכמוכן לאחר שהסתיים הזמן שהוקצב לקבלת הקהל, שב מרן לתלמודו."

"גם בצהריים ואחר הצהריים נמסרו שיעורים וחבורות באופן קבוע, לא היה אצלו מושג ללכת 'לנוח'. לאחר מכן היה נכנס להיכל הישיבה ל'סדר מוסר' – עליו הקפיד מאד – ולתפלת מעריב. אחר כך היה לומד בביתו, ולעיתים יוצא להשתתף באירועים שונים, שמחות וכינוסים, שגם בהם היה נושא דברים. כאשר שב לביתו – מיד היה 'יוחזר לתלמודו'..."

"ביום שני היה מוסר שיעור כללי בישיבה, וגם בערב שבת היה מוסר שיעור כללי מיוחד על הסוגיות הנלמדות ביום שישי. בשיחות והשיעורים לא הפסיקו גם בשבתות וחגים: בליל שבת – שיחה בין קבלת שבת למעריב, וה'חבורה' לאחר הסעודה. בשבת בבוקר – שיחה שנאמרה בקידוש אחרי שחרית, ובמוצאי שבת – חבורה קבועה לאברכים מאמריקה ושוויץ. כל זאת מלבד 'ועד נפש החיים' שנמסר פעמיים בשבוע לאברכים ובני ישיבות בירושלים ובקרית ספר, 'רייד אין לערנען' לבני הישיבה, ב'חיות לתלמידי החידושים וישיבות קטנות, ועוד ועוד."

"היינו מקפידים

שלא להפריע לראש הישיבה בזמן לימודו – אבל לא זכור לי אף פעם שהוא ידע שיש משהו שמחכה בחוץ ובכל זאת ביקש לומר לו שיבוא אחר כך וכדומה. אם היה נודע לו שמישהו צריך אותו או מבקש להיכנס אליו – היה מתפנה ומורה להכניס אותו בזריזות ולא לעכב אותו כלל, וקיבל אותו בסבר פנים יפות ובאורך רוח, וכל אחד שדיבר עמו הרגיש כאילו הוא רק 'שלו'..."

"אז למעשה, סדר יומו תמיד היה נתון לשינויים קלים, אבל תמיד בפעולה להרבות כבוד שמים".

כל מה שהיה מדבר בציבור היה דורש קודם מעצמו

היךך היתה הנהגתו של מרן זצוק"ל בינו לבין עצמו? מה הוא דרש ממנו עצמו, על מה לא ויתר?

ר' יעקב: "הוא לא ויתר לעצמו, כל חייו, על שום דבר שהיה צריך לעשות. והתורה, היא היתה ה'בית מנוס' שלו מכל קושי ומכל מה שהפריע לו בעבודת ה' – הוא מיד היה נכנס לחדרו ומבקש: 'יש פה ספר פלוני, ספר פלוני נמצא שם, אם אפשר להביא לי אותו', והיה מסתגר ושוקע בלימוד. אחרי כמה דקות, הכל נשכח, כלא היה, הוא כבר בעומק הסוגיא."

"כל הדברים שדיבר עליהם בציבור, אלו דברים שדרש קודם – כל מעצמו. בתקופת אישפוזו של הרבנית ע"ה, הוא היה עסוק בסוגיית 'אין עוד מלבדו', עליה דיבר ב'ועדים' של נפש החיים. הוא השריש זאת בעצמו, לפני שדיבר מוסר לאחרים."

"ביום פטירתה של הרבנית, היינו בדרכנו לסידור חופה וקידושין אצל אחד המקורבים, ובדרך לשם קיבלנו הודעה שהמצב מתדרדר ומיד חזרנו לירושלים. כשהנורא מכל קרה ונאלצתי לבשר לו על כך ברמיזה, הוא הבין מיד ושקת לכמה רגעים, היה נראה כמתבונן עם עצמו, ואז קרא בקול: 'אין עוד מלבדו!' – ותיכף שב לביתו, ונטל לידי את ספר 'נפש החיים'... כך הוא שאב אמונה וחיוק באתם רגעים קשים."

מדבר בלימוד תוך כדי שינה

כידוע מרן זצוק"ל נאלץ ליסוע רבות להחזקת ישיבתו, מה תוכלו לספר על זמן הנסיעות לחו"ל?

ר' יעקב: "באחת הטיסות לארה"ב פגשנו במטוס את רה"ג הרש"ב יבלחט"א, ודבר ידוע הוא שמרן זצוק"ל במשך כל הטיסות היה יושב ולומד וכותב, כשברך כלל האור היחידי שדולק היה מעל הכסא שלו, מתחילת הטיסה ועד סופה. מיד

כשנחנתו, התחיל מרן זצוק"ל בסדרת שיעורים ושיחות בכמה וכמה מקומות, ורק בשעת לילה מאוחרת הגענו לאכסניה – שם שהה גם רה"ג שליט"א, אחרי שהסתיימה קבלת הקהל שארכה שעות ארוכות, כאשר לאף אחד מהנוכחים כבר לא היה כח לזוז, הוציא מרן זצוק"ל בטבעיות את הדפים והעט, פתח ספרים והתחיל ללמוד ולכתוב."

"ניגש אליו רה"ג שליט"א ואמר לו: רבינו, אני עוקב מהמראה ועד עכשיו, ולא היה לראש הישיבה אפילו רגע אחד קטן של מנוחה, אולי הראש-ישיבה צריך ללכת לישון?"

"ענה מרן זצוק"ל: מעולם לא הלכתי לישון, השניה באה אלי!... צריך לנצל את הזמן. חבל על כל רגע..."

"כך הוא חי, כל חייו".

"ואגב, דבר נוסף שכדאי לציין, שגם כשהיה ישן לא היתה זו תרדמה רגילה... פעמים רבות היה ממלמל דברי תורה תוך כדי שינה, בסוגיות העמוקות ביותר בש"ס, ופעמים שבבוקר היה קם משנתו, נוטל ידיו ומברך ברכות התורה בזריזות, ומיד מתיישב להעלות על הכתב את החידושים שנתחדשו לו במהלך השינה..."

מתפעל ומשתאה מהסייעתא דשמיא של הישיבה

ידוע עד כמה חיבב והחשיב מרן זצוק"ל את ישיבתו הקד', מה תוכלו לספר לנו על הקשר המיוחד של מרן זצוק"ל לישיבה הקדושה?

ר' יעקב: "מרן זצוק"ל היה מעורב מאד בכל שלבי התפתחותה, פריחתה ושיגשוגה, של הישיבה הקד' במשך השנים. הוא היה אחוז התפעלות והשתאות מהסייעתא דשמיא של ראש הישיבה שליט"א. מרגלא בפומיה תמיד היה, כי בדורינו אפשר לראות בחוש 'אברא דמריה סייעתא', את ראש הישיבה שליט"א. בכמה הזדמנויות התבטא מרן זצוק"ל כי הנהגה מיוחדת קיימת בבריאה הנהגת ונח מצא חן בעיני ה', וכן רואים אנו בבירור בדור שלנו כי הגאון רבי שלום בער מצא חן בעיני ה'!"

"בכל פעם שביקשו ממנו להגיע לישיבה, היה שמח לבוא ולראות את הכמות והאיכות של הבחורים בישיבה. כך גם בכלולים של הישיבה, בישיבות לצעירים ובתלמודי תורה. – בכל אירוע שהתקיים היה מטריח את עצמו ובא, וכך גם באירוע של ל"ג בעומר בבני ברק בהשתתפות ה'חידושים' של הישיבה טרח והגיע למרות חולשתו הרבה, וכך גם שיחתו האחרונה בישיבה, שהייתה

הרב יעקב גרוסברד שליט"א עם מרן ראש הישיבה זצ"ל

מרן זצ"ל מברך את הרב יעקב גרוסברד שליט"א בברכת הבנים בערב יום כיפור

מרן ראש הישיבה זצ"ל נושא דברים בהיכל הישיבה

ישיבת עטרת שלמה

קדיית הישיבה

אוי לנו הוגי מלחמות ספר

פלגי מים תרד עינינו כי שר וגדול נפל בישראל, וירב בבת יהודה תאניה ואניה בהסתלקותו לשמי מרום של גאון עוזינו הגדול בענקי הרוח, שדרש כל כתרי אותיות, והיה אות ומופת לשמחת התורה ואהבתה והיה מורה הדרך לשקיעות והתמדת התורה, גדול המעיינים וענק המעמיקים, עמוד התורה ומעמידה לאלפים ולרבבות בגודל עיונה עמקותה ורוחב ידיעתה, והנחיל תפקיד חובת וצורת האדם ומהותו בעולמו לדורות, אביהם ורבן של כל תופסי התורה

מאזר הגולה

רבינו מרן ראש הישיבה

רבי ברוך זרדני

אזרחי זצוקללה"ה

שהשפיע מהודו עלינו ונשאנו על לוח ליבו הטהור עשרות בשנים, ותורתו היתה אור לעינינו כל הימים רבות אנחותי, ועצומות קינותי, רבו נהמותי, ואתה ד' עד מתי ואיך אנחם (קינות לת"ב)

פריסת וידיעות
0587-1700-19

האדם השלם, גדלות האדם, עד שעת מיתתו

התפרסמו סיפורים מפעמים מגדלות הנפש שלו גם במצבים הקשים ביותר... מה תוכלו לספר על התקופה האחרונה לחייו, כשהיה בבית החולים?

ר' יעקב: "לא רק בחודשים האחרונים, בכל השנה האחרונה הוא כבר סבל יסורי גוף ונפש קשים, והיה שרוי בצער גדול. ומאז שהתאשפז בבית החולים נוסף לו צער על כאביו, שאיננו יכול לכתוב חידושי תורה כהרגלו, ואפילו לדבר כמקודם לא היה באפשרותו אלא רק בתנועות השפתיים."

"וצריך להבין, האדם הענק הזה, היה לו פה קדוש, שכולו תורה וזיכוי הרבים, ושיחות חיזוק ועידוד לכל ולפרט. והיו לו ידיים קדושות, שהעלו על הכתב את כל החידושים, שנים על גבי שנים, גם כשלא היה בביתו או בישיבה, בכל מיני מקומות תמיד היה מוצא על מה לכתוב – אפילו על דפים קטנים, גזירי נייר שהיו נמצאים ברצועת העור שבתוך הכובע – כשהיה מה לכתוב, הוא כבר היה כותב..."

"ואת שני הכוחות הללו, כח הדיבור וכח הכתיבה, הוא איבד לצערנו בתקופת חוליו האחרון. ובכל זאת, הוא לא הפסיק לעודד אותנו, את כל הסובבים אותו, והחזיר אמונה חזקה בלבבות."

"היה מבקש תדיר להתפלל עליו, ושיעתירו בעדו גם בציונו של מרן הרב מבריסק זצוקללה"ה. בהמשך, בסיעתא דשמיא, בעקבות ניתוח שהצליח למעלה מדרך הטבע, חזרה לו אט-אט יכולת הכתיבה."

"מדהים הדבר, שבמשך כל תקופת אישפוזו, לא השתנתה צורתו. גם כשהיה חלש ותשוש, לא היה נראה כאדם חולה רח"ל. צלם אלקים שבו התנוסס עליו, תמיד הייתה ניכרת עליו צורת 'אדם', האדם השלם. גדלות של אדם. מוחו היה צלול עד יומו האחרון, ואפילו מסר כמה שיעורים, ממיטת חוליו, בכוחות על אנושיים."

"בכל התקופה הזו, כמובן, היה עסוק כולו בלימוד, בנענוע השפתיים והידיים, כאילו הוא יושב על מקומו בסלון הבית ומוסר 'חבורה' – וכששאלתי אותו על כך, למי הראש-ישיבה מוסר שיעור? נענה ואמר: זה שאין שומעים וזה שאין לי קול, אינן סיבות מספקות שאני פטור מללמוד ולמסור שיעורים..."

"לאורך כל התקופה היה קידוש ה' עצום, לעיני כל צוות בית החולים שביניהם כאלו שאינם שומרי תורה ומצוות או שאינם בני ברית, שנוכחו לראות אדם קדוש, מורם מעם, שכל חוקי הטבע לא חלים עליו, ומה שעומד בראש מעייניו זה רק עבודת ה': תורה, מוסר, וידיעה ברורה שאין עוד מלבדו!"

בישיבת עטרת שלמה אריה בירושלים, בערב שבועות האחרון. הרבה פעמים התבטא פלאים על האיכות והמיוחדות של צוות הישיבה, תלמידיה ובוגריה, ובמיוחד היה מתבטא בהערכה על ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער שליט"א."

"בהתפעלות הוא סיפר לנו כמה פעמים, על החיזוק של 'שישי שבת' ששמע שיש בישיבה הקד'. ובכל פעם שהיה מגיע לישיבה לדבר, היה מחזק ומעודד את העניין."

"ככלל, באופן נדיר, הוא ממש רחש לראש הישיבה שליט"א חיבה ואהבה מאד, והיה מביע בפניו שוב ושוב את התפעלותו מהישיבה הגדולה ושרא היכלי התורה של הישיבה – הכוללים, הישיבות לצעירים והחידודים. הוא היה אומר ממש בשמחה וברגש לראש הישיבה הגרש"ב שליט"א: 'אה, כמה יפה הישיבה! איך הבחורים נראים, שלומדים טוב!', והיה נראה כביכול מדבר הוא על ישיבתו שלו."

רגיל היה להפליג בשבחיו של ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א, כמה הוא משקיע בגידולם ולא חוסך כל טרחה עבורם. ופעמים רבות היה ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א מגיע לביקור במעונו של מרן זצוק"ל, היתה שורת אורת רוממות מיוחדת, והיה מקבל אותו מרן זצוק"ל כשבת-שחוק על פניו, ומשתעשעים יחד בדברי תורה..."

"היתה לו נחת מיוחדת לדבר איתו בלימוד. פעם שאל אותו מרן על איזה סוגיא נמסר השיעור כללי בישיבה, וראש הישיבה הגרש"ב שליט"א ענה לו שמדובר בסוגיא בשבועות והחל לטטוח לפניו את הדברים, מרן זצוק"ל נהנה מאד ואמר לו כך: 'אני מבקש ממך להמשיך לומר שיחות ושיעורים, כי אתה דמות וסמל לאיך שצריך היום לחנך וללמד בעולם התורה, ואני מבקש ממך שמעכשיו והלאה ישלחו לי את השיעורים שלך, תיכף לאמירתם!'"

במשך שנים על גבי שנים היה רגיל מרן זצוק"ל להשתתף בשמחות משפחת ראש הישיבה שליט"א ואף היה טורח לשם כך וגם נושא דברים בשמחות, וזאת כי העריך ואהב את ראש הישיבה שליט"א. אני זוכר, שכשהיה בא לצאת מהשמחה, היה מרן זצוק"ל ניגש למחיצה ומבקש שיקראו לרבינית תליט"א כדי לאחל מזל טוב, ולהודות על כל המסירות נפש הגדולה למען הישיבה הקד' ולמען תורת כלל ישראל."

"בתקופת חוליו האחרון של מרן זצוק"ל, בעודו מאושפז בבית החולים, נכנס ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א לבקרו וסיפר לו על הרעיון של חבורת 'עשירי קודש', וראינו כמה קורת רוח היתה למרן זצוק"ל כשמע זאת, התעניין וביקש לדעת כמה נכנסו וגם – כמה לא נכנסו... ואמר שצריך לייקר את הבחורים שהבינו את עומק וחשיבות הדבר הזה, וזשה קידוש שם שמים ממש."

"ויש עוד הרבה מה לספר ולהאריך, אבל יכלה הזמן והמקום והמה לא יכלו."

מרן ראש הישיבה זצוק"ל נושא דברים בחדר האוכל של הישיבה הקד'

בהיכל הישיבה הקד'

מרן ראש הישיבה זצוק"ל עם יבדלחטא רבינו ראש הישיבה שליט"א במלחמתה של תורה

מספר חודשים לפני פטירתו מרן ראש הישיבה זצוק"ל בל"ג בעומר במעמד ילדי התנים של הישיבה הקד'

הוא לימד דוג שרם איך כואבים מקושייה ואיך מתענגים מסברא

אחד דמות הענקים של מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך מרדכי אורחז'צ'ק"ל: אך הרגיע ראש הישיבה זצ"ל את הילד המפוחד? מה היה סוד הקסם של מחנה בני תורה? מדוע איחר מרן רבי ברוך מרדכי זצ"ל לאסיפת המועצת ברחוב חוון איש חמש? ומה סיפר מנהל מתלקת העור בחדסה לראש הישיבה? • בשיחה מיוחדת ל'הודעות' מגולל בפנינו מקורבו עשרות בשנים מורטו הגאון רבי ירחמיאל משה קלוינמן שליט"א משגיח בישיבה הקד' ומלפנים משגיח בישיבת עטרת ישראל, את דרכיו של גדול מרביצי התורה בדרך ופרס בפנינו עובדות הוד מכלי ראשון • תמצית חייו של ראש הישיבה זצ"ל היה: למען אשר יציה

הוא בכדי שהמלמד ילמד בעצמו באופן המושלם.

ראש הישיבה רבי ברוך מרדכי זצ"ל לימד אותנו, כי ה'ללמד' לאחר, הוא אינו חלק מה'ללמוד' שלי. הללמד הוא לשם ללמד, ורק לשם ללמד והוא עניין בפני עצמו. הללמד הוא בלי להכניס את עצמך שם, בלי להכניס את הללמוד שלך בזה. וזה היה ה'ללמד' הגדול של הראש ישיבה זצ"ל שהשקיע כה רבות בזה.

וכמדומה שזה מה שמציינת לנו התורה את מעלתו של אברהם אבינו, כי מהות חייו לא היה אלא 'למען אשר יצוה', לא היה מלמד אברהם אבינו את כל העולם כולו את אמונת ה' לשם מילוי חובתו בשלימות בעולם, אלא כל חייו היה למען אשר יצוה.

ראש הישיבה ככה אהמיח תלמידי רבים כיצד, כמה הייתה יחויבותו כהסמכת תלמידי?

הראש ישיבה זצ"ל כל חייו היה בלתי לשני, כל חייו ממש.

אבל לא רק בלתי לשני, לא רק להעלות את השני, אלא הוא עסק במשך

ה'ללמד' של מרן רבי ברוך מרדכי זצ"ל

כיצד, ראש הישיבה זצ"ל אהמיח והרבי' תורה וחכמה אלו הודו כולו, אנו מכנים מהר"מ שליט"א אמונת אל החשיבות הגדולה שראה ככך ראש הישיבה זצ"ל, אהמיח נפשו אל הרכפת-תורה.

אנו רואים בחומש בראשית כיצד מציינת התורה את מעלתו של אברהם אבינו במעלה זו "כי ידעתינו למען אשר יצוה את בניו אחרי". מה היא אותה מעלה ובמה היא מתייחדת מכל מעלותיו של אברהם אבינו, שדווקא אותה מציינת התורה?

אנחנו מתפללים כל יום בתפילת 'אהבה רבה' ומבקשים מבורא עולם, ותן בליבנו להבין ולהשכיל... 'ללמוד וללמד', כפשוטו מבין העולם כי ה'ללמד' הוא ההיכי תימצי הטוב ביותר להגיע ל'ללמוד' של האדם, שהוא יסוד החיוב של האדם, ה'ללמוד'. וה'ללמוד' המושלם הוא בעת שהוא 'מלמד'. ואם כן הללמד

מספד מרן על מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך מרדכי אורחז'צ'ק"ל בהיכל הישיבה הקד'

הגרי"מ קלוינמן שליט"א בהספד, הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א בהספד, רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א בהספד, רבינו רה"י הגר"ח שליט"א בהספד

מספד גדול

קול מורא ארבעה על שבע בתי שני כי נפשי ונפשי ונפשי תודיעי בראשית ליל שבת ראשון של פסח עשרים על פני עשרים תעלה בעוקי הרוח, עורשו כל כתיי אהמית, וזהו את שמת לשמות תורה ואברהם שורה הדרך לשמימה אהמית תורה, דודל דמטיים שון העשיתים, עמוד התורה העשיתיה לאלפים יליבבת בגורל שמה מנמחה ראובן י' עשנה, נשמל תבטיח חבא עמית המדס נמחה בעולמו לדור, אכיום דרב של כל תפסי התורה מאר הגולה רבינו מרן ראש הישיבה

רבי ברוך מרדכי אורחז'צ'ק"ל זצוקללה"ה

המועצת תתקיים בהיכל הישיבה הקד' ביום רביעי בשעה 6:00 אחה"צ

דברי מספד ותעוררות ישאו רבנותו ראשי הישיבה שליט"א דברי תחנון ישאו הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

חייו ליצור אנשים מחדש! וליצור, אני מתכוון מלשון צורה, לתת בהם צורה. ובאמת מי שהכיר אותו ידע שזו הייתה שאיפתו ומשוש חייו.

אנחנו מכירים הרבה אנשים שמלמדים תורה למי שרוצה ללמוד תורה, הראש ישיבה זצ"ל היה מייצר אהבת תורה במקום שלא שייך תורה, הראש ישיבה זצ"ל יצר תורה במקומות שלא היה הוה אמינא של תורה, והוא יצר בידי אנשים, פשוטו כמשמעו.

אני יכול לספר מעשה בענין, בזמנו ראש הישיבה זצ"ל עשה את "מחנה בני תורה" ברוסיה לאחר נפילת ברית המועצות, המחנה היה ב'יורמלא'. במהלך המחנה הם נסעו בסירה בשיט על הנהר, היה שם בחור עם קוקו וגיטרה, שממש היה רחוק מאוד, לא עניין אותו כלום, לא הביע שום התעניינות ושום קשר למחנה. במהלך ההפלגה אותו בחור עלה על גג הספינה וניגן לעצמו בגיטרה.

לפתע, ראש הישיבה זצ"ל ניגש אליו, ואמר לו יש לי איזה שאלה שטורדת את מחשבתי, אולי אתה מוכן לעזור לי. הוא לא סירב, וראש הישיבה שואל אותו, מדוע אם אדם עשה קידוש על כוס שיש בו רוב כוס יין לא יצא ידי חובת קידוש, אבל אם הוא עשה קידוש על כוס מלא ושתה רוב הכוס יצא ידי חובת קידוש, מאי שנא? הלא פלא הוא.

ואותו בחור ניסה בכה ובכה, והראש ישיבה מתווכח איתו במשך שעה ארוכה, דנים ומתנצחים.

אני מכיר את אותו בחור רחוק, ומפני כבודו אני לא רוצה להגיד את שמו, אבל מאותה השיחה שנכנסה בליבו, הוא עזב הכל וכיום הוא אברך בן תורה בן עלייה שלא פסיק פומיה מגירסא ממש...

זה נקרא לייצר אנשים!

כל מה שתקבל ותתתרום לא שווה לשטיקעל תורה של הבחור הזה!

הגרי"מ שליט"א ממשיד: אני זוכר, פעם שהיה לו זיהום, והלכתי איתו למנהל מחלקת עור באחד מבתי החולים הגדולים כאן בארץ. אנו מגיעים, ומנהל המחלקה, יהודי דתי, כיפה קטנה לראשו, נעמד מלוא קומתו.

והוא אומר, כבוד הרב אולי לא זוכר אותי, אבל הכיפה שלראשי היא בגללך. מדוע?

וכך מספר לנו אותו יהודי, בחור הייתי במדרשיית נועם בפרדס חנה, ובאותה העת נפטר הגאון מטשעביץ, וראש הישיבה הגיע למדרשייה להספיד אותו.

מהדרשה שלך, הוא אומר לראש הישיבה, עזבתי את המדרשייה והלכתי ללמוד בישיבה, אך לא החזקתי שם מעמד בלימוד בישיבה והתחלתי ללמוד רפואה, אבל עד היום הזה, אני מוסר שיעור גמרא דף היומי בכל יום, והולך עם כיפה תמיד, בגללך.

אוסף ואספר לך סיפור, היה פעם בחור בישיבה שהגיע מישיבה תיכונית והוא למד בישיבה, אך עדין הוא לא היה מה שנקרא 'שרוף' לגמרי, זמן מה אחר חתונתו הוא פגש בחתונה של בחור אחר מהישיבה את ראש הישיבה, וראש הישיבה זצ"ל קורא לו ומתעניין בשלומו, ראש הישיבה שואל אותו מה הוא לומד, והוא משיב מסכתא פלונית, ראש הישיבה שואל אותו, נו, יש לך מה להגיד לי? והוא משיב כן. ומתחיל להגיד איזה שטיקעל תורה, היה לו חבורה מוכנה בענין.

בחביבות לקטן כמדול

אחרי כמה דקות, ניגש לראש הישיבה אחד המקורבים, והוא אומר לו גביר פלוני, שהיה גביר גדול מאוד, ממתין כאן לדבר עם ראש הישיבה, ראש הישיבה עושה בידו תנועת ביטול ולא מתייחס, ממשיך לשמוע אותו כאילו לא שמע מאומה. עוברות חמש דקות ושוב ניגש אותו אחד, וראש הישיבה שוב מבטל את ידו בתנועת ביטול וממשיך לשמוע את החבורה. עוברות חמש דקות נוספים והוא ניגש שוב, ואומר שאותו גביר אומר שכבר צריך ללכת, ואולי בהזדמנות אחרת יפגוש את ראש הישיבה, וידוע כמה הייתה הישיבה שלו זקוקה לתרומות. אמר ראש הישיבה זצ"ל, תמסור לו שאמרתי, שכל מה שהוא תרם לישיבות וכל מה שהוא יתרום לא שווה לשטיקעל תורה הזה שאני שומע עכשיו!

אומר אותו אחד, אני כבר סרבתי להמשיך לדבר, ואמרתי לראש הישיבה שזה צורך הישיבה ואני יוכל לדבר איתו אחר כך, אך המשפט הזה שנאמר באמת ובתמים, לא כמליצה, נכנס בי לתוך הלב כמו חץ, חדר בי. והיום אותו אחד הוא תלמיד חכם חשוב, ראיתי אותו לא מזמן בוחן אברכים על כל חושן משפט!

זה נקרא לשנות חיים של אחרים!

עשה חייתים למושלים

וכיפא הוא סינה?

מלבד מה שהוא נתן את כולו על זה, הרי שאחת הדרכים המופלאות שבהן הוא שינה אחרים ונתן בהם צורה חדשה ממש, היה בזה שהוא לימד אנשים להאמין בכוחות שלהם ולגלות את הכוחות שלהם. הוא היה משכנע אנשים כמה כוחות גדולים יש להם, וזה תלוי רק ברצון שלהם. ואם הם רק רצו הם יכולים להתרומם ולהתעלות ולהיות גדולי הדור ממש.

מובא בחז"ל מעשה ביוסטא החייט של ציפורי, שלימים הוא עבר לגור בעיר המלכות, ומצא חן בעיני המלך, והמלך שאל אותו מה הוא רוצה להיות, אז הוא אמר שרוצה להיות המושל בציפורי. והמלך קיבל את בקשתו והוא חזר להיות מושל ציפורי. והחל יכוח בין תושבי העיר האם המושל החדש הוא יוסטא החייט או לא, סיכמו התושבים בינם לבין עצמם, שכאשר ילך המושל ברחוב השוק אם יסתובב לראות את סמטת החייטים שמע מינה שהוא הוא יוסטא. לימים כשעבר שם המושל החדש אכן הסתובב לראות את סמטת החייטים, ואמר כולם הוא הוא. השיבם יוסטא עד שאתם תמהים אני תמה על עצמי.

הסביר ראש הישיבה זצ"ל, מה הוא ענה להם? מה תשובה היא זו?

אמר ראש הישיבה זצ"ל, הוא השיב להם, עד שאתם תמהים על החייט שנעשה מושל, אני תמה על המושל שהיה כל כך הרבה שנים חייט... המושל שבזבז שנים מחייו על חייטות.

וכך היה רבינו ראש הישיבה זצ"ל בחייו, מייצר מחייטים מושלים. מגלה לחייטים כי מושלים המה.

לכאוב מקושיא

ראש הישיבה זצ"ל היה ראש האברכים, יבוס ער כמה ערכו שיעוריו וככל העולם כולו משתא את דבריו, כמה ניתן להאריך את החיובות כה היה מוסר את השיעורים?

בשיעורים שהיה מוסר, היה ראש הישיבה זצ"ל מחולל שינוי. מגידי שיעורים

רבים יש, מגידים רבים יש, אבל ראש הישיבה זצ"ל היה חד בדרא, ואת המעלה שלו אפשר להגדיר שהוא היה אומן בלהחיות את השיעורים. הוא לא מסר שיעור כללי, הוא החייה שיעור כללי.

הוא היה יוצר בלב שומעיו, את הכאב בשאלה, את הכאב בקושיא, ואת העונג בתירוץ. את הגישמעק בסברא. והוא היה בזה חד בדרא ממש. הוא לימד את הדור כולו איך כואבים מהקושיא, ואיך מתענגים מהתירוץ.

אני מכיר אנשים רבים, ששנים שנים, אחרי שהם שמעו ממנו שיעור הם זכרו את השיעור. והסיבה היא, כי מה שהשכל קולט דוהה עם הזמן, אבל מה שהעין רואה, מה שמרגישים בחוש זכורים. והוא ידע להעביר שיעור ולהגדיר סברא בחוש, כמו שהיה אומר, ואני נתן דוגמא אחת מיני אלף, "העדים הם האזניים של בית דין". כך הוא החיה במחוש את התורה לכל שומעיו – כמו תמונה ממש.

ראש הישיבה זצ"ל היה חד בדרא בלהחיות רמב"ם, בלהחיות קושיא, בלתת גישמעק בסברא, הוא היה בזה יחיד בדור!

שעשוע חיים

מה כאמת היה סוד קסמו של ראש הישיבה זצ"ל שהפליח להפיע על רבים

ואזכירם כהשק שנות מחנה בני תורה, כאמתה כן מספר ימים, להיכנס אלמנה של תורה כפסוק?

אקדים ואומר, כבר הרבה דיברו על ההתמדה של ראש הישיבה זצ"ל, אבל אני חושב שהוא לא היה מתמיד, הוא היה פשוט אוהב בכל ליבו את לימוד התורה. זה היה משוש חייו ממש.

לימוד התורה אצלו לא היה מתוך שבירת הרצונות, אלא שעשוע! ולכן כל עולמו היה תורה ותורה ותורה.

ואני סבור כי המעלה של מחנה בני תורה שהצליח להכניס לעולמה של תורה כל כך הרבה, היתה כי הם ראו במחנה את שמחת התורה, הם ראו את משוש התורה. זה מה שראש הישיבה זצ"ל הראה במחנה, ולזה הם נשארו.

כך הוא הרגיש באמת. כי התורה הייתה אהבתו ומשוש חייו ממש. היא הייתה שעשועיו.

אני חושב שראו עליו את קיום דברי המסילת ישרים בפי"ט "והנה ענין האהבה שיהיה האדם חושק ומתאוה ממש אל קרבתו יתברך, ורודף אחר קדושתו, כאשר ירדוף איש אחר דבר הנחמד ממנו חמדה עזה, עד שיהיה לו הזכרת שמו יתברך ודיבור בתהילותיו והעסק בדברי תורתו ואלוהותו יתברך שעשוע ועונג ממש, אשר אפילו הדיבור בהם יהיה לו לנחת ולעונג".

אני זוכר, שבאחת הטיסות, הוא טס כמדומני ללוס אנג'לס, הוא ישב ולמד בטיסה שעות רבות, ואחרי שתיים עשרה שעות לימוד וכתבת חידושי תורה, הוא נפל ונרדם. אחר כך שאל אותו אחד שישב לידו, כבוד הרב, מדוע בתחילת הטיסה הרב לא הלך לישון, ואחר כך היה יכול ללמוד בערנות. אז הראש ישיבה זצ"ל אמר לו, אצלנו לא הולכים לישון, אלא לומדים עד שנופלים לישון...

הוא היה יורד מהטיסות עם חבורה מוכנה, וכשהיה מגיע הביתה הוא היה שולח אותה להדפסה! ככה יישוב הדעת ובריכוז הוא היה לומד אפילו בטיסה.

זו הסיבה שהוא הצליח להחיות את התורה אצל האחרים, כי הוא אהב את התורה באמת.

הגרי"מ קליינמן שליט"א מספיד בהיכל הישיבה הקד'

בלי מוסר אדם נשאר קטן

ראש הישיבה זצ"ל היה מוסר מאד אצור על חובת לימוד המוסר וזכויות האבות, מה תוכלו אספר, איך הייתה הרשת העכורה הכו כאחיות?

זו אמת. ראש הישיבה זצ"ל כל חייו היה חוזר על כך, וזה היה מרכזי מאוד אצלו, שבלי מוסר אי אפשר לגדול. הוא אחז שבלי מוסר אדם נשאר קטן.

סיפרתי כבר, אבל כדאי לחזור על זה שוב, כי זה מראה מה כוח של מוסר עושה לבן אדם.

לפני כשתיים עשרה שנים, מחנה בני תורה היה בחיסיפין בצפון. ומרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, זימן את הראש ישיבה זצ"ל להצטרף למועצת גדולי התורה.

ראש הישיבה זצ"ל דיבר איתי אז, ואמר לי שהוא יתפלל מנחה איתנו במחנה, ואחרי מנחה יש שיעור מפי מגיד שיעור מסוים, טרם השיעור הוא יאמר לו שהוא צריך לצאת, וייצא קודם השיעור, וכך יספיק להגיע לבני ברק לאספת המועצת'.

אחרי מנחה הגיע אותו דרשן, וראש הישיבה זצ"ל אמר לו, ידידי, בבני ברק מחכים עלי גדולי ישראל, אני מוכרח לצאת, אבל הוא הוסיף מילים מדהימות: אם אתה חושב שזה בשביל הדרשה שאני שאמר אז אני שאמר. ואותו דרשן אמר, אני חושב שזה חשוב.

אז ראש הישיבה זצ"ל נשאר, הוא ידע שהוא מאחר, הוא ידע שגדולי הדור מחכים לו, אבל הוא ישב במשך כל הדרשה, זה היה חמישים דקות, ומסביב כל המקורבים בלחץ, שהוא לא יספיק את האסיפה. אבל הוא נשאר ולא זז. זו שליטה של המידות טובות על האדם!

מיד בסיום הדרשה הוא יצא, והוא אכן הגיע מאוחר, חיכו לו והוא הגיע ממש בסיום האסיפה. אבל לא ידעו למה הוא איחר...

זה כוח של מוסר!

להועיל לאחרני

הכוח הזה של מוסר, הביא אותו לשים לב לכל אחד ואחד, לרדת ללב כל אחד ואחד. היה סיפור, בעת שהישיבה עברה לקריית ספר ראה ראש הישיבה זצ"ל איזה ילד שהתפלל כמה פעמים בישיבה. יום אחד ראה אותו ראש הישיבה זצ"ל עם אבא שלו, הוא קרא לו ואמר לו, אני רואה מזה זמן את הילד שלך, נדמה לי שהילד נראה מפוחד מעט. ואותו אבא השיב, אכן, יש אצלו איזה בעיה, וניסינו טיפולים וזה לא כל כך עוזר.

ראש הישיבה קרא לילד, ואמר לו, אני רוצה לגלות לך משהו אישי. אני מפחד לפעמים, יש לי פחד, ומה אני עושה כשאני מפחד? יש לי פתרון, אני שר "גם כי אלך בגיא צלמוות לא אירא רע כי אתה עמדי". לפעמים אני שר את זה במפוחית וזה עוזר לי... והראש ישיבה זצ"ל אומר לו, תספר לחברים שלך שיש לי פתרון לפחד, לשיר גם כי אלך בגיא צלמוות לא אירא רע כי אתה עמדי... ואכן הילד כל כך התרגש והוא סיפר את זה לחברים שלו, וזה עבר לו.

הוא הבין את נפש האחר. והוא הפקיר את עצמו בשביל האחר. להועיל לאחרני היה מהות חייו. כשהיו מבקשים ממנו להגיע לדבר דברי חיזוק הוא היה מגיע כי הוא ראה שזה מועיל לאנשים, והוא היה מגיע אפילו אם זה היה כרוך בטרחה גדולה בעבורו.

כי מהות חייו היה להועיל לאחרני, להועיל לאחרני בתורה, להועיל לאחרני בכל.

יריעה מיוחדת על ימי הקציר והאסיף - זמני החזרות והמבחנים - תקופת ה'מסכתא' וה'כללית'. הסוד הגדול מאחורי אחת מנקודות הלב הפועם של ישיבת 'עטרת שלמה'. כיצד ניתן להנחיל מושגי עבר בדורנו אנו. הרב ב. כץ בהצצה להיכל הישיבה הקד' בימים אלו ימי החנוכה - 'תקופת החזרות'

הרב ב. כץ

'מסכתעס' - מילה אחת המקפלת בחובה כל כך הרבה - עולמות של אור שקשה להינתק מהם, ובוגרי הישיבה עוד שנים רבות נזכרים בהם בערגה. הימים הנחמדים, מעין עולם הבא, בהם יושבים ומונים את האוצר שעליו עמלו בכל ימות ה'זמן'. והלב מתרונן למראה עשרות דפי גמרא שנכבשו, נכנסו לאוצר המשומר, ונמנים בסקירה אחת.

יודעי דבר מצביעים על כך ש'עטרת שלמה' חוללה מהפך בתפיסה המקובלת כאילו לא שייך בדורינו להנחיל לבחורים ידיעה מקפת במסכתות הש"ס. אלפי אלפי בוגרי הישיבה יעידו, על ריבי רבבות דפי גמרא על כרעיהם וקרביהם שמונחים בקופסה.

זכור ימות עולם

ימי החזרות - כימי ישיבת עטרת שלמה. ותקופה זו היא אבן יסוד בממלכת התורה. כחלק מחזונו של רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א, בהקמת הישיבה הקדושה, עשרות שנים אחורה, כאב ליבו לראות במקומות רבים, תקופות שלמות הולכות לאבדון מחמת הרפיון המצוי אצל חלק מהלומדים, כמו ימי שישי ושבתי, וימי סוף הזמן. מורינו רה"י שליט"א בכשרונו הידוע להפוך כל אבן מאסו הבונים - לראש פינה, זכה לשים ימים אלו כעטרה לראש, שאליהם מכוונים כל ימי ה'זמן' כולם.

ובעוד ישנם מקומות רבים שזמנים אלו מוכרים כזמנים מועדים הצריכים חיזוק, בישיבה הקדושה אדרבא - אלו הימים הנחמדים אליהם נושאים עיניהם כל בני הישיבה, אימתי יבוא ליד ואקיימנו.

ובהינתן האות, בהגיע סוף הזמן שהוא תחילת זמן החזרות, מסתערים הכל על המטרה, לכבוש את כל המסכתא מרישא ועד גמירא, כאשר החכמים עינם בראשם, ומבעוד מועד נהירים להם כל שבילי המסכתא כולה, וכבר השלימו חק לימודה זה מכבר, בסדרים המיוחדים שהעמידה הישיבה בימי שישי ושבתי ובשעות בין הסדרים, כאשר לא נותר להם אלא לקצור את פרי עמלם שזרעו ויגעו כל העת.

ובזה הזמן, כל היכל בית המדרש אש להבה, עד אשר כל הרואה אומר ברקאי. הביאני המלך חדריו. בית היין, אשר כל הנכנס משתכר מריחו ומבקש לטעום ממנו, בבחינת יין המשומר לעתיד לבוא.

אם נבקש להניח את האצבע על ליבה הפועם של ישיבת 'עטרת שלמה', המקום אליו מתאחדים כל הרגעים הקטנים והגדולים, והיו למדורת אש להבה - אין ספק כי אחד מהרגעים האלו זו תקופת ה'מסכתות', או כפי שהיא מכונה בישיבות הקטנות: ה'כללית'. מי שהיה שם, לעולם לא ישכח, ומי שעדיין שם, מייחל שהתקופה הזו לא תיגמר, הרגעים הגדולים בהם הוא חבוק ודבוק בעולמה של תורה, זמן הקצירה והאסיף.

אפשר לומר שאחת המהפכות הגדולות שחוללה 'עטרת שלמה', היא בחזון להעמיד לגיון של תלמידי חכמים שרוב חילם מלבד בפלפולה של תורה ובעומק הבנתה, גם בהיקף הידיעות ובשליטה במכמני הש"ס. לצאת מהישיבה עם ידיעה ברורה של 'נשים נזיקין' גפ"ת, אף שבלבבות רבים שאיפה זו בגדר חלום רחוק היא שמורה ליחידי סגולה, בישיבה הקד' זוהי התכנית הבסיסית לכל אחד מבני הישיבה, זהו המסלול שכולם צועדים בו.

הרבה עשו כן ולא עלתה בידם. דורינו נתברך בשפע של תכניות, מבחנים וחזרות, מסוגים שונים ומגוונים, אך ישנו מקום אחד שהצליח בכך בס"ד, ועודנו מצליח בעז"ה. לגיונות של בני עלייה שזוכים להתחנך על ברכיה של 'עטרת שלמה', כאשר הכל רואים את הפירות. הישיבה"ק חרתה על דגלה את החזון להוות בית היוצר לבני עלייה מופלגים בכל מידה נכונה, בעלי סברא והבנה ישרה, ובנוסף לכך גם בהיקף הידיעות ובידיעת 'נשים נזיקין'.

מהו הסוד הגדול? כיצד היא הדרך לגשת ללב של הלומדים, לגרום להם לעמול על תלמודם שעות נוספות, לשנון, להתחדד ולהיבחן על אלפי דפים, כאשר כל זאת מתוך שמחה וסיפוק וחדוותא עילאה?

לקראת 'ימי המסכתות', או כפי שהם מכונים בישיבות הקטנות 'כללית', ימי החזרות הנערכים כמידי שנה בימי החנוכה, בחודש אדר ובשלהי דקייטא בחודש אב, יצאנו למסע בניסיון לחשוף את אחד הסודות השמורים ביותר בישיבה הקדושה.

תקופת הקציר

זר לא יבין, אך ננסה להעביר מעט מהניחוח המשכר ומהאוויר המחשמל של תקופה נאדרה בקודש, תקופת קנין נצח בתורה הקדושה, כור ההיתוך לצורכי הישיבה הקדושה המפארים את כותל המזרח של עולם התורה כולו.

תלמודו נידו

כל מי שזכה לחוות את אוירת החזרות בישיבה, יזכר בערגה בימים מרוממים אלו. הרה"ג ר' אברהם שליט"א, מחשובי האברכים בכולל בירושלים ובוגר ישיבת "אור אליעזר", מספר, "אין לי איך לתאר את ההסתערות בתקופת החזרות על דפי הגמרא שהשחירו בתחילת הזמן. זר לא יבין את ההרגשה המגיעה קודם תחילת תקופה זו. זה פשוט לא יאומן, בחורים חיכו לסוף הזמן. חיכו רק בשביל לקנות שוב את הזמן מחדש. זו היתה התחושה!"

הוא ממשיך לתאר, "היינו קובעים חברותות מיוחדות לכללית, יש כאלה שקבעו גם כמה חברותות לפי הסדרים. יושבים ולומדים בסדרים, ביניהם וגם אחרי סדר ג'. זה תענוג שדבר לא ידמה לו, זה להגיע לסוף פרק, לסוף מסכת, להגיד הדרן עלך ולהתכוון לזה ברצינות. אתה חוזר הביתה בסוף הזמן, וחש יותר מתמיד את שאמרו חז"ל, 'אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו'."

יומא שנא לרבנן

רבינו רה"ה הגרש"ב שליט"א נוהג לכנות תקופה זו כ"יום טוב", ואכן התחושה באויר היא של 'יומא טבא אריכתא', לרבנן ולתלמידיהו. מסופר כי בשנתה הראשונה של הישיבה הגדולה, בשבת ה'מסכתות' הראשונה, נכנס אחד מרבני הישיבה שליט"א בליל שבת להיכל הישיבה

בשעות המאוחרות של הלילה, ובפליאה התבטא כי תחושת ליל שבועות ניכרת באוויר.

הרוח הפועמת בבית המדרש אכן היא יומא טבא לכל צורבא מרבנן, ימי עליה, זמן שמחה, זמן קצירה. אוירת היום טוב פושטת בכל קרית הישיבה, מבית המדרש ועד לחדרי הפנימייה, וגם חדר האוכל תורם את חלקו. לכבודם של חובשי ספסלי בית המדרש בימים אלו, מוגשים בו מגדנות ומיני מתיקה. סעודות השבת של תקופת החזרות מלאות כסעודת יום טוב מטעמים, שליו ודגים כיד המלך. אות הערכה לבני הישיבה בתקופה הגדולה הזו.

סדרי החזרות

ג' פעמים בשנה, נערכת 'תקופת המסכתות'. החזרה הראשונה מתקיימת בימי החנוכה, חזרה על כל אשר נלמד בזמן אלול וחדשי החורף הראשונים. ניצחון הרוח על החומר מהדהד בין כותלי בית המדרש. אור התורה מפיץ את קרניו אל העולם כולו, מפרסם נס עושי המצווה, מוסיף והולך. משפיע על כל תלמיד את ניצוצות גבורת המעטים, אלה שהחזיקו את עם ישראל.

החזרה השניה מתקיימת בסופו של זמן חורף, בה ילמדו וגם יבחנו הבחורים על הנלמד משיאו של זמן חורף ועד לסופו. בשבת זכור יחלו הבחורים את תקופת חזרות זו, שבת שכולה מוקדשת לתחילת החזרות. בישיבה גם יינתנו מלגות מיוחדות לעמלי התורה שישקדו על התורה בעמל בשבת זו.

לאחר מכן, יתחילו סדרי החזרות הקבועים ביום צום תענית אסתר. אין בחור או בוגר הישיב"ג שלא מכיר את המושג "ליל תענית אסתר", לילה שכולו תורה. תורה מכרזת על לילה זה, בחורי הישיבה משכימים קודם אשמורת, שולחנות חדר האוכל כבר ערוכים עבורם, מחכים הם וכמהים לשוחרי התורה. כיאה לגינונו של מלך, נושאי דגל ההתמדה בימים אלה.

מיד לאחר מכן, עוד קודם עלות השחר, עת עלטה שוררת בחללו של עולם, וכל יושבי תבל נמים את שנתם, בית המדרש שבקרית הישיבה מפיץ אור הגנוז לצדיקים, וקולותיהם של המוני בחורי הישיבה חותך את הדממה. בית המדרש מלא וגדוש בחזרות התורה, אין מקום פנוי מתלמיד השוקד על תלמודו, כולם מכריזים שתורת השם היא סם חייהם.

למחרת תימשך החזרה ג"כ בסדרים שנקבעו עוד מקדמת דנא ע"י רבותינו מצוקי תבל דבטלו, לקדם את פני היום בו קיבלו ישראל את התורה באהבה. סדר מיוחד קודם כניסתו של יום הפורים, וגם תכף לאחר קריאת המגילה נקבע סדר מיוחד בן כמה שעות, בו ימשיכו הבחורים את סדר לימודם בתורת השם, שבאהבה ישגו תמיד. כך, עד לסוף הזמן ממש, לא תמוש התורה ואף במעט מלומדי הישיבה.

החזרה האחרונה היא בסוף זמן קיץ. שוב ניתן לראות את אלו שלא מוותרים על זמני הרפיון, אלא להיפך, מרוממים ומעלים את הימים המיוחדים הללו לקניית עשרות דפי הגמרא שנלמדו לאורך זמן זה.

כחוט השני השזור בין כל ימים אלה, אהבת תורה אמיתית

שקיימת וחדורה בעצמותיהם של בחורי הישיבה, והיא זו שנותנת עוז ותעצומות לעמוד באתגרי השעה ולחזור, חזור ושנון, את דברי תורתנו הקדושה. חדורי שליחות להיות ממובילי ביהמ"ד של כלל ישראל, בימי סוף זמן, בזמני חולשה דמפגרי בהם רבנן. להוביל ולהיות בקודקודו של עולם התורה ועולמם של בני התורה.

מעמדי הסיומים

ההוקרה לשוקדי התורה ועמליה, באה לשיאה במעמד נעילת הזמן, בו מסיימים הבחורים את המסכת הנלמדת בישיבה באותה שנה. מאות בחורי הישיבה ששקדו על כל אות במסכת, על כל סברא, על הווא-אמינא ונפקא-מינא, גם אגדתא משנה וברייתא, המוני בני עלייה שסיימו את כל המסכת מדרך לדרך, שבירכו ברטט בתחילת הזמן את ה'יהי רצון' של תחילת הלימוד, וכעת מברכים על היציאה, על המוגמר ועומדים לסיים את המסכת ברוב פאר והדר.

מעמד כבוד התורה מתקיים בישיבה, לכבוד גמרה של תורה, כאשר אחד מן המובחרים שמבני החבורה יסיים את המסכת בשם כל בני הישיבה. לאחר מכן תערך סעודה של מצווה לכבודם

של בני התורה, תלמידי הישיבה שרכשו עוד נדבך נכבד בתורתנו הקדושה. ומי שיראה את הבעת האושר הנסוכה על פני מאן מלכי רבנן בשעה זו, ישיית אל ליבו כי אין תענוג שבעולם שישווה לסיפוק הכרוך בקניית המסכת, בעיון ובבקיאות מקיפה, בשינון ובבחינה עד שתהיה בבחינת כמונח בקופסא.

"היינו קובעים חברותות מיוחדות ליכללית, יש כאלה שקבעו גם כמה חברותות לפי הסדרים. יושבים ולומדים בסדרים, ביניהם וגם אחרי סדר ג'. זה תענוג שדבר לא ידמה לו, זה להגיע לסוף פרק, לסוף מסכת, להגיד הדרן עלך ולהתכוון לזה ברצינות. אתה חוזר הביתה בסוף הזמן, וחש יותר מתמיד את שאמרו חז"ל, 'אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו'."

בדיקת המבחנים, מורינו המשגיח הגה"צ רבי יוסף דיוויס שליט"א ומורינו הגר"י יונברגר שליט"א בדיון על תשובות המבחן

'המבחן'

רבני ישיבת עטרת יוסף בבדיקת מבחני הכללית

רבני הישיבה בבדיקת המבחנים

הכנת חבילות הספרים לבני ישיבות לצעירים

תלמידי הישיבה ברינה מראים את פרי עמלם לרבניו רה"י שליט"א

מראות מימי החנוכה נשיבתנו הקדושה

רבינו רה"ה הגר"ח שליט"א מדליק את החנוכה בהיכל הישיבה

רבינו רה"ה הגר"ח שליט"א מדליק את החנוכה בהיכל הישיבה

מורינו המשגיח הגר"ח שליט"א מדליק את החנוכה בהיכל הישיבה

בני הישיבה מדליקים את החנוכיות באחד מפתחי הפנימיות

פרסומי ניסא בכניסה לפנימיות

אגלי זיעה מכובד המשא. יודעים הם ששירת התורה שהיא מנת חלקם, תמשיך לפעפע בהם, להתרונן בחייהם. ארון הספרים שלהם כבר גדוש וימשיך להתמלאות בכל חלקי התורה"ק מספרים שקיבלו ועוד יקבלו בעז"ה.

יודעים הם שדפי הכרכים החדשים שקיבלו זה עתה, שדפי המסכת המאירים שיצאו זה לא מזמן מהדפוס, עוד ישחירו, או בעצם יתנוצצו מחדש, יקבלו את האור האמיתי. ערבות התורה חדרה בכל בחור שהוגה עליה, שעמל עליה יום ולילה כפשוטו, וגם ניכרת עליו, על כל הליכותיו, על סגנון דיבורו וכל אישיותו.

מושגים שיש שמשייכים אותם לעולם הישיבות הישן, זה שעבר ואיננו – חוזרים וניכרים כאן, בין כתלי הישיבה הקד', כדבר שבשגרה. בני חורין הם העוסקים בתורה, המשוועבדים לתורה. בניה של 'עטרת שלמה' מתחנכים על כך, זורעים וקוצרים, אמנם בעמל וביזע אך עם סיפוק השמור לאוהבי התורה ושוקדיה, ואכן יש שכר לפעולתם – התורה קנויה בליבם. מסיימים הם את הישיבה עם סדרי 'נשים נזיקין' השגורים על לשונם, ידיעת התורה והבנתה ניכרת על בחורי הישיבה. עליהם אמר נעים זמירות ישראל, "הזורעים בדמעה, ברינה יקצורו".

חסוד הגדול

עם השנים, כמו בתחומים רבים נוספים, זכתה הישיבה להיות מודל ודוגמא, ובמקומות תורה רבים וחשובים נבנו מסגרות דומות לשינון ולחזרה, בדומה למה שנהוג בישיבה הק'.

אך דומה כי עדיין איש לא הצליח לחשוף את הסוד, כיצד ניתן להעמיד לגיון אדיר וגדול כל כך של בחורים, ולגרום להם כאיש אחד בלב אחד להתלכד ולהסתער על המטרה, ולכבוש אותה בכל פעם מחדש.

ניתן להתבשם ולהתרשם מאהבת התורה ולומדיה שהישיבה משרה, אפשר להנות לזיווה וליאות לאורה, אך הסוד הגדול של ישיבת 'עטרת שלמה', זהו האמון הבלתי מסוייג שמורינו ראש הישיבה שליט"א נותן בכל אחד ואחד, כאשר כל בחור מרגיש שכל הישיבה נפתחה בשבילו ובעבורו, וכי כל רבני הישיבה שליט"א מאמינים ביכולותיו ויעשו הכל להצלחתו.

ואם ייתן איש את כל הון ביתו באותה אהבת תורה נשגבה – בוז יבוזו לו.

המשיבים מגישים את דף התשובות לבדיקה. כל מבחן נבדק בקפידה, ותוך דקות ספורות כבר יידע כל נבחן את ציונו.

למרות ההיקף הרב של השאלות, תהליך הבדיקה מתבצע במהירות מפתיעה, הודות לפטנט מיוחד שנהגה לצורך ייעול התהליך: כל מספר תשובה במבחן האמריקאי, מסומן במשבצת ייעודית בדף התשובות. וכעת לא נותר לבדוק אלא להניח דף שקף מיוחד, שבו הושחרו התשובות הנכונות, וכך בקלות הוא יכול לבדוק כמה תשובות אכן מולאו בצורה נכונה.

צוות הבדקים יוצא נפעם מתוצאות הבחינה, בה ניכרת ידיעתם הפלאית ושליטתם המדהימה של תלמידי הישיבה בדפי הגמרא. את חלק מהמבחנים יבדקו הרבנים שליט"א, ואת חלקו האחר צוות בודקים מיוחד.

הרה"ג ר' א. שליט"א, אחד מבדקי המבחנים מגלה לנו טפח ומשתף מאחורי הקלעים: "זה לא יאומן, בחורים מגלים שליטה אבסולוטית בכל המסכת כפשוטו. אפשר לראות בחורים שאני יודע מידיעה אישית שלא חשו בטוב במהלך הזמן, מקבלים ציונים שנושקים לשלוש ספרות, רואים איך שה'כללית' מרימה אותם. מי שלא טעם מזה לא יבין, אני עובר על מאות מבחנים, אני מתפלא כל פעם מחדש, יושבים פה תלמידי חכמים אמיתיים. זה חלישות הדעת לראות כל פעם את ההישגים שבחורים יכולים להשיג בתקופה זו".

קנין תורה

ניתן לומר שה'פירותיהם בעולם הזה' – זה הסיפוק העצום שיש לבחור אחרי שהוא זוכה לעמוד בכור המבחן. אך רבינו ראש הישיבה שליט"א אינו מוותר על ההזדמנות להוקיר ולייקר את עמלם הרב של הצורבים הצעירים שיגעו ועמלו וראו ברכה מרובה בעמלם.

מיד לאחר הסיום, מתקיים מעמד חלוקת מתנות-ההערכה, בהוקרה ליושבים ראשונה במלכות. אין מתאים ואין סמלי יותר מהתשורה שתוענק לכל בחור שיצליח במבחן, בחור שהוכיח שתורתו אומנותו, כך יאה לו לקבל מתנה יקרת ערך, גם כספית אך בעיקר רוחנית.

סטים יוקרתיים של ספרי היסוד בתורת ה'. החל ממקראות גדולות של תורה, נביאים וכתובים, משניות מהדרות, ש"ס בבלי, ירושלמי, רשב"א, ריטב"א, ר"ן, רמב"ם, טור, משנ"ב, ועוד עוד. והכל כמובן בהוצאות המובחרות ביותר, כגון עוז והדר, פרנקל, מוסד הרב קוק, דרשו וכו'. כל הספרים הללו הם המהדורות המתקדמות ביותר ועם הוספות מיוחדות עבורם של תלמידי ישיבות 'עטרת שלמה' כמצויין ע"ג הספרים עצמם. ככל שהבחור יקבל ציון גבוה יותר במבחן כך תהיה תשורתו, כאשר יקבל את כל כרכי הבבלי, במבחן הבא יחל בקבלת כרכי הירושלמי, וכן הלאה.

מחזה מפעים הוא לראות את הבחורים נושאים בגאווה את הסטים הכבדים שקיבלו זה עתה. הזורעים בדמעה – כעת מוחים

קובעים מקום לעצמם מבחני ה'עתיקתא', שרבים זוכים לשנן ולחזור אף על המסכתות הקודמות שלמדו במסגרת הישיבה. מבחן מיוחד נערך עבור אותם צורבים צעירים, המסולאים בפז ולהוקרה מיוחדת זוכים משולחן גבוה, מעבר למה שניתן על המבחנים הרגילים.

השישי שנת

קובע מקום לעצמו בסדר החזרה הוא החומר הנלמד בימים המקודשים של 'שישי שבת' שבמשך הזמן. סדרים אשר כבר ידוע ומפורסם זאת לכל, כי הם גולת הכותרת של כל השבוע כולו. וכמו שכבר סוקר בהרחבה מעל גבי במה זו.

ימים אלו, ממתקים רבותינו שליט"א, בהם ייבחנו מי הם שוחרי התורה, אשר להוטים לדעת סודה, וממתנים לעת הפנאי והמנוחה – ומטים שכמם לקבל עליהם עול תורה באהבה. בימי שישי ושבת קודש ישנו הספק מיוחד להשלמת המסכתא, בית המדרש גדוש מפה לפה, חברות מיוחדות נקבעות, ו'משיבים' תלמידי חכמים גדולים ממונים ייעודים להספק השישי ושבת, אווירה מיוחדת מאפיינת את הסדרים המיוחדים הללו.

וכמובן שבעת הקצירה, מבחני החזרות, מקום של כבוד נתבצר לחלקי המסכתא שנלמדו אז, ויהיו שאלות על סוגיות אלו. בחורים שיעמדו בכור המבחן וישבו נכונה אף על הסוגיות שנלמדו במסגרת ימי שישי ושבת, יזכו לתמורה נוספת מעבר למה שיקבלו על המבחן בכללותו.

המנתנים

שיאה של התקופה הוא עת הקציר, המבחן המיוחד שנערך בסגנון אמריקאי, כולל בתוכו מאה שאלות יסודיות ומקיף את המסכתא כולה. על כל עמוד בגמ', מופיעה שאלה מצמה ומסכמת את הגפ"ת, שאלה שבלא ידיעה ברורה ומובהקת אין אפשרות לענות עליה.

במשך שעות ארוכות, רוכנים עמלי התורה, וקוצרים את פירות עמלם. זהו מחזה נדיר לראות כיצד ההיכל מלא מפה לפה במאות הצורבים, אך שקט מוחלט שורר בחלל.

כולם מתוך דממה וריכוז, חורטים עלי גליון את התשובות אשר דולים ממעמקי זכרונם, מריצים ממעמקי הזיכרון עוד סוגיה, ועוד מהלך של תוספות, בכדי להגיע לתשובה המדוייקת ביותר. רק קולות חריטת העטים על הדפים מפרים את הדממה. פה ושם יישמעו גם קולות מהוסים של הרבנים והמשיבים, העומדים הכן לרשות הבחורים, לסייע בפתרון כל בעיה שמתעוררת במהלך הבחינה.

כל בחור שסיים את המבחן יניחו בתיבה המיועדת לכך, כאשר מיד לאחר מכן יעברו כל המבחנים לצוות בודקים מיוחד. וכשניתן האות, מסתיימת רשמית שעת הבחינה, ואחרוני

ההגשנו לזמן הזה

לראשונה בהיסטוריה מיום עלות הכורת על יהדות אירופה, הושב קול התורה להיכל הישיבה בליטא | בראשות רבינו ראש הישיבה הגרש"ב סורוצקין שליט"א השיבו עשרות מנכדי מרן ורבנן ראשי ישיבת טעלז זיע"א את עטרתה של ישיבת טעלז וקול התורה נשמע בהיכלה לאחר שמונים ושתיים שנות שממה וחורבן | עם השבת בניין הישיבה בליטא, לידי הישיבה הקדושה, היערכות נרחבת לקראת הקמת 'ישיבה' לתלמידים מכל רחבי אירופה | רשמים וסיקור מורחב ממוסע "להשיב עטרה" בין הזמנים אב תשפ"ג

הרב י. קלמן

חודש אב תשפ"ג. שמונים ושתיים שנים אחרי עקידת ישיבת טעלו על קידוש השם הי"ד, ושמונים ושלוש שנים אחרי הפקעת בניין הישיבה דטעלו. במעמד מרגש ומרטיט השיב השלטון הליטאי את בנין ישיבת טעלו דליטא לידי הנהלת הישיבה הקד'.

בראשות רבינו ראש הישיבה הגרש"ב סורוצקין שליט"א ועימו יחדיו עשרות מנכדי ראשי ישיבת טעלו לדורותיה זיע"א, הושבה התורה למעונה, ושב קול התורה להישמע בעוז בהיכלה השומם של הישיבה הקדושה דטעלו. לקראת הקמת ישיבה במקום בע"ה - לראשונה בכל היכלי התורה החרבים בליטא מאז המלחמה הנוראה.

המסע המיוחד להשבת התורה להיכל הישיבה דטעלו התקיים בבין הזמנים דחודש אב, תחת השם "להשיב עטרה". במסע המיוחד השתתפו עשרות מנכדי ראשי הישיבה דטעלו שהגיעו מארה"ק ומחו"ל, בראשותו של רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א. במשך למעלה משבוע ימים עמלו התלמידים על התורה בהיכלה של טעלו, כשהם משמיעים בין כתלי הבניין הוויות דאביי ורבי - יום ויליה.

דומה היה לכל הנמצאים, כי קורות הבניין עמדו הכן שמונים ושתיים שנה בציפייה דרוכה לרגע הזה, ההרגשה העזה שליוותה את כל הלומדים בהיכלה של טעלו, היתה בבחינת 'מקום שעמלו בו אבותי בתורה', 'מקום שהתפללו אבותי'. כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא.

במשך עשרות שנים היה בניין הישיבה בטעלו, מקום התורה הגדול המרכזי והחשוב בליטא, בעולם התורה שטרם המלחמה. גאוני קמאי מסרו שם את התורה לכלל ישראל, תורה הממשיכה להימסר עד היום הזה ממש. מקום בו עמלו ויגעו עד כלות כוחות הגוף גדולי האומה, מקום בו נתגדלו קדושי עליון, והנחילו הלאה לדורות הבאים, בעולם התורה שאחרי המלחמה, לדורותינו אנו.

שמונים ושתיים שנה על תילו בשמונו

ערו ערו עד היסוד בה. בנייני הישיבות הקדושות דליטא, ברובם לא שרדו, מבני נצח של העם היהודי נותרו בליבותיו לנצח אך לא בעציהם ובאבניהם. חלקם לדאבון לב הוסב למעונות לגויי הסביבה. שונה מהם היה גורל בניין הישיבה הקדושה דטעלו שזכה להישאר ולעמוד על תילו בכל השנים האלו, בשממונו ובחורבנו ריק ועוזב, כמתין לגאולתו.

בשנים האחרונות החליטו השלטונות המקומיים בסיוע האיחוד האירופאי לשחזר מחדש את בניין הישיבה, ובמקביל לכך, התנהלו מגעים להשבת בניין הישיבה לידי נכדי מייסדי וראשי הישיבה זיע"א.

ואכן בס"ד במהלך חודשי הקיץ הגיעו הדברים לידי גמר, כששלטונות המקום החליטו להשיב את בניין הישיבה לידי ישיבת עטרה שלמה, לקראת הקמת ישיבה ומקום תורה במקום

הכניסה להיכל הישיבה

הסדרים בהיכל הישיבה

ביערות טעלו

היכל הישיבה מוכן לבואם של התלמידים

מעמל התורה שהיה כאן. וכמו שאמרנו חז"ל האבן הזאת, של רבי אליעזר, דומה להר סיני וזה שישב עליה דומה ללוחות הברית, שבהם נמסרה התורה לישראל. מהמקום הזה יצאה התורה לכלל ישראל, המקום הזה הוא מקום מסירת התורה, ואלו שישבו עליו הרי היו מוסרי התורה.

רבינו ראש הישיבה שליט"א הוסיף בדמע "ידוע, שכשנסגר בניין הישיבה, שנה קודם שעקדום על קדושת ה', אמר דודי זקני הגאון רבי אליהו מאיר זצ"ל כי זו הפעם השלישית שהוא מוציא את ספרי התורה מהיכל, בפעם הראשונה בשריפה שהיתה פה, וזכה להשיב אותם להיכלם, בפעם השנייה במלחמת העולם הראשונה, וגם אז זכה שישבו, ועתה הפעם השלישית ויהי רצון כשם שעזרתני להשיב ב' פעמים כן תעזרני להשיב בפעם השלישית. והיום הזה אנו זוכים ב"ה לקיים את ההשבה הזו, שהתורה תחזור למעונה".

ראש הישיבה שליט"א המשיך ותיאר את השתלשלות קידוש השם שהיה כאן בעיר טעלו ע"י גדולי טעלו בני הישיבה ויהודי העיר שמסרו נפשם על קדושת ה' יתברך ונעקדו יחד על שמו, וסיים "הקיום הזה של השבת התורה כאן לישיבה, שזו הפעם הראשונה שמחזירים תורה לישיבות בליטא, ומקימים מחדש את מה שרצחו בשואה הי"ד, הוא הניצחון הגדול ביותר שלנו על הנאצים ימ"ש, הוא קיום של נקמת דם עבדיו. ובע"ה בקרוב יהיה 'נקום לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך'".

בע"ה בקרוב. לקראת סיכום הדברים הגיע בסוף הקיץ ראש עיריית טעלו לביקור בקריית הישיבה.

האבן הזאת דומה להר סיני - הכניסה לישיבת טעלו

'אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו'. נשמעה השירה שוב ושוב ברחובות הסמוכים לבניין הישיבה בטעלו, עם הגיעם של התלמידים משתתפי מסע "להשיב עטרה" לעיירה עליה אמרו כי 'שדותיה של טעלו מדיפים ריח של קצות החושן'.

בתהלוכת כבוד, רוקדים התלמידים בעוז כשבראשם רבינו ראש הישיבה שליט"א אוזח בספר התורה בידו לקראת הכנסתו להיכל הישיבה.

בניין הישיבה קושט והואר, שלטי כבוד הוכנו לקראת השבת הישיבה. על חזית בניין הישיבה שב ונתלה השלט המיתולוגי שהתנוסס על בניין הישיבה בשנות קיומה, עליו רשום באותיות קידוש לבנה 'ישיבה'.

עם הגיעם סמוך לבניין הישיבה נשא רבינו ראש הישיבה שליט"א דברים נרגשים בגודל המעמד, על המקום הזה הספוג בתורה ממש, על קדושת ומעלת המקום תורה עצמו שנתקדש

בבית החיים היהודי בטעלז

התפילות בהיכל הישיבה

ארון הספרים בישיבה

לקראת שבת קודש

לראות מקרוב את הישיבה, כשהוא מביע התעניינות מרובה ומביע ציפייה לשובה של יהדות ליטא למדינה. גם ראש העיר וחברי מועצת העיר הגיעו לישיבה להתרשם מקרוב.

עם היוודע דבר הטבח הנורא בארה"ק שהתרחש בשמחת תורה הגיע ראש ממשלת ליטא לביקור הזדהות עם העם היהודי בבניין ישיבת טעלז.

מה נורא המקום הזה

במשך שבוע שלם נשמע קול התורה בעוז וברמה בין כותלי הבניין בו עמלו ונתייגעו רבנן, ובו גדלו וצמחו גדולי עולם שהאירו שמי עולמינו לכל הדור הזה, מרנא 'הקובץ שיעורים' ומרנא 'רבי נפתלי'. רבותינו ראשי הישיבות 'הפונביזער רבי' רבי מוטל פוגרמנסקי' רבי חצקל אברמסקי' רבי אליעזר יהודה פינקל'. מקימי עולה של תורה באמריקה - ראשי הישיבה דקליבלנד, והרשימה עוד ארוכה.

באותו המקום, בינות לאותם העמודים, בהם עמדו כל גדולי טעלז ומסרו את התורה לדורות הבאים, כאן עמדו רבי אליעזר טעלזער, ורבי יוסף לייב, ורבי אברהם יצחק, והשערי יושר, ורבי חיים טעלזער. רבי זלמן, ואחיו רבי אליהו מאיר ורבי חיים מרדכי. הלא אין לתאר ואין לשער, עד כמה נתקדש המקום הזה קודש קודשים, בתורתם, בקדושתם, ביגיעתם על התורה, ועל הרבצתה. במסירות נפשם למען כבוד שמים. 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים'...

בביתו של רבי אברהם יצחק הי"ד ובמה שנישאר מטעלז היהודית

במהלך המסע הגיעו תלמידי הישיבה למקומות רבים שנותרו מטעלז היהודית, כשמלבד בניין הישיבה, עוד נותרו על עומדם בנין 'כולל הרבנים' שעמד בראשות מרן הגר"מ קטץ זצ"ל, וניצב סמוך לבניין הישיבה, עומד על תילו כיום עזיבתו. גם 'המקווה' המקומי ששימש את אלפי היהודים שהתגוררו בעיירה עדיין עומד על עומדו, מחובר לנביעת מים חיים.

התרגשות גדולה שררה כאשר הגיעו התלמידים ל'בית הרב' ביתו של מרן הגאון רבי אברהם יצחק בלוך הי"ד השוכן בסמיכות לבניין הישיבה, שעדיין על עומדו הוא, בפתח הבית במשקוף עוד ניכר המקום בו הייתה קבועה המזוזה בפתח ביתו של ראש הישיבה הנערץ.

שיעורים ותורה ומסירת התורה ללא גבול היו בבית הקדוש הזה. ומהבית הזה הובל רבי אברהם יצחק הי"ד ליער ריין בעקידת יהודי טעלז שם עמד בראש כל יהודי טעלז ביום הנמחר כ' תמוז בעקידה, וקידש את שם ה', כשזעקת 'שמע ישראל' של רבי אברהם יצחק הדהדה וקידשה שם ה' בעולמו, על יחוד ה' יתברך.

בתוך הבית התלמידים החלו בשירה נרגשת ובתפילה שנזכה בקרוב לראות בגאולת עמינו ובנקמת דם עבדיו.

מאז, ובמשך כשבוע ימים התקיימו בהיכל הישיבה המחודש סדרי לימוד ותפילות כמימים ימימה, כשהתלמידים רוכנים על תלמודם, ועוסקים בסוגיא שנבחרה לתקופת הלימוד בישיבת טעלז, סוגיית 'ברוך מציב גבול אלמנה' ובעניני שאר ברכות הראייה, שבמסכת ברכות. בשבת קודש נמסר שיעור כללי מרבינו ראש הישיבה הגר"ש"ב שליט"א, כמסורת ישיבת טעלז, שבה היו השיעורים כלליים נמסרים בשבת קודש.

לצד זאת, נשכרה סמוך לבניין הישיבה פנימייה בעבור תלמידי הישיבה, וכן חדר אוכל שכונה על ידי התלמידים 'קראצמעי' הוכשר לטובת התלמידים, נוסף על כלי האוכל וכל כלי המטבח שנקנו במיוחד בעבור המסע הנדיר.

במאמר המוסגר, יש לציין כי מאמצים גדולים הושקעו בארגון האוכל ושינועו ממקומות שונים בחו"ל בכשרות המהודרת ביותר, כמו כן הביאה הישיבה משגיח כשרות שהכשיר את המקום ושהה במקום בכל התקופה.

גם ל'לוח שנה' מיוחד דאגה הישיבה לתלמידים ובו כל זמני ההלכה שביום לפי אופק העיר טעלז. ראוי לציין, כי זמני השקיעה בעיר טעלז מאוחרים מאוד, שקיעת החמה, לדוגמא, במהלך התקופה הזו, היתה שם בערך בשעה 9:30 בערב.

התהודה הרבה בקרב גויי ליטא

במהלך שבוע מסע "להשיב עטרה" עת שבו של תלמידי טעלז לישיבה, נרשמה התעניינות רבה מאוד בכל מדינת ליטא, שכן לראשונה בהיסטוריה מאז השואה, עתיד לשוב ולקום לתפארה מקום תורה ותקומה יהודית במדינה.

במהלך המסע הגיעו צוותי תקשורת רבים לישיבה, כן הגיעו שר התרבות הליטאי

באותו המקום, בינות לאותם העמודים, בהם עמדו כל גדולי טעלז ומסרו את התורה לדורות הבאים, כאן עמדו רבי אליעזר טעלזער, ורבי יוסף לייב, ורבי אברהם יצחק, והשערי יושר, ורבי חיים טעלזער. רבי זלמן, ואחיו רבי אליהו מאיר ורבי חיים מרדכי. הלא אין לתאר ואין לשער, עד כמה נתקדש המקום הזה קודש קודשים, בתורתם, בקדושתם, ביגיעתם על התורה, ועל הרבצתה. במסירות נפשם למען כבוד שמים. 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים'...

ברוך מציב גבול אלמנה

בשירה אדירה ונרגשת נכנסו התלמידים להיכל הישיבה, ובמשך שעה ארוכה שרו שירי הודי "להקב"ה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, והודו לבורא כל עולמים על הזכות הגדולה להשיב תורה ולהוסיף תורה למקום קדוש זה.

רטט חלף בהיכל כשראש הישיבה שליט"א ברך בלא שם ומלכות את ברכת 'ברוך מציב גבול אלמנה' שנתקנה על הרואה בתי ישראל שנחרבו בעת יושבם, וכן ברכת שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

מעמד מרומם במיוחד היה בעת קביעת המזוזות בבניין הישיבה בכל פתחיו, בפתח הבניין האחורי, משם נכנסים לבניין הישיבה, (במקום בו היו דלתות הבניין הקבועות כיום בכולל של הישיבה במודיעין עילית) קבע רבינו ראש הישיבה הגר"ש"ב שליט"א מזוזה, ולאחר מכן בפתח הבניין הפנימי קבע מזוזה הרה"ח ר' שמעון לוינגר שליט"א. התלמידים שרו ורקדו לשמחה של מצווה.

בסיום מעמד הכניסה לישיבה, החלו הבחורים ללמוד בסדר לימוד, ולאחריו התפללו הבחורים תפילת מנחה בהיכל הישיבה, משל היה זה דבר יום ביומו.

לאחר מכן הלכו התלמידים לצינונו של מרן ראש הישיבה רבי יוסף לייב בלוך זצ"ל - בעל ה'שיעורי דעת', הקבור בבית החיים

היהודי דטעלז, ליד קבר רעייתו הרבנית ע"ה. שם שפכו הבחורים צקון שיח במשך שעה ארוכה והרבו בתפילה ובתחנונים, בהמשך אמרו הבחורים פרקי תהילים לע"נ כל יהודי טעלז הטמונים בבית החיים. כשמשים שבו התלמידים להיכל הישיבה.

ישיבת טעלז ליטא

אני מאמין בקבר האחים ביער ריין

שבעולם. ועל מסירות נפשם על קידוש השם, לא יכלה לה אותה תפוצת מנצחת דביר אולם ובית קודשי הקדשים.

ובמקום הזה, מקום בו אדמתו הארורה היוותה מזבח לקדושת ה' בעולמו ולעקידה נוראה למען שמו, אמרו במשך שעה ארוכה התלמידים פרקי תהילים וסליחות על קבר האחים, כשדמעות מבצבצות מכל עין וההרגש הנורא של 'עקודים עליך וטבוחים על יחודך'.

ואותו השיר אותו שרו מספר מתלמידי הישיבה כנגד המרצחים הארורים באותם הימים עת הבינו כבר כולם לאן מובלים המה, אותה השירה שחתרה תחת כסא הכבוד, נשמעה כאן עתה שוב ושוב, עשרות שנים אחר כך, בהתרגשות עצומה ברגש טהור ועמוק, "אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו".

לאחר מכן הוסיפו התלמידים לשיר ביער ריין, במשך שעה ארוכה, באותו היער שאדמתו הארורה ספוגה בדם היהודים הקדושים והטהורים הי"ד שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם, שירי רגש חיזוק והתעוררות לביאת המשיח ולגאולת עמינו וישועתנו בקרוב.

ובאותם הרגעים נדמה היה כי אף אותו יער, ואותם עצים ועשבים, מצטרפים הם בחרש לשירה והתפילה לראות בנקמת דם עבדיו השפוך.

ומתוך מסירות וקבלת עול מלכות שמים בקדושה ובטהרה נעקדו המה על קידוש ה' כאן, ובעת שהארורים דרכו את נשקם, זעקתו האחרונה של רבי אברהם יצחק הי"ד פלחה את כל היער - שמע ישראל ה' אלוקינו

המשגיח הגר"ז בלוח הי"ד

ראש הישיבה הגר"א בלוח הי"ד

רגעים מרטיטים ונעלים היו עת הגיעו התלמידים לקבר אחים ביער ריין הסמוך לעיר טעלז, שם נקברו בקבורת אחים למעלה משבעת אלפים יהודים שנעקדו עקדה"ש ע"י הנאצים הארורים ימ"ש ביום כ' תמוז תש"א.

ובראשם מרן ראש הישיבה הגאון רבי אברהם יצחק הי"ד ועימו רבני הישיבה, אחיו המשגיח דטעלז הגאון רבי זלמן הי"ד, גיסו ראש המכינה לתלמידים הצעירים הגאון רבי אבנר אקוליאנסקי הי"ד, ר"מ הישיבה הגאון רבי עזריאל רבינוביץ הי"ד, ורבים רבים מבני הישיבה, ועימם אלפי יהודי העיר טעלז.

אין היריעה מספקת בכדי להעלות את התיאור המצמרר על גבורת נפשם של יהודי טעלז באותם הימים עד הרגע המר ונמהר ביום כ' תמוז. כשעוד מספר ימים קודם ליום כ' תמוז נלקחו כל יהודי טעלז הגברים ליער הזה, יער ריין הסמוך לעיר טעלז.

רבינו רה"י שליט"א בתפילה על הקבר אחים

בהדלקת נר נשמה על הקבר אחים

התלמידים שרים 'אני מאמין'

בספרייה הלאומית

בסיום המסע הגיעו התלמידים לעיר הליטאית קובנה, שם בבית החיים היהודי, התפללו על ציונו של מרן הגאון רבי חיים רבינוביץ זצ"ל המכונה בפי כל 'רבי חיים טעלזער' שהיה מראשי הישיבה דטעלז עשרות בשנים. כן התפללו בבית החיים על ציון מרן רבי יצחק אלחנן סקפטור זצ"ל ועל ציון הדבר אברהם זצ"ל.

בסיום המסע הגיעו התלמידים נ"י לביקור מיוחד בספרייה הלאומית של ליטא, בעיר וילנא, שם פתחה בפניהם הנהלת הספרייה את אוצרותיה ממה שנותר מהעיר טעלז ומהישיבה. בין היתר חשפה הספרייה מסמכים מרתקים מחייה של הישיבה, אישורים לתלמידים שהתקבלו לישיבה, יומני תלמידים, ורשימות שונות מהנהלת הישיבה, וכן מספר מחברות של חידושי תורה מהתלמידים.

התרגשות מרובה אחזה את הכל בראותם מחברת נדירה של חידושי התורה שכתב ראש הישיבה מרן רבי אברהם יצחק הי"ד, הנמצאת בידי הספרייה הלאומית. מחברת זו היא אחת מתוך עשרות המחברות של חידושי בכת"י הגר"א שחלקן נאבדו וחלקן נמצאות בידי צאצאיו, ויצאו לאור במשך השנים. המחברת הנדירה מלאה מזן אל זן בחידושי תורה מאירים ובשיעורים שכתב בכת"י.

לאחר מכן העתירו התלמידים על ציונו של מרנא מאור עינינו הגר"א מוילנא זכותו תגן עלינו.

הישיבה העטרה

עם עזיבת תלמידי הישיבה את בניין הישיבה בטעלז ננעל ונחתם מסע "להשיב עטרה" בחיזוק רב בהתרוממות וברושם עצום, ובתפילה שנזכה לראות בקרוב בהשבת התורה למקום בו עמלו גדוליה, ועד ביאת הגואל עוד יישמע בה בעוז קול תורה ותפילה, כשחותם היסטורי ראשוני זה יהווה תחילתו של פרק נוסף וחוליית זהב בשרשרת מסירת התורה מדור דור, שתשמע עד ביאת הגואל בקרוב.

בספרייה הלאומית, מעינים בספר שיעורי דעת בכתב יד

תחילת כתיבת הס"ת

בקביעת המזוזות

בלמוד בהיכל הישיבה

שר התרבות הליטאי בביקור בהיכל הישיבה

ומתכשטים הק עז מאוד ומראה ההתכשטות הגדולה שלנו - נכדי מ' שנקדו כאן על קדושת השם, משיבים את התורה למעונה, בשמחה שכוחה הק לא ראו מעולם.

ברוך מציב גבול ארמנה

לאחר מכן ברכנו את ברכת ברוך מציב גבול ארמנה (לא שם ולאבות מפני שיש בזה כמה וכמה שטות) - הברכה שתקנו חז"ל, לברך על בתי ישראל החרבים ששבו ונבנו, ואמרו יש כמה דעות בהלכה על איזה בית מברכים ובאיזה תקופה. ואין כאן המקום.

טרח הברכה אחר ראש הישיבה שלט"א, כי הברכה הזו, ברכת ההודאה שנכתבה על הצבת גבול ארמנה, הרי שיש לדעת איזה ארמנה מוזכרת כאן, כי יש בזה דעות רבות, כגון שבאיזה ארמנו על החורבן "העיר רבתי עס הייתה כאלמנה" ולא אמרו הייתה ארמנה, כי ארמנה יכולה להימשך שוב אבל הייתה כאלמנה אינה יכולה להימשך שוב.

והוסיף ראש הישיבה זצ"ל כי הצבת גבול ארמנה זו, צריך לדעת שזה מקום שהוא ספוג התורה, ולא ד' אמות כאן היו ולאיש התורה של גדולי עולם המש, ובכל פסעה שדורכים כאן הרי זה מקום שיש בו קדושים וטהורים ועסקו התורה בקדושה ובהרהר. והרי כאן מסר הש"ע יושר' לדורות, והרי כאן מסרו הש"ע יושר' דעת', וכל התורה שמסרו פה קדושי העולם, הרי שלל הצבת גבול ארמנה זו יש להודות ביתך שאת מיד לאחר מכן התיישבנו בלילנו למנוח בבית המדרש. לא דבר קל הוא להשיב תורה למקום בו למדו גדולי עולם ומסרו את עצמם על התורה, הפיזה בכל העולם כולו, וקולן נצט שמעונו שנה.

אנו לאומים כאן את סוגיית ברכות הראייה שבפרק הרואה בברכות, ובסקרו את סוגיית ברכת ברוך מציב גבול ארמנה, הישיבה אף

טעלז

ירדנו סמוך לבית האכסנייה בו אנו צפויים להתאכסן, אותנו כיוענו 'קראצמ' הורדנו והתנתנו בו את המלחמה לאחר שטעמו משהו, צעדנו משק הרחובות העיר טעלז להתכשטות גדולה מאוד לכיוון בנין הישיבה. צעדנו כשמורינו רה"י שלט"א הראשינו, אוחז בספר התורה, התחשבה מאוד מיוחדת כי ליום הזה קיינו, נשלה ונשמחה בו, הגיע עת לחנוכה, להשיב את העטרה למשנה, ולהשיב שוב את קול התורה בישיבה דטעלז.

כשהתכשטות בשיאה הגענו סמוך לבנין הישיבה, הפענו נשא דברים מורינו רה"י שלט"א, נכרת עליו התכשטות גדולה מאוד והוא מברך בלבית אש על קדושת המקום וגדולו קדושי עולם, ועל החשיבות הגדולה שבהשבתנו שוב למקום תורה. ראש הישיבה שלט"א מברך את חילולת השיר 'אשרנו מה טוב חלקנו ומה נעים זמירותנו, ומה יפה ירושתנו', על פי המבואר בראש"ס כי חלק הוא ללל הולחמה, והיין שהוא אינו כגון 'נחלה' בארץ שבה המגיע לכל אחד לפי חלקו אלא הוא ללא גבול ולבו 'אשרנו'. אולם גם בתוך אותו חלק שהוא ללל הולחמה, יתכן שיהיה חלקים שונים שהרי חלק מוקל חצי מהללנו, וזה הוא 'זמירות' שבידינו לקבוע את זמירותנו, אולם איך נגיע לכל זה? על ידי מה יפה ירושתנו, כשביט על ירושתנו, על מה שקיבלנו מאבותינו הקדושים, על מה שהנחילנו, הרי שנצט כי יפה ירושתנו והדרך המופלאה הזו שקיבלנו מאבותינו שראינו מעשיהם הקדושים, הדרך של הדורות הקדושים שלנו, היא היא הולחמה אותנו ואין לשאוף בלמיה התורה ובעבודת ה' ללא גבול.

בשירה גדולה בולטים אלו "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים זמירותנו ומה יפה ירושתנו" אנו נכנסים להיכל בית המדרש, ולראשונה אחרי שמונים שנה וחלריים לכאן את התורה בס"ד. אנו רוקדים ורוקדים בשמחה עצומה ובהתכשטות מרובה שעה ארוכה מאוד, לכוז התורה ולשמחת התורה, לאחר מכן אנו שרים שירי ארמנה בבית המשיח וגאולת ישראל שתפוא בע"ה הקרוב.

בעלרת השים שנכתבה בבנין הישיבה עומדים באותה שעה כמה מאנשי המקצוע ששתלרו את המקום, ועל אף היותם גויים מבינים

בתפילה בהיכל הישיבה

דברי הימים:

יומן מסע אישי שנכתב במהלך ימי המסע על ידי אחד מבני החבורה - משתתפי מסע הקודש 'להשיב עטרה' שיבת טעלז לטא - בין הלמנים אה תשפ"ג

סורוצקין זצ"ל שהגיעו לתיקוד ועוד, אולם אנו הגענו לנפיש). הגענו עס ספר התורה לשדה התעופה, וכן עס מלודות רבות של ספרי קודש לשיבה בלטא. בשדה התעופה קיבלנו ארוחה ושתייה לכל אחד לטיסה, מכיוון שהארוחה במטוס לא הייתה בכשרות ראווה לנו. בבוקר הגבול רבו שומרי המעבר להעביר את ספר התורה במחנות השיקוף, מורינו רה"י שלט"א סירב בכל תקוף, מפני כבוד הסית, לאחר דין ודברים ממושך הק הסכימו לאפשר את העברת הסית ללא בידוק כסיד. לאחר שעברנו את ביקורת שדה התעופה, הגע למן תפילת שחרית עס תוף החמה, התפללנו בשדה התעופה. בהתכשטות מרובה, בתפילה שנעל לשלום ונחזור לשלום.

למנו למנוס, חלק למדו בלמן הטיסה, חלק נחו. בלנו בצפייה גדולה לקראת תחילתה במקום אשר התפללו אבותינו ולקנו הגדלים ומסרו את נפשם על התורה ועל מסירת התורה הלאה לדורות הבאים. נתנו בשדה התעופה בריגא שבלטביה, משק נפענו באוטובוס לכיוון העיר טעלז. מורינו רה"י שלט"א עורר כי בכל עת ננעש אנו למבטק של תושבי המקום, שאינם מכירים כ"כ את היהודים, ולמנו לשים לב על כך ולגרוק לקידוש שם שמים גדול מאוד לעמי הארץ בהלכותנו.

יוק ג' אור ליום ד' ט"ז אה תשפ"ג, לסדר 'לא יתיצב איש בפניך'.

שדה התעופה נתב"ג

גש שנק אחרי שנחכה ישיבת טעלז, אנו נכדי ראשי ישיבת טעלז לצוקף והיד, זוכים בסיעתא דשמיא לנסע לגאול את המקום ולהשיב תורה למקומה, המקום בו נכדע לרע והושקה במים, שם צמחו שורשים וענפים לכל ילדו ישראל בכל מקומוותיקו, והשורשים הללו ממיכים לגדול להתחכה ולהתפשט עז היום הזה. לפנות בוקר אנו יוצאים וערי ארץ ישראל להתכשטות גדולה לכיוון נפיש, אנו נכדי לשלל בית הרה גאון טעלז ליעיא. (כחוקו, היו עס שהגיעו מארה"ב ישר לטא, כגון בניו של דודינו הגרא"מ

התלמידים בריקוד בכניסה לישיבה

הכניסה לשיבה

כשרות נמצא איתנו פה.
ראש השיבה שלט"א מסר שיעור כללי בהיכל השיבה ביום שבת קודש אחה"צ, כפי שהיה נהוג מאז ומתמיד בישיבת טלול. באותו מקום בו מסרו לקינו מרנן ורבנן ראשי ישיבת טלול לצורותיה, הגר"א גורדון זצ"ל, הגרי"ל בלוק זצ"ל, והגרא"י בלוק הי"ד. ראש השיבה שלט"א דיבר על הסוגיא של ברכת מציה גבול אלמונה אותה אנו לומדים בתוך ענין ברכות הראייה וההוצאה הפרק הרואה בברכות, והרחיב ביטולות הראשונים בענין. השיקפה כאן מאוחרת, מה שאפשר לקיים בשבת אחה"צ, סדר למוז חלק מאוד.

רצוא דרעיון

הסעודה שלישית דיבר ראש השיבה שלט"א והלכיר את דברי הגמ' שאנו לומדים עתה בתפילת פרק הרואה לגבי מקום שנעשו ניסין לשרא שנתקנו על זה חז"ל ברכה. ואמרו שם בגמ' דף נ"ד ב' 'אבן שיש עליה משה דכתב ודי משה כבדים ויקח משה אבן וישמו תחתיו וכו'. ולבאורה צריך ביאור מה שייך ברכה על האבן והיא באבן עצמה לא נעשה נס, ומה יש באבן זו (וחלק מאבן מרקולס ששם היא גופא ע"כ).

אלא הביאור הוא כמו שכתב הר"ן בדרשות בדרוש ח' גבי מטה משה בסוף, שא"ל שבסוף אמר הקב"ה למשה לבקר אל הלעם אעפ"כ נאמר לו קח את המטה אע"פ שלא נצטווה לאלו לבקר, אלא העם שנצטווה הוא כיון שנעשה בו ניסין בעבר באותה הרי יש בו מלטה א"ל שאין משתמש בו לנס אלא רק לטוקחו. ונראה שזה הביאור גם באבן שיש עליה משה שהאבן עצמה קיבלה מלטה רק כמה שיש עליה אע"פ שלא נשתמש בה לנס עצמו הוא.

הראש ישיבה שלט"א הוסיף שגם כאן בבית מדרש הלה יש משמעות ויש קדושה במקום עצמו שעסקו בו בתורה ונתקדש המקום הלה. במוצאי שבת הגיע לבאן שר התכרות של לטא ששמוע על באונן לבאן, והגיע לראות בעיניו את תלמידי השיבה.

יום ראשון

לאחר תפילת שחרית בישיבה, התקיים סדר א'. בסיום הסדר התקיים מעמד בהיכל השיבה, מעמד של כתיבת אותיות, להתחלת כתיבת ספר התורה שיוכס בע"ה לשיבה שתביא כאן. המעמד היה מרגש ומרשים מאוד, שרנו משך זמן רב שירי הוצאה לקב"ה - נתן התורה.

שלוש חנוכה וכיסאות, וארון קודש מאולתר לספר התורה, אפילו בימה לחזן, ישנה.

יום חמישי

התפללנו שחרית בישיבה, עם קריאת התורה, אחרי עשרות שנים בהן לא התקיימה כאן קריאת התורה. לאחר מכן ארוחת בוקר, וסדר א' בישיבה, סדר א' בריחוק דאורייתא מרובה וקול תורה נשמע כאן בחולקה.

הסדר ב' אנו לומדים פרק הרואה בקריאת, לפי הספק. היו לקראת סוף סדר ב' הגיע לבאן ראש העיר של טלול ודיבר בפנינו כמה זה חשוב בעבורנו שאנו מעשיים לבאן, וכמה הם מכבדים ומוקירים את אלו שבאו לישב את המקום בו היו יהודים צדיקים מאז ומתמיד עד שנפרטו על ידי הנאצים יו"ש. הוא נסח גם להבין מה זו למרא, והעניין מה אנו לומדים...

בלילה, היה יציאת מיוחדת, ראש השיבה שלט"א דיבר וסיפר עובדות על ישיבת טלול והתמונה הגדולה שהייתה כאן בבית המדרש. לאחר מכן שרנו במשך זמן רב 'אשר בחר בנו מלכי העמים ונתן לנו את תורתנו'. ולאחר מכן התפללנו מעריב בהיכל השיבה.

יום שישי ושבת קודש

תפללנו שחרית, אחר כך התקיים סדר א' עם הצהריים. בעקבות כך שהשיקפה כאן מאוחרת מאוד, אנו יוצאים לאגף להסתובב מעט. ככלו טלול וסביבתה יש בה אגמים ונהרות גדולים מאוד.

הגענו לשיבה למונחה, השלוש חנוכה היו כבד ערוכים לבקוד שבת קודש ברוב הדר, דבר לא חסר, משל היינו בארץ הקודש. (את הסעודות של שבת אנו עושים בסעודת כידי בבית המדרש). במשך השבת היו סעודות כידי חילוקי, היה גם עונג שבת' מרומם, ובמוצאי שבת ערכה סעודת לילה ולילה.

האווירה כאן מיוחדת ומרוממת מאוד. בפרט בשבת קודש.

ככלו, הרבה עולו הושקעו כאן שיהיה האוכל לבקוד שבת, וגם שיהיה הכשרות המהודרת ביותר ששייך, המארגן הביא לבאן כמויות גדולות של אוכל ממקומות שונים בחז"ל לפי הוראות הכשרות של הבד"ץ. גם משגיח

הדפוסה במוחזר עומקא דשמעתינא' על סוגיא זו. ההרכשה מיוחדת ונפלאה, כשקול התורה נשמע ומהדהד בקינן אשר למעלה משמונים שנה לא שמוע את קולות חיות דאבי" ורבא.

עם סיום הסדר, התפללנו תפילת מנחה ברוב עם בהיכל השיבה. כשמשק אנו יוצאים לתפילה על קברו של מרן ראש השיבה רבי יוסף יהודה לייב בלוק זצוק"ל - סבינו רבי יוסף לייב קבור בבית החיים בטלול. על קברו התפללנו ואמרנו פניטעליק תפילת רביס לפי שמו, ולאחר מכן הדלקנו נרות על קבר מרן. לאחר מכן ערכנו תפילה לרפואה למומה של מרן רבי ברך מרדכי בן מינצא לרפ"ש (זצוק"ל). עם סיום התפילה התחילו לשרי 'אני ואמיו' זמן רב, וכן שרנו והתפללנו על נקמת ה' בגויים ועל גאולת עמו. לאחר מכן התפללנו גם על כל הקבורים בבית החיים בטלול. תפילת נשמתם צדורה בצרור החיים.

בשעות הערב יצאנו לסיור בעיר, מי שלווה אותנו בסיור היה מי שנחשב להיסטוריון העיר. ועל התכנסות הופקד בחן רב ר' שמואל לוינר. את הסיור כמובן התחילו באגף היפה של העיר, אגף המוקדש על חלקים גדולים מהעיר. לאחר מכן שבנו להיכל השיבה והתפללנו מעריב.

במאמר המוסגר, ראוי לציין, כי זמן לילות השחר זמן שקיעת החמה פה הם מאוחרים מאוד מאוד, היום השקיעה הייתה בשעה 21:30 בערך...

תן היום הראשון בהקמת השיבה החדשה על שבתם החרבה, וכבר אנו מתחילים להרגיש כאן כאילו השיבה פעילה וקיימת כב מיימים ימינה, ולא מלה שעות אחדות בקינן השיבה יש ארון ספרים וכו' כל ספרי הקודש, חומשה חומשי תורה, ככלו, שלחן ערוך, משנה ברורה, עומקא דשמעתינא ושאר ספרי הלמוד הנצרכים.

הסדרים של הלימוד בהיכל השיבה

ושבו בני ישראל

שיחה מרתקת על מאחורי הקלעים והשתלשלות הסייעתא דשמיא בהשבת בניין הישיבה דטעלז' ליד הישיבה הקד', עם שליח הנהלת הישיבה הקד' להשבת הבניין, העסקן החסידי הרה"ח ר' שמעון לוינגר הי"ד

מעמד השבת הבניין ליד הישיבה הקד'

מו"מ עם ראש העירייה על הענין, אלא שבתוך כדי המו"מ הוא סיים את תפקידו.

■ אני צופר ארצה, מידע מכחינה חוקת הכניין לא שייך ליורשי ישיבת סאלב?

ובכן, בשנת 1998 למניינים השיבה עיריית טעלז את בעלות בניין הישיבה ליד הקהילה היהודית המקומית, קהילה דלה המונה מספר שרידים מהניצולים. במהלך השנים הקהילה היהודית המקומית השיבה את בניין הישיבה לבעלות העירייה, הן בשל תשלומי מיסים, ארנונה וכדומה, והן מהסיבה הפשוטה שלא היה להם מה לעשות עם הבניין. הם החזירו את הבניין ומשך שב הבניין לבעלותה של העירייה.

במקביל למו"מ עם העירייה, נערכו בהנהלת הישיבה במשך השנים האחרונות גם לתביעת בעלות על הבניין, כשהטענה הבסיסית היא כי הקהילה היהודית אינה מוסמכת ורשאית להשיב את הבניין, שכן הם אינם הבעלים.

מכל מקום, לאור ניסיוני בתחום, סברתי כי בנייהול מאבק משפטי קיים ספק רב אם תהיה תועלת כלשהי בכלל, זאת מלבד הוצאות העתק. ובנוסף, אף אם ייצא מכך משהו הרי זה יכול לקחת שנים על גבי שנים.

הישיבה החליטה לנסות בדרך אחרת. ראש הישיבה שליט"א הפנה אותי לכמה מחשובי מבני משפחת ה'טעלזער'ס' הוותיקות, שהוא שוחח עימם בעבר כמה פעמים בנושא. עימם הייתי בקשר בכדי להבין ולגבש את דרכי הפעולה.

■ וכיצד כאמת פאלתמ?

אנחנו החלטנו שאם נגרום להם לרצות להשיב

הצדיקים מסלאנים, כ"ק האדמו"רים זצ"ל הטמונים בעיר סלאנים בבלארוס. שחזרתי שם את הקברים של האדמו"רים מסלאנים, ובנוסף הקמנו בסמוך לציון, הכנסת אורחים עם אש"ל מלא, בית כנסת ומקווה טהרה.

תוך כדי עבודת המחקר שם, עלתה בידי הזכות למצוא את קברו של הגאון הצדיק רבי מרדכי רונבלט זצוק"ל בעהמח"ס 'הדרת מרדכי', שכונה בליטא 'רבי מרדכלי אושמינער' הקבור גם הוא באותו בית החיים. הוא היה ידוע מאוד בכל ליטא כגאון צדיק וקדוש ובעל מופת עצום, שכל ברכתיו נתקיימו, והייתה לי הזכות להשיב את קברו באותו בית החיים.

בהזדמנות זכיתי להיפגש עם רבינו ראש הישיבה שליט"א, בקשתי לשמוע ממנו אודות דמותו המופלאה של רבי מרדכלי אושמינער זצ"ל. בסיום השיחה הציג לי ראש הישיבה שליט"א את הזכות לסייע לישיבה בממצים להשיב את הבניין בישיבת טעלז. וכל השאר היסטוריה.

■ אהכנת, היה לה כבר כאלב כו הישיבה מנהלת מו"מ להשבת הכניין, האם תוכלו להרחיב מהתאלות הענין?

ראשית נאמר כי בשונה מרוב הקהילות והישיבות בליטא, בניין הישיבה בטעלז נשאר בשלמותו ממש מאז המלחמה ועד היום. במהלך השנים נעשו מספר ניסיונות להשיב את בניין הישיבה, אולם כל הניסיונות עלו בתוהו.

נוסף על זאת, בשנים האחרונות שוחזר וחודש הבניין במטרה להקים שם מוזיאון תרבות לעיר. ברור שהדבר גרם למורת רוח רבה, בבחינת 'שועלים הילכו בו'. ואמנם לפני מספר שנים החלה הישיבה בנייהול

ה ר ב א . ש פ י ר א

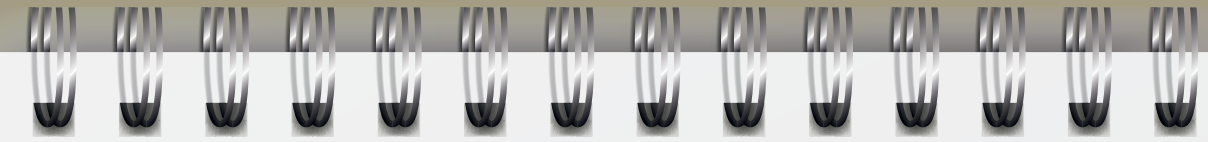
הוא דובר מספר שפות, שבעזרתן ובעזרת חן ושכל טוב והרבה סייעתא דשמיא, זכה העסקן החסידי הרה"ח ר' שמעון לוינגר שליט"א להיות שליח הנהלת הישיבה הקד' להשבת בניין הישיבה הקדושה דטעלז ליד ישיבתנו הקדושה.

במאמצים רבים הצליחה הישיבה במהלך השנה האחרונה, לפלס לבבות ולרתום את הממשל הליטאי להשבת בניין הישיבה, כשאת שליחות הקדוש לניהול המו"מ ביצע בכשרון רב הרב ר' שמעון שיחי. שמונים ושתיים שנים אחרי חורבן הישיבה הקדושה דטעלז בליטא, זכתה הישיבה הקד' להשיב את העטרה למקומה, ולהשמיע את קול התורה, באותם קירות דוממים ספוגי עמל תורה אינסופי.

בתום מסע 'להשיב עטרה', מסעם של נכדי ראשי הישיבה דטעלז שהתקיים בראשותו של רבינו ראש הישיבה הגרש"ב סורוצקין שליט"א, אותו הפיק וניהל בכשרון רב ר' שמעון שיחי' כשהוא מנצח עליו ביד רמה, אנו נפגשים עם ר' שמעון שיחי' במשרדו בירושלים עיר הקודש, לשעה קצובה אך מרתקת בה הוא מגולל בפנינו את החלקים שניתן לספר על השתלשלות הדברים, כיצד השיבה הישיבה את הבניין, וכיצד הושבה עטרתה של טעלז ע"י הישיבה הקד'. על מאחורי הקלעים, ועל הסייעתא דשמיא המיוחדת ברתמימת השלטונות בליטא ובטעלז להשבת בניין הישיבה הקד'.

■ ראשית אנו מחקשים אלאל, כאיכה אלכ נכנסת בעוכי הקורה על סוטיית בניין הישיבה כאלכ?

כך זה התחיל, מספר לנו ר' שמעון: לפני מספר שנים נתגלגלה על ידי הזכות לגלות ולשחזר את קברי

ישראל ונקמת דם עבדי ה' שתפיה.

לאחר מכן נסענו לקובנה, לקברו של ראש הישיבה דטעלז רבי חיים רבינוביץ' זצ"ל מאלב שמכונה 'רבי חיים טעלזער', הדלקנו נרות על קברו. ולתנו עין לקברו של מרן רבי יצחק אלתם זצ"ל באותו בית החיים.

הסענו לליטא. אל קבר רבינו הגאון מוילנא. ראש הישיבה שליט"א הלכיר קודם, כי יש לנו להיכנס ברעדה ובפחד, ואף אק אנחנו לא מרגישים כב' לכל הפחות נצ'ה ונכיר שכך הוא ההרגש הכפול שצריך לחוש כאן במקום הקדוש הזה.

הלבנו עין למקום שבו נעקדו על קידוש ה' הגר"ר פוטצקי הי"ד, וכשגבינו מופנה אל הכנייה התפולנו בקול עילוני לשהח'.

משך נסענו לספרייה הלאומית של ליטא שנמצאת בליטא, אמרו לנו שיש שם כתבי יד של גדולי טעלז. ובאותו רגע שנסתרו עין הרבה כתבי יד משיבת טעלז ומגדולי טעלז. ראינו עין כתבי יד גדולי של חיבור מרבי אברהם יצחק בלוק הי"ד. מנהלי הספרייה לא הבינו מה קרה שכלום מה מתגשטיק, עד שהסבירו להם שרוב אלו הם נכדי ראשי הישיבה של טעלז שנעקדו עקרה"ש בשואה.

משך נסענו לרשדה התעופה, ברשדה התעופה רוקדנו הרבה עם ספר התורה בהתרגשות גדולה מאוד, שרנו אשרנו מה טוב תלקחו ומה נעים לזרואנו ומה יפה ירושתנו. חזינו לקב"ה על הלכות שהייתה לנו להשיב תורה למקום בו לא נשמה קול התורה עשרות בשנים ממש, והתפולנו על העתק בע"ה שיוקם שם מקום תורה וישוב קול התורה לטעלז.

בבקר המהרי"ל בלוק צצוק"ל

חרפוק ה', כמו שכונת החינוך ביסוד החצוזה של מחיית עולמך שהמושג של חלחמה בעם ישראל היא חלחמה נצ'ה ה' יתברך, וזהו ענין 'חלחמה לה' בעולמך ודור דור" וכאשר יהיה נקמת ה' בהם יהיה השלמת כבוד שמיך בעולם.

לאחר מכן הלכנו לראות את בנין החלון שהיה נקרא 'כולנו הרבנים' של טעלז. החלון היה סמוך לשיבה, והוא עומד עדין כיום עזיבתו עין שם רוקדנו ואנו מתפולנים שהלואי ותשוב לבאן התורה, למקום שבו עולמו כל כך הרבה גדולי עולם, והוא ספוג בליטא התורה ובמסירות נפש לתורה. לאחר מכן סדר ב' בהיכל הישיבה, ותפולנו מעריה.

יום רביעי

התפולנו שחרית, לאחר מכן סדר א' מקוצר בהיכל הישיבה הלבנו לארוח את חפצינו לקראת הסיעה.

חזרנו להיכל הישיבה, ונפרדנו בהתרגשות גדולה ובדמעות מהיכל הישיבה, הלואי הודיה על הלכות הגדולה שהייתה לנו להשיב לבאן תורה במשך שבע אלפים. יום וליילה. אחרי עשרות שנים שנשמעו כאן קולות שולטים, ובע"ה עוד ישמעו כאן כרמה קול התורה.

בפרידה מהישיבה, אמר ראש הישיבה שליט"א, אנחנו מסיימים כאן תקופה קצרה ונפלאה, ולכינו להשיב עטרה למקומה, ובע"ה יהיה זה להתחלה להרבה תורה שתפיה כאן בע"ה. ונכבד שתשוב עטרת כל ישראל בביתנו בית המקדש במהרה בימינו אמן. ביציאה שרנו בהתרגשות גדולה מאוד בצפייה לגאולה השלמה "אדיר הוא יבנה ביתנו בקרוב, קול בנה, בנה ביתך בקרוב, במהרה בימינו בקרוב".

לאחר מכן נסענו ליער ריין לקבר האחים של קדושי טעלז, שנעקדו בכ' תמוז על קידוש ה'. שם קבור רבי אברהם יצחק הי"ד ושאר רבני הישיבה הי"ד. ועימך. לפי הרשום על המצבה, שבעת אלפים יהודים שנהרגו בזמן אחד ע"י הנאצים יו"ש, הי"ד.

התפולנו על הקבר שעה ארוכה מאוד עילוני ועל כלנו ישראל, ועל הישיבה הקד'. אמרנו הרבה פרקי תפילות לע"נ הקדושים הי"ד והוספנו להבקש עין בקשות פרטיות ולאחר מכן שרנו שירי אמונה, פסוים רבות שרנו 'אין מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח' ועוד שירי התעוררות על גאולה

שם, ובעיקר זה היה ניכר על הראש ישיבה שליט"א, שהם מרגישים שם ממש במילוי שליחות אבות. ראית את ההתרגשות בקיום רצון זקניהם ראשי הישיבה דטעלו להשיב את הישיבה דטעלו.

יש שתי נקודות שמאוד תפסו אותי, אותן למדתי במסע. ראשית, ראיתי שאצל הישיבע-בחורים הליטאים, כשלוטמים, לומדים חזק עם כל הברען, אבל גם כששמחים או שרים, הם שמחים ושרים עם כל הברען...

דבר שני, אני מלא בהתפעלות עד הרגע הזה איך שראש הישיבה שליט"א דואג לכל בחור ובחור כאילו הוא בנו ממש, וזה דבר נדיר מאוד לדעתי.

■ דרב טאכ, י' סאמנים יהודים נוספים שנתרו כסיר?

בודאי. העיר מלאה בסמנים יהודים. בנוסף לבניין הישיבה יש את כולל הרבנים שגם הוא נשאר ושרד את המלחמה, ויש עוד בית כנסת עתיק ממש, בנוי עץ, שגם הוא עדין ניצב על עומדו ועוד מבנים רבים שנתרו מזמן המלחמה.

לאחר שראש הישיבה שליט"א קבע מזוזות בבניין הישיבה, אמרה לי מנהלת המוזיאון שם, שהיא חוקרת את כל היסטוריית המקום, ועד שהגענו היא לא ידעה מהי מזוזה. אחרי שקבענו את המזוזה, היא התחילה לבדוק את הבתים העתיקים בעיירה, והיא אומרת שיש בתים רבים מאוד בעיירה שהמזוזה עדיין עומדת בחלק מהבתים...

בנוסף הזמננו גם לביקור בספרייה הלאומית הליטאית שם נמצאים אוצרות רבים ממש שנתרו מהישיבה בטעלו. אתה רואה את כל אוצר הספרים של הישיבה, את המחברות, את כתבי התלמידים, את רשימות תלמידי הישיבה, אתה רואה את הישיבה בטעלו מול העיניים ואי אפשר שלא להתרגש.

■ מה היה ראש הישיבה שליט"א בדמעו במעמד הכניסה ל'שיבה'?

ללא ספק השיא היה רגע הכניסה לישיבה עם ספר התורה. זה היה מעמד מרטיט ועוצמתי שנדיר מאוד לראות. פשוט היה אפשר לחתוך את החשמל באוויר. היתה התרגשות עצומה בחלל בית המדרש. היתה הרגשה של שמחת תורה'דיג. ראש הישיבה שליט"א בכה בדמעות שמחה שפרצה גבולות.

ההרגשה בחלל היכל הישיבה באותה השעה הייתה כקיימה הבטחתו של הגאון רבי אליהו מאיר בלוך זצוק"ל שהבטיח שעוד תשוב התורה לישיבה בטעלו.

כך גם בביקור בקבר האחים ובקבר של מרן הגר"ל בלוך זצ"ל, היו תפילות מרוממות מאוד על כל ישראל, והיה מאוד מחזק ומרגש שם.

■ אם יורשה לי אפילו כניסה אישית, אתה לא כח מהפיבור ליטא, כובאי סאתה לא סאלט'ר... איך הרגש כאוירת ישיבות ליטא?

אני באופן אישי התפעלתי מאוד מהלימוד של הבחורים. למדו שם מאוד מאוד חזק, כל היום. הכל היה סביב הלימוד. באופן כללי המסע היה מאוד מרומם. כל המצב היה מרומם קדוש ונעלה, עם חיזוק גדול בתורה ויראת שמים. יכולת להרגיש שכל אלו שהיו

■ מה הייתה תאובת תושבי העיירה אל'שיב עטרה" וליטת יהודי סאל'?

אפשר לומר שיצא מזה קידוש ה' גדול מאוד. אבל יותר מכך, הייתה זו עבורם פעם ראשונה שהם ראו דבר כזה. הם מעולם לא ראו תלמידים צעירים יושבים ולומדים שעות על גבי שעות בכזו התלהבות. הם לא ידעו מה זו 'ישיבה'. רק לדוגמה, שמעתי מהרבה מהם, שהם לא האמינו שיש בעולם בחורים שאין להם מכשיר טלפון חכם, אצלם הרי בחור צעיר לא יכול להתרכז במשהו יותר מעשר דקות...

המלווה הליטאי שליווה אותנו בעיירה טעלו אמר לי כשהוא יוצא מהכלים, שהוא רואה על הבחורים שהחיבור שלהם ללימוד שהם לומדים הוא לא לימוד רגיל, הוא משהו אחר לגמרי, לימוד פנימי ועמוק - כי גם 'גויישע קאפ' רואה את זה.

בסך הכל התגובות היו מאוד חיוביות. ואגב, גם אלו שהתנגדו בהתחלה, לאחר המסע שינו את דעתם. לדוגמה, בהנהלת המוזיאון היו כאלה שהתנגדו בהתחלה למהלך ובעקבות המסע הם שינו את דעתם ונתנו גיבוי מלא למהלך.

ראש העירייה התכבד מאוד בכל המסע, בעיקר כשראש הישיבה שליט"א נפגש איתו בעיירה. הוא הרגיש שותף בכל העניין. הוא גם הגיע לבקר את התלמידים, התעניין מה לומדים וכיצד הסתדר האירוח וכו' כשהוא חש שותף ומרגיש זכות לעצמו בכך שחידש את הקשר של הישיבה בארץ ישראל לעיר הליטאית טעלו.

הוא מאוד התרגש כששאל את ראש הישיבה שליט"א איך אנו מרגישים בעיירה אצלם, וראש הישיבה שליט"א התבטא בפשטות, 'אורח שואלים איך הוא מרגיש, פה אנחנו בבית... אנחנו לא אורחים...'. הוא הבין אז כמה עמוקה השייכות וכמה עז הקשר של הישיבה עם ישיבת טעלו.

אגב, אחרי יום שמחת תורה והטבח הנורא שהיה בארץ הקודש, הגיע ראש ממשלת ליטא לביקור הזדהות עם העם היהודי, והוא בחר לעשות זאת בבניין ישיבת טעלו שחודש זה לא מכבר. ראש הממשלה הליטאי אמר שם בעת ביקורו, כי מיד עם הגיע השמועות המחרידות על המתקפה האכזרית בישראל, הוא מכריז בבירור כי העם הליטאי עומד ויעמוד לצדו של העם בישראל.

■ מסע 'השיב עטרה" כעצם התם את העניין והפיב אתו כעוכרה חוארת, כוכר ככר כביקור?

בודאי. הם חיכו שהישיבה תבוא לטעלו. וביקשו מראש הישיבה שליט"א שיבוא לשם. על המסע בחודש אב לא דובר באופן מעשי ממש, כי ראש הישיבה שליט"א רצה לתת להם את הזמן, בכדי שזה יחדור אט אט לדעת הקהל הליטאית ובכדי שלא לעורר רעש גדול.

עם הזמן, לקראת ימי בין הזמנים, התחילה הישיבה לדבר על זה בצורה מעשית, ואכן הם הזדרזו בהשלמת וחיידוש הבניין לקראת המעמד.

■ דיברת קודם על הרפון סלא אטור כוכים מרכפם, עכ כחה האוכלוסייה האקואית ליטאית הכינה התעניינות כלה?

היתה התעניינות מרובה. רק כדוגמה, כשהגענו למקום, הגיעו צוותי תקשורת ועיתונאים רבים לסקר את האירוע. מבחינתם זהו באמת רגע היסטורי, שכן מאז המלחמה אף ישיבה יהודית לא הושבה לשם. כל חברי מועצת העיר הגיעו למקום ומסע 'להשיב עטרה' התקבל בהערכה ובכבוד מצד האוכלוסייה המקומית.

■ כרשות את רופה אטכור אל'שיב עטרה" סאותו הפקת. כמדינה סאין כה ווו קהילה יהודית מתפקדת אחת, מן הסתם י' מורככות רכה כארטון מסע כלה?

אמת. היתה כאן מורכבות רבה. ראשית כל, להתאים מקום אוכל לינה לבחורים ולמצוא פעילויות ראיות. הבחורים למדו במהלך היום, גם בבוקר בסדר א' וגם בסדר ב', ובערבים יצאו קצת בסביבות טעלו. היה צורך למצוא עבורם מקומות מותאמים על טהרת הקודש. וכמובן במדינה כזו, הכנת אוכל כשר איננה משימה פשוטה כלל וכלל.

■ איך כאלת הסתרתם עם סעל הכרות כמדינה ככו?

לאחר בירורים רבים והתייעצויות עם מומחים בתחום מצאנו את הדרך הראויה ביותר. ישנו יהודי בליטא המחזיק בבעלותו קיטרינג, אמנם מבחינת הכשרות לא יכולנו לסמוך עליו, אך שמחנו להשתמש בו כמנהל המסע משגיח כשרות יהודי ירא שמים המתמחה במיוחד בעניינים אלו, כאשר חלק מההתמחות שלו היא להבין בכשרות החומרים, איך ניתן להביא חומרים כשרים למהדרין. בנוסף רכשנו מערכות כלים חדשות. את העוף והבשר הבאנו במיוחד מבליגיה מהשחיטה של הכשרויות הטובות ביותר.

חז"ל אומרים 'אינה דומה שמיעה לראייה'. הם באמת התרגשו כשהם ראו את הישיבה ואת התלמידים וכיצד הם לומדים תורה. הם הבינו מה היו עושים בבניין הישיבה בטעלו... כשהם שמעו את 'קול התורה' נשמע בבניין הם הבינו מה שמע הבניין לפני המלחמה... הם היו גם בהתרגשות עמוקה, וניכר היה כי הם כואבים על מה שקרה ליהודי טעלו בשנות החורבן.

המשלחת ביקרה בקריית הישיבה בראשון לציון, כך גם בכלל במודיעין עילית. בהמשך הם סירו במגרש בירושלים בו עתיד בניין הישיבה לצעירים והכולל להיבנות, סמוך לשכונת רמת שלמה, שם לפי התוכנית יוקם הבניין כצורת בניין הישיבה בטעלו. הפגישה שלהם עם ראש הישיבה שליט"א הייתה מוצלחת מאוד, במהלכה הם הבינו והרגישו את החיבור העמוק של הישיבה לטעלו.

בפגישה עם ראש הישיבה שליט"א ועם הנהלת הישיבה הם באמת הבינו כי הדבר הנכון והאמיתי הוא להשיב את הבניין לישיבה ולהקים בו ישיבה. כך בס"ד זכתה הישיבה להשיב את הבניין, וקם הדבר ונהיה.

התרגשות גדולה היתה עבורם לראות את דלתות ישיבת טעלו ההיסטורית קבועות ככולל במודיעין עילית וכן את הדלתות של בית ראש הישיבה רבי אברהם יצחק בלוך ה"ד קבועות בפתח הישיבה.

אגב, כתשורה הם הביאו איתם ממרפתי וגנזכי הממשל בליטא, כהוקרה לישיבת עטרת שלמה, את מסמכי ההצלה של מרן הגאון רבי ברוך סורוצקין זצ"ל, רעייתו ע"ה ועוד מבני המשפחה.

■ איך כה התקבל כפוארת המסע?

ברגע שהם הבינו מהי 'ישיבה', חל אצלם שינוי מוחלט בכל התפיסה והשינוי הזה הצליח לחלחל לכל הנוגעים בדבר. הם גם הבינו שישבת טעלו יצרה דרך ומהלך בעולמה של תורה, הממשיכה עד היום. בכלל זה לדוגמה 'מנהגי טעלו' וספרי 'שיעורי דעת', וכמובן כל היכלי התורה שיצאו מקרבה, והם הבינו שהמקום הקדוש הזה נמצא על אדמת טעלו.

בכך הם הגיעו להבנה והרגשה שהדבר הנכון שאין מתאים ממנו למקום כזה הוא, שבאמת תהיה שם ישיבה. הם גם הבינו בחדות עד כמה משמעותי וחשוב המקום לעם היהודי, וכמה הוא מקום סמלי לכל יהדות ליטא ויהדות אירופה בכלל. בנוסף הם ראו לעצמם כבוד שהישיבה הגדולה ביותר בארץ ישראל היא בעצם ממשיכת ישיבת טעלו ההיסטורית, ומשך ראו לנכון שהישיבה היא שתיקח את המקום תחת חסותה ותקים ישיבה ובית תלמוד במקום.

ביקור הזדהות של ראש ממשלת ליטא לאחר שמחת תורה

לישיבה את הבניין הרי שזה יהיה 'לקבל' ולא 'לקחת'... והדרך לגרום לכך שהם יכירו ויבינו כי הראוי והנכון הוא שבבניין זה תהיה ישיבה, היא אך ורק אם הם יבינו מה היא 'ישיבה' בכלל, ומה היא ישיבת טעלו בפרט, וכשכך יהיה בע"ה הם ירצו לתת את הישיבה.

■ כפרק הלמן הלה, מלי עייב הכניין כאופן פורמלי?

כפי שאמרתי, לפני מספר שנים, בערך עשר שנים, הקהילה היהודית הישיבה לעירייה את הבנין. מספר שנים אחר כך, קיבלה העירייה תקציב עתק של מיליונים מהאיחוד האירופי לשחזור וחיידוש הבניין. נוסף על כך, רשת המוזיאונים של ליטא חכרה את הבניין, ובתקציב עתק נוסף ממשד התרבות הליטאי הם החליטו להקים שם מוזיאון. משך, הבניין שייך למעשה לעירייה וחכור בידי רשת המוזיאונים הליטאים.

■ כיכר וכאיכו עילה, מלמיה הישיבה את ראש עיריית טעלו לביקור?

ראש הישיבה שליט"א שלח אותי בראש חודש ניסן השנה לעיירה טעלו, במטרה להזמין את ראש העירייה לישיבה בארץ. בנוסף, הזמינה הישיבה גם את מנהלת המוזיאון, שכן כרגע המוזיאון הם חוכרי הבניין. הם נענו להזמנה והגיעו במהלך חודש סיון לישיבה עם משלחת מורחבת.

במקביל פתחה הישיבה ערוצים נוספים בעניין, כשלשם כך נפגשתי עם צמרת הממשל הליטאי, כמו שר התרבות ועוד.

יש לציין שבתהליך שחזור וחיידוש הבניין, הם באו במטרה להקים מוזיאון לישיבה שהייתה בטעלו, ובאופן כללי לכל ישיבות ליטא. באמת היה להם מאוד חשוב להבין מה הוא מוסד הישיבה, אותו הם מנסים לשחזר.

■ מה הייתה התרממות כביקור כיישיבה?

הם התרשמו עמוקות ממש, מהישיבה בכלל, ומהפגישות עם ראש הישיבה שליט"א בפרט.

תפילת מנחה
בהיכל הישיבה

הושבה
התורה
למענה,
במעמד
הכניסה
לישיבה

רבינו ראש
הישיבה שליט"א
נושא דברים
קודם הכניסה

אשרינו מה
טוב חלקינו.
ריקוד
בהיכל
הישיבה

התפילות
בהיכל הישיבה

עם ספר
התורה
בדרך להיכל
הישיבה,
לראשונה
מאז סגירת
הישיבה

הכניסה לישיבה.
ברוך מצייב גבול אלמנה

ריתחא דאורייתא
בהיכל הישיבה

התחלת
כתיבת הספר
תורה שיוכנס
לישיבה

בתפילה בציון
מון הגר"ל בלון
זצוק"ל בבית
החיים בטעלז

התלמידים
כותבים
אות בס"ת

רבינו ראש
הישיבה
שליט"א
בקביעת
המזוזות
בבניין
הישיבה

ריקוד לשמחה
של מצווה
לאחר קביעת
המזוזות

ראש עיריית טעלז
בביקור בישיבה

ריקוד
בהיכל הישיבה

שר התרבות הליטאי בביקורו בישיבה

ראש עיריית
טעלז מתעניין
מה לומדים
בישיבה

הרוצה להתחבא ידרים

שתיים עשרה שנים להקמת ישיבת "תורת ישראל" באופקים, הישיבה לצעירים שע"י הישיבה הקד' בדרומה של ארץ ישראל • הישיבה שהוקמה בעיר נתיבות וזכתה להיות לתל תלפיות של תורה וחינוך לבני העלייה בכל יישובי הנגב • ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה

ייסוד הישיבה

כחלק מההתפתחות התורנית הגדולה והמבורכת בקהילות הקודש של בני התורה בדרום ובנגב, בהן הקהילות התורניות החשובות באופקים, בתפרח בנתיבות, בירוחם ועוד, נרשמה במשך עשרים וחמש השנים האחרונות ויותר הצטרפות מרשימה מאוד במספרים גדלים והולכים של משפחות בני תורה חשובות כ"י, ובס"ד זכו הקהילות הקדושות בדרום להתרחבות גדולה ולעדנה עצומה.

ברם, לצד זאת מציאות מורכבת עמדה בפני הקהילות התורניות, בהגיע גיל שליחת התלמידים לישיבה, כשבשטח נוצר והורגש צורך עצום להקמת ישיבה לתלמידים מצוינים שיתחנכו ויתעלו לבני עלייה מופלגים, מקום תורה שעוד טרם היה קיים בכל קהילות הקודש בנגב ובדרום ארץ ישראל.

מציאות הדברים, עד לאותה התקופה היתה, שמשפחות רבות (בפרט אלו שמקורן מערי המרכז כירושלים ובני ברק וכדו') שלחו את בניהן המצוינים ללמוד בישיבות המפורסמות שבמרכז הארץ.

ראש חודש אלול תשע"א. באותו ראש חודש, לפני שתיים עשרה שנים, נפתחו ע"י רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א שתי ישיבות לצעירים, האחת בעיר בני ברק - ישיבת "עטרת יוסף", והשניה בדרום - ישיבת "תורת ישראל". שתיהן נפתחו בהוראתו ובבקשתו של אבי הישיבה רבינו מרן ראש הישיבה הגרא"ל זיע"א, מרן זיע"א אהא בהקמת שתי הישיבות חשיבות עצומה, בראיתו הרחוקה חזה את הצלחתן הגדולה בס"ד, וידוע ידע את חשיבותן המרובה לעולם התורה בכלל, ולתורת ארץ ישראל בפרט.

בשורות אלו התחננו אחר מסע ייסודה, הקמתה והצלחתה של הישיבה בדרום, ישיבת "תורת ישראל" שע"י הישיבה הקד', שזכתה להיות מקום תורה נפלא לכלל תלמידי יישובי הנגב וערי הדרום, בית חינוך שמגדליו בו בני עלייה מצוינים לתפארה.

השורות הבאות נכתבו קודם יום שמחת תורה בו פרצה המלחמה בדרום ע"י רוצחים בני עוולה ימ"ש כשבתוך החושך הנורא נראתה על הישיבה הקד' באופקים - שמירה עליונה שמירתה של התורה, (ראה הרחבה בכתבה נפרדת).

לכר אחרי במדבר

בתפילה בקבר אחים, בו נקברו קדושי טעלז וראשי הישיבה הי"ד

בשירת אני מאמין ביער ריין, על יד הקבר אחים

בגנזכי הספרייה הלאומית - ליטא

בספרייה הלאומית בליטא, מעיינים בגנזי טעלז שנותרו

התלמידים מעיינים במחברות שנותרו מישיבת טעלז

כשהם לומדים הרחק מעיני הוריהם, ובמקומות רבים אף ללא פנימייה מסודרת אלא בשינה אצל בני משפחותיהם וכדו', וכך למדו תלמידים בני עלייה, כשבפני ההורים לא עמדו אפשרויות אחרות, מלבד אופציה זו למרות מגרעותיה וחסרונותיה, כפי שמקובל מרבתינו זיע"א שבשנות צעירותו של תלמיד מן הראוי הוא שילמד בישיבה סמוכה לביתו תחת השגחת הוריו, אולם זו היתה ברירת המחדל שעמדה בפניהם.

מעט הישיבות לצעירים שכן היו קיימות בדרום, היו בתוך הישובים כשיבות לבני הקהילה, ישיבות קטנות, הן בכמות והן באיכות. עקב הקושי שבמיומן ובארגון הסעות מערים נוספות היו הישיבות ייעודיות לתלמידי כל עיר וישוב בלבד, ומציאות הדברים הייתה שבישיבות המקומיות למדו מספר תלמידים קטן מאוד, כשלצד זאת התלמידים המצוינים נוסעים ללמוד בישיבות בערי המרכז. דבר שהקשה מאוד על הצלחת הישיבות והתלמידים, ועל ניהולן הרחני של הישיבות.

המצוקה, ההכרעה, וההוראה

שוב ושוב מצוקה זו הועלתה ע"י האברכים הרבים בפני רבינו מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל, כשמצוקתם בפניהם העלו ופרסו בפניו את הקושי והחשש הממשי לביסוס והתפתחות הקהילות החשובות בערי הנגב, כשהם מבקשים עצה ותושיה לפתרון הבעיה, לפתיחת ישיבה קטנה לתלמידים מצוינים ובני עלייה, למלא את הצורך בעלייתם של התלמידים ולמנוע את החשש מפני עזיבה רבתה בהגיע גיל הבנים במשפחות הצעירות לעלות לישיבה.

לבקשתם זו של ההורים הרבים אף הצטרפו הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א ראש ישיבת תושיה – תפרח, הגאון רבי ישראל בונים שרייבר שליט"א רב קהילת בני התורה בעיר אשדוד, הגאון רבי דוב ספטימוס שליט"א מקהילת תפרח, ועימם עוד רבנים חשובים נוספים, שגם הם עלו למעונו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל בבקשה ובתחינה לפתיחת ישיבה קטנה למצוינים בישובי הנגב, ולפתרון הבעיה.

מרן ראש הישיבה זצוק"ל שמע את הדברים, ליבן ובריר את הסוגיה לכל פרטיה, ולאחר שעה ארוכה מרן זצוק"ל נענה להורים, כי לדעתו היחיד שיכול להקים ישיבה למצוינים שתוכל להצליח בע"ה, הוא תלמידו, רבינו ראש הישיבה רבי שלום בער שליט"א.

מרן ראש הישיבה זצוק"ל שולח את תלמידו הנאמן

מרן ראש הישיבה זצוק"ל זימן לביתו את תלמידו הנאמן רבינו ראש הישיבה שליט"א אל הקודש פנימה, והורה לו, בנוסף על

מרן הגר"מ אזרחי זצוק"ל בשיחה בהיכל הישיבה

רבינו מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל בביקור חיזוק בישיבה

פתיחת הישיבה בבני ברק, לפתוח עבור בני ישובי הדרום ישיבה קטנה למצוינים, רבינו ראש הישיבה שליט"א ניסה להסביר שבדרך הטבע כמעט לא שייך במציאות לפתוח שתי ישיבות באותה שנה, והקמת הישיבה בבני ברק – עליה הורה מרן ראש הישיבה זצוק"ל, אך זה לא מכבר, בעיצומה. אולי נחכה לזה עד שנה הבאה, נטען. אולם מרן זצוק"ל מיאן לדחות, והשיב בנחרצות: "שם בדרום יש צורך דחוף מידי, לא שייך להתעכב עם זה, חובה לפתוח את זה עתה. תפתח את הישיבה בדרום, ויהיה הצלחה גדולה בעזרת ה'".

הבשורה מהחדר בחזון איש 5 פשטה במהירות בכל יישובי הנגב, כשהשמחה והתקווה מרובה, כי זה היום קיוו לו, להקמת ישיבה ומקום תורה לבני עלייה מצוינים מכל ערי הדרום. בראייתו הארוכה ראה מרן זיע"א כי הדרך הנכונה לכך, הוא על ידי השליחות שהטיל על מורינו ראש הישיבה שליט"א, להקמת מקום שמגדלין בו תורה ותפילה, מקום חינוך וגדילה לתלמידים המצוינים שיגדלו בע"ה לשם לתהילה ולתפארת בכלל ישראל.

הוראות מרן זיע"א בהקמת הישיבה

רבינו מרן ראש הישיבה זיע"א, לא הסתפק בכך אלא אף העמיד את צורת הישיבה והורה האיך תראה הישיבה. הוראתו הברורה ביסוד הישיבה הייתה, כי עניני הקבלה לישיבה ותנאי הקבלה, יהיו רק לפי נתוני התלמידים ורמתם הרוחנית, ללא כל שיקולי צרכי ועניני הקהילות וכדומה. בכך סבר מרן ראש הישיבה זיע"א, ניתן יהיה להבטיח את שגשוגה והצלחתה של הישיבה בע"ה.

כמו כן הורה מרן זיע"א, לחבר את כל יישובי הנגב לכרך אחד, כשבכך יוכלו לקבץ קיבוץ גדול ואיכותי של בני עליה מובחרים, אשר רמתם אי"ה לא תהיה פחותה מהישיבות הטובות ביותר בערי המרכז, דבר שימנע את הצורך לשלוח את התלמידים המצוינים לאזור המרכז, ובכך יוכלו ללמוד עם המעלה הגדולה בלימוד הבנים סמוכים על שולחן אביהם, תחת עינם הפקוחה של הוריהם, עם האוירה החמימה של הבית הנצרכת והחשובה, וכמובן במיעוט וצמצום הניסיונות הרבים הנגרמים בנסיעות בת"צ.

ראוי לציין, כי קיבוצם של תלמידים מערי הנגב לכרך אחד, מהעיר אשדוד ועד לירוחם, הוא לא דבר של מה בכך, העלויות הרבות והניהול של המערך הגדול הזה, לא יכלו לצאת לדרך ללא ליבו הרחב ודאגתו התמידית להעמדת כל צורכי התלמידים הרוחניים והגשמיים של רבינו ראש הישיבה שליט"א.

מרן זיע"א הוסיף והדריך, כי אף שלשם כך יהיה צורך בפנימייה

לצורכי התלמידים שמגוריהם פרוסים מאשדוד ועד ישובי נחל שורק, מכל מקום הורה מרן זיע"א כי הפנימייה תהיה במתכונת חצי פנימייתית בלבד, באופן בו לא יעברו יותר משתי לילות בהם הבחור לא ישן בביתו. מרן זיע"א הורה, שהתלמידים מהישובים הקרובים לישיבה, ייסעו יום יום הביתה, והתלמידים מהישובים הרחוקים, ייסעו באחד מהערבים וישובו לתפילת שחרית.

ח' אדר תשע"א

רבים תהו ופקפקו ביכולת המציאותית להקמת ישיבה ומקום תורה שיקבץ את התלמידים המצוינים שבערי הדרום. אולם בסייעתא דשמיא עצומה הפלא קם וגם נהיה, קרם עור וגידים,

רבינו ראש הישיבה הגר"ב שליט"א בפתיחת הישיבה

היכל הישיבה בבני ברק בעת המלחמה

וביום ח' באדר תשע"א, נאספו הורי התלמידים ומנהלי הת"ת באיזור, באולם בית הכנסת בית מהר"ץ בנתיבות, לכינוס היסוד והפתיחה של ישיבת 'עטרת שלמה' בדרומה של ארץ הקודש, בהתרגשות עצומה.

סופר אז כי אחד מרבני קהילות הקודש בדרום אמר לרבינו ראש הישיבה שליט"א כי אף שבהקמת הישיבות בבית שמש ירושלים ובני ברק הצליחה מאוד הישיבה, מכל מקום בדרום אין לכך סיכוי, רבינו ראש הישיבה שליט"א נענה כי כאשר הוא שומע זאת הרי הוא נזכר כי בכל המקומות בהם פתח ישיבה, שמע דברים מעין אלו, ובכל מקום שמע דשאני הכא משאר מקומות, ואדרבה אות וסימן הוא כי כפי שהיה ה' עמנו אז, כך יהיה גם הפעם בע"ה.

באסיפת היסוד, השתתפו רבינו ראש הישיבה שליט"א, כשליצידו ראש הישיבה הגאון רבי אברהם דב סגל שליט"א, והמשגיח הגאון רבי יעקב איצקוביץ שליט"א, ועימם הורי התלמידים. בתחילת המעמד ניגש הגאון רבי דב ספטימוס שיט"א כנציג הורי התלמידים בקריאת פרקי תהילים להצלחת הישיבה.

לעת הפתיחה, בהתייעצות עם ראש ישיבת תושיה – תפרח הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א הוחלט לקבוע את משכן הישיבה הזמני בעיר נתיבות, אשר הייתה המקום הטוב ביותר שקירב בין כל חלקי אזור הדרום, מירוחם מדרום עד אשדוד מהקצה השני.

ר"ח אלול תשע"א

ואכן בסייעתא דשמיא עצומה בראש חודש אלול תשע"א הפלא קם, נוסדה וגם הוקמה הישיבה על תילה, ונפתח השיעור הראשון שמנה עשרים ושמונה תלמידים נ"י, בני עלייה מהמיוחדים שבבני ישובי הנגב. בראשות הישיבה העמיד רבינו ראש הישיבה שליט"א את הגאון רבי דב סגל שליט"א, ועימו את הגאון רבי מרדכי מאיר קרמר שליט"א, למשגיח הישיבה את הגאון רבי יעקב איצקוביץ שליט"א ושאר צוות הישיבה הגאונים שליט"א.

בוגרי הישיבה עימם שוחחנו, מציינים בערגה את אחת המעלות הגדולות והמיוחדות של הישיבה, והיא, הקשר המיוחד וההתמסרות המופלאה של ראש הישיבה שליט"א ועימו כל רבני הישיבה לתלמידים, דבר שמתבטא בכל צורת הישיבה, בצורת הלימוד והחינוך, ובדאגה לכל צורכיהם של התלמידים. כן מציינים התלמידים ברגש רב, את הצלחתה של הישיבה הקד', בדרישתה הבלתי מתפשרת לרמה הגבוהה ברוממות מיוחדת ובכל דרכי ההנהגה, ובפרט בדרכי הלימוד ורמת הלימוד, תוך השקעה בהבנת הלימוד ובידיעת הלימוד, באופן שלמרות מרחקה הגיאוגרפי של הישיבה הרי היא לא יורדת ברמתה הגבוהה מהישיבות הטובות ביותר בארץ הקודש בס"ד.

ב"ה שמה ושמעה של הישיבה הקדושה נישא בפי כל, ותלמידים רבים מכל יישובי הדרום מתדפקים על שערי דלתותיה, להתקבל בה כתלמידים מן המניין.

כיום, בס"ד בתחילת שנת השלוש עשרה לפתיחתה, מונה הישיבה 105 תלמידים מופלגים כ"י העולים ומתעלים בסולם העולה בית ה'. כשבוגרי הישיבה, מפארים את כותלי היכלי התורה בכל אתר ואתר.

גדול עומד על גביהם

זכתה הישיבה באופקים, כמו שאר הישיבות של עטרת שלמה, להיות בבבת עינו של מרן ראש הישיבה זיע"א – מייסדה ואביה, אשר דאג להצלחתה תמיד באופן מיוחד, ובכל עת היה מעורב ומעורה בכל הפרטים בניהול הישיבה, כשהוא מכריע ומאיר הדרך, ואומר להם גדל. אולם מלבד כך, רבינו מרן ראש הישיבה זיע"א ראה בהצלחת הישיבה את הצלחת היישוב התורני בכל קהילות הקודש של בני התורה בכל הדרום כולו.

למרות זקנותו וחולשתו, טרח מרן ראש הישיבה זיע"א בשנותיה הראשונות להגיע עד הישיבה בנתיבות, למסור בהיכל ישיבה שיחת חיזוק בפני התלמידים לחזקם ולרוממם, ובסיומה בירך בחמימות מרובה את התלמידים שיזכו להיות תלמידי חכמים.

לאחר סילוקו של רבינו מרן ראש הישיבה זיע"א קיבלו התלמידים על עצמם לימוד ש"ס לעילוי נשמתו הטהורה, כשבסיום השנה קיימה הישיבה מעמד סיום הש"ס שנלמד ע"י תלמידי הישיבה לע"נ אבי הישיבה ומייסדה, במרכז המעמד הוקרא מכתב חיזוק והוקרה לתלמידי הישיבה עליו חתמו לכבוד בני הישיבה, רבינו מרן שר התורה זיע"א מרן רה"י הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל, ויבדלחט"א מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א.

מגנא ומצלא

בתקופת מבצע עופרת יצוקה, הורה מרן ראש הישיבה זיע"א לתלמידי הישיבה לבוא וללמוד בבני ברק. בתוך ימים ספורים עברו תלמידי הישיבה מהעיר נתיבות ללמוד בבני ברק, במבנה 'מוסד לבנות הרב הלפרין' בסמוך לבניין ישיבת עטרת יוסף – הישיבה לצעירים ברחוב מהרש"ל בבני ברק. כשהנהלת הישיבה מצליחה בתוך שעות ספורות לארגן היכל לימוד, חדר אוכל ופנימייה לתלמידים. בני הישיבה זכו בעמל וביגיעה נדירים לעלות ולהתעלות באותה התקופה באופן מיוחד.

מרן זיע"א דרש כמה וכמה פעמים בשלומם של תלמידי הישיבה, הלומדים עתה בבני ברק, לשלומם ברוחניות ובגשמיות. לקראת חודש אב, עת החלה תקופת החזרות – 'הכללית' מרן ראש הישיבה זיע"א הודיע כי הוא רוצה לבחון את התלמידים על 'הכללית'. בסיום ימי החזרה עלו התלמידים למעונו של מרן זיע"א ברחוב חזון איש 5 ונבחנו על חוק לימודם, בסיום המבחן מרן זיע"א נשא דברי חיזוק בפני התלמידים וברכם.

במאמר המוסגר, הוראה מעניינת הורה מרן זיע"א באותה תקופה, מבצע עופרת יצוקה הסתיים בתחילת אלול, טרם תחילת הזמן מרן זיע"א נשאל האם להתחיל את זמן אלול בבני ברק, והוראתו של מרן זיע"א הייתה שמכיון שהמבצע לקראת סיומו הרי שכדאי להמתין עם תחילת הזמן מעט, בכדי שיוכלו להתחיל את הזמן בצורה מסודרת, שבכך יש הצלחה לכל השנה כולה.

תקופת הקורונה

תקופת הקורונה תיזכר בקורות ימיה של הישיבה הקד', כתקופה נפלאה ומיוחדת בהתמסרות ללימוד. זכתה הישיבה בהשתדלויות מרובות, שלא פסקה הישיבה אפילו יום אחד

בנין הישיבה באופקים

בנין הישיבה בנתיבות

חנוכה תשפ"א - קורנה

מלימודה. כשבתקופות רבות למדו בני הישיבה הצעירים במתכונת הקפסולות במשך שבועות רצופים ללא יציאה מהקפסולה, ומידי יום מועברים לתלמידים צורכיהם מבייתם בהסעה מיוחדת.

ההוראה של מרן שר התורה זיע"א: לקיים את ליל שבועות כרגיל

במהלך חג השבועות יום מתן תורה, באותה שנה, אויבי ישראל מעזה שוב שיגרו טילים על ישובי הדרום, כשבנתיבות נפלו טילים סמוך ונראה ממש לישיבה, וככל שהתקרב יום מתן תורה, החלו הספיקות והקושי מתעצמים, איך לנהוג בליל היום הקדוש לישראל חג מתן תורתנו באהבה. סמוך ונראה לחג, עלו רבני הישיבה שליט"א למעונו של רבנו מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זיע"א ששמע בקשב רב את הספיקות וההתלבטויות הן בשל מיקום הישיבה והן בשל גיל התלמידים והן בשל חוסר מיגון מתאים לכל התלמידים וכו', ולאחר מכן השיבם באופן ברור, כי תורה מגנא ומצלא ובע"ה לא יאונה כל רע לעוסקים בתורה ויקיימו סדר ליל שבועות כרגיל.

בערב יום טוב סמוך לחג, התקשר נכדו של מרן שר התורה לרבניו ראש הישיבה שליט"א ושח לו כי דיברו עם מרן שוב מענין הישיבה בנתיבות, ומרן אמר שיכולים למסור לתלמידים בשמו כי תורה מגנא ומצלא, ובליל שבועות אף אם יהיה ח"ו אזעקה שהתלמידים לא יפסיקו מלימודם וימשיכו לעסוק בתורה, וה' יעזור. ובכל אותו החג אע"פ שמחוץ תשכל חרב, כפשוטו, רקטות וטילים רבים נפלו בעיר, אבל בהיכל הישיבה התלמידים מקבלים את התורה בעוז ובתעצומות, כהוראתו של מרן שר התורה זיע"א.

עוד בליל החג טרם תפילת מעריב נשא בהיכל הישיבה שיחה הגאון רבי צבי יהודה גרשנובין זצ"ל ר"י שכר שכיר, ובאמצע השיחה החלה אזעקה, אולם חזקה עליהם פקודתו של מרן שר התורה זיע"א להמשיך ולא להפסיק, וכך המשיכו התלמידים

בכל שעות היום טוב, בשעות הסדרים בהם עסקו התלמידים בעסק התורה, לא הפסיקו לרגע ממש, למרות קולות האזעקות והטילים שנשמעו מחוץ לישיבה. וכך למרות החששות, עבר חג השבועות בשטייגען עצום ובהתעלות מופלאה, ובס"ד לא אונה כל רע. תלמידי הישיבה מספרים, כי לעד יזכרו את אותו ליל שבועות מופלא ברציפות התורה באופן מיוחד ונעלה.

מנתיבות לאופקים

בשנת תשפ"א, עקב ריבוי התלמידים בס"ד, בניין הישיבה בנתיבות כבר נעשה צר מלהכיל, ונוצר צורך במציאת מבנה רחב ידים אשר יהיה מקום ראוי ויאה ללומדי התורה תלמידי הישיבה. במהלך קיץ תשפ"א נמצא מקום מתאים לבניין הישיבה בעיר אופקים סמוך לקהילות הקודש של בני התורה המתרחבות בס"ד

קול התורה בהיכל הישיבה

בעיר. ואכן בס"ד בראש חודש אלול תשפ"א התחילה הישיבה הקד' את הזמן בהיכלה החדש, לאחר שבמהלך חודשי הקיץ עבר שיפוץ אינטנסיבי והתאמה לצורכי התלמידים ולבניית בנין הישיבה ברוב פאר והדר.

הרוצה להחכים - ידרים

בסייעתא דשמיא עצומה מיומה הראשון זכתה הישיבה הקדושה להוות מקום תורה נפלא ומיוחד להעמיד תלמידים וקנתה לה שם של כבוד לתהילה ולתפארת, כמקום שעולים בו ומתעלים בו בתוי"ש, תחת שבטם של ראשי ורבני הישיבה שליט"א המסורים לתלמידים עד מאוד ביחס אישי ובדאגה לכל צורכיהם הן ברוחניות והן בגשמיות, ועם השנים גידולי הישיבה המפוארים והמובחרים מפארים את היכלי התורה בכל אתר. כה יתן ה' וכה יוסיף.

כרצונו של מרן ראש הישיבה זיע"א, זכתה הישיבה להוות מקום תורה מופלא ובית חינוך וישיבה לכל תלמידי הדרום, מרכז גדול לה' ולתורתו המאיר לכל הדרום כולו בגיל החינוך בתחילת שנות הנערות, מקום עלייה שמתגדלים בו תלמידים לשם ולתפארת. ואכן ניתן לומר, כי כראיתו הרחוקה של רבינו מרן ראש הישיבה זיע"א, בוטל לחלוטין הנהג שבו התלמידים המצוינים הולכים ללמוד בערי המרכז, ובסייעתא דשמיא מוצאים הם את מקום עלייתם במקום תורה המופלא של הישיבה הקד'. ועדנה ופריחה הייתה למשפחות בני קהילות הקודש של בני התורה בדרום הארץ ובערי הנגב.

דברי הימים

תעודת זהות

רבני הישיבה:

הגאון רבי
דיים רב כהן שליט"א
הרב הגאון ר'
שלמה לוי שליט"א
הרב הגאון ר'
דודאל שוורמן שליט"א
הרב הגאון ר'
אלישע דויטש שליט"א
בוגר הישיבה הקד' - קיימת הישיבה

הגאון רבי דב סגל שליט"א
ראש הישיבה
הגאון רבי יעקב
איצקוביץ שליט"א
משגיח הישיבה
הגאון רבי מרדכי מאיר
קרמר שליט"א
מראשי הישיבה
הגאון רבי
אליהו פינקוס שליט"א
הגאון רבי
ישראל הרשטיק שליט"א

שנת ההקמה: אלול תשע"א

מס' התלמידים ביום ההקמה:
28

מס' התלמידים כיום:
105

מיקום הישיבה בהקמתה:
נתיבות, רחוב הרב רפאל
אלנקווה 14

מיקום הישיבה כיום:
אופקים, רחוב אליהו גולמב 36

בני עמודי

סיקור קצר על פריחת הישיבה הקד' וגידולה, ועל המתרחש בין כותלי היכליה

ככלות המלאכה

מאות ילדי תלמוד התורה שע"י הישיבה הקד' - מערב ב"ב זכו להיכנס לבניין הת"ת החדש ברחוב צפת בעיר בסוף החורף אשתקד. מבנה רם ורחב ידיים, רב קומות והדור, כנאה וכיאה לבית שמגדליו בו תלמידי חכמים. במהלך הקיץ עם השלמת בניית הבניין עד תומו, והשלמת בניית קומת הכניסה והחצר, התקיים ברגש רב מעמד קביעת מזוזות ע"י רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א. את פני רבינו ראש הישיבה שליט"א קיבלו בשירה מאות התלמידים נ"י בראשות המנהל הרב הגאון ר' מיכאל לוי שליט"א, ועימו המחנך

הרב הגאון ר' אליעזר טאוב שליט"א, צוות המלמדים והנהלה, ולאחר מכן התקיים ברוב עם מעמד קביעת המזוזות בפתח הראשי של בניין התלמוד תורה והקומה הראשונה שהושלמה בנייתה, כשרבינו ראש הישיבה שליט"א מברך את התלמידים שיזכו לגדול ולהאיר את העולם בתורתם ובמעשיהם הטובים לנחת רוח לבורא כל עולמים.

בסיום מעמד קביעת המזוזות התכנסו תלמידי כיתות המכינה העומדים להתחיל להתפלל בסידור, יחד עם המלמדים שיח" לקבל את הסידור ולהתברך שיזכו לדעת להתפלל כראוי ושיתקבלו כל תפילותיהם לפני אדון כל.

רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א בקביעת המזוזה נראה עוד המנהל הרה"ג ר' מיכאל לוי שליט"א

התלמידים בשירי רגש קודם קבלת הסידורים

עוסקי תורתך

כמידי שנה לקראת סיום השנה הגיעו מאות תלמידי כיתות ח' מכל תלמודי התורה של הישיבה הקד' בכל רחבי הארץ עם הוריהם ורבותיהם המלמדים המחנכים ומנהלי התת"ם שליט"א, למעמד המיוחד "מעלין בקודש" של סיום מסכתות שנלמדו במהלך השנה, ולמעמד הכנה לקראת עלייתם לישיבה קטנה, המעמד התקיים ברוב הוד והדר בחדר האוכל של הישיבה הקד' בקריית הישיבה. טרם מעמד הסיום עלו כל התלמידים לשיחות הכנה והדרכה לקראת עלייתם לישיבה, מפי רבינו ראש הישיבה הגרש"מ שליט"א, ומפי הגאון רבי אברהם יצחק קוק שליט"א רה"י לצעירים דאחיסמך, שהתקיימו בחדר השיעורים בבניין הישיבה הקד', לאחר מכן הצטרפו התלמידים לתפילת מעריב בהיכל הישיבה, להרגיש ולחזות בעיניהם מראה היכל ה', תפילה ולימוד של בני עלייה. במעמד הסיום השתתפו רבינו ראש הישיבה הגרש"מ שליט"א שנשא את המשא המרכזי, ורבינו ראש הישיבה הגרש"מ שליט"א, שהתקבלו בשירה נרגשת ע"י מאות התלמידים אשר זכו לשמוע דברי הדרכה וחיזוק ולהתברך לקראת הצטרפותם לחיל ה' לגיונו של מלך.

רבינו ראש הישיבה הגרש"מ שליט"א נושא דברים במעמד

רבינו ראש הישיבה הגרש"מ שליט"א נושא דברים במעמד

הגרא"י קוק שליט"א ראש הישיבה לצעירים באחיסמך, בשיחה בפני התלמידים

רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א שנבצר ממנו להשתתף במעמד שיגר את ברכתו במכתב שהוקרא במעמד בו כתב בין הדברים: "תענוג הוא לראותכם עתה בכך, אחר תקופות ושנות לימוד ועלייה מינקות ועד היותכם לאיש בני בינה בעלי תורה ומצוות, שעליכם יש לומר 'אשרי אביו שלימדו תורה ולתהילה'". רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א סיים את מכתבו "הקב"ה יעזור שנזכה ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, והיו לנחת אמת בעבור ההורים והרבנים שיחי' והצליחו בכל בע"ה, ובקרבך נראה בנחמת ירושלים וציון".

כל רודפיה השיגוה בין המיצרים

בימי בין המצרים נשא הגאון רבי משה אהרון פינקוס שליט"א מרבני שכונת פרדס כץ, בפני מאות האברכים שיחת חיזוק מיוחדת בהיכל הכולל שע"י הישיבה הקד' בעיר בני ברק שבביהמ"ד נאות יוסף, במהות עבודת ימי בין המצרים, האבלות והחיזוק לכל השנה.

השיחה בהיכל הכולל בבני ברק

השיבנו ה' אליך ונשובה

כמידי שנה בליל תשעה באב לאחר הקינות נשא דברי קינה ונהי בהיכל הישיבה הקד' רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א שעמד בדבריו על מהות האבלות שבכל דור ודור שלא נבנה כאילו נחרב בימיו. רבינו ראש הישיבה שליט"א הרחיב בדבריו על קושי חשיכת הגלות ועורר על דרכי עבודתו.

רבינו ראש הישיבה הגרש"מ שליט"א בקינה ונהי בליל ת"ב בהיכל הישיבה

נחמו עמי

זמן קיץ בישיבה הקד' נעלם במוצאי תשעה באב, עם יציאתם של כאלף עמלי התורה בני הישיבה הקד' לתקופת בין הזמנים דשלהי קייטא, לקראת תחילת השנה הבעל"ט. זמן קיץ הסתיים במעמד נרגש של סיום מסכת בבא קמא ע"י רבים מתלמידי הישיבה, שזכו לסיים את המסכת, שנלמדה בזמן חורף ובזמן קיץ. מעמד הסיום התקיים בחדר האוכל של הישיבה הקד' בהשתתפות רבותינו ראשי ורבינו הישיבה שליט"א.

רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א נושא דברים במעמד

עשירי קודש

במעמד הוד, לרגל תחילת שנת ה' לישיבה הקד', נאספו כלל בני הישיבה הקד' נ"י בראשות רבותינו ראשי הישיבה שליט"א ועימם כל רבני הישיבה שליט"א בהיכל הישיבה הקד' לעצרת חיזוק היסודות, כינוס ה"עשירי קודש". במעמד שבו והעמידו רבותינו ראשי הישיבה שליט"א את יסודות בניין הישיבה הקד' וצורת העלייה בשנות הלימוד בישיבה כפי שנוסדה הישיבה הקד' מראשיתה. בסיום העצרת רוב מניין ובניין מבני העלייה תלמידי הישיבה נ"י קיבלו על עצמם בל"נ להימנות על חבורת העשירי קודש מ"ח אלול הבעל"ט, שלא להחזיק מכשירים ניידים בקריית הישיבה עד יום חתונתם בע"ה. (ראה בהרחבה בכתבה נפרדת).

אהבתי מעון ביתר ומקום משכן כבודך

בקהילת בוגרי הישיבה הקד' בעיר מודיעין עילית הוקמה ישיבת בין הזמנים לעשרות האברכים עמלי התורה לקבוע קביעות בעסק התורה בסדרי לימוד בבוקר ובערב גם בימי בין הזמנים, ישיבת בין הזמנים התקיימה בחדר השיעורים בבניין הכולל של הישיבה הקד' במודיעין עילית. יוזמה מבורכת נוספה על כך, בהקמת גן לילדי האברכים במתחם בניין הכולל של הישיבה, שם הילדים שוחקו יחד להנאתם במשך שעות ארוכות כששם כך הובאו למקום משחקים רבים ומתקנים, ובכך, התאפשר ריבוי שעות הלימוד באופן מיוחד ונעלה.

גם בבין הזמנים תשרי התקיימה ישיבת בין הזמנים ע"י קהילת בוגרי הישיבה הקד' בבניין הכולל, להיבוי עמל התורה.

כולל בין הזמנים שע"י קהילת בוגרי הישיבה במודיעין עילית

מבחן המסכתא בהיכל הישיבה הקד'

נוסף על כך, מראש חודש אב התקיימו בישיבה הקד' סדרי "המסכתא" בהם חזרו התלמידים על כל משנתם, על כל הנלמד במהלך זמן הקיץ, כשלקראת סוף הזמן התקיים המבחן הגדול על כל חוק תלמודם. גם בישיבות לצעירים שע"י הישיבה הקד' התקיימו סדרי "הכללית" בהם חזרו התלמידים על כל משנתם במסכת גיטין, שלמדו בכל השנה כולה. כשלקראת סוף הזמן התקיים המבחן הגדול. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.

יצוין כי כמידי סיום מסכת בישיבה הקד', עם תחילת זמן אלול התקיים בישיבה הקד' במוצאי שבת פרשת שופטים מבחן נוסף על כל מסכת בבא קמא, כשבכלל זה השלמת החלקים במסכת שלא נלמדו בסדרי הישיבה הקד' אותם השלימו התלמידים בימי בין הזמנים, במבחן השתתפו מאות תלמידים שזכו לסיים ולדעת על בוריה את כל המסכת.

יחליפו כוח

כנהוג מקדמת דנא בישיבות לצעירים שע"י הישיבה הקד', במהלך השנה יוצאים התלמידים לימי גיבוש והתעלות, במהלך חודש ניסן יצאו תלמידי חלק מהישיבות לשבת גיבוש נפלאה, וגם בבין הזמנים אב יצאו חלק מהישיבות לצעירים לימי גיבוש והתעלות. מאות מתלמידי הישיבות לצעירים שע"י הישיבה הקד', תלמידי הישיבות דירושלים, בית שמש, ביתר עילית, ואלעד, יצאו לימי גיבוש והתעלות בצוותא בראשות הגאונים ראשי ורבי הישיבות שליט"א. התלמידים שהו במקומות מנוחה ומרגוע, ולצד סדרי לימוד התקיימו טיולים וחוויות מהנות ומרתקות להחליף כוח לקראת תחילת השנה הבעל"ט.

מעמד הסיום בהיכל הישיבה באלעד, נושא דברים ראש הישיבה הגר"א מרמוש שליט"א

שישו ושמחו בשמחת תורה

בישיבה לצעירים שע"י הישיבה הקד' בעיר אלעד ובישיבה לצעירים שע"י הישיבה הקד' אחיסמך, נערכו במהלך ימי בין הזמנים מעמדי סיום מסכת 'גיטין' שנלמדה מתחילתה ועד סופה במהלך השנה כולה. התלמידים היקרים נ"י זכו לסיים את כל המסכת מרישא ועד גמירא על כל הסוגיות החמורות שבה. המעמדים נערכו בהתרגשות גדולה ובהתרוממות הרוח והנפש בשמחה של מצווה בקניין המופלא והעצום בו זכו המה לקנות קניין עולם.

מעמד הסיום ע"י הישיבה לצעירים באלעד התקיים בהיכל הישיבה בראשות ראשי ורבי הישיבה שליט"א, ובהשתתפות רבינו ראש הישיבה הגר"ב שליט"א שנשא את המשא המרכזי. מעמד הסיום ע"י הישיבה לצעירים באחיסמך התקיים בטיול מיוחד לבני הישיבה הקד' במצפור שער הגיא, שם התרוממו הבחורים בשמחה של מצוה ובחדוותא דאורייתא יחד עם ראשי ורבי הישיבה שליט"א.

מעמד הסיום דבני הישיבה באחיסמך, ראש הישיבה הגר"א קוק שליט"א בסיום

זיץ בקעמפ לתלמידי ישיבת "עטרת שלמה אריה" בירושלים

פעילות מיוחדת בקעמפ בישיבה לצעירים בביתר בדיבוק חברים

לא תתנשי מינן

בישיבה לצעירים שע"י הישיבה הקד' בעיר ב"ב, ישיבת עטרת יוסף, התקיים במהלך ימי בין הזמנים מעמד סיום מסכת 'בבא מציעא' שנלמדה ע"י מאות תלמידי הישיבה במהלך השנה בסדרי 'העתיקתא' (בהם שבים התלמידים על תלמודם שלמדו בשנים שעברו), כשבני הישיבה נ"י זוכים להיבחן על תלמודם, לדעת הדק היטב את כל מסכת בבא מציעא כראוי ולקנות בה קנין עולמי לידיעת המסכת על בוריה בס"ד. המעמד התקיים בראשות ראשי ורבי הישיבה שליט"א בחדר האוכל שע"י הישיבה הקד'.

מעמד הסיום בב"ב, נושא דברים המשגיח הגר"מ פיש שליט"א

ותן בליבנו להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד וללמד

תלמידי כיתות ח' דהתלמוד תורה של הישיבה הקד' בבני ברק - מערב, עלו למעונו של רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א להבחן על חוק תלמודם בלימוד מסכת סוכה, שנלמדה בת"ת במשך השנה מתחילתה ועד סופה בשעות אחר הצהריים. התלמידים עלו יחד עם המלמדים הרה"ג ר' יואל מנצ'ר שליט"א, והרה"ג ר' יעקב שטראוס שליט"א שלמדו עם התלמידים את מסכת סוכה, וכן עם המלמדים לפני הצהריים הרה"ג ר' ישראל חיים גינסברגר שליט"א, והרה"ג ר' יחזקאל אוסטרי שליט"א.

רבינו ראש הישיבה שליט"א הביע את התפעלותו מידיעותיהם המופלאות במשנתם, וברכם בסיום המבחן שיזכו לגדול לתלמידי חכמים אמיתיים יודעי כל התורה כולה ועבדי ה'.

רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א בוחן את התלמידים

ולאחיו יאמר חזק

לקראת תחילת זמן אלול הבעל"ט התאספו בני הישיבה מהקיבוץ הגבוה נ"י לכינוס רוממות, בהשתתפות רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א, מורנו המשיגח הגה"צ רבי יוסף דיווס שליט"א, והגר"ד שמעון שליט"א. הכינוס התקיים סמוך ונראה למקום המקדש, ובאירת התעלות מיוחדת נשמעו דברי חיזוק בענינים הנוגעים להצלחת בני החבורה כולה ולחיוב האחריות המוטלת על כתפי בוגרי בני החבורה.

רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א נושא דברים

תחל שנה וברכותיה

זמן אלול נפתח בישיבה הקד' בקריית הישיבה ברוב עוז ובתעצומות בלימוד מסכת שבועות, כשעל בני שיעור א' נמנים מאה ותשעים תלמידים בני עלייה מופלגים מאוד נ"י בלעה"ר, לאור התרחבות הישיבה וריבוי ספסלי בית המדרש, מינה רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א את מורינו הגאון רבי ישעיהו גינזבורג שליט"א לכהן כבוד כר"מ לבני שיעור א'.

לרגל המינוי התקיים מעמד 'לחיים' בישיבה בהשתתפות ראש

הישיבה הגר"ח שליט"א ורבינו ראש הישיבה הגר"מ שליט"א והמשיגח שליט"א, לרגל מינוי מורינו הגר"י גינזבורג שליט"א לכהן כר"מ בישיבה הקד'. מרבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א נבצר להגיע עקב שהותו למען הישיבה מעבר לים. עוד נתמנו בישיבה הקד' לכהן כנו"נ בסדר א' לכל שיעור ושיעור בפרטות, בוגרי הישיבה כבוד הגאונים רבי יוסף אופנהיים שליט"א, רבי משה וייס שליט"א, רבי שמריהו זלצברג שליט"א ורבי שמעון כגן שליט"א ורבי שלמה שרייבר שליט"א, ועימם הגאונים רבי דוד פייטל שליט"א ורבי משה חיים אלזס שליט"א.

מעמד 'לחיים' בהשתתפות רבותינו שליט"א

מוסיף והולך

בהיכלי הכוללים שע"י הישיבה הקד' בכל ארץ הקודש נפתח זמן אלול בס"ד בהמשך לימוד מסכת נזיר, שנלמדה בזמן קיץ, ולקראת סוף זמן אלול סיימו עמלי התורה חכמי ורבי הכוללים את לימוד המסכת על כל הסוגיות החמורות שבה, וזכתה מסכתא נזיר כי על אף שבמקומות רבים נזנח חוק לימודיה, הושב ברמה הוד קרנה בריבוי לומדיה בעמל, כהוראת רבינו מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל בסדר הלימוד שתיקן לחכמי ורבי הישיבה הקד' בשנת תשס"ז.

לקראת זמן חורף ותחילת לימוד מסכת נדה בכוללים שע"י הישיבה הקד', התכנסו רבותינו ראשי הכוללים הגאונים שליט"א בחדרו של רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א בקריית הישיבה. באספה נדונו ונקבעו ע"י רבינו ראש הישיבה שליט"א סדרי הלימוד במסכת נדה שתילמד בהיכלי התורה של הישיבה הקד' א"ה עד קיץ תשפ"ה בעז"ה, בהקפת כל הסוגיות שבמסכת בעומקא דשמעתא ואלבא דהלכתא. באסיפה נדונו ענינים נוספים שהזמן גרמן בעניני הכוללים.

אסיפת רבותינו ראשי הכוללים שליט"א בחדרו של רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א

הרחיבי מקום אוהליך – אחיסמך

גם בראש חודש אלול דהשתא - תחילת שנה זו זכתה הישיבה הקד' להרחיב את יריעותיה ולהרבות לרומם ולהגדיל את היכלי התורה של הישיבה הקד' ולהוסיף קול ה' בהיכל, אחד המקומות בהם הרחיבה הישיבה את היכלה הוא בעיר אחיסמך, בישיבה לצעירים שנוסדה בתחילת שנה שעברה וזכתה לס"ד עצומה מיום הקמתה, ועתה זכתה לפתוח את המחזור השני בישיבה

הקד' עם כשלושים וחמש תלמידים נ"י. כן מונו בתחילת השנה לכהן פאר כרמו"ם לבני שיעור ב' הגאון רבי יוסף קובנר שליט"א, והגאון רבי יאיר ברקו שליט"א.

עם התרחבות הישיבה, ולאחר שכמות התלמידים הוכפלה ואף יותר כ"י, העתיקה הישיבה את משכנה להיכלה החדש והמרווח בשכונה, כשבמהלך חודשי הקיץ הושלמו עבודות השיפוץ במבנה החדש לקראת תחילת השנה.

בנין הישיבה החדש

היכל בית המדרש

התרחבות כולל בביתר

הכולל בעיר ביתר עילית עבר בס"ד למשכנו המרווח בבית המדרש בני תורה ברחוב החוזה מלובלין סמוך לבניין הישיבה לצעירים של הישיבה הקד'. כן הרחיב הכולל את שורות ספסליו בריבוי אברכים מופלגים עמלי תורה שנוספו עם תחילת הזמן. כזכור הכולל בביתר נפתח במהלך השנה שעברה עם כעשרים בני עלייה מופלגים שליט"א, כיום הכפיל הכולל את כתליו ונמנים על שורותיו כחמישים אברכים בני עלייה מופלגים שליט"א, ובראשותו עומד הגאון רבי יהודה לייב וינר שליט"א. כאמור עם תחילת זמן חורף עבר הכולל ממשכנו הקודם בביהכ"ס דרכי תורה למשכנו המרווח בביהמ"ד בני תורה. עם תחילת זמן חורף הגיע רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער שליט"א למסור שיעור בהיכל הכולל, בסוף השיעור הוסיף בדבריו דברי חיזוק בדרכי העלייה בזמן החורף ובדרכי החיזוק הנוגעים למעשה בעת הזאת בהוספת ריבוי ועמל התורה ובשיעבוד הלב לאורייתא.

רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א בשיעור כולל בביתר

ככלות המלאכה

לקראת פתיחת השנה הבעל"ט, נערכו שיפוצים נרחבים בבניין הישיבה לצעירים בעיר ביתר-עילית, בעקבות הגידול בתלמידי הישיבה נ"י, במהלכם שופצה והורחבה קומת חדר האוכל, ועוד. בבניין הישיבה לצעירים בעיר אלעד נוספו חדרי שיעורים בבניין הישיבה.

חדר השיעורים הנוסף בישיבה באלעד

חדר האוכל המשופץ והמרווח בישיבה בביתר

כן ירבה וכן יפרוץ - תלמודי התורה שע"י הישיבה הקד'

גם בתלמודי התורה של הישיבה הקד' נרשמה התרחבות רבת עם תחילת השנה. בעיר בני ברק, מלבד הת"ת החדש שנפתח בס"ד בתחילת השנה לבני שכונת צפון העיר, קריית הרצוג ופרדס כץ, הת"ת נפתח בס"ד ברחוב אברמסקי בקריית הרצוג ועל פתיחתו דווח בהרחבה בגיליון הקודם. מלבד זאת, עקב הביקוש העצום נפתחו עוד שני גני ילדים ע"י

הנהלת הישיבה, בשכונת פרדס כץ ברחוב המכבים, וכן ברחוב הרב קוק בעיר. קורת רוח מרובה נרשמה בקהילות האברכים בשכונות אלו בהתווספותם של היכלי התורה והחינוך של הישיבה הקד'.

בעיר בית שמש נרשמה התרחבות והתפתחות אדירה בס"ד בפתיחת שני תלמודי תורה בראש חודש אלול דהשתא, האחד בשכונת רמת ד' 3 והשני בשכונת רמה ד' 4, כשבנוסף על כך בתלמוד תורה הקיים ברמה ד' נפתחו כיתות מקבילות בכל מחזור.

הת"ת החדש שע"י הישיבה הקד' בשכונת פרדס כץ בב"ב

הת"ת החדש ברמת בית שמש

ויתנו לך כתר מלוכה

לקראת הימים הנוראים נשא מרן המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א את משא ההכנה לימי הדין והרחמים בהיכל הישיבה הקד', מרן המשגיח שליט"א נשא דברים נרגשים בדרכי המלכת ה' עלינו בימים הקדושים, ועורר למעשה את הדרך אשר ילכו בה לקבל עול תורה ועול עבודת ה' - ליתן עלינו כתר מלכות.

מרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א במשא ההכנה ליום הדין בהיכל הישיבה

זוחלים ורועדים מיום בואך

גם בהיכלי הכוללים והישיבות לצעירים של הישיבה הקד' נשמעו משאות חיזוק והכנה ליום הדין ולימים הנוראים ודרכי העבודה בימים אלו, מפי רבותינו ראשי ורבני הישיבה שליט"א.

רבינו ראש הישיבה הגר"מ שליט"א במשא ההכנה לראש השנה בהיכל הכולל במודיעין עלית

רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א במשא ההכנה ליום כיפור בהיכל הכולל במודיעין עלית

הימים הקדושים בישיבה הקד' - קריית הישיבה

הימים הקדושים ימי הדין והרחמים שבירח האיתנים התקיימו בהיכל הישיבה הקד' - קריית הישיבה, בהתעלות ובהתרומומות הרוח, כשבהיכל התורה נישאה ברמה המלכת ה' ביום הקדוש על כל הארץ בעוז בקדושה ובטהרת הלב. בתפילות הימים הנוראים השתתפו בהיכל הישיבה למעלה מאלף וחמש מאות מבני הישיבה ובוגריה ובראשם רבותינו ראשי ורבני הישיבה הקד' שליט"א. לאור הקהלה הרב ארכה אמירת ברכת ה' לשנה טובה' לאחר תפילת מעריב בליל א' דיום הדין בפרטות לכל תלמיד ותלמיד מבני הישיבה

שליט"א מכהן כבעל התוקע, ולאור שהותו של רבינו ראש הישיבה הגר"ש שליט"א בניכר למען הישיבה הקד' שימש מורינו הגאון רבי אליעזר לוי שליט"א כהמקריא לבעל התוקע. בליל ב' דראש השנה קודם תפילת מעריב נשא בהיכל הישיבה מורינו המשגיח הגה"צ רבי יוסף דיוס שליט"א את השיעור דעת

היערכות בקריית הישיבה

היערכות נרחבת נרשמה בקריית הישיבה, לקראת אירוחן של המשפחות הרבות שהגיעו לקיים את הימים הקדושים בישיבה הקד', משפחות רבני הישיבה שליט"א ובוגרי הישיבה הקד' שיחי'. בשונה משנים עברו בהם התארחו המשפחות בקמפוס ישיבות נזר ישראל - גור ראש"צ הסמוך לקריית הישיבה, הרי שבשנה זו בשל העובדה שר"ה ושמחת תורה חלו בשב"ק, משום חשש הוצאה וטלטול בדרך שבין רחוב שד' היובל לבין רחוב ישיבת טעלז המוביל לקריה, לא שוכנו במתחם ישיבות גור אלא משפחות צעירות בלבד, שלא נזקקו לעגלות וכדו', בעקבות כך הוכשרו במאמצים מרובים מקומות לינה רבים בבנייני קריית הישיבה.

בנוסף, לקראת הימים הנוראים ובשל ריבוי המתפללים בישיבה הקד' ובני משפחותיהם, הוסיפה הישיבה גנרטור רב עוצמה לתגבור הגנרטור הקבוע לחשמל שב"ק ווי"ט. במאמר המוסגר ראוי לציין, כי בהנהלת הישיבה שוקדים מזה זמן על בניית מערכת טכנולוגית חדשנית המבוססת על פאנלים סולארים וצבירת חשמל מקליטת שמש שתהווה מאגר חשמל עצמאי לשב"ק ווי"ט ללא הישענות על חברת החשמל לכל קריית הישיבה בעז"ה, לפי הערכות המומחים, במהלך השנה הקרובה תושלם בניית המערכת.

הגנרטור החדש בקריית הישיבה שהובא לקראת הימים הנוראים

ארשת שפתינו תערב לפניך

מחשובי בוגרי הישיבה הקד' שליט"א תושבי העיר קובעים בו את מקום תפילתם בשב"ק ובמועדים, מעין בחינת במקום רינה שם תהא תפילה. כשבכל לילות שבת קודש נושאים שיעורים מעניינים דיומא רבותינו ראשי ורבני הישיבה הקד' שליט"א.

התפילות בימים הנוראים ובסוכות התקיימו בהיכל ישיבת עטרת יוסף בעיר, ובשמחת תורה התקיימו המניין בביהכ"ס ברחוב דונלו בעיר. התפילות התקיימו בהתעלות מיוחדת ובהתרומומות הרוח. בליל ב' דראש השנה נשא שיעור מיוחד רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א בפני האברכים במעלת וסגולת היום הקדוש, ובתכלית עבודתנו בהמלכת ה', ובדרכי הזכייה בדיון, לאחר תפילת מעריב במשך שעה ארוכה בירך רבינו ראש הישיבה שליט"א את כל האברכים שיחי' בפרטות שיזכו לשנה טובה ומתוקה ולמילוי כל משאלות הלב לטובה בזאת השנה בע"ה.

ותקבל ברחמים וברצון את תפילותינו

עם ריבוי בוגרי הישיבה הקד' שיחי' שבאו להתגורר בעיר מודיעין עלית בשנים האחרונות, נוסד מניין בוגרי הישיבה הקד' בימים הנוראים בעיר, לצד מניין בוגרי הישיבה הקד' הקבוע בכל שבת בהיכל הכולל המרכזי של הישיבה הקד' בעיר. המניין התקיים בהיכל הישיבה לצעירים לשעבר (שעברה למשכנה החדש והמרווח בס"ד בתחילת שנה זו) התפילות התקיימו במניין בהתעלות מיוחדת כבשנים קדמוניות בנוסח הישיבה הקד' וברוח הישיבה הקד' בכל

הקד' ע"י רבותינו ראשי ורבני הישיבה שליט"א, למעלה משעתיים וחצי - ויהא רעוא שיתקיימו כל הברכות כולן.

ביום א' קודם תפילת מוסף, וביום ב' קודם התקיעות נשא כמידי שנה דברי התעוררות וחיזוק רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים מרדכי שליט"א, מיד לאחר מכן, כמנהג הישיבה הקד' בכדי להודות על העבר ולזעוק על העתיד, אמרו בני הישיבה בחרדת קודש מזמור לתודה להודות לקב"ה על כל הטוב והשפע שהשפיע עלינו השי"ת בכל השנה שעברה, ומיד לאחמ"כ התחילו באמירת פסוקי התקיעות. כמידי שנה בשנה רבינו ראש הישיבה הגר"ח מ

וכולם מקבלים עליהם

לקראת יום הדין קיבלו על עצמם תלמידי תלמוד התורה שע"י הישיבה הקדושה בעיר טלז-סטון, קבלות חיזוק מיוחדות במבצע מיוחד, וזכו לקראת הימים הנוראים להתברך מפי חכמי הדור שליט"א ורבותינו ראשי הישיבה שליט"א אשר ברכו את התלמידים שיזכו לגדול לתלמידי חכמים.

הגאון הגדול רבי שרגא שטיינמן שליט"א מתפעל מהקבלות של התלמידים, נראים המנהל הרה"ג ר' מנחם בירנבוים שליט"א, והמלמד הרה"ג ר' אהרון קופמן שליט"א

בשאלות שהתעוררו בהידורי האתרוג ושאר המינים שאלו התלמידים את רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א שנתר בחדרו במשך זמן רב לענות לשאלות התלמידים. כמו כן בהיכל בית המדרש ישבו תלמידי חכמים מורי הוראה מובהקים שליט"א לענות על שאלות התלמידים. אמת מה נהדר היה מראה הריתחא דאורייתא של בחורי החמד, מתנצחים לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא למעשה.

ריתחא דאורייתא בהיכל הישיבה בעניני ד' מינים - הלכה למעשה

רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א בבדיקת אתרוגים לאחר החלוקה

חלוקת הד' מינים

מועדים לשמחה

בערב חג הסוכות, כמידי שנה בשנה, קיימה הישיבה הקד' את 'החלוקה' המסורתית המיוחדת לכבוד יום טוב, ללמעלה מארבעת אלפים משפחות רבני ואברכי הישיבה הקד' לקראת חג הסוכות.

החלוקה התקיימה בכחמש עשרה מוקדים ברחבי הארץ במערך לוגיסטי אדיר מורכב מתוכנן וקפדני, בהם קיבלו אלפי המשפחות את החלוקה המיוחדת של הישיבה כמידי שנה. מוקדי החלוקה התקיימו בערים, ירושלים, בני ברק, בית שמש, מודיעין עילית, ביתר עילית, פתח תקווה, אחיסמך, אופקים, אלעד, טלז סטון וחריש. בחלק מהערים התקיימו מספר מוקדי חלוקה.

במארזי החלוקה של הישיבה קיבלה כל משפחה מאברכי ורבני הישיבה את כל צרכי החג בחבילה מיוחדת, שכללה ארגז בקר, ארגז עופות, מארזי שתייה מתוקה, ממתקים ושוקולדים ועוד, לכבוד יום טוב ולקיום ושמחת בחגך.

בהנהלת הישיבה הביעו שמחה וסיפוק רב מההצלחה הגדולה בס"ד של המבצע המורכב ומהשלמת חלוקת הענק לטובת משפחות אברכי ורבני הישיבה, כאשר הדגש והמטרה בכל המבצע הוא ליתן בידי משפחות עמלי התורה את האפשרות והדרך הטובה ביותר להכניס את החג בשמחה מרובה בכבוד וברוגע ובהרחבת הדעת כיאה וכנאה לבני לנינו של מלך עמלי התורה, ואכן בסיעתא דשמיא המשימה הוכתרה בהצלחה המירבית.

החלוקה במוזיעין עילית

אשת חבר

קורת רוח מרובה ושמחת יום טוב מיוחדת שררה בחלוקה המיוחדת שהתקיימה למשפחות בוגרי הישיבה הקד', בכל אתר במענק מיוחד לכבוד חג הסוכות, מענק 'אשת חבר', אותו קיבלו כל בוגרי הישיבה הקד' שיחי' למענק בשווי אלף שקלים לרכישת תכשיט לכבוד יו"ט לנשות בוגרי הישיבה, ברשת חנויות התכשיטים היוקרתית 'נובל'.

בשוענו אליך נוראות בצדק תענונו

תפילות היום הקדוש יום הכיפורים, התקיימו בישיבה הקדושה בהתרוממות הרוח, בקדושה ובטהרת הלב בריצוי לפני הבורא יתברך. כמידי שנה רבים מבוגרי הישיבה מגיעים לתפילות היום הקדוש לישיבה הקדושה, כשהשנה הגיעו לקריית הישיבה למעלה ממאה חמישים מבוגרי הישיבה שיחי'. לאחר כל נדר, קודם תפילת מעריב, נשא רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים שליט"א משא מיוחד במהות עבודת היום, הכפרה והתשובה. כמידי שנה לאחר תפילת מעריב מסר רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים מרדכי שליט"א שיעור ברמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים.

רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א, סמוך ונראה ליום הקדוש

מחיל אל חיל – מוצאי היום הקדוש בקריית הישיבה

במוצאי היום הקדוש - יום הכיפורים, בישיבה הקדושה בקריית הישיבה, צעדו בני הישיבה מחיל אל חיל והתכנסו יחד לאחר קידוש-לבנה, לסיום מסכת 'שבועות' ביתר שאת וביתר עוז, המסכת שנלמדה במהלך חודש אלול בישיבה הקד'. המעמד התקיים בראשות רבותינו ראשי ורבני הישיבה שליט"א בחדר האוכל ובהשתתפות מאות רבות מתלמידי הישיבה הקד' נ"י, בני הישיבה שמחו לכבוד התורה, ושמעו דברי חיזוק לכבודה של תורה ועמליה.

הריקוד לאחר הסיום, נראה המסיים הבה"ח אלעזר מנחם ליבוביץ נ"י

התנאה לפניו במצוות

במוצאי היום הקדוש, לאחר מעמד סיום מסכת שבועות, התקיים כמידי שנה בשנה, חלוקת ד' המינים המהודרים לתלמידי הישיבה הקד' נ"י שע"י הישיבה. החלוקה התקיימה בבניין 'בית שמאי', כלל התלמידים קיבלו אתרוג הדס ולולב מהודרים בתכלית ההידור ממש, כמסורת החלוקה של הישיבה הקדושה להדר בשלימות ההידור לתלמידי החכמים, יחד עם המינים קיבלו התלמידים גם נרתיק ללולב וקופסת אתרוג הדורה לנוי וחיבוץ המצווה.

לא ראה שמחה מימיו

כמידי שנה בשנה למעלה מרבת חוגגים השתתפו בשמחת בית השואבה המרכזית בחג הסוכות שהתקיימה בהיכל הישיבה הקד' בקריית הישיבה, ביום רביעי ד' דחול המועד סוכות. בראשות רבותינו ראשי ורבני הישיבה שליט"א ועימם שאר רבותינו רבני הישיבות דישיבת עטרת שלמה בכל אתר שליט"א, ובהשתתפות אלפים רבים בהם בני הישיבה ובני משפחותיהם, בוגרי הישיבה וידידיה שיחי', ציבור שוחרי התורה די בכל אתר ואתר שמחו בשמחת החג עד השעות הקטנות של הלילה, זכר לשמחת בית השואבה.

כ'מסורת' השנים עברו, למעמד האדיר נהרו אלפים רבים משוחרי התורה ואוהביה שבאו לשמוח בשמחתה של תורה, במעמד הגדול של שמחת תורה לכבוד הרגל, האלפים הגיעו במערך אוטובוסים אדיר, ושוגעו מכל ערי הארץ לכיוון קריית הישיבה וחרזה. חניון מיוחד הוכשר טרם החג בפאתי קריית הישיבה, לחנייתם של האוטובוסים הרבים.

האירוע הועבר בשידור חי לעזרת הנשים שהתקיימה בחדר האוכל של הישיבה הקד', וכן בשידור חי למוקדים רבים ברחבי העולם היהודי כולו.

עשרות האוטובוסים בחניון, בשמחת בית השואבה

להקביל פני רבו ברגל

במהלך החג, בימי חול המועד, עלו ובאו רבים רבים מתלמידי הישיבה הקד' נ"י להקביל פני רבותינו ראשי הישיבה ורביה שליט"א, לקיים דין חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, לשמוע ולקבל מעניני החג ומתורת החג בהלכה ואגדה, ולשמוח בשמחת היום טוב.

הקבלת פני רבו בסוכת רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א

הקבלת פני רבו בסוכת רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א

הקבלת פני רבו בסוכת רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א

אשר בחר בנו מכל העמים

שמחת תורה בישיבה הקד' בראשות רבותינו ראשי ורבי הישיבה הקד' שליט"א התקיימה בהתעלות מיוחדת ובדביקות של בני התורה בנותן התורה. כמידי שנה לקראת נעילת החג התקיימה מסיבת נעילת החג בראשות רבותינו ראשי ורבי הישיבה שליט"א.

שמחת חג בישיבה הקד'

רבותינו שליט"א בשמחת חג

ממך - אליך אברח

בעקבות המלחמה והמצב הקשה הורו רבותינו ראשי הישיבה שליט"א בהיוועצות עם מרן ורבנן גדולי ישראל שליט"א על הקדמת פתיחת הזמן בהוספת זכות התורה להגן על עם ישראל, כי מאמינים בני מאמינים אנו שאין כוח ישראל אלא בפה.

זמן חורף בישיבה הקד' נפתח ביום שלישי, כ"ה תשרי, בחיזוק עצום ורב בישיבה הקד' בלימוד מסכת בבא מציעא. כשקול התורה נשמע בעוז וברמה, להשבת כוח אויבי ישראל, ולהרבות הגנה והצלה על כלל ישראל בלימוד התורה ביתר שאת ועוז.

ביום רביעי טרם תחילת סדר א' נשאו רבותינו ראשי הישיבה שליט"א דברי כיבושין והתעוררות בהיכל הישיבה הקד' ועוררו על חיזוק האמונה ועל חובתנו להרבות בתורה ללא הפסק ובתפילה ובהוספת זכויות בעת קשה זו לישראל. כן עוררו רבותינו שליט"א לאמת בקרבנו כי אין כוחנו אלא בפה וכל כוח ההגנה על ישראל נתון בידיהם של עמלי התורה.

קול ה' מהיכלו, יום תחילת הזמן בישיבה הקד'

להתגבר על הרגש הטבעי ולא להביא פלאפון

לתת את האפשרות לבחורים שיוכלו להנות בתורה ללא מפריע, וששום בחור לא יביא מכשיר טלפון פרטי לישיבה."

"ובזכות זה שאנחנו כובשים את ההרגשות שלנו ומבטלים אותם בשביל לימוד התורה הקדושה. אז התורה לא נשארת חייבת, והקב"ה יפרע לנו שכולנו נהיה בריאים וחזקים, ויהיה הצלה לכלל ישראל". (לדברים המלאים ראה בכתבה נפרדת).

טרם תחילת הזמן ביקש ועורר מרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א מהורי תלמידי הישיבה הקד' שיחי' בהודעה מוקלטת לכל הורי התלמידים, בה אמר: "לכן אני מבקש בכל לשון של בקשה, להתגבר על ההרגשים הטבעיים ולשפוט על פי השכל,

שבת היא מלזעוק

הבעל"ט החל קודם זמנו, וזאת משום שעת צרה היא ליעקב, ויודענו וברור לנו כי אין שום כוח בעולם שיכול להועיל מלבד קולו של יעקב בבית המדרש, והוספת עמל התורה וריבוי תורה זה אופן ההצלה האמיתי של כלל ישראל."

"ובודאי שעסקך בתורה הקד', יחד עם כל חיל ה', ביתר שאת וביתר עוז בעמל וביגיעה ובסקידה עצומה הרי שהוא הוא המהפך ויהפוך את כל הגזירות לטובה. ובזה נזכה להינצל מכל גזירות רעות בקרוב ממש בע"ה ולראות בישועת עמו. וכל שבח יקר וגדולה וכבוד ראוי לך, בן עליה יקר שביקרים, כי רק על עמלם של גבורי הכוח עמלי התורה בטהרה בני חיל הוא - בשם ה' אלוקינו נזכיר."

בשבת קודש הראשונה של תחילת הזמן התקיים בישיבה הקדושה חיזוק מיוחד בו קיבלו התלמידים ע"ע ללמוד במשך השב"ק ו' שעות רצופות להצלת אחינו בני ישראל הנתונים בצרה ובשביה, ולישועת כלל ישראל.

בערב שבת קודש קיבלו התלמידים שיחי', בני החיל, מיני מתיקה ומגדים לכבוד שב"ק, אליהם צורף מכתבו הנרגש של רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א, בו כתב רבינו רה"י שליט"א: "באתי במילים ספורות אלו להביע מעט מרחשי ליבי. הנה זמן חורף

תפילת ותיקין המתקיימת בהיכל הישיבה לצעירים. רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א הזכיר בשיחתו את גודל ענין ומעלת הלילה הזה וחשיבותו ואת סגולותיו, כן העמיד במאמר המיוחד את כל סדר העבודה של הימים הקדושים שהוא סדר אחד ומהלך אחד מיום הדין ועד יום השמחה בתורה. לאחר השיחה נגש רבינו ראש הישיבה שליט"א לפני העמוד לתפילת רבים לישועת הכלל והפרט, בשעה המסוגלת של חצות ליל הושענא רבה.

הושע נא והושיעה נא אבינו אתה

בליל הושענא רבה, מסר רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א שיחה מיוחדת בפני עשרות מתלמידי הישיבה נ"י, קודם חצות הלילה, בהיכל ישיבת עטרת יוסף שם התקיימה ישיבת בין הזמנים דבני ברק. השיחה התקיימה במרכז של סדר הלימוד ע"י ישיבת בין הזמנים, סדר ליל הו"ר היו קבוע בכל שנה ומתקיים בכל ליל הו"ר בלימוד ברציפות מתחילת הלילה ועד

רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א בשיחה בליל הושענא רבה בישיבת בין הזמנים בב"ב

רבינו רה"י שליט"א בתפילה בחצות ליל הושענא רבה

ישיבת בין הזמנים

ישיבת בין הזמנים לבני הישיבה הקד' התקיימה גם בעיר ביתר עילית, בהיכל הישיבה לצעירים ברחוב החוזה מלובלין בעיר, שם התקבצו בכל ימי בין הזמנים ובימי חול המועד עשרות רבות של תלמידי הישיבה נ"י המתגוררים בעיר, לסדרי לימוד לשקידה על תלמודם, ולהוסיף להרבות בעסק התורה בשקידה וביגיעה גם ביומא דפגרא. בישיבת בין הזמנים נמסרו גם שיעורים מיוחדים בעניני דיומא על ידי הגאונים שליט"א. בליל הושענא רבה התקיים סדר לימוד מיוחד כל הלילה, ובמהלכו מסר שיעור מיוחד בחדוותא דאורייתא ראש הישיבה לצעירים הגאון רבי אליאב יונגרייז שליט"א.

הגאון רבי אליאב יונגרייז שליט"א בשיעור מיוחד בליל הו"ר בישיבת בין הזמנים בביתר

בשל הוראת מרנן ורנן גדולי ישראל שליט"א להקדים את תחילת זמן חורף בישיבות הגדולות, מיד לאחר שמחת תורה, בעקבות קשיים לוגיסטיים בשל דרישות פיקוד העורף, פתחו מאות מתלמידי ישיבת "תורה בתפארתה" את זמן החורף בהיכל הכולל שע"י הישיבה הקד' בעיר מודיעין עילית. ומשמחת תורה ועד לתחילת הזמן מאות מבני ישיבת תורה בתפארתה, המתגוררים בעיר מודיעין עילית, שקדו על תלמודם בהיכל הכולל עד לשובם להיכל ישיבת תורה בתפארתה בעיר אלעד.

הגר"י סטפנסקי שליט"א ר"י תורה בתפארתה בשיעור לבני הישיבה, בהיכל הכולל שע"י הישיבה הקד'

תלמידי ישיבת תורה בתפארתה בכולל שע"י הישיבה הקד'

התלמידים לומדים את הסכם שכר יעקב מלבן בצורה מוחשית, ברחבת ת"ת ב"ב מערב

מורשה קהילת יעקב

בתלמוד תורה שע"י הישיבה הקדושה ב"ב מערב, התקיימה עם לימוד פרשת ויצא, תערוכה מיוחדת ומושקעת להמחשת והבנת ההסכם שבין יעקב ולבן בשכר העקודים נקודים וטלואים. התערוכה הוכנה ע"י המלמד הרה"ח ר' אברהם משה קוריץ שליט"א. התלמידים זכו לראות בעיניהם באופן מוחשי, ללמוד ולהבין היטב את כל פרטי ודקדוקי הפרשה בעריבות ובבהירות.

מספד גדול

מספד מר על סילוקו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל התקיים בהיכל הישיבה הקד', לזכרו הטהור וללימוד מדרכיו. בעצרת נשאו דברי התעוררות ומספד רבותינו ראשי הישיבה שליט"א, וכן נשא דברי חיזוק והתעוררות הגה"צ רבי אלימלך ביזרמן שליט"א.

להשבת אויב ומתנקם

למרות המצב הקשה השורר בארה"ק הורו רבותינו ראשי הישיבה שליט"א בהתייעצות עם גדולי ישראל שליט"א לפתוח מיד את תלמודי התורה של הישיבה הקד' - בתי החינוך של ילדי ישראל שעל הבל פיהם העולם עומד, די בכל אתר ואתר, שהרי מפי עוללים ויונקים יסדת עוז - להשבת אויב ומתנקם.

מנהלי התלמודי תורה של הישיבה הקד' באסיפה בחדרו של רבינו ראש הישיבה שליט"א

בתמונה, אסיפת מנהלי תלמודי התורה בחדרו של רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א לקראת פתיחת תלמודי התורה. משמאל לימין: המנהלים הרבנים הגאונים, רבי יונה עמנואל שליט"א מנהל ת"ת ב"ב מרכז, רבי יוסף יצחק גלוסקו שליט"א מנהל ת"ת מודיעין עילית, רבי מנחם בירנבוים שליט"א מנהל ת"ת טלז-סטון, רבי מאיר נוביק שליט"א משגיח הישיבה לצעירים בבית שמש ומרבי הישיבה, רבי מיכאל לוי שליט"א מנהל ת"ת ב"ב מערב ות"ת ב"ב צפון, רבי אליהו קורלנסקי שליט"א מהנהלת התלמודי תורה, הרב שלמה בלאק שליט"א, רבי יוסף ניסל שליט"א מנהל ת"ת בית שמש רמה א', רבי שמואל אהרון יודלביץ שליט"א מנהל ת"ת בית שמש רמה ג'. עוד השתתפו רבי חיים יונה רימר שליט"א מנהל ת"ת בית שמש רמה ד'. והיעץ הרב שלמה בלאק שליט"א שנשא דברי הכוונה חינוכית להנהגה נכונה ובריאה עם התלמידים בעת המלחמה.

ניטלה העטרה

במהלך השיעור חומש שנשא רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א בהיכל הכולל בעיר בני ברק השוכן בבית המדרש נאות יוסף בעיר, העלה רבינו ראש הישיבה שליט"א את זכרו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי זצוק"ל שהאציל מאורו על הישיבה הקדושה במשך שנים רבות, וכן עמד על החיסרון הגדול שיש לכלל ישראל בסילוקו של צדיק יחיד ומיוחד שבדור.

רבינו ראש הישיבה שליט"א בשיעור חומש בהיכל הכולל בבני ברק

רבינו ראש הישיבה שליט"א עמד בדבריו על גדלותו הנשגבת בתורה ועל התמדתו שהייתה ממש ללא גבול וצמאוו והשתוקקותו לכל ידיעה בתורה, עד כי ניתן היה ניתן להגדירו כאנוס ללימוד תורה, וזכינו לראות זאת בעינינו ממש. עוד עמד בדבריו על מעלתו העצומה שהיה יחיד בדור בזה, בראיית מעלת האחר ללא ראיית שום חסרון או פגם אלא אך ורק את מעלתו של האחר, בשלימות המושג טוב עין הוא יבורך'.

ימא טבא לרבנן

בחדר האוכל של הישיבה הקד' בקריית הישיבה התקיים מעמד סיום לימוד סדר זרעים ותחילת לימוד סדר מועד, ע"י מאות מתלמידי הישיבה הקד' נ"י, סדר זרעים נלמד על ידי מאות התלמידים במסגרת לימוד העמוד היומי במשניות, במטרה לנצל את הזמן בהוספת ידיעות בט"ס בעיתות הפנאי. במרכז המעמד נשא דברי ברכה רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א, המעמד התקיים מתוך שמחה לגומרה של תורה לכבוד התורה ועמליה.

מאות התלמידים שסיימו את סדר זרעים במעמד

רבינו ראש הישיבה הגר"ח פינשטיין שליט"א נושא דברי ברכה במעמד

בצל כנפיך תסתירנו

בכולל שע"י הישיבה הקד' בעיר אופקים בו עמלים בתורה ללא הפסק, עמלי התורה חכמי ורבינו הכולל שליט"א, ומוסיפים בחיזוק רב ועצום בעסק התורה הקדושה, למרות המלחמה הקשה המתנהלת בדרום והאזעקות והנפילות הרבות בעיר, ולאור כך שעפ"י הוראות משרד החינוך תלמודי התורה סגורים, החליטה הנהלת הישיבה הן בשביל להקל על האברכים, והן בשביל להוסיף ולהרבות בקול יעקב, על הקמת ת"ת בעיר באופן ארעי, התלמידים מתכנסים בבתי המלמדים שיחי', בבתים בהם יש ממ"ד, וכל שכבת גיל מקיימת כיתה לעצמה בבית המלמד.

כיתת הגן הזמנית באופקים

לזעוק ולהריע אל ה'

עם תחילת זמן חורף נשא רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א את משא פתיחת הזמן בהיכל הכולל שע"י הישיבה הקד' השוכן בבית הכנסת המרכזי בשכונת גני איילון באחיסמך, בתוך דבריו עמד רבינו ראש הישיבה שליט"א על חובתנו בעת הזאת, שעת צרה היא ליעקב, ליטול אומנות אבותינו בידינו לזעוק ולהריע אל ה', ולהוסיף ולהרבות בכוח התורה שאין לנו אלא כוחה, והיא המגינה עלינו.

רבינו רה"י הגרש"ב שליט"א בשיעור בהיכל הכולל באחיסמך

תורה ציוה לנו משה

בת"ת שע"י הישיבה הקד' במודיעין עילית החלו התלמידים היקרים נ"י בלימוד אותיות הא-ב, במעמד השתתפו הורי התלמידים שהתפללו שנזכה ונהיה אנחנו וצאצאיו וצאצאי עמך בית ישראל, כולם יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה.

מעמד התחלת לימוד האותיות בת"ת במודיעין עילית

יראה ובל ימצא, וחובה גמורה להישמר להזהר ולהתרחק מזה, ללא שום הוראות היתר, ולגדור גדר על גדר בענין כמו שאמרנו סחור סחור אמרינו לנזירא לכרמא לא תקרב.

החובה לגדור גדרים

רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א עורר בתוך משאו על חובת גדירת הגדרים של כל אחד ואחד ואמר "האדם צריך לעשות גדר לעצמו, לבקר את עצמו, ולעשות גדרים לעצמו. והציבור גם צריך לעשות גדר לעצמו. ברמב"ם כתוב שבתעניות היו יושבים בית הדין משחרית ועד חצות לראות את תקנות העיר לבדוק מה יש חסרונות בעיר. על כל פנים זו הדרך. לבקר, לבדוק, ולגדור".

"מספרים שזקני הרב היה יוצא לבריאותו כל יום, ופעם אחת הלך עם אחד, וראו שבונים גדר, וכשבונים גדר הרי הבנאים שמים חוט משקולת, שאל אותו הרב מדוע שמים את חוט המשקולת אז הוא אמר לו כדי שייבנה ישר, שלא יבלוט מתוך השורה. נענה הרב אם לא ישימו חוט לא יהיה שום אבן ישרה, לא שיהיה ישר וייצאו מהשורה אלא הכל לא יהיה ישר. ללמדך כי אם אין אדם רואה נגעי עצמו ואינו בודק נגעי עצמו, הכל לא יהיה בסדר, לא שיהיה חסרון כאן וכאן אלא הכל לא בסדר".

"כולנו התאספנו לגדור גדר יחד. והבא ליטהר מטהרים אותו, אנחנו מעמידים שמירה וגדרים עלינו, והקב"ה פותח לנו פתחו של אולם בעז"ה".

השקוע בעולמה של תורה צריך להסיר מעליו כל דבר שיכול להפריע לו בלימוד

רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים מרדכי אוזבנד שליט"א אמר בתוך דבריו "בחור ששקוע בעולמה של תורה צריך שלא יהיה לו שום דבר שיכול להוציא אותו מהלימוד. ב"ה עד היום הסתדרו בלי זה, וב"ה אם יש איזה הודעות דחופות יגיעו לבחור ואין חשש... הצורך בזמניות כל הזמן הוא היפך השכל, והלימוד צריך להיות קודש הקודשים".

"כל בן תורה צריך לדעת ולהבין את זה, ונקבל על עצמינו בעזר ה' יתברך להתחזק בזה ולשמור את התקנות והגדרים. והקב"ה יעזרנו שנשמור ונקיים ונקבל על עצמנו, הרי זה גילוי כלפי שמיא שרצוננו לעובדך בלבב שלם, ואנו מראים להקב"ה בזה ממקומך מלכנו תופיע – כי מחכים אנחנו לך".

רבתינו שליט"א במעמד

ברשותם של רבותינו ראשי הישיבה והמשגיח שליט"א ובמעמד כל רבני הישיבה הקד' שליט"א התאספו והתייצבו כאיש אחד בלב אחד כלל בני הישיבה הקד' נ"י ללא יוצא מן הכלל, בהיכל הישיבה לכינוס חיזוק ורוממות, לביצור חומת אש דת למו.

כידוע נוסדה הישיבה הקד' ונוסד המקום הגדול הזה לה' ולתורתו הרחק מהיישוב, בקריה נאמנה מובדלת ומיוחדת לעסק התורה ולעמלה. ולא בכדי, כי ייסודה של הישיבה מראשיתה ועד עתה היה להעמיד תלמידי חכמים בעסק התורה בעמלה ובעיונה בשקיעות מוחלטת וגמורה, בהיבדלות לעמוד לפני ה' לשרתו בשלימות, ללא מפריעי העולם, ללא חיבור להוויות העולם, וללא חיבור למפריעי העולם החיצון. היה זה על פי הוראותיו וכהדרתו של אבי הישיבה רבינו מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל.

בכך זוכה הישיבה להעמיד עדרים עדרים של תלמידי חכמים מופלגים בני עלייה יודעי דעת וחכמה, כשמשם יוצאת תורה לכל ישראל.

כתנאי לכך העמידו רבותינו שליט"א בגדר גמור את ענין ההימנעות מהחזקת טלפונים ניידים בישיבה כלל, כמובן שמכשירים שאינם בהכשר גמור או שעלול להיות בהם פרצות מאן דכר שמם, אלא אפילו למכשירים כשרים שאין בהם פרצות ובעיות, עדין מחברים הם ומקשרים לעולם החיצון בקשר תמידי, ועל כן הורו רבותינו שליט"א את חומרת הענין ובס"ד זכתה הישיבה מיום היווסדה לעמוד בזה, וזכו תלמידיה להוסיף שקיעות על שקיעות ולקנות בנפשם מעלה אחר מעלה בחיבור לעסק התורה.

בסיום זמן קיץ, לקראת השנה הבאה לטובה, שנת העשור, כינסו רבותינו ראשי הישיבה שליט"א את כלל בני הישיבה נ"י לכינוס חיזוק ורוממות מיוחד להעמיד שוב גדר שגדרו ראשונים, לחזק גדר ראשון ולהמשיך מסורת נטועה להרבות שקיעות בתורה ולהגדיל תורה ולהאדירה בכדי להעמיד את תלמידי החכמים של הדור הבא בכלל ישראל.

נוסף על כך עוררו רבותינו שליט"א על פרצות הזמן שכידוע השטן לא שוקט על שמרו ובכל עת ממציא היכי תימצי ואמתלאות שונות להכניס ולהחדיר בקרב יראי ה' מכשירים העלולים להביא לידי מכשול ח"ו, ובפרט בימי בין הזמנים.

רבתינו שליט"א עוררו על כך כי איסור גמור הוא להתקרב לכל מכשיר המדמה להיות כשר וכדומה, שאינו בהכשר וועדת הרבנים, אף בימי בין הזמנים בזמן היותו בבית או אצל קרוביו וכדומה, הרי זה בל

עשירי קודש

עם תחילת שנת העשור לישיבה הקד' שבו ועוררו רבותינו ראשי הישיבה שליט"א במעלת השקיעות בעסק התורה בהתנתקות מוחלטת מכל הוויות העולם – בלתי לה' לבדו, ובמעלת המתנזרים מהחזקת מכשירים אפילו הכשרים ביותר בשנות הגדילה בישיבה • במעמד עוררו עוד רבותינו ראשי הישיבה שליט"א על חובת הזהירות התמידית מכל סוגי המכשירים המדמים להיות בשרים העלולים להוריד לפי שחת • בסיום המעמד רוב מניין ובניין של בני הישיבה הקד' קיבלו על עצמם בל"ז להצטרף להבורת "עשירי קודש" שלא להחזיק במכשירים נידוים בישיבה כלל עד ההתונה • עשירי קודש הקודשים

ההבדל בין מי שמונה בלימוד בשלימות לבין זה שאינו מונה בשלימות

רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א אמר בתוך דבריו "אני הייתי בחדרו של מרן ראש הישיבה הגרא"ל זיע"א בעת שדיברו על ענין הפלאפון הכשר, והוא אמר אז, אם היה בכוחי לא הייתי מתיר לעשות פלאפון כשר... והוא הסביר זאת, משום שאם לא יהיה פלאפון כשר, הרי שהתלמידי חכמים והאברכים ועובדי ה' היראים לא יהיה להם פלאפון בכלל. אז שאלתי אותו הרי יש אלפים שכן יהיה להם מכשולות על ידי זה. אז הוא פתח בפני את המורה נבוכים להרמב"ם שכתוב שם "ימותו אלף סכלים ואל ימות חכם אחד" והיינו שהעדיפות של חכם אחד, הוא כנגד אלף סכלים".

"אמר אז מרן זצ"ל, אברך שיש לו פלאפון ובתוך כדי הלימוד מתקשרים אליו ומשאירים לו הודעות, זה מוציא את אותו אברך מלהיות "חכם". כי

אם הוא לא מונח בשלמות בלימוד הרי הוא לא יכול להיות חכם כראוי. ללמדנו מה היא ההשקפה האמיתית מה ההבדל בין אחד שמונה בלימוד בשלמות גמורה ומה ההבדל בין אחד שלומד בלא שקיעות גמורה".

"המעלה של בחור שהוא מונח בלימוד באופן מושלם ולא מחזיק פלאפון בכלל עד החתונה בע"ה הינה שיש לו חשיבות של אותו "חכם" עליו מדבר הרמב"ם, והוא מקיים את הבלתי לה' לבדו, ודרגתו אין לשער מעלתה, ובדאי שהוא יהיה לחכם אמיתי בע"ה. וזה הוא בנין הישיבה הקדושה לדורות ממש, ואשרי אלו שיקבלו זאת על עצמם, כמה זיכוי הרבים יש להם בזה, עין לא ראתה".

לקראת חודש אלו קיבלו על עצמם בס"ד רוב מניין ובניין מתלמידי הישיבה הקדושה בני העלייה להימנות ולהצטרף לחבורת "עשירי קודש" בו קיבלו על עצמם קבלה שלא להחזיק טלפון נייד אפילו הכשר ביותר עד החתונה בע"ה".

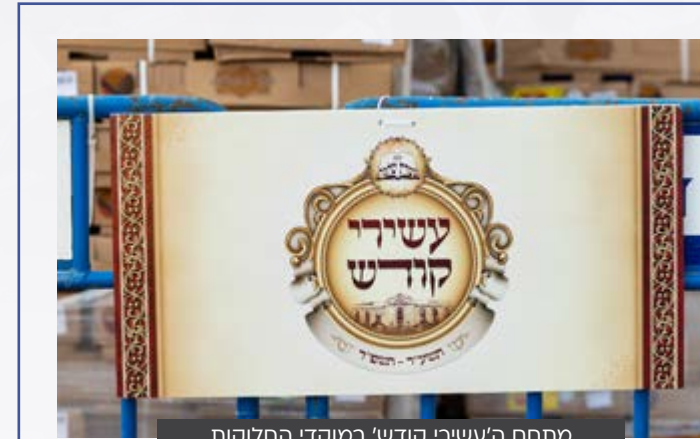
רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א נושא דברים

רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א נושא דברים

רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א נושא דברים

מתחם ה'עשירי קודש' במוקדי החלוקות

כאות הוקרה לבני העלייה שקיבלו על עצמם להימנות על חבורת העשירי קודש לעמוד ולהיבדל לפני ה' בשלימות, בלתי לה' לבדו, העניקה הישיבה הקד' לאות הערכה לכשמונה מאות משפחות שבניהם תלמידי הישיבה הקד' הנמנים על חבורת העשירי קודש מתוך למעלה מאלף תלמידי הישיבה הקד', את חלוקת חג הסוכות של הישיבה הקד', לכבוד התורה ולשמחת יו"ט.

וכך כתב רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א במכתב מיוחד למשפחות בני העלייה שקיבלו על עצמם להיות בחבורת "העשירי קודש": "והנני בזה להביע מכל ליבי את גודל הערכתי לאהובינו תלמידינו היקר בן העלייה המופלג נ"י בן חבורת מבקשי ה' 'עשירי קודש' שנמנו לדבר תורה, שזכה לקבל על עצמו עול תורה כראוי באמת ובתמים בנייתוק ובהבדלה מוחלטת מכל הבלי העולם, ולהיות שקוע בד' אמות של הלכה בלבד בעסק התורה בשלמות, ולהתקדש בעוסקו בעסק התורה בשקיעות עצומה ולעלות ולהתעלות בסולם העולה בית קל בכל המדרגות".

"ובטוחני כי עסק התורה שהוא בקבלת עול תורה כזו הרי הוא בעלייה מופלגת לאין ערוך ובשיעור קומה מיוחד ומופלא, ואני תפילה שנזכה בע"ה יחד לראותו ממשך עולה ומתעלה לתפארת ישראל ולתפארת משפחתכם הכבודה יחיו".

מרן המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א להורי תלמידי הישיבה: "בזכות זה שאנחנו כובשים את ההרגשות שלנו ומבטלים אותם בשביל לימוד התורה הקדושה, התורה לא תישאר חייבת"

קודש נלהבים וחוצבים להבה, כי בודאי שבזכות כך שאנו כובשים את הרגשות שלנו ומבטלים אותם בשביל לימוד התורה הקדושה, בודאי התורה לא תישאר חייבת והקב"ה יפרע לנו על זה, שכולנו נהיה בריאים. ואלו דברי מרן שליט"א במלואם: "כבוד ההורים היקרים. ברוך ה', אשריכם שזכיתם שבניכם היקרים הם מחובשי בית

עם הקדמת תחילת הזמן בשל המלחמה הנוראה השוררת באר"ק ובשל בקשות הורים רבים לשמר את הקשר עם הבנים בימים דאגים וטרופים, ביקש מרן המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א מכלל הורי תלמידי הישיבה הקד' שליט"א לשמר את משמרת עמל התורה בשלימותה ובטהרתה גם בימים אלו, ואדרבה להגביר ולהוסיף עליהם, ולהימנע מהבאת מכשירי טלפון נייד לשיבה כתקנת הישיבה הקד' מיום היווסדה, למרות המצב והדאגה, כשבכך תהיה הקדמת הזמן חיזוק אמיתי בעסק התורה המגן ומציל על ישראל בשלמות ותהיה ישועה לכל ישראל.

התרגשות גדולה וחיזוק רב שאבו הורי תלמידי הישיבה הקדושה מדברי מרן שליט"א, ואכן בס"ד נעתרו ונענו הכל לבקשת מרן המשגיח

שליט"א, להמשיך ולשמר את יסודות הישיבה בעמל התורה הקדושה בבידול מכל עניני העולם ולהתגבר על הרגש הטבעי, בכדי שיוכלו בני הישיבה לעסוק בתורה ולהגות בתלמודם ברציפות ובשקיעות.

מרן המשגיח שליט"א הוסיף ואמר דברי

המדרש. ובפרט במיוחד הבית המדרש הזה, שמשתדלים בכל האפשרויות להעניק לתלמידים היקרים גם מה שנוגע ללימוד וגם מה שנוגע לשאר צורכיהם, שיהיה להם את האופן ללמוד בהרחבת הדעת ובשמחת לב.

בעוונותינו כיון שאנחנו במצב שאנחנו

נמצאים בו. וכיון שגם אני אבא אני גם יודע, ב"ה, את ההרגשות של ההורים, ובאמת מה שנוגע למה שצריך בלמעשה את הקשר עם בנינו, אז הישיבה הקדושה והר"י השתדלו לעשות כל מה שאפשר כדי שיהיה את הקשר. אבל באופן שלא ח"ו יפריע את הלימוד שאז אנחנו ממש עוקרים את הדבר מעיקרו. ולכן בחדרם יש טלפון ויש את הציבורי, אבל אם כל בחור יביא איתו את הפלאפון לשיבה אז הפרוץ מרובה על העומד וממש מעצמינו אנו עוקרים את החיזוק הגדול שצריך לצאת ואת הזכויות הגדולות לעם ישראל של לימוד התורה.

לכן אני מבקש בכל לשון של בקשה, להתגבר על ההרגשים הטבעיים ולשפוט על פי השכל, לתת את האפשרות לבחורים שיוכלו להגות בתורה ללא מפריע, וששום בחור לא יביא מכשירי טלפון פרטי לשיבה.

ובזכות זה שאנחנו כובשים את ההרגשות שלנו ומבטלים אותם בשביל לימוד התורה הקדושה. אז התורה לא נשארת חייבת, והקב"ה יפרע לנו שכולנו נהיה בריאים וחזקים, ויהיה הצלה לכלל ישראל ונוכל כולנו ללמוד אחר כך מתוך הרחבת הדעת ובימינו תוושע ציון וירושלים במהרה בימינו אמן".

אשרינו מה טוב חלקינו

משא רבינו ראש הישיבה הגרש"ב סורוצקין שליט"א בשמחת חג לבוגרי הישיבה הקד' בעיר מודיעין עילית

שלנו, על האבות הגדולים שלנו, על הדורות הקודמים, על יופי מעשיהם ודרגתם, על המושגים הגדולים שאפשר לקבל, על ידי זה אנחנו מקבלים שאיפות, שאיתם אנחנו יכולים לקבוע לעצמינו את גורלנו, את כמה שאנחנו נקבל, כל אחד ואחד, כיון שזה תלוי בנו ובמעשינו. ובתוך השפע הגדול והמיוחד שיש לישראל שהוא הנהגה ניסית שלא לפי מה שמגיע, גם שם בדינו נוכל לקבוע לעצמינו את ה'גורל' שלנו, גורלו של כל אחד בתוך השלל, בתוך השפע הגדול, וזאת אפשר לזכות על ידי שאיפות ורצון אמיתי ועשיית כל שבדינו להגיע לידי כך, וכשאנו רואים את ירושת אבותינו את מעשיהם את גדלותם, על ידי זה נדע לשאוף ולזכות לקבוע את גורלנו, בחלקינו. ועל ג' העניינים האלה אנו מודים לקב"ה שאשרינו בכך.

ב"ה אנחנו כעת במעמד מיוחד שההרגשה בו היא מתפרצת 'אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו'. כאן ממש אנו רואים איך הקב"ה בס"ד זיכה אותנו בשפע מיוחד, בסיעתא דשמיא מיוחדת, והגיענו לזמן הזה. הקב"ה זיכה אותנו 'בחלק' מיוחד בתורתו, באהבת תורה, ביגיעת התורה, בידיעת התורה, ביראת שמים, ובעבודת ד' מתוך שמחה. וב"ה זיכנו ה' גם ב'מה יפה ירושתנו' לראות ולקבל שאיפות ולקבל תורה מרבותינו ראשי הישיבה שליט"א, ועל ידי זה כל אחד ואחד יכול לזכות להוסיף ולקבוע לעצמו את גורלו.

כמדומני שמיום הקמת הישיבה ועד היום הזה, אנו רואים עין בעין את החלק שהקב"ה השפיע עלינו, שתצליח הישיבה באופן שלא כדרך הטבע ממש, וכשרואים את תלמידי החכמים הבני עלייה שיושבים כאן הרי ההודאה היא שלימה. אולם אין זה סוף ההודאה, אלא רק תחילת ההודאה בעזרתו ית' ובאהבתו, וכפי שאמרנו פעם בעת הרחבת הישיבה הקד' כי מתפללים אנו 'כי זה הגדול קטן יהיה' בע"ה, ויעזרנו השי"ת שכה יתן ה' וכה יוסיף.

והנה מצוינו ברמב"ם בסוף הל' שמיטה ויובל, שביאר שם הא דנאמר פרשת מתנו"כ ולויה משום שאין לכהן וללוי חלק ונחלה עימך, וביאר שם כי 'חלק' הוא ביזת המלחמה שאין לכהן חלק בזה, ו'נחלה' הוא נחלת כל שבט ומשפחה בארץ, ותרוייהו אין להם לשבט הכהנים, וכ"כ פירש רש"י שם בפרשה.

ובאמת יש חילוק במהות העניינים שבין המושג נחלה לבין המושג חלק, הדנה 'נחלה' הוא דבר מוגדר ומוגבל שכל אחד מקבל לפי מה שמגיעו, כל משפחה וכל שבט לפי מניינם, כל אחד לפי חלקו. לעומת זאת 'חלק' שהוא ביזת המלחמה, הוא שלל המלחמה, ענינו הוא כלל לא לפי מה שמגיעו, ואין הדבר מוגדר כלל, אלא כל אחד לפי מה שמשיג ואין בזה גבול. [והענין הזה של החלק, שהוא ללא גבול וללא מידה, הוא באמת המושג של חלק ישראל בקב"ה, כמו שמצינו אצל היוונים שאמרו כתבו לכם אין לנו חלק באלוקי ישראל, כי הענין הזה של החלק של עם ישראל בה' הוא ללא גבול והוא מעל דך הטבע וזה ענין ההנהגה הניסית שיש לכלל ישראל]. וזה ביאור אשרינו מה טוב 'חלקנו'. זה האשרנו – שיש לנו הנהגה מיוחדת להשיג ללא גבול, לקבל ללא מידה וללא גבול.

אמנם גם בחלק עצמו יש מושג של 'גורלנו', שכל אחד בתוך החלק יש לו גורל המיוחד לו שהוא עצמו. גם בשלל, גם בבזיה, כל אחד יכול לקבל חלק כמו כולם, אבל אפשר גם להגיע ולקבוע לעצמו גורל מיוחד, כמו שכתב הרמב"ם שבביות המלחמה נוטל המלך מחצה מהבזיה ובשאר חולקים ישראל, והיינו שגם בתוך השפע הזה של השלל יש מושג של גורלנו, שגם בתוך החלק, בתוך השפע, אנחנו יכולים לקבוע בעצמינו לעצמינו את הגורל המיוחד שלנו ועל ידו להוסיף ולזכות.

איך יוכל אדם להגיע לידי כך? על ידי שאיפה, וזהו 'מה יפה ירושתנו' כשמסתכלים על הירושה

כבר דינקנו פעם בלשון הרמב"ם לענין ברכת ההודאה שהגומל לחייבים טובות, בחיובא דד' החייבים להודות, דמבואר בדברי הרמב"ם שם דההודאה היא רק בהולכי מדברות שהגיעו למקום יישוב ביורדי ימים שעלו מן הים או בחולה שנתרפא מחוליו, והיינו דמבואר בזה שהמושג של ברכת 'הודאה' הוא רק בסיום הנס, בעלו מן הים וכדומה, אבל באמצע המהלך אין ברכה על מה שניצל עד עתה, אף שגם זה הוא בכלל נס כל רגע ורגע. וכמדומני שבעת שרואים את התלמידי חכמים שיושבים כאן שקועים באוהלה של תורה באמת, יודעים ללמוד כראוי ודבוקים בתורה, זה זמן ההודאה וחייב ההודאה מיום ראשית הישיבה ועד עתה.

בהיותי בחודש אב בישיבה בטעלו בליטא, לחדש את קול התורה בבניין הישיבה הקדושה דליטא שפסק במלחמה האיומה בעקידת בני הישיבה וראשיה ה"י, וכפי הידוע בסגירת הישיבה בעת שהגרמנים כבשו את ליטא דודי זקני הגאון רבי אליהו מאיר זצוק"ל הוציא את הספרי תורה מהארון והתפלל אז בקול בוכים ואמר, כשם שעזרנו הקב"ה להשיב את הישיבה ואת ספרי התורה להיכל פעמיים, פעם אחת אחר השריפה שהיה בישיבה ופעם אחת אחר מלחמת העולם הראשונה, כן יעזרנו ה' בפעם השלישית. וב"ה בחודש אב זכינו שהושב הבניין של הישיבה הקדושה דטעלו לישיבה הקד' בס"ד, וזכינו להיות שם, להשיב ספר תורה לארון, ולהתחיל בהקמת הישיבה החדשה שתוקם שם בע"ה.

כניסותנו להיכל הישיבה בפעם הראשונה שרנו את השיר "אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו", וזה מתפילת לעולם יהא אדם שקודם אמירת הקורבנות, והתבוננותי בזה, שלכאורה יש לעמוד על ג' הלשונות שחילקו כאן, לשון 'חלקנו' לשון 'גורלנו' ולשון 'ירשתנו', ובחילוק הלשון מבואר לכאורה שכ"א הוא ענין בפני עצמו, וצ"ב.

איש לרעהו יעזור

ייסוד גמ"ח "חבורת חסד" בכולל שע"י הישיבה הקד' בעיר מודיעין עילית

זלמן שוורצמן שליט"א, הגאון רבי יצחק קרייסמן שליט"א, הגאון רבי יחיאל פאלק שליט"א, וראש החבורה הגאון רבי שמשון פריינד שליט"א. ובהשתתפות מאות אברכי הכולל. במעמד עמדו רבותינו שליט"א על החשיבות העצומה שביסוד הגמ"ח שיש בו החזקת תורה מיוחדת ומפלאה, וקיום גמילות חסדים באופן המושלם ביותר. כמו"כ נשא דברים, הרב אריה ליבוביץ שליט"א מנהל גמ"ח יד שמשון שסייע בהקמת הגמ"ח.

לקראת המעמד שיגר רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א מכתב חיזוק בו כתב רבינו ראש הישיבה שליט"א "אף ידי תיכון עימכם בייסוד גמ"ח חבורת חסד" בין כותלי בית מדרשינו, כי כמדומה שאין צדקה בעולם מעולה הימנה, ויש בזה קיום בנפשינו של ללמוד על מנת לעשות, ויש בזה קיום של תורת חסד כפשוטו לדידיה ולחבריה, ודבר שפתיים אך למחסור".

בהמשך המכתב כתב רבינו רה"י שליט"א "אשרי העומדים מאחורי המפעל הגדול והקדוש הזה, ואשריכם חכמי לב יושבי האוהל שרחש ליבכם דבר טוב וראוי כזה, בודאי מצוה עצומה ונשגבה היא עכא"ו"א מחו"ר החבורה שליט"א להפקיד סכומים נכבדים מידי חודש בחודשו, ולסייע בתרומות הגונות, זוהי הצדקה המעולה ביותר, שהיא באופן של הלוואה, ובהסתר, ובנתינה לתלמידי חכמים, אשרי המשכיל יקח מצוה, ובעל הגמול ישיב משכורתו בכפל כפליים מידו הרחבה במידה כנגד מידה".

העמותה מנוהלת בנייהול מקצועי בליווי ר"ח, ותחת ניהול וועדת הפיקוח של חבר חכמי ורבני הישיבה הקד' שליט"א. בסיעתא דשמיא עד סוף חודש חשוון, הגמ"ח חילק כבר בס"ד הלוואות בהיקף של שני מיליון ש"ח, ועוד היד נטויה בע"ה.

וועדת הפיקוח באסיפת הייסוד, אצל ראש החבורה הגאון רבי שמשון פריינד שליט"א

בסיעתא דשמיא התבררנו בימים אלו על הקמת הגמ"ח 'חבורת חסד' בכולל שע"י הישיבה הקדושה בעיר מודיעין עילית, בברכתם ובעידודם של רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א ורבותינו ראשי הכולל שליט"א, להיות לעזר ואחיסמך איש לרעהו לכל חכמי ורבני הכולל שליט"א, לסייע ולהחזיק בעדם.

אין מן הצורך לפרט ולהרחיב בחשיבות הקמת הגמ"ח, הן עבור האברכים המבוגרים המשיאים את ילדיהם כשהוצאות כידוע משתרגות מעל הראש, והן עבור האברכים הצעירים העומדים לקראת רכישת דירה, וככלל בשאר הוצאות חריגות וכדומה, כאשר הלוואות גדולות בפריסה לאורך זמן הינן למשיבי נפש ולסיוע עצום, וכידוע שגם בגמ"ח הקיימים בכל אתר ישנם קשיים גדולים בהשגת הלוואה משמעותית מלבד הטרחה הרבה ועוגמת הנפש הנלווית לכך.

בשל הצורך הגדול, נטלו יוזמה כמה מחשובי האברכים בכולל שעל ידי הישיבה הקדושה בעיר מודיעין עילית, לפתיחת גמ"ח שיעמוד לטובת האברכים, יסייע בעדם לשקוד על תלמודם ללא טירדות ומפריעים ויקל מעליהם רבות מהעול הזה.

בברכתם של רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א ועימו רבותינו ראשי הכולל שליט"א שעודדו ודרבנו את הקמת הגמ"ח, נוסד והוקם בסוף הקיץ גמ"ח "חבורת חסד", ובסיעתא דשמיא נחל הצלחה עצומה כשמאות מאברכי הכולל נרתמו להפקיד מידי חודש כסף בגמ"ח, ולתת את האפשרות ביד הגמ"ח לסייע בעד האברכים הזקוקים לכך.

כינוס היסוד התקיים בכולל בהשתתפות רבותינו ראשי הכולל הגאון רבי שלמה קופמן שליט"א, הגאון רבי אליעזר ברורמן שליט"א, הגאון רבי ישעיהו הלברשטט שליט"א, הגאון רבי איסר

הגאון רבי ישעיהו הלברשטט שליט"א נושא דברים במעמד, נראים עוד הגר"ש קופמן שליט"א, הגר"י קרייסמן שליט"א, והגר"י פאלק שליט"א

קהילת בוגרי הישיבה הקד' במודיעין עילית מתרחבת בייסוד מניין ימים נוראים בעיר

הקד', בהשתתפות למעלה משבעים מבוגרי הישיבה כ"י המתגוררים בעיר, המניין התקיים בהיכל הישיבה לצעירים לשעבר, בבניין הכולל.

המניין לבוגרי הישיבה במודיעין עילית מצטרף למניין הוותיק של בוגרי הישיבה הקד' בעיר בני ברק, שהתקיים בימים הנוראים בהיכל ישיבת עטרת יוסף בעיר בהצלחה גדולה מאוד בס"ד בהשתתפות למעלה ממאה מבוגרי הישיבה הקד' שליט"א כ"י, לצד התפילות הקבועות בכל שבת מברכין.

בשמחת חג שנערכה לבוגרי הישיבה בעיר בחול המועד סוכות, השתתף רבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א שנשא דברים נרגשים בשבח ובחשיבות מעלת המשך שימור קנייני הרוח שנרכשו בישיבה לכל החיים (ראה מסגרת).

קורת רוח מרובה בקרב כלל בוגרי הישיבה הקד' לדורותיהם, בהתרחבות קהילת בוגרי הישיבה הקד' בעיר מודיעין עילית שבאה לידי ביטוי במהלך חודש ירח האיתנים דהשתא, עם התמסדות המניין המרכזי בימים הנוראים שהתקיים בראש השנה יו"כ ובחג שמחת תורה בהשתתפות עשרות רבות מבוגרי הישיבה הקד' שליט"א, בברכתם ובעידודם של רבותינו ראשי הישיבה שליט"א.

קהילת בוגרי הישיבה הקד' בעיר מודיעין עילית נוסדה כבר לפני מספר שנים, ומכנסת אליה את בוגרי הישיבה הקד' הן בתפילות שב"ק בהיכל הכולל שע"י הישיבה בעיר, והן בכולל יום שישי ובישיבת בין הזמנים, הקהילה עומדת תחת הנהגתו של הגרש"ד רייסנר שליט"א.

בחודש אלול השנה עם הצטרפותם של עשרות מחשובי בוגרי הישיבה שבאו להתגורר בעיר נוסד מניין לימים נוראים כנוסח הישיבה

חיזוק רב בהיכלי התורה של הישיבה הקד' בעיר בית שמש במשא ההכנה ליום הדין מרבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א

את השמחה הגדולה שיש למראה הרחבת גבולות תלמודי התורה בשנה האחרונה בס"ד, עם ריבוי עצום ורב של כיתות ילדי ישראל המתחנכים לתורה וליראה בדרך המסורה בתלמודי תורה של הישיבה הקד', כה יתן ה' וכה יוסיף.

לאחר מכן התקיימה שיחת חיזוק בכולל שע"י הישיבה הקד' ברמה א' בעיר, בראשות ראשי הכולל שליט"א ובהשתתפות למעלה ממאה אברכי הכולל שליט"א.

שם מסר רבינו ראש הישיבה שליט"א במשך שעה ארוכה שיעור מיוחד במהותם של ימי הדין והרחמים ובדרכי העבודה, כן עמד בדבריו כי עיקר מהות העבודה היא עמל התורה שהיא תכליתנו בעולם הזה, וזו הזכות הגדולה ביותר בדין.

גם תלמידי הישיבה הקד' לצעירים שע"י הישיבה הקד' ישיבת אור אליעזר זכו לשמוע ולקבל הדרכה בדרך ההכנה הראויה ליום הדין, והעבודה המוטלת עלינו בימים קדושים ונעלים אלו. לאחר מכן עברו תלמידי הישיבה נ"י להתברך לשנה טובה ומתוקה.

התורה עמד בדבריו, על מהות ענין הסליחה והכפרה, על מהות הימים המיוחדים שזכינו להם, ועל החיזוק והכוח הרב שניתן לשאוב מהם לכל השנה כולה, לחיות את מלכות ה' ואת עבודת ה' בשמחה.

לאחר ששמעו את דברי החיזוק, ברך רבינו ראש הישיבה שליט"א את מאות הילדים שיזכו לשנה טובה ומתוקה לאלתר לחיים טובים ולשלום, ויזכו שיתקבלו כל התפילות ויתמלאו משאלות ליבם לטובה. רבינו רה"י שליט"א אף ציין בדבריו לשבח את החן הנסוך על פניהם ויראת השמים והעדינות הניכרת עליהם, והוסיף לברכם שיזכו בעז"ה לעלות ולגדול בתורה וביראה כל ימיהם, ולעשות נחת רוח להוריהם בעשיית נחת רוח לקב"ה.

כן ברך ראש הישיבה שליט"א את המנהלים, המלמדים והמחנכים שליט"א, העוסקים במלאכת הקודש של חינוך ילדי ישראל על אדני התורה כמסורה לנו, ואמונים ומופקדים הם על העמדת הדור הבא, העמדת הגדלים, נאמנים לה' ולתורתו.

רבינו רה"י שליט"א הוסיף בדבריו וציין

בערב ר"ה תשפ"ד לקראת ימי הדין, זכו תלמידי מרכזי התורה ויושבי בתי המדרש בעיר בית שמש למשא חיזוק מרומם ומיוחד על ידי רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א, שטרם ובא למוסדות התורה שע"י הישיבה הקד', תלמודי התורה, הישיבה לצעירים והכוללים.

בהתרגשות רבה קידמו תלמידי הת"תים שע"י הישיבה הקד' בעיר בית שמש את רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א, שהגיע לשאת משא הכנה ליום הדין בהיכלי התורה של הישיבה בעיר, לקראת ימי הדין והרחמים.

את פניו של רבינו ראש הישיבה הגר"ח שליט"א קיבלו ילדי הת"ת ובראשם המנהלים המלמדים והמחנכים שליט"א, בשירה לכבוד התורה. תחילה הגיע רבינו ראש הישיבה לת"ת שע"י הישיבה הקד' בשכונת רמה א' בעיר, ולאחר מכן המשיך אל הת"ת ברמה ג', ומשם אל הת"ת ברמה ד'.

בדברי החיזוק והברכה שנשא רבינו ראש הישיבה שליט"א בפני התלמידים בתלמודי

דברי חיזוק מרבינו ראש הישיבה הגרש"ב שליט"א לרגל המצב בארה"ק

בריבוי הלומדים בכולל בימי שישי ושב"ק, כי מיסודות החיזוק בעסק התורה הוא בעמלה בזמנים הצריכים חיזוק כימי שישי ושב"ק קודש וכדו' שידי הבריות מתרפים בהם וחיזוק בתורה בעת הזאת הוא בודאי הצלה גדולה ועצומה לישראל.

בדבריו על חובת החיזוק בעת הקשה הזאת לישראל, בעסק התורה בהתמדתה ביגיעתה ובעיונה, ובחיזוק בתפילה וביראה, כי רק הוא הערובה להצלחתנו ולישועת ד' בקרוב ממש.

רבינו ראש הישיבה שליט"א הוסיף עוד, כי שמחה גדולה היא למראה תוספת ההתמדה

במהלך שיעורו של רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א בהיכל הכולל שע"י הישיבה הקד' בעיר מודיעין עילית בכולל יום שישי שע"י קהילת בוגרי הישיבה המתקיים בהיכל בית המדרש, ונוסד לפני מספר שנים. עמד רבינו ראש הישיבה שליט"א

כסא דנחמתא

נשגב בצעך רב לדידינו בני החכמה

הרה"ג ר' שלמה חיימוב שליט"א

כונר הישיבה הקד' ומחז"ר הכולל במודיעין עילית

ולאחיו בן החכמה החשוב דוד חיימוב נ"י

וכל משפ' הרוממה שית' כאכלם הכבד על אחיו

הרב שלמה הי"ד

שנרצח עקדה"ש ע"י בני עוולה ימ"ש בעוסקו בהצלת נפשות כיום שמחת תורה

בעל הנחמות הרופא לשבורי לב ישלח מזור ונחמה

וינחמכם בתוך שאר אכלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

כסא דנחמתא

נשגב בצעך רב לדידינו

בן החכמה המופלג

הבחור החשוב

שמואל אוהב ציון נ"י

וכל משפ' הרוממה שית' ו

על סילוקה של אימו האישה

הצדקנית והחסודה

מרת מרים ע"ה

בעל הנחמות הרופא לשבורי לב

ישלח מזור ונחמה

וינחמכם בתוך שאר אכלי ציון

וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

כסא דנחמתא

נשגב בצעך רב לדידינו

כונר הישיבה הקד'

ומחשובי חכמי הכולל שע"י הישיבה

הקד' בנווה יעקב

הרה"ג ר' אברהם חסן שליט"א

וכל משפ' הרוממה שית' ו

כאכלם על סילוקו של

אימו הצדקנית והחסודה

מרת מזל עדנה ע"ה

בעל הנחמות הרופא לשבורי לב

ישלח מזור ונחמה

וינחמכם בתוך שאר אכלי ציון

וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד

תדשן עצם

חיבורי חכמי ורבני הישיבה הקד' שליט"א
שנתחברו בין כותלי הישיבה הקד'

נתיבות כתובה ח"א

נפל נהורא בבי מדרשא - בשמחה עצומה התבשרנו על הופעת הספר הנכבד "נתיבות כתובה" ח"א על מסכת כתובות, על ג' הפרקים הראשונים שבמסכת, אשר יצא לאור על ידי ידידנו בוגר הישיבה הרב הגאון ר' צבי מרדכי קשש שליט"א מחכמי ורבני הכולל בב"ב, שכבר איתמחי גברא בחיבוריו הקודמים "טעם הבלוע" על סוגיית

תערובות ו"עבודת מתנה" על סוגיות מתנות כהנים.

כבר ידוע מרבותינו שכינו את מסכת כתובות 'ש"ס קטן', בשל היותה מלאה וגדושה בעניינים הנוגעים לדיני כל התורה כולה ממש, ובפרט לסוגיות הנוגעות לסדרי נשים נזיקין, ולכל יסודותיהם. בספר "נתיבות

כתובה" העמיד הגאון המחבר שליט"א קב ונקי, להעמיד ולברר הסוגיות ובהם ביאורים, הערות, סיכומי הדינים ויסודות הרי"ד, הכל במשנה סדורה ברורה ומאירת עינים.

בכך לומדי המסכת, ובפרט החוזרים עליה החפצים לשוב על תלמודם עם סיכום היסודות בהבנת הסוגיא ובדעות הראשונים בעומקא דשמעתתא, יכולים למצוא תחת קורת גג אחד, לצד ביאורי הסוגיא וסיכומיה, ועימם הערות בפשט, את יסודות ההבנה המרכזיים בכל סוגיא וסוגיא.

אחת היא ברכתנו, שיזכה הרב הגאון המחבר שליט"א להוסיף ולהרבות חיילים לתורה, להגדיל תורה ולהאדירה, ולחבר עוד חיבורים רבים, ולהאיר את העולם.

את הספר ניתן להשיג בכולל שע"י הישיבה הקד' בעיר ב"ב, או במס' 082-6623-850

צוף הרים

בשמחה עצומה התקבל בבי מדרשא הספר הנפלא "צוף הרים", מערכות על התורה על סדר הפרשיות והמועדים, שיצא לאור על ידי הגאון רבי צבי כהן שליט"א מרבני הישיבה הקד'.

החיבור המופלא "צוף הרים" מכיל בקרבו מערכות רבות בהלכה ופולפולא דאורייתא על סדר פרשיות התורה בכל פרשה מעניינה, ובהם מוקפים ומסתעפים הנושאים לעניינים עצומים בכל עניני התורה כולה, כשעל כל פרשה

ופרשה בכל חמשת חומשי התורה מביא הגאון המחבר שליט"א סוגיות ונידונים מענייני הפרשה ופורסם כשמלה, כשהוא בולל מכל רחבי הש"ס הראשונים והאחרונים, בשפה ברורה ומאירה ערוכה בטוב טעם ודעת, בחריפות ובבקיאות עצומה במתיקות ובנופת צופים, כשכל הרואה אומר ברקאי.

יהא רעוא שיתקבל הספר החשוב והנכבד בליבות יושבי אוהלי החכמים מבקשי התורה הדעת והחכמה, ויזכה הגאון המחבר שליט"א לחבר עוד חיבורים נפלאים ולהוסיף

ולהרבות בהרבצת תורה וירבה ה' גבולו בתלמידים הגונים. את הספר ניתן להשיג בכולל שע"י הישיבה הקד' בעיר ב"ב, או במס' 145-5017-250

מנחת אליהו

שמחה רבה ביציאתו לאור של הקונטרס הנכבד "מנחת אליהו" על מסכת גיטין, משיעורי הגאון רבי אליהו פינקוס שליט"א ר"מ דשיבת תורת ישראל שע"י הישיבה הקד' באופקים. בקונטרס הנכבד נתבאר ונתלבנו במאות עמודים כל ביאורי הסוגיות שנמסרו בשיעורים במהלך השנה לבני שיעור ב' בישיבה הקד'.

הקונטרס נכתב ונערך ע"י התלמידים נ"י, מהשיעורים שנמסרו בפניהם על פרק המביא קמא ועל פרק השולח, שבמסכת, סובב ובא ומקיף כל הסוגיות בבירות בשקלא וטריא, ובסיכום ביאור ובירור השיטות הראשונים ובאחרונים, סיכומי

הדינים וביאורם, מבין בתרי הקונטרס ניכר גם העמל רב בכתיבתם ע"י התלמידים נ"י בצורה ברורה ומבוארת היטב.

יתן ה' ויזכה הגאון רבי אליהו שליט"א להמשיך להשקות ולהרביץ תורה לעדרים וירחיב ה' גבולו בתלמידים הגונים, ויזכו התלמידים נ"י לעלות ולהתגדל במעלות התורה והיראה, לחדש ולחבר חיבורים נפלאים.

בגליון הבא א"ה נפרסם על הספרים שייצאו לאור מחנוכה תשפ"ד.
ניתן לעדכן בכתובת: gilyon@asi.org.il

הזאת הכתובה

ברכת מזל טוב מעומקא דליבא
לידידינו בני החבורה שליט"א

קרית הישיבה

מורינו הגאון רבי **יהושע וינברגר** שליט"א להיכנס בעול תו"מ הגאון רבי **אלחנן זופניק** שליט"א להיכנס הבן בעול תו"מ הגאון רבי **שמחה זיסל כהנא** שליט"א לנישואי הבן

רבינו ראש הישיבה הגאון רבי **שלום בער סורוצקין** שליט"א להולדת הבת לחתנו הגר"ע **מונק** שליט"א מורינו הגאון רבי **אליעזר שמחה לוי** שליט"א לנישואי הבת מורינו הגאון רבי **מנחם חסידיא** שליט"א לאירוסי הבת

לידידינו בוגרי ובני החבורה שליט"א - קרית הישיבה

הרב שמעון פלשינסקי
הרב יהודה ראה
הרב צבי אביגדור פיש
הרב חיים צור
הרב חיים וויס
הרב שמחה צויבל
הרב יוסף ארליכמן
הרב זלמן סטפנסקי
הרב שמואל פריד
הרב יונה הוכברג
הרב יונתן מחס
הרב פנחס סירוטה

לרגל השמחה השרויה כמעונם כהולדת הבנות

הרב דניאל גלעדי
הרב משה הולנד
הרב נתן צבי ידלוב
הרב אליהו שוורץ
הרב אריה לייב סלומון
הרב יוסף דבורקינד
הרב אריאל רוזן
הרב אברהם ישע'י אלוק

הרב נחום ברנפלד
הרב משה נוימן
הרב חיים קצבורג
הרב יואל ארנברג
הרב אריה וולפא
הרב משה ארנברג
הרב אליהו שוורץ

הרב עמנואל חיים סורקיס
הרב אביגדור סיימון
הרב יעקב אלקיים
הרב יהודה בדיחי
הרב שלמה סויסה
הרב משה יוסף סלסקי
הרב יעקב מנס
הרב שמואל ורטהימר

הרב משה קצנלבוגן להולדת התאומות
הרב אפרים מנת להולדת התאומים

הבה"ח יעקב יהודה רוטנברג
הבה"ח יעקב כץ
הבה"ח שמעון רוזנשטיין
הבה"ח יעקב ישראל גולדמן
הבה"ח דוד בלוי
הבה"ח מרדכי דוד דייטש
הבה"ח אברהם אפין
בוגר הישיבה הבה"ח משה קורניצר
הבה"ח יצחק רוזנפלד
הבה"ח אליהו סודרי
הבה"ח נפתלי מרקוביץ
הבה"ח יצחק פרל
הבה"ח נתנאל שטיינבוין
הבה"ח איתמר חומרי
הבה"ח משה קורץ
בוגר הישיבה הבה"ח זלושינסקי אלעזר מנחם

מחזור ו

הבה"ח שמואל דב דה-האס
הבה"ח חנוך העניך אורבך
הבה"ח דוד ארנד

מחזור ז'

הבה"ח ישראל שינברגר
הבה"ח יעקב שמעון לוי
הבה"ח פנחס הירשמן
הבה"ח ישראל נח בלוי
הבה"ח אלחנן משה קאהן
הבה"ח פנחס מנחם שור

לרגל השמחה השרויה כמעונם כהולדת הבנים

הרב יונתן לב
הרב יוסף כהן
הרב משה שוורץ
הרב צבי שפירא
הרב ישראל מאיר יהודאי
הרב אהרון דבורקינד
הרב מנחם חיים הימלפרב
הרב יצחק היין

לאירוסיהם ולנישואיהם

מחזור ב'

הבה"ח דוד הרמן
הבה"ח מאיר דיקמן
הבה"ח יאיר סאל
בוגר הישיבה הבה"ח אהרון לנפסקי

מחזור ג'

הבה"ח יעקב שלמה בן ציון
הבה"ח משה אריה פרצוביץ
הבה"ח דוד עובדיה
הבה"ח יעקב פרידמן

מחזור ד'

הבה"ח אברהם מרדכי רוזנבלום
הבה"ח שלמה גלבר
בוגר הישיבה הבה"ח מיכאל דרגולי
הבה"ח פנחס אלמליח
הבה"ח שלמה הול
הבה"ח יעקב צבי בלומנטל
הבה"ח מאיר דויטש

בוגר הישיבה הבה"ח רפאל טיקוצ'ינסקי
בוגר הישיבה הבה"ח רפאל בירן
הבה"ח אוריאל קלאפיש
הבה"ח ידידיה פולטוב
הבה"ח חיים כהן
הבה"ח שלום אליהו וולף
הבה"ח אריה לוי
הבה"ח אלחנן פרוביין
הבה"ח דניאל גולן
הבה"ח משה בן שושן
הבה"ח יצחק ברוך פרוש
בוגר הישיבה הבה"ח אורלוויק שלמה זליג

מחזור ה'

הבה"ח אלעזר מנחם ליבוביץ
הבה"ח יחזקאל גיגי
הבה"ח יעקב ישראל אברהמי
הבה"ח בנימין לוי
הבה"ח יעקב שלזינגר

ישיבות לצעירים שע"י הישיבה הקד'

הרב ר' שלמה שושן שליט"א להולדת הבת

ישיבה לצעירים אוד אליעזר - בית שמש

ראש הישיבה הגאון רבי אברהם ישעי' פלס שליט"א לנישואי הנכדה המשגיח הגאון רבי מאיר נוביק שליט"א להולדת הנכדות הגאון רבי צבי לנדמן שליט"א להולדת הנכדה הרה"ח ר' מאיר בנימין הי"ו להולדת הבן

ישיבה לצעירים תורת ישראל - אופקים

ראש הישיבה הגאון רבי אברהם דב סגל שליט"א להולדת הנכדה הגאון רבי אליהו פינקוס שליט"א לנישואי הבת הגאון רבי ישראל הרשטיק שליט"א לאירוסיה הבן ולהולדת הנכד הרב הגאון רבי שלמה לוי שליט"א להולדת הנכדים הרב הגאון רבי אלישע דויטש שליט"א להולדת הבת הרב מאיר רבינא הי"ו להולדת הבת

ישיבה לצעירים - ביתר

המשגיח הגאון רבי משה שציגל שליט"א להולדת הנכד

ישיבה לצעירים - אלעד

לנישואי הכנות

ראש הישיבה הגאון רבי אברהם מרמרוש שליט"א המשגיח הגאון רבי נפתלי רוט שליט"א הרב הגאון ר' יהודה פרידמן שליט"א לאירוסיה הבן

ישיבה לצעירים עטרת יוסף - בני ברק

הגאון רבי ראובן ריכמן שליט"א לרגל הכנס בנו בעול תו"מ הגאון רבי שמחה זיסל כהנא שליט"א לנישואי הבת הגאון רבי אליהו ברנשטיין שליט"א להולדת הבת הרב הגאון רבי חיים וויס שליט"א להולדת הבן

ישיבה לצעירים עטרת שלמה אריה ירושלים

לנישואי הכנות

הגאון רבי ישראל שקוביצקי שליט"א לנישואי הבת ולהיכנס הבן בעול תו"מ הגאון רבי אליהו גרנגורד שליט"א

לרגל הכנס בניהם בעול תו"מ המשגיח הגאון רבי מאיר קרביץ שליט"א לאירוסיה הבן ולהיכנס הבן בעול תו"מ הרב הגאון רבי אהרן דבורקין שליט"א להולדת הבן הרב ר' יהודה הוניג הי"ו להולדת הבת

ישיבה לצעירים עטרת שלמה אחיסמך

ראש הישיבה הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א להולדת הנכד

כוללים שע"י הישיבה הקד'

כולל שע"י הישיבה - אופקים

להולדת הכנים

הרב יצחק קוניץ הרב נתנאל רחמנוף הרב יוסף דייטש הרב יעקב צוראל הרב אשר לרר הרב נפתלי רחנטל

להולדת הכנות

הרב שמעון אגסי הרב מנחם לוי הרב בן ציון עובדיה הרב רפאל דונט הרב אריה גראנט הרב משה גוטמן הרב שמחה שנברגר הרב מנחם שניידר הרב שמואל שטיגל הרב א"ש יונגרייס הרב בן ציון עובדיה

לרגל הכנס בנם לעול תו"מ

הרב יעקב צוראל הרב אליהו מאיר כהן הרב אהרון כהן

כולל שע"י הישיבה - נווה יעקב

להולדת הכנים

הרב אורי בקר הרב ישראל קוק הרב נפתלי פ"ח הרב יצחק מחס הרב ראובן רחנפלד

להולדת הכנות

הרב יהודה אפללו הרב זאב גפן הרב יוסף דבורקין הרב יונה ויזר הרב שלמה חיים

הרב יצחק יעקבזון לרגל הכנס בנו לעול תו"מ

כולל שע"י הישיבה - ביתר

להולדת הכנים

הרב נפתלי גולדבלט הרב שמואל דבורין הרב פנחס סירוטה הרב דוד שושן הרב חיים אייזן

להולדת הכנות

הרב יהושע ארנברג הרב יעקב מנס הרב שמואל ורטהימר הרב מיכאל פרץ

כולל שע"י הישיבה - אחיסמך

ראש כולל הגאון רבי חיים זאב קרלנשטיין שליט"א אירוסיה בתו ראש כולל הגאון רבי משה קרסניצקי שליט"א להולדת הנכד

להולדת הכנים

הרב שמואל ברזכאי הרב חיים דב רוט הרב חננאל פרוינד הרב הראל בן שושן הרב חיים יזדי הרב יהודה טולדנו הרב ראובן יוסף קנטור הרב משה אהרן גרוסמן הרב פנחס ריסנר

להולדת הכנות

הרב מנחם פישר הרב יהונתן ברוקשטיין הרב גבריאל טטרו הרב שלום יוסבא הרב יוסף סוקולובסקי

כולל שע"י הישיבה - פתח תקווה

להולדת הכנים

להולדת הכנות

ראש הכולל הגאון רבי אברהם ישעי' אדלר שליט"א לנישואי הבת הרב משה קצנבלוגן להולדת התאומות

להולדת התאומים

הרב משה יצחק גראוס הרב אפרים מנת

להולדת הכנים

הרב משה יצחק גראוס הרב יעקב ברגר הרב דוד טיממטיט הרב משה קולדצקי

הרב יהושע לייב סוקל הרב מאיר מינה הרב יוחנן זיגל

הרב יצחק ידידיה שינפלד הרב צבי יצחק שפירא הרב ישי טרב

הרב יהודה אפשטיין הרב יעקב אחרר הרב אברהם יצחקי הרב מנחם חיים הימלפרב

להולדת הכנות

הרב יוסף חיים מאיר הרב שמעון פלשינסקי הרב שלמה אהרוני הרב יהודה ראה הרב אליהו בכר הרב אליהו סמסון הרב ישעיהו קונשטט הרב צבי אביגדור פיש הרב יוסף טננבוים הרב חיים צור הרב אברהם בראונשטיין הרב חיים וויס הרב יעקב ישראל זוהר

להולדת הכנות

הרב משה אינדיג הרב ראובן בורנשטיין הרב מאיר שרייבר הרב יוסף חיים בן שמעון הרב יצחק זאב ברקוביץ' הרב אריאל רוזן הרב צבי זיסוביץ' הרב אברהם ישעי' אללוף הרב אוריאל הקרי הרב יצחק זאב זרחנטל הרב נריה שמסיאן הרב נחום ברנפלד הרב אהרן פלר הרב איתי אוזן הרב משה נוימן הרב ראובן שפיצר הרב אריה שלוסברג הרב חיים קצבורג הרב אברהם קרליץ הרב ישראל סיני שלזינגר הרב אריה לייב סלומון הרב יואל ארנברג הרב אריה וולפא הרב אהרן שמואל קובר הרב משה ארנברג

להולדת הכנים

הרב הגאון ר' דוד ארונספלד שליט"א הרב דניאל פרלה הרב יצחק תורת הרב צבי כהן הרב חיים שמשון מרכוס הרב שלמה יצחק הרב ישראל בן ציון היימן

הרב אלחנן דרבקיין הרב אליהו שוורץ הרב מנחם שוורץ הרב מאיר חזקיהו הרב אברהם זלמן ויסברט הרב עמנואל חיים סורקיס

לרגל הכנס בניהם לעול תו"מ

ראש הכולל הגאון רבי אלחנן זופניק שליט"א הרב מנשה תופיק הרב יצחק זאב רחנטל הרב חיים רובינסקי הרב יעקב קופרמן הרב ראובן יח'וק הרב יהושע רדליך הרב אשר זיס הרב יעקב דחבש הרב יצחק יפרח הרב אשר בן לולו הרב דוד שמעיה משולמי הרב פנחס אייזן

כולל שע"י הישיבה - חדיש

להולדת הכנות

הרב דוד פינקל הרב יוסף אריה אדל הרב מיכאל דוב רייז הרב אהרון נמירובסקי

להולדת הכנים

הרב חיים יצחק נאגר הרב יונתן לב הרב שמעון וייספיס הרב אלחנן תעזי הרב דוד בוכמן הרב דוד שפרכר

כולל שע"י הישיבה - ירוחם

להולדת הכנים

הרב ישראל וינשטיין הרב אוריאל ביטון

כולל שע"י הישיבה - מודיעין עילית

להולדת הנכדים

הרב מאיר צור הרב בן ציון וועג הרב יוסף הלל הרב ישראל שכטר הרב חנוך רגנ'ווד הרב שמחה לאופר

להולדת הנכדות

הגאון ר' שמשון פריינד שליט"א הרב בנימין הרשוביץ הרב אפרים זלברשטיין

הרב יעקב לשינסקי הרב ניר שנקר הרב בנימין טאובה הרב ישראל מאיר שרייבר הרב מרדכי טורק הרב שלמה קרליבך

להולדת הכנים

הרב יהודה לייב רבינוביץ הרב אלחנן בארי הרב משה רייר הרב אשר ברטלר הרב בנימין אפלבוים הרב שניאור דרייפוס הרב מאיר יודלביץ הרב צבי טיטלבוים הרב אליעזר מינצר הרב בן ציון טברג הרב אברהם קריז הרב נעם וויסגלס הרב שלמה אשלג הרב יהושע קרליץ הרב אברהם לוי הרב דוד מנדל

הרב שמחה בונים פראג הרב יהודה רחמים הרב ישראל מאיר שפיצר הרב יעקב פחזן הרב חיים חייקל ישראלזון הרב דניאל כהן הרב ישראל נוסבוים הרב חנוך רגנ'ווד הרב משה רובינשטיין הרב יצחק פטרבורסקי הרב בן ציון לבל הרב אליהו צוברי

להולדת הכנות

הרב שבתאי אולמן הרב יצחק ריזנר הרב אריאל נשיא הרב אברהם שאר ישוב הרב גבריאל טטארושיבילי הרב שלמה חיימוב הרב משה גבל הרב ישאל פריד הרב יהודה אוביץ הרב יאיר טאוב הרב יעקב נדר הרב יוסף חיים עימאש הרב שמעון גרינשטיין הרב משה רחונשטיין הרב אברהם הוניגסברג הרב אברהם אליאך הרב שמואל פלמן הרב יונה גוגנהיים הרב ישראל טאוב הרב מתתיהו אזולאי הרב ישראל גודמן

הרב יעקב ישראל ברונו
הרב יהודה צולק
הרב אלחנן הופמן
הרב מיכאל טאוובה
הרב שלמה גולן
הרב אליהו שחור
הרב אברהם פלדמן
הרב שמואל עמנואל
הרב נחמיה גמזו
הרב יואל יועזף
הרב יעקב יצחק ברמן
הרב אהרן גולדנברג
הרב פסח לרנפלד
הרב יונה טאוובה להולדת הנינה
הרב חיים ירוסלבסקי להולדת התאומות

לרגל הכנס בניהם לעול תו"מ

הרב ישראל מאיר קראוס
הרב ישראל מאיר שבקס
הרב משה רפפורט
הרב נפתלי פרידמן
הרב עזרא שלמה בלום
הרב עקיבא ליטוב
הרב צבי יהודה וולפין
הרב שבתאי אולמן
הרב שלמה אריה שוורץ
הרב שלמה גיאת
הרב שמואל סוקולובר
הרב שמואל רייזנר
הרב שמעון דיאמנט
הרה"ג יעקב לשינסקי
הרב אברהם ישעיהו קרביץ
הרב אהרן צלקובסקי
הרב אליהו קרביץ
הרב אלעזר גמליאל
הרב יוסי טוביאנה
הרב יחיאל דוד ריסמק
הרב משה מרדכי וינשטוק
הרב נפתלי יעקבזון
הרב נתנאל זיו
הרב צבי פפר
הרב שמואל פלדמן
הרב שרגא ולס
הרב חיים אלנברג
הרב יוסף קנובל

ראש הכולל הגאון רבי שלמה קופמן שליט"א לרגל בר המצווה לנכדו

לנישואי הכנים
הרב שמואל נויבירט
הרב שמעון שפירא
הרב משה הרשוביץ
הרב בנימין ביקסר
הרב צדוק קורץ
הרב עובדיה לוינגר
הרב צבי פרידמן
הרב אברהם חיים שטיגל

לנישואי הכנות
הרב חיים מקוביצקי
הרב יוסף הלל
הרב בן ציון ברדפיס
הרב שלמה סוקל
הרב אברהם חיים שטיגל
הרב שרגא קצבורג
הרב אברהם קרלינשטיין
הרב מרדכי אבלס
הרב בנימין טאוובה
הרב אברהם ישעיהו יז'וק
הרב יונתן אשכול
הרב שלמה זלמן חשין
הרב שמחה לאופר
הרב משה פרקש
הרב משה זייבלד
הרב בנימין ביקסר
הרב אלחנן מייארא

**כולל שע"י הישיבה -
עגערט ירושלים**

להולדת הכנים
הרב יקיר אבלס
הרב דוד שיינברגר
הרב שמחה צויבל
הרב יוסף ארליכמן
הרב עזריאל הילדסהיימר
הרב נועם דרומני
הרב אליהו זילברמן
הרב זלמן סטפנסקי
הרב שמעון גולדשטיין
הרב אריה כהן
הרב יונתן אבריטשר
להולדת הכנות
הרב רפאל ווער
הרב יעקב אלקיים
הרב אליהו תורגמן
הרב אליעזר לוגאסי
הרב אברהם ישעיהו סגל

הרב משה גרינברג לרגל הכנס בנו לעול תו"מ

**כולל שע"י הישיבה -
עיון הדף ירושלים**

להולדת הכנים
הרב שמואל פריד
הרב יונה הוכברג
להולדת הכנות
הרב יהודה בדיחי
הרב הרב שלמה סוסיסה
הרב משה הולר
הרב משה יוסף סלסקי

**כולל שע"י הישיבה -
רמת בית שמש א'**

להולדת הכנים
הרב חיים יצחק שרגא
הרב יונתן מוזס
הרב שמואל ליפשיץ להולדת הבת
להולדת הנכדות
הרב יוסף נוימן
הרב רפאל סלומון
הרב בנימין פוקס

לרגל הכנס בניהם לעול תו"מ

הרב אליעזר סירוטה
הרב יהודה שמואלי
הרב משה רייזנר
הרב מתתיהו גיסר

לאידוסי הכנים
הרב יהודה שמואלי
הרה"ג יצחק גולדשמיד

לנישואי הכנים
הרב אלעזר דוד ברלין
הרב מאיר לוי

לנישואי הכנות
הרב יהודה גולדשמיד

**כולל שע"י הישיבה -
רמת בית שמש ד'**

להולדת הכנים
הרב צוי לוי
הרב אברהם ברוורמן
הרב ינון ברדה
הרב אברהם אליהו פרל
הרב יחזקאל אלימלך כהן
הרב יאיר פרידמן
הרב יחיאל כהן
הרב צבי אריה אייזנבאך
הרב אלחנן אפללו
הרב אברהם וינוגרד

להולדת הכנות
הרה"ג עקיבא מונק
הרב זאב וולדר
הרב אליעזר יהוד פינקל
הרב ראובן לוי
הרב שמעון שטמר
הרב מנחם שטיינברג
הרב אשר לעמל
הרב יעקב ישראל לוי
הרב חגי אדרת לרגל הכנס בנו לעול תו"מ
הרה"ג שמעון מאיר שלינגר לנישואי הבת
הרה"ג אברהם יצחק שחר לנישואי הבן

תלמודי תורה שע"י הישיבה

**תלמוד תורה שע"י הישיבה -
בית שמש רמה א'**

הרב חיים שלום ברגר לרגל הכנס בנו לעול תו"מ
הרב מרדכי כהן להולדת הבן
הרב שלמה פריימן לנישואי הבן

**תלמוד תורה שע"י הישיבה -
בית שמש רמה ג'**

להולדת הכנים
משפחת פאלק
משפחת קוגל
הרב דוד גוטליב

להולדת הכנות
משפחת כהן
משפחת שטיינברג
הרב יוסף מאיר פרקוביץ

**תלמוד תורה שע"י הישיבה -
בית שמש רמה ד'**

להולדת הכנים
משפחת בקר
משפחת אקער
משפחת ברגמן הולדת הבת

**תלמוד תורה שע"י הישיבה -
בני ברק מרכז**

הרה"ג יונה עמנואל להולדת הנכד
הרב שמואל הורביץ להולדת הבן

להולדת הכנות
הרב משה מנחם העכט
הרב יעקב גליק

לנישואי הכנים
הרב בצלאל בן ציון
הרב יוסף שולזינגר
הרב יוסף שטיין
הרב ישראל רוזנברג

לרגל הכנס בניהם לעול תו"מ
הרב משה מנחם העכט
הרב בצלאל אינדיג

הרב ברוך ססלר לאירוסי הבן

**תלמוד תורה שע"י הישיבה -
מודיעין עילית**

לנישואי הכנים
הרב שלמה כהן
הרב דוד איינהורן
הרב רפאל ברנשטיין
הרב מנדל וינברגר
הרב גבריאל ברים לנישואי הבת

הרב יששכר קצבורג להולדת הבן
הרב רפאל ברנשטיין להולדת הנכד

**תלמוד תורה שע"י הישיבה -
בני ברק מערב**

להולדת הכנים
הרב בצלאל יאקאב
הרב אהרן פישר
הרב חיים יעקב בלוי

הרב יהודה אהרן שוורץ להולדת הנכד
הרב מנחם מאיר בן ציון לנישואי הבן
הרב בצלאל יאקאב לאירוסי הבת

**תלמוד תורה שע"י הישיבה -
טלז סטון**

הרב יעקב יחיאל פישר לנישואי הבן
המנהל הרה"ג מנחם בירנבוים שליט"א לנישואי הבת

**תלמוד תורה שע"י הישיבה -
חריש**

להולדת הכנים
משפחת רוטנברג
משפחת יודלביץ
הרב פקשר
משפחת עובד להולדת הבת

הצעות עבודה לנשות בוגרי הישיבה

בוגרי הישיבה שמעונינים לקבל הצעות עבודה המיועדות לנשות הבוגרים, יכולים לשלוח מייל לכתובת: BOGRIM@ASI.ORG.IL או להתקשר לקו הבוגרים: 079-4692-127

בוגרי הישיבה, אברכים, הורים או תלמידים בישיבה, גליון זה אמור להגיע אליכם לתיבת הדואר שלכם. במידה ולא קיבלתם **עד ראש חדש טבת**, נא עדכנו אותנו בכתובת המייל: gilyon@asi.org.il, או השאירו הודעה קולית בטלפון: 03-9279259, נא לפרט: שם פרטי ושם משפחה, שייכות לישיבה (בוגר, הורה, אברך), עיר מגורים, רחוב, מספר בית, מספר דירה, וכניסה אם יש, ומספר טלפון ליצירת קשר לבירור.

בוגר יקר שים לב, אם עדכנת את כתובת הדואר העכשווית שלך תקבל את הגליון לביתך, אם לא נשלח את הגליון לכתובת הוריק, במידה והכתובת החדשה מעודכנת נשלח גליון גם לכתובת שלך, וגם להוריק. נא עדכן את הכתובת (גם כתובת זמנית) במייל bogrim@asi.org.il או השאר הודעה קולית בטלפון: 03-9279259, נא לפרט בהודעה גם את כתובת ההורים.

הגים המתיים לישינו

שמחת
בית השואבה
בקרית הישיבה
סוכות תשפ"ד

מעמד נעילת החג שמחת תורה תשפ"ד. בצאת החג בהישמע דבר הכשוורות הקשות נערכה בהיכל הישיבה הקד' עצרת תפילה וזעקה לישועת עם ישראל

פתיחת 'זמן חזרה' בקרית השרון

עקב המצב הבטחוני הקשה בארץ ישראל
נפתח הזמן בכ"ה בתשרי תשפ"ד

בתלמודי תורה שע"י הישיבה הקד'

הכנה ליזום הדין

רבינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א
בהיכלי התורה שע"י הישיבה הקד' בבית שמוש בשיחות חיוק
לקראת הימים הנוראים אלול תשפ"ג

בישיבת אור אליעזר

בכולל שע"י הישיבה הקד' ברומה א'

מעמד קביעת מזוזות וחלוקת סידורים בת' מערב בני ברק

רבינו ראש הישיבה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א במעמד קביעת מזוזות בתלמוד תורה מערב בני ברק ובחלוקת סידורים לילדי כיתה א'

בניסה לת"ת

בקביעת מזוזות

במעמד חלוקת הסידורים

רבינו רה"ג הגר"ח שליט"א בשוחת הכנה לישיבה

הגרא"י קוק שליט"א בשוחת הכנה לישיבה

מעמד חיזוק לקראת העלייה ליישיבה של צעירי החמד שיח' מסיימי הת"ת של הישיבה הקד' מנחם אב תשפ"ג

מעמד סיום הת"תים אב פ"ג

רבינו רה"ג הגר"ח שליט"א נושא דברים

התלמידים בתפילת מעריב בישיבה

מדור מיוחד לילדי עטרת שלמה

שבִּכָּל דוֹר וְדוֹר

קופה וצורה ה' ערשון

הנֵס בְּיִשׁוּבַת תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל

בקר שבת קדש ושמחת תורה תשפ"ד, בקהלת קדש אפקים קשה שמש הארצה על העיר, לא תאמר לצעמו איש את הנראי סכל, העומד להתחולל באותו יום.

יללת צופרי האצטקות הקריזות את העיר הישנות בשעת בקר סקדקות מגויות זו של שבת ושמחת תורה. נו, לאצטקות קבר הגלים תושבי אפקים, לצערם. לא היה בקך משהו שאמור היה לספר לתושבי העיר כי ארוע סותרחש פה.

בשעה 6:30, עת הסיוח מטחי הרקטות את הדעת בהנהגה כי הנה עוד מתקפה קוצנה של החמאס, פרץ דחפור גדול את גדר הבטחון הגדולה שסביב רצועת עזה. הפריצה ארצה בתזמון מדויק דקות ספורות לאחר שרחפנים פוצצו את סוכת הפקוד של מערכת "רוצה-יורה" עליה היתה גאות סוכרת הבטחון, ויאשר צמורה לזהות ולנטרל כל נסיון חדירה מעבר לגדר. אלפי סמבלי חמאס קאמנים ודרכים, חצו את הגדר בקול תרועה. מי ברכב, גיפים, באופנועים, ושיטו בתאנות רצח לעבר כל הישובים היהודיים בעוטף עזה וסביבותיו שם טבחו ללא רחם בכ-1200 נפשות קדושים הי"ד.

ובתוך סדתי הדין הקשה שנגזרה, בתוך השמועות הקורעות כל לב, זנהרות נקודות אור מפעילות, ארועים שונים בהם נתן לקראות, כי השגחה גדולה היתה שם על הנהרגים הח"ל לההרהר, ועל הנצולים להנצל!!

איננו יודעים חשבונות שמים ולא שכר קוצנה, אך לא נתנו להתעלם מקבדות כמו שני קבוצים שוקרי שבת באזור העוטף, אציהם הגיעו סמבלים, אך שם נצלו כלם: הסמבלים לא הצליחו להכנסו כך זכו לשמירה עליונה גם יהודים רחוקים שהחלו להתחזק בקבוצים השמאלניים, ונאבקו תקופה ארצה לקיום בית כנסת או שער תורה במקום. ויש עשרות ומאות ספורי השגחה אישיים של נצולים.

בגליון זה מתארים לספר על הנס שחונה ישיבת עטרת שלמה, בסובן... הישיבה הקטנה "תורת ישראל" שעל ידי ישיבת "עטרת שלמה" באפקים, איננה שוכנת בקהלה החרדית הספארת בעיר אלא באזור חלוני סרחק יותר. בדיוק באזור בו השתלכלו הסמבלים! הבחורים ששהו בישיבה, לא ידעו בסובן מכלום, איש לא עדין אותם בנעשה בקרובות הסמוכים להם. בכל אצטקה הם נכנסו לסיורים המוגנים, ומשהחלו להשמע צרחות קרי בלתי פוסקים, הם הבינו שיש חשש לארוע בטחוני והסתגרו בישיבה. בין לבין התקיימו אפוא ההקפות בסדרן, מתוך השתדלות לשמור בכל עז ביום שמחת התורה ולא לתת לארועים באלו וצמורים להשבית את היום הגדול. הרמ"ים והבחורים לא תארו לצעמם כי סוקם נתבצר להם לרקודי ההקפות בתוך הגיהנום עצמו!!

רק קאמר יותר, הצלח להגיע לישיבה, מתנשף כלו בחור שנקלע למרדף של שוטרים אחר סמבל, ונצל בנס על ידי אדם שקפץ מאחת החצרות, ומשכו בכח לביתו, וקר נודע סה קורה בקרוב. בהמשך פרצה קבוצת חלים לישיבה לחפש אחר סמבלים, ואז החלו הלבבות לרעד ולקלט משהו מהסותרחש על בני הישיבה לא נקר צער האיסה והמרדה שצברו על רבים וטובים בשעות השיא של הארוע עצמו!!!

rg8472841@gmail.com
© י. ג. ה.

סנחם, אחד הבחורים, יצא לדרכו בשעת בקר סקדקות לתפלה ולהקפות בישיבה, ללא שידע קואוקה על המתרחש. בדרכו פגש שני בחורים נוספים ויחד עשו את הדרכו בשכונה המסחרתת לכון הישיבה.

"יש סחבלים!!" נשמעה לפתע צעקה לעברם מאחת הקומות העליונות בבנין סמוך.

סחבלים!!!

הבחורים נתקפים פחד ומתחילים לרוץ. הישיבה כל כך קרובה, 2 דקות הליכה!! לפתע נצפות מאחור שתי דמויות ורובים בידיהן, 'ריות'!!!

"עלו לכאן מהר!!" נשמעת שוב צעקה בחרוף נפש מאותה קומה, שם התגוררו בני משפחה שאיננה שוקרת מוצות, ואשר בראותם את הסכנה בה נמצאו הבחורים לא יכלו לצמד סוגד, והסתכנו להחלץ לעזרתם.

הבחורים רצים כפי שלא רצו מעודם, הסחבלים יורים מאחוריהם, הלבבות הולכים, הכדורים שורקים סביב, אחד הבחורים מועד, נפל וקם, ושוב...

בנשי נשים הם מצליחים להגיע אל הבנין ואל ביתה של אותה משפחה שפתחה להם את לבה. ורק שם הן מנסים להסדיר את פעילות לבם הפועם בטרף ולקלט את הנש שארע להם.

בני המשפחה החלונות עושים ככל שנתן כדי להגיעם ולתת להם תחושה טובה, אפילו רצו לכבות ספצות כבודם את המקשר הגדול הנצב בסרכד הסלון. רק ברגע האחרון הצליחו הבחורים להניח אותם סכונתם הטובה בהסבירם כי עצם הכבוץ אף הוא פעלה אסורה...

הבחורים התמקמו במטבח הבית, השקט יחסית, ושם השתדלו להתפלל מה שידעו מתפלת החג, את עצמות הפחד והחרדה נתן להבין בעבדה הבצה, כי כשנשמעו לאחור כמה שעות דפיקות בדלת, השתחררה שם אימה נוראה ספחד שאלו סחבלים, האורות הקשכו, הקולות השתקו, כל אחד סבני הבית נפס סכין או כלי מאים בלשהוא ונעמד בתנוחה קרבית כדי להגן על חייו (מחזה שפתאום העלה חיוך על שפתהם עצמם)... אלא שבסוף נתברר כי היה זה רק שכן שנשה לקבץ סנון לסנחה...

רק אחרי הצהרים הצליחו הבחורים בקשי להגיע לבית קרוביהם ולהודות על נש הצלתם.

אך אם תרצו להצריך את גדל הנש שהתחולל בישיבה יש לחזור כמה ימים קדם...

מנהל המושק של הישיבה קבל בשעת בקר סקדקות טלפון מועבד ערבי מועזה שניה סעסק בעבר בישיבה, אך עזב חדש ומצי קדם הארוץ. "מה נשמע" שאל הערבי, "יש לך עובדים? יש עבודה בשבת הקרובה?" השאלה היתה נשמעת סעט מוזרה למנהל המושק, אך ערפלי השנה שעוד היו נסוכים על מוחו טשטשו סעט את השאלה הסתבקשת - מה מביא עובד ערבי שכבר עזב לפני חדש ומצי את הישיבה, להתענן אם יש עבודה בשבת הקרובה (כלומר, האם יהיו בחורים בישיבה?)

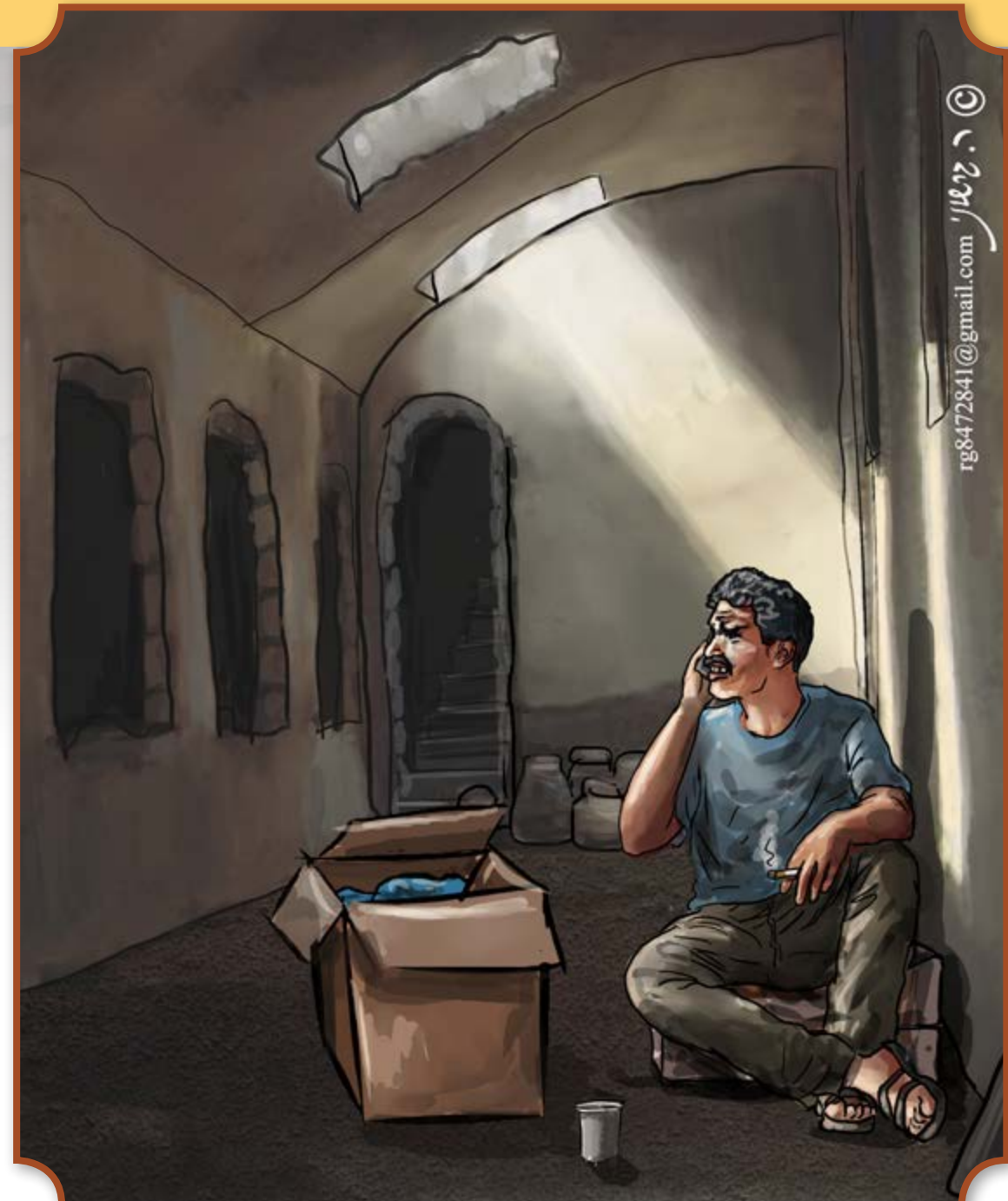
התשובה התקבלה בשמחת תורה ובימים הבאים, כשגלו כחות הצבא על גופות הסחבלים הסתים ספות ספרטות של כל בתי הכנסת, הישיבות והאולמות בעיר, בהם בית הכנסת הסרכדי של הקהלה, "קוית", סותרך פונה להגיע ל"פגוע איכותי" של כמה שיותר יהודים בעת ובעונה אחת, רח"ל,

ולשיבת עטרת שלמה, לגביה היה לסרכחים סידע, לכאורה, והשוקנת בשכונה בה השתוללו, לא הגיעו ולא נפגע איש סין הבחורים.

הלב הוקה ובוכה על כל יהודי שנרצח, על כל יהודי שנשבה או נפצע,

אך גם מודה ומהלל על כל יהודי שזכה ונצל.

ולאי ויהיו אלו פעילותה האחרונות של גלות ישמעאל הסרה והקשה, ונדכה לגאלה שלמה, מהר ובקרוב - -

rg8472841@gmail.com
© י. ג. ה.

הרהורים של ד"ר בן שנין עצרת לשונות ימי החנוכה

קיינה בין 'שמית' ל'שמונה'

הרב אשר כהנא

מחנך ומפקח בת"ת שע"י
הישיבה הקד" - מודיעין עילית

זכרנו נא זכרנו נא,
אנא, הושיעה נא,
והשב לשכנינו שבעתים,
עלי חרפת שמים.

חשוף זרוע קודשך,
ובנה בית מקדשך,
השיבינו לנווה ארמון,
דחם בצל צלמון.

ניסים פורקן ונבורה,
ביד עוסקי תורה,
הראינו בומן הזוה,
יתגשמו נבואות הזוה.

ישועות מעל הטבע,
שמונה מעל השבע,
למנצח על השמינית,
אז אנמור בשנית.

בוא אדום וצה,
חרבך תלטוש תצחצה,
נקום עזות מצח,
שפך דם ורצה.

חתירה בכיסאו חפר,
ברית לא תופר,
יבוא ינון ושופר,
יקיצו שוכני עפר.

בעת שאלו עדתך,
אחת שאלתי,
שאנו צורריך בקרב מועדך,
מה יעשה לאיש אשר יכה את הפלשתי?...

בעת בקשו עדתך,
יהא רעוא קדמך,
שאנו צורריך בקרב מועדך,
ה' אלוקך עימך?

בעת סערו עדתך,
ונשגב ה' לבדו,
שאנו צורריך בקרב מועדך,
ויוותר יעקב לבדו!

תמו שבע הקפות,
ובלב שבע ההתקפות,
מטוטלת של רגשות,
העת לדבר או לחשות?

מדוע לבושך אדום?
כמעט היינו כסדום
כנסת ישראל תדום
הארץ לרגליו הדום!

מדוע בני ערובה?
ועל מה עלו בארובה?
משפטיו תהום רבה
עומקם אהבה וחיבה!

מדוע הכו בסגוררים?
ועל מה נפרצו סכרים?
חסד ומשפט משוררים,
כרובים זה בזה מעורים.

הלב סוער, מדמם,
הלב מחריש, דומם,
מחורין, מצולק, סדוק,
תוהה, מחפש צידוק.

הכאב לופת דוקר,
הכאב שואל, חוקר,
איכה הפך מחול,
לאבל אובדן ושכול.

בעת הקיפו עדתך,
באו גויים בנחלתך,
שאנו צורריך בקרב מועדך,
העזו והנבורה בידך?

בעת שוררו עדתך,
המלוכה והממשלה,
שאנו צורריך בקרב מועדך,
לך ה' הגדולה?

בעת רקדו עדתך,
אשרי העם שככה לו,
שאנו צורריך בקרב מועדך,
לך שמים אף ארץ לו?

בעת פיזו עדתך,
כד יתבין ישראל,
שאנו צורריך בקרב מועדך,
אוי מי יחיה משומו אל

בעת רגשו עדתך,
ויאתיו כל לעבדך,
שאנו צורריך בקרב מועדך,
וידרשוך עמים לא ידעוך?

